LAMBERTI BOS

...

ANTIQUITATUM GRAECARUM PRAECIPUE...

Lambert Bos, Johann Friedrich Leisner

LAMBERTI BOS

LINGV. GRÆC. IN ACAD. FRANEQV. PROFESS.

ANTIQVITATVM GRÆCARVM

PRÆCIPVE

ATTICARVM

DESCRIPTIO BREVIS

CVI

TESTIMONIA E FONTIBVS, ET QVASDAM OBSERVATIONES ADIECIT

M. JO. FRIDER. LEISNERVS.

CVM PRIVILEGIO SACR. REG. MAI. POL. ET ELECT. SAX.

LIPSIÆ,

IMPENSIS JO. CHRISTIANI MARTINI.

ANNO MDCCXLIX.

DOMINO

ILLVSTRI AC GENEROSISSIMO

MAXIMIL. CONRADO de BERSVVORD,

DICTO de WALRABE,

S. R. I. CIVITATIS LIBERÆ TREMONIENSIS PROCONSVLI

DYNASTÆ LIESTERHOFII &c.

PATRONO SVO OPTIMO.

ILLVSTRIS AC GENE-ROSISSIME DOMINE

Fuit tempus, quum ita fortuna mea ferret, vt Lipsiae quotidiana Tecum mihi consuetudo intercederet, vt contubernii necessitudine Tecum coniungerer, neque solum testis studii, quod optimis literis impendebas, verum etiam socius essem. Cuius temporis recordatio cum per se mihi multo est iucundissima, tum vero, quia summorum tuorum in me meritorum adiunctam habet memoriam, quae vt in animo meo exolesceret, neque per me fieri, neque per Te potuit. Non per me, quia ita mihi suauis semper fuit, vt si possem eam, nollem; ita autem firmiter animo infixa, vt, si vellem, non possem deponere: ne-

que per Te, qui eam ita nouorum beneficiorum quasi alimentis subinde nutriuisti, vt aliis super alios auctibus cresceret potius, quam deminutionem vllam pateretur. Quum post discessum Tuum ex Academia quotidiana nostra consuetudo, studiorumque societas cessasset, non cessabat Tua beneuolentia; quum fecisses mutationem loci, nullam faciebas voluntatis in me Tuae; quumque magno interuallo disiuncti essemus, animorum ea coniunctio manebat, vt quantum conspectus meus oculis Tuis subtractus erat, tantum intimis animi Tui sensibus implicatus videretur. Hoc quam multis beneficiis testatum identidem fecisti? beneficiis, inquam, quae sponte mihi, nec rogatus, & ita obtulisti, vt facile appareret, quam nihil ambitioni in offerendo tribueres, quam nullam vtilitatis propriae rationem duceres, quamque vnice beneficia Tua ad mea

com-

commoda esse comparata velles. Itaque hoc consequutus es, vt Te non tam propter beneficia Tua colendum mihi, obseruandumque, quam vt beneficia Tua propter Te mihi esse longe maximi facienda existimem. Pro quibus etsi nihil soles pro benignitate Tua, ac ne debitionis quidem professionem requirere; quid tamen meum sit, quid pietas a me postulet, & probe noui, et diligenter considero. Hanc voluntatem meam quemadmodum iam sæpe priuatim Tibi probasse videor, ita eandem nunc in publica quasi luce patefacere, pace Tua, liceat.

Sponsorem eius accipe hunc Lamberti Bosii, viri de literis elegantioribus præclare meriti, libellum, qualicunque studio meo auctiorem factum. Quum & Te, Illustris Domine, ab eo tempore, quum Te noscitare cœpi, omnes historiæ, veterisque memoriæ studiosissimum cognouerim, & hoc opu-

sculum cultissimae gentis instituta, mores & ritus ita explicet, vt doctis hominibus non mediocriter probetur; illud ad Te ablegans nihil sane facere videor, quod aut Tibi aut Tuis studiis non satis conueniat. Est illud praeterea ad commoda iuuentutis promouenda comparatum, cuius curam, pro ratione grauissimi muneris, quod in patria obis, pertinere ad Te credis. Sed quid ego circumspiciendis caussis immoror, quas huic incepto meo, conatuique praetendam? Plane supersedere illis possem, si ad beneuolentiam Tuam animum conuerto, quam esse tantam in me scio, vt quascunque cultus mei, obseruantiaeque significationes, & quocunque modo datas, in optimam partem accepturus videare.

Debes hoc, Patrone Optime, diuinae prouidentiae, quae in Te, familiamque Tuam longe plurima conferre voluit, quae in rebus humanis bona dicuntur, vt fortunae Te Tuae prorsus non poeniteat, cuius rei confessionem, quae vulgo vix fortunatissimis extorqueri potest, Tibi ipsi insignis animi Tui aequitas expressit, ante aliquot menses

ses ad me scribenti. Etsi hoc magnum est, tamen vota mea longius protenduntur, eoque spectant, vt Deus & bonis Tuis perpetuitatem addat, & Tibi Tuisque extentum vitæ spatium concedat, quo ea, quibus nunc æquissimo animo perfrueris etiam diu perfrui possis. Hoc animo in Te est, eritque

Domine illustris ac Generosissime

Patrone optime

Tibi addictissimus

Joannes Fridericus Leisnerus.

Lectori Beneuolo

S. D.

Joannes Fridericus Leisnerus.

Etsi libellorum de Græciæ antiquitatibus exponentium nulla penuria est, placuisse tamen præ ceteris, atque aliquem plausum tulisse hanc *Antiquitatum Græcarum, præcipue Atticarum breuem descriptionem*, quam Viro doctissimo, Lamberto Bosio debemus, ex repetitis illius aliquoties & passim editionibus intelligas. Præterquam enim quod primum, prætermisso auctoris nomine, Franeckeræ cIɔIɔccxiv. & postea Bernæ & Francofurti cIɔIɔccxvi. tum Hafniæ cIɔIɔccxxi. ac denique Francofurti cIɔIɔccxxx. prodiit; vulgatæ etiam sunt duæ

his

his recentiores editiones, altera quam V. C. Julius Carolus Schlægerus, Professor Helmæstadiensis adornauit Helmæstadii cIↄIↄccxxxix. altera, quæ recusa est Lugduni Bat. cIↄIↄccxl.

Si huic libello aliquod, quamuis exiguum pretium, post additas a nobis obseruationes, accedere, harum literarum periti iudicabunt; bene nobiscum præclareque agi existimabimus. Alioquin sæpe fieri, vt optimi quique libri obseruationibus non tam ornentur, quam onerentur, & vt bonorum scriptorum purpuræ veluti quidam panniculi adsuantur, nos non præterit. Cuius generis non sunt tamen obseruationes peræque omnes. Laudem haud dubie illæ ferunt, quæ vel certiora illa, quæ ab aliis proposita fuerunt, efficiunt, vel perspicuitati consulunt.

Ad vtros referendi simus, Tuum est, L. B. iudicare. Laborauimus certe, & enixe operam dedimus, vt, quæ a Lamberto Bosio perspicue, & seruata diligenter ordinis lege, prætermissis tamen auctoritatibus, posita erant, ea idoneis testimoniis firmaremus. Antequam ad hunc laborem accederemus, indixeramus nobis ipsi hanc legem, vt nullam enunciationem Lamberti Bosii prætermitteremus, quin eam adducto aliquo, siue ex ipsis fontibus, siue ex illis,

qui

qui ſua ex fontibus deriuarunt, teſtimonio probatam daremus. Qua in re plus nobis laboris exhauriendum fuit, quam cogitando præſenſeramus. Quamquam enim diligentia doctiſſimorum virorum, Caroli Sigonii, Joannis Meurſii, Jo. Potteri, Jo. Godofredi Lakemacheri, Eliæ Stœberi, aliorumque ſæpiſſime nobis adiumento fuit, tamen fuit non raro, vbi auxilium ab his fruſtra peteremus; cum, quia probanda erant non pauca, quæ laudati viri docti in ſuis operibus non attigerant, tum quia ſeueriorem, quam plerique eorum, in allegandis veterum auctorum teſtimoniis, legem ſequebamur. Carolus Sigonius, Jo. Meurſius, & Jo. Potterus vt plurimum ſatis habent, auctores nominare, vnde peti teſtimonia poſſunt, omiſſa fere mentione librorum, capitum, paragraphorum, & paginarum. Horum vero omnium in citando rationem habendam eſſe, ſicubi opus eſſet, fierique poſſet, duximus. Neque veremur, ne futuri ſint, qui hic nimiam nobis diligentiam, iuſtoque ſcrupuloſiorem exprobrent. Quum enim viri doctiſſimi, iique permulti hac religione opus eſſe ad auctoritatem latinis, græcisque vocabulis conciliandam exiſtimarint, quidni eandem curam, eandemque diligentiam, quamuis moleſtam, cultiſſimæ gentis inſtitutis, moribus ac ritibus explicandis adhibendam putemus?

Deo-

Deonerauit aliquid de hoc labore noſtro, & in ſe tranſtulit diligentia doctiſſimi viri, Godofredi Auguſti Lobeckii, qui cum ceterarum, tum elegantiorum literarum ſtudium tam feliciter, quam diligenter tractat. Is enim in quatuor capitibus, de Nuptiis, de Ritu Nuptiarum, de Diuortiis, ac de Adulteriis, quæ eius induſtriam jam antea exercuerant, non mediocre adiumentum nobis attulit.

Fortaſſe erunt, quibus ſuperuacanea plurium auctorum citatio videatur, quique multis aduocandis tum certe ſuperſederi potuiſſe dicant, vbi vno teſtimonio ſtari poterat. Sed hi nobis facile ignoſcent, ſi dixerimus, nos iis etiam lectoribus proſpectum hac opella noſtra voluiſſe, quibus non omnes libri a nobis citati ad manus ſunt, vt ſi vnum auctorem inſpicere & conſulere non licet, alterum aut reliquos liceat.

Teſtimonia ex aliorum operibus ſicubi in hoc opuſculum noſtrum tranſtulimus, ea ita transtulimus, & vſi ſumus pro noſtris, vt non ante adhiberemus, quam ipſi inſpexiſſemus, certamque citationum fidem cognouiſſemus, paucis tamen exceptis, Orphei & Artemidori, qui duo ſcriptores neque inter noſtros libros ſunt, neque in aliorum huius vrbis bibliothecis. Ita

factum

factum est, vt & quædam male citata corrigere possemus, nec errores typographorum repeteremus; id quod parum abest, quin accidisse credamus Pottero, interdum, aliique viro non indocto, cuius nomini parcimus. Quum enim vterque horum, aut certe alteruter ex Kirchmanno de Funeribus l. IV. c. 5. n. 13. p. 168. quædam sumsissent, eos etiam transcripsisse deprehendimus vitia alia operarum, v. c. τάλεμος pro ἴαλεμος.

Nec vero his se finibus passa est cura nostra cohiberi: non raro ad examen testimoniorum, quæ vulgo ad rituum græcorum veterum demonstrationem aduocari solent, accessimus. Quo id consequuti sumus, vt aliqua, si non falsa esse argueremus, tamen adduceremus in suspicionem, et dubia redderemus, eaque examini vel nostro vel aliorum relinqueremus. Cuius generis sunt, quæ p. 8. adferuntur, *de tempore, quo Athenarum vrbs hoc nomine denominari cœpit*; quæ porro p. 14. *de duodecim Diis magnis*; quæ p. 23. *de differentia, quæ est inter* Ἥρωας *&* Δαίμονας; quæ p. 24. *de Diis ignotis*; quæ p. 39. *vbi mos Romanus tribui videtur Græcis*; quæ p. 60. *de donis Apollini Delphico offerendis*; quæ p. 71. *de Psychomantiis Ciceronis male intellectis*; quæ p. 74. *de voce* ὄπτοι; quæ p. 135. *de duratione ordinatæ a Solone reip.* quæ p. 168. de δίκη παρανοίας; quæ p. 179. *de ætate militari*; quæ p. 180

p. 180. *de ſtigmatibus militaribus*; quæ. p. 215. *de bolide.* Mittimus cetera.

Interim libenter facimus, vt hujuscemodi doctorum virorum erratis, ſi modo errata eſſe deprehenduntur, veniam demus, quo faciliores lectores in eadem nobis danda habeamus. Nam per feſtinationem, non quidem neceſſariam, interim a librario nobis extortam, excidiſſe nobis quædam obſeruauimus, quæ nunc deleta cupimus. Scilicet p. 34. & p. 74. male ad duos auctores prouocauimus, ad Joſephum & Phædrum. Pro Joſepho conſuli poſſunt, quæ habet Caſaubonus ad Capitolinum p. 59. edit. Pariſ. a. 1620. pro Phædro, reliqui, qui ibi a nobis laudantur, ſcriptores.

Ceterum reuoluentibus nobis paginas iam impreſſas non pauca operarum vitia occurrerunt, quorum tamen præcipua a nobis notata, vt in fine opuſculi exhiberentur, ſe curam ſuſcepturum librarius promiſit. Præter cetera nos male habet, quoddam nimis compendioſe ſcribendi genus, quod ambiguitati locum facit, per totum fere opuſculum paſſim adhibitum, vt, quum *Ariſt.* ſcriptum eſt, modo pro *Ariſtoph.* modo pro *Ariſtot.* item *Spanh.* pro *Spanhem.*

Quædam vitia inſidere animaduertimus in editionibus omnibus antehac vulgatis, iis certe,

qua

quarum inſpiciendi copia nobis fuit. Vſi au-
autem ſumus tribus, Hafnienſi, vel potius Lipſi-
enſi anni 1731, Helmæſtadienſi, & Lugduno Ba-
taua anni 1740. Æque in his omnibus, ac in
noſtra hac p. 58. l. vlt. legitur *capræ* pro *capras*,
pag. 87. l. 19. *ad* XVII. *diem*, pro *ad* XVIII.
diem.

Habes L. B. totam conatus noſtri induſtriæ-
que rationem, cui ſi Tu pro humanitate Tua
fauebis, nobis ad plura, & fortaſſe grauiora ſu-
ſcipienda ſtimulos addes. Scribebam Cizæ
die VII. Kalend. Septembr. anno
cIↄIↄccxLIX.

LAMBERTI BOS

ANTIQUITATUM GRAECARUM

BREVIS DESCRIPTIO.

Pars prima
de
Religione Græcorum.

Gentis græcæ, & præcipue Atticæ, mores, & inſtituta vetera, publica & privata, ſacra ſcilicet, civilia, militaria, & domeſtica breuiter deſcripturi, primum locum dabimus ſacris. Sed verbum præmittendum de Græciæ ſitu &c.

CAP. I.

de

Situ Græciæ, Atticæ & Athenarum.

I. Græcia vetus (a) in Europa ab occaſu Epiro, a ſeptentrione Macedonia, & Aegæi maris parte, ab ortu Aegæo, a meridie Jonio terminatur. (b) Dicta eſt regio Ἑλλὰς (c) & populi ἕλληνες ab Hellene quodam.

(a) Græcia vetus eſt vel in Europa, quæ ἔντος Αἰγαίȣ citra Aegæum; vel in Aſia, quæ πέραν Αἰγαίȣ, vltra Aegæum dicta fuit. Pauſan. Elia. I. Græcia in Europa ſubdiuiditur in eam, quæ ἔντος Ἰωνίȣ, circa Jonium, & in eam, quæ πέραν Ἰωνίȣ vltra Jonium fuit. Hæc μεγάλη Ἑλλὰς Athen. XII, 5. pag. 523. Strabo VI. init. Græcia magna Plin. III, 5. & 10. Græcia major. Liv. XXXI, 7. Ovid. *Faſt.* IV, 64. Cic. *de Orat.* II, 37. Sed alio ſenſu accipe magnam Græciam apud Ovid. *Heroid.* XVI, 340. Magna illa Græcia eſt Græcia citerior Liv. VII, 26. Græcia ſubciſiua. Apulej. *Apol.* p. 294.

(b) De finibus Græciæ varii varie. V. Palmerius *in Græcia antiqua.* c. I. Ex veteribus Dionyſ. *Perieg.* v. 398. ſeq. Strabo init. l. VIII. Mela. II, 3.

(c) Vox Ἑλλὰς modo anguſtioris, modo latioris ſignificatus eſt. *Primo* una tantum urbs in Phthiotide ab Hellene Deucalionis filio, condita, Hellas dicebatur, de qua urbe Homer. Ιλ. β. 190. *Secundo* pro parte Theſſaliæ Phthia. *Tertio* pro tota Theſſalia. *Quarto* pro uniuerſi

ſa Græcia, excepta modo Peloponneſo, modo Macedonia, modo, quod mireris, Theſſalia ipſa, modo Epiro: Unde liquet, quo ſenſu dicat Pauſan. *Attic.* c. XI. Ρωμαίȣς δὲ ȣδένα πύῤῥȣ πρότερον πολεμήσαντα ἴσμεν ἕλληνα. *Quinto* pro Græcia tota & uniuerſa, nulla harum regionum accepta, cis Ægæum ſita. *Sexto* denique pro omnibus regionibus, quæ a Græcis habitabantur, ſiue in Europa, ſiue in Aſia ſitis. Hæc omnia probat Palmer. *Græc. Antiq.* I, 3.

(d) Hellenem, a quo ἕλληνες dicti feruntur, plerique faciunt Deucalionis filium. Marmor Oxon. n. 10. Thucyd. I, 3. Strabo VIII.

II. Antiquiſſimum vero Græcorum nomen non eſt ἕλληνες, ſed γραικοὶ, (a) unde ab Romanis dicti Græci. Apud Homerum quidem non reperitur hoc nomen γραικῶν: Occurrit tamen apud alios antiquos poetas & proſæ ſcriptores, ita ſcilicet dicti a Γραίκῳ (b) Theſſali filio.

(a) Γραικῶν appellatio occurrit in Marmor. Oxon. n. 10. 11. Ariſtot. *Meteor.* I, 14. Lycophron. v. 532. 891. 1195. 1338. Idem v. 605. Γραικίτας vocat. Cur Romani Græcos potius dixerint ab obſoleto Γραικῶς nomine, quam Hellenes ab recentiore, diſputat Palmerius *Græc. Antiqv.* I, 2.

(b) Quis Γραῖκος fuerit, incertum. Euſebius *Chron. I. de Argiu. Regibus* n. 35. Theſſali patrem, Stephanus vero in Γραικὸς ejus filium facit. Aeque incertum videtur, utrum Græci ab hoc Græco, Rege, an vero aliunde denominen-

minentur. Hillerus a Γραῖα dictos putat, i. e. *terra* Hesych. Γραῖα πόλις, γῆ ἡ καὶ Δημήτηρ, ut Graeci nihil aliud sint, quam γηγενεῖς, Terrigenae conf. Meurs. *ad Lycophr.* v. 532. vel αὐτόχθονες. *Kircherus & Hornius a Patriarcha רעו. de quo Gen. XI, 18. qui dicitur a Luca III, 35. Ῥαγαῦ. Caspar Abel *in Histor. Monarch.* pag. 483. sq. a Γραῖα *Anus*, ut sint Graeci quasi aniles opprobrii causa ab externis nationibus dicti. Quo pertinere putat loquutiones Latinorum: *Graeculus*, *Graecari*, &c. magnam animi leuitatem innuentes. Eidem tamen Abelo magis placet, Graecos dictos ab antiquo Celtarum vocabulo Reke. i. e. *Gigas*, litera g ob pronunciationis asperitatem praefixa. Sic Rhaetos in Grisones mutatos videri putat. Suae conjecturae Hesychium fauere addit, quo teste Graeci olim quoque Ραικοι nominati fuerint.

III. In Graecia celebris est Attica, quae ab ortu habet Aegaeum mare, a meridie sinum Saronicum, ab occasu Megaridem, a septentrione Boeotiam.

De Attica, ejusque finibus Strabo l. IX. init. Plin. IV, 7.

Megaridem olim partem Atticae fuisse ostendit Strabo l. c. Pausan. V. Reimanni Ilias post Homerum p. 357. Unde Attica, quae & *Actaea*, *Acte*, *Atthis* vocatur, nomen acceperit. vide apud Stephanum in Ἀκτή. Casp. Abel. *l. c.* p. 606. Atticam vel Atthida dictam ab Atthide, Cranai filia, tradit Eustath. *ad Dionys. Perieg.*

Perieg. p. 322. Strabo IX. p. 273. De variis Atticæ denominationibus Euſtach. *ad Dion. Perieg.* p. 222. ſqq. Strabo IX. p. 273.

IV. Attica olim Ἰωνία dicta, ut patet ex inſcriptione (a) quadam vetere in ſtatua, non quidem ab Jone, (b) Xuthi filio, ut volunt Græci; Sed ab alio antiquiore (c) Jone, qui Hebræis eſt Javan, filius Japhet: unde etiam Græcia in ſacris literis appellatur Jauan (d)

(a) Inſcriptio legitur apud Strabonem IX. init. Atticam olim Joniam dictam teſtatur Strabo his verbis L. IX. ἡ Ἀττικὴ τὸ παλαιὸν Ἰωνία καὶ Ἰὰς ἐκαλεῖτο. Teſtatur & Stephanus in Ἰωνία. Heſych. in Ἴωνες, Unde Athenienſes non modo κοῦροι Ἀθηναίων, item Δῆμος Ἐρεχθῆος, ſed & Ἰώνες ab Homero dicti eſſe creduntur. Ἰλ. N. v. 480.

b) Ioniæ nomen Græci ipſi deducunt ab Jone, Xuthi filio. Herodot. VII. p. 470. Strabo VII. ſub fin. p. 164. IIX. p. 273. vel Apollinis & Creuſæ filio Apollodor. I, 7. §. 2. Pauſan. *Attic.* I, 28. p. 68.

c) Joniæ nomen ab antiquiore Jone deducendum eſt, qui Hebræis eſt Javan, filius Japheth. Gen. X, 2. Hebr. יָוָן, quod nomen neglectis punctis fortaſſe pronunciandum eſt *Jon.*

d) Græcia in ſacris litteris appellatur Javan. Jeſ. LXVI, 19. יָוָן Dan. VIII, 21. ubi מֶלֶךְ יָוָן exexponunt de Rege Græciæ. Dan. X, 70. Adde Ezech. XXVII, 13. 19. Addo Judæis & hodie græcam linguam יונית Javanit vocari. Accedit, nomen filii Javanis Eliſæ de quo Gen.

X, 4. אֱלִישָׁה in nomine Elis, quo antiquissimum Peloponnesi regnum denominatur, superesse. conf. Joseph. *Antiq.* I, 7. Plura, quae huc pertinent, habes apud Bochart. *in Phaleg.* III, 3. & Casp. Abel. *l. c.* p. 486. sq.

V. Fuere in Attica multae urbes, (a) sed omnium nobilissima Athenae, sitae prope Eleusinem, (b) sacris Cereris nobilem. (c) Ambitus Athenarum fuit stadiorum CLXXVIII. (d)

(a) De urbibus Atticae, montibus, fluminibus, &c. Plin. IV, 7. Strabo IX. non longe ab init. Scylax. p. 47.

(b) Post Athenas nobilissima Athenarum urbium Eleusis vel Eleusin, unde sit dicta, incertum est Pausf. *Attic.* c. 38. & Harpocrat. in Ἐλευσίνια putant nomen accepisse ab Eleusinio, Mercurii filio: auctor Etymologiae in Ἐλευσὶς, διὰ τὴν τῆς Δημητέρος ἔλευσιν *propter Cereris adventum.* Diodor. Sic. V. p. 336. quod aliunde allatum semen eo peruenerit ἀπὸ τοῦ ἐλθεῖν.

(c) Sacra Cereris dicta Eleusinia de quibus infra de Festis Graecorum.

(d) De ambitu Athenarum Dio Chrysost. *Or.* VI. p. 87. Aristides Panathen. cf. Wesseling. *ad vetera Rom. Itineraria* p. 326. cf. Xenoph. *memorab. Sacr.* III, 6. §. 14.

VI. Pulcherrima fuit urbs (a) quamdiu floruit, Musarum sedes, & bonarum artium inuentrix (b), unde poetis Latinis merito doctae vocantur Athenae. (c)

(a) De pulchridutine Athenarum urbis poterunt judicare, qui legerunt Pausaniae Attica, & Meur-

fii

sii varia de hac urbe scripta. Ea pulcritudo urbis caussa fuit, cur Lysippus apud Dicæarchum ita caneret:

εἰ μὴ τεθέασαι τὰς Ἀθήνας, στέλεχος εἶ.
εἰ δὲ τεθέασαι, μὴ τεθήρευσαι δ', ὄνος.
εἰ δ' εὐαρεστῶν ἀποτρέχεις, κανθήλιος.
Si nunquam Athenas vidisti, stipes es.
Si visa urbe haud captus es; asinus es:
Si captus abis, cantherius es.

(b) Laudes in Athenienses partim ob doctrinam & ingenium, partim ob fortitudinem, partim ob alia collatas vide apud Thucyd. II, 41. ubi Pericles vocat παίδευσιν Ἑλλάδος. Diodor. Sic. XIII, 27. qui vocat κοινὸν παιδευτήριον πάντων ἀνθρώπων. Aeschines *contra Ctesiphont.* p. 293. similiter vocat κοινὴν καταφυγὴν τῶν Ἑλλήνων. Apud Aelianum Var. Hist. IV, 6. Pythia ipsa vocat τὴν κοινὴν ἑστίαν τῆς Ἑλλάδος communem aram Græciæ, quia sc. nusquam facilius, quam isthic, exules reciperentur. vid. Pindar. Nem. *Od.* IV, 29. sq. Aristoph. Νεφ. 298 & ibi Schol. Isocrates *in Panegyr.* passim. Julianus *in epist. ad S. P. Q. Atheniensem.* Ex Latinis v. Cic. *pro Flacco.* c. 26. & *de Orat.* I, 4. Lucret. l. VI, v. 1. sqq. Stat. *Theb.* XII, 500. Nepos *Attico* c. 3. Mela. II, 3, 56. Flor. III, 5. §. 8.
conf. Meursii *Athenæ Atticæ.* Muret. V. L. IV, 1.

(c) *Doctæ* vocantur *Athenæ* Propertio I, 6, 13. III, 20, 1. it. Q. Rhemnio Fannio Palæmoni *de Ponderibus* v. 17. sq. & v. 39. *Tenues* i. e. *Subtiles* dicuntur a Martial. VI, 64. v. 17. conf. Cic. *de Orat.* III, 11.

VII. Principio non tam magna & ampla fuit. Nam primo urbs tota erat, quæ postea arx fuit, (a) dictaque Cecropia a Cecrope primo ejus conditore. (b) Postea vero rege Amphictyone Urbs appellata Athenæ. (c)

(a) Plin. VII, 56. Anonymus περὶ ἀπίςων c. 1. apud Galeum. p. 85.

(b) Plin. VII, 56. Hic ergo Cecrops nomen dedit 1) urbi 2) regioni. Apollodor. III, 13. 3) tribui. Steph. in Κεκροπία.

(c) Justin. II, 6. Isidor. *Orig.* XV, 1. A quibus dissentiunt Hyginus *fab.* 164. qui Minervam, & Plutarchus *in Theseo*, qui Theseum Athenis nomen dedisse scribunt. Marcianus denique in περιηγήσει apud Meurs. *de Fortun. Atheniens.* c. 2. regnante Erechtheo Athenas appellatas testatur. Adeo, hinc illustrari posse Euripid. *Herc. Fur.* 1166. ubi Athenas vocat Ἐρεχθειδῶν πόλιν. Quo auctore Potterus, regnante Erichthonio, Athenas dictas esse tradat, nescio (v. Potteri *Archæol.*) I, 8. nisi forte scribere voluit *regnante Erechtheo.* De aliis Athenarum nominibus v. Strabo. IX. p. 273.

VIII. Non convenit inter eruditos, unde sic dictæ Athenæ. Volunt nonnulli a Chaldaico *Thena*, *studere*, *docere*, esse nomen, & Athenarum titulo demum esse insignitam hanc urbem, quando majore cum studio sese debant cives literis humanioribus. Alii aliunde.

Athenas dictas esse putant 1) alii a תְּנָה vel תְּנָא *discere*. 2) alii cum Hillero ab אֶתּוּן i. e. civitas Pelasgorum, hoc est, advenarum, ab אָתָה

אָתָה *advenit.* 3) Casp. Abel *in Histor. Monarch.* p. 607. ab אֵיתָן i. e. *robustus, validus;* cujus derivationis rationes satis speciosas adfert. 4) alii ab Atthide Cranai filia. v. Strabo IX. p. 273. Pausan. *Attic.* I, 2. 5) Platoni est quasi θεονόη *divina mens.* Ab his diversam notationem habet Lackemach. p. 42.

IX. Sed potius ita dicta videtur a Pallade, quæ Græcis Ἀθήνη. Non tamen petenda nominis origo a certamine Palladis & Neptuni (a) ut fabulantur Græci; sed quod Amphictyon urbem hanc Ἀθήνῃ *Minervæ* consecravit, (b) quod Deæ nomen ab Ægyptiorum lingua arcessendum videtur. (c)

(a) De certamine hoc Palladis & Neptuni Apollodor. III, 13. Ovid. *Met.* VI, 70. sq. Serv. *ad Virg.* I. *Georg.* 13. & alii, quos citat Meurs. *de regno Athen.* I, 10. & Burmannus *ad Ovid.* *l. c.* & *de Jove Fulgeratore.* c. 8. p. 281. sq.

(b) Amphictyonem Athenarum urbem Ἀθήνῃ *Minervæ* sacrasse testis Justin. II, 6. Isidor. *Orig.* XV, 1. Hinc dicuntur παλλάδος πόλις a poetis v. c. Æschylo *Pers.* 347. & *Virgineæ Cecropis arces* Val. Flacco V, 647. *armigeræ Tritonidis arces* Petron. c. 5. Sed hæc quidem certa: inde tamen urbem Athenarum nomen accepisse, nondum certum. Qui perpendit, decem hujus nominis urbes olim fuisse, ut arguit Abel. *l. c.* ei fortasse auctoris nostri opinio non satis placebit.

(c) Phurnutus c. 20. τὸ δ' ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς δυσετυμολόγητον, διὰ τὴν ἀρχαιότητα *difficulter nomi-*

nis Ἀθηνᾶς *Etymologia*, *ob vetustatem*, *investigari potest.* Is tamen nonnullas etymologias adfert. conf. Heraclid. *Allegor. Homer.* p. 435. Capello Ἀθηνᾶ dici videtur אדוני *Domina.* Quasdam sed ineptas maximam partem etymologias collegit Julian. Aurelius *de cognom. Deorum Gentil.* II, 3. Verior haud dubie etymologia est, quam legas apud Pluche in libro ingeniosissimo, qui inscribitur *l'Histoire du Ciel* l. I. c. 11. §. 14. ubi deriuat a אֵטוּן vel אֵטוּן vel אֲטוּנָה. *Atona*, licium, linteum ægyptiacum. Prov. VII, 16. ut sit Ἀθηνᾶ Dea ὑφαντικῆς *textoriæ artis*, quæ dicitur & ἐργάνη. Ael. *V. H.* l, 2.

X. Vocarunt etiam Athenienses κατ' ἐξοχὴν hanc suam urbem ἄστυ, unde passim non solum apud Græcos, sed etiam apud romanos scriptores invenias ἄστυ pro urbe Athenarum. (a)

(a) Stephanus in Ἀλεξάνδρεια. ἐλέγετο (nempe Alexandria) κατ' ἐξοχὴν πόλις, ὡς Ἄστυ καὶ Ἀθῆναι καὶ ἀστοὶ καὶ ἀστικοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ ἐπὶ Ῥώμης λέγεται Ὑρβ. Si igitur memineris, etiam Trojam apud Homerum πόλιν sine ullo epitheto vocari, datum fuisse quatuor urbibus reperies, ut *urbes* per excellentiam dicerentur, Trojæ, Athenis, Alexandriæ Ægyptiæ, Romæ.

Dicta antem hoc nomine est Atheniensium civitas, excluso Piræeo. Nep. IX, 4. De differentia, quæ est inter *Atticos* & *Athenienses* v. Bourdelot. *ad Petron.* c. 2.

CAP. II.

CAP. II.

de

Diis Græcorum.

I. Religionem accepiſſe videntur Græci partim ab Ægyptiis, (a) partim a Thracibus, (b) a quibus Θρησκείας vocem dictam putant; partim a diverſis variorum populorum colonis, qui ibi ſedes fixerant. (c)

(a) Herodot. II. ſub init. p. 102. & p. 123. Diodor. Sic. I. p. 25. ſq. p. 62. ſq. & p. 86. & alii, quos citat. Spencer *de legibus Ebr. ritualibus. II.* diſſ. I. ſect. 2. p. 650.

Id etiam ex eo veriſimile eſt, quod Cecrops & Danaus, Athenarum & Argorum conditores, Ægyptii fuerint. De Cecrope vid. Schol. Ariſtoph. *ad Pl.* 773. Tzez. *ad Lycophr. v.* 111. conf. Th. Gale *ad Apollod. III*, 13. p. 85. De Danao *Apollod. II*, 1. 4. Diſſentit hoc nomine ab Herodoto Plutarchus *in l. de malignitate Herodoti* p. 857.

(b) Eurip. *Rheſ.* v. 943. Ariſtoph. *Ran.* 1064. Unde a Thracibus Θρησκείας vocem ſunt, qui dictam volunt. Plutarch. *in Alexandro*, ab init. p. 665. Suidas in Θρησκεύει. Gregor. Nazianz. *Orat. III.* p. 100.

(c) v. c. Pelasgis *Herodot II.* p. 123. & Phœnicibus. *Herodot. V.* p. 351.

II. Antiquiſſimi Græci, & multi alii populi, pro Numinibus coluerunt Cœlum, Solem, Lunam, Sidera, & Tellurem (a), quæ quoniam in perpetuo motu & curſu eſſe cernebant, Θεὲς dixere

re

re ἀπὸ τοῦ Θέειν, *a currendo:* (b) licet nomen Θεὸς aliunde deduci etiam queat (c).

(a) Socrates apud Platonem *in Cratylo.* conf. Plutarchus *de Placitis philosoph. I, 6.*

(b) Plato & Plutarchus l. c. Phurnutus c. 1. Macrob. *Saturn. I, 22.*

(c) Deducitur v. c. 1) a voce Ζεὺς Æolice Δεὺς Phurnut. c 2. 2) ab Hebr. די. 3) a δέος *Timor.* 4) ab αἴθειν, *ardere.* 5) a θεᾶσθαι *videre.* 6) a Θεωρέω *specto.* 7) a τίθημι *pono.* 8) a Θῶ, i. e. ποιῶ. conf. Suiceri *Thesaur. Eccles.* in Θεός.

III. Dein ex Ægypto translata sunt Deorum nomina. (a) Præter quæ progressu temporis alios atque alios adscrivere Deos, (b) quorum omnium nomina recensere longum foret. Præcipuos indicasse sufficiet.

(a) Herodot. II. p. 123.

(b) v. c. Dioscuros a Pelasgis, Neptunum a Libybus. Herodot. *l. c.*

Aliarum gentium, quibuscum commercium habebant, Numina suis addidisse videntur, modo senatus Areopagitici judicio essent approbata. Hoc colligitur ex Harpocrat. in Ἐπιθέτους ἑορτάς ex Etymol. M. & Suida in eorundem verborum explicatione, & clarius ex Justino Martyre *in Exhortatione ad Gentiles.* p. 20. C. Unde ratio eorum reddi potest, quæ leguntur Act. XVII, 19. Idem colligitur ex Θεοξενίων festo, de quo Casaub. *ad Athenæum. IX,* 3. p. 405.

Immo ne quem Deorum negligere viderentur, Deos etiam ignotos coluerunt. Pausan. *Eliac. I,* 14.

14. Lucian. *Philopatr.* sub fin. Act. *XVII*, 23. De idolomania Attica v. Schol. Aristoph. *ad Nub.* v. 304. Unde lux Paulo. Act. *XVII*, 16. 22.

IV. Pro variis mundi partibus habiti sunt alii *Cœlestes*. alii *Terrestres*, alii *Inferi*. *Cœlestes* gr. dicti Ἐπουράνιοι, Ὀλύμπιοι, Ἀθάνατοι. (a) *Terrestres*, Ἐπιχθόνιοι, Ἥρωες. (b) *Inferi* χθόνιοι, Ὑποχθόνιοι, Καταχθόνιοι. (c) Primo & maximo honore culti *Cœlestes*, secundo *Terrestres*, postremo *Inferi*.

(a) item οὐρανίδαι & οὐρανίωνες apud Poetas passim. Aristoph. Scholiastes *ad Nub.* v. 246. alios Deos οὐρανίωνας, alios Ὀλυμπίους tradit: οὐρανίωνας nempe veteres Deos sub Saturni imperio: ὀλυμπίους autem recentiores sub Jove. vid. Diodor. Sic. IV. p. 223. Ælian. *V. H.* V, 12.

(b) item Ἐπίγειοι, quo pertinent etiam Θαλάσσιοι.

(c) item Ὑποτάριοι. Στύγιοι.

Ceterum de hac diuisione v. Aurea carmina Pythagoræ ab init. Unde etiam illud intelligitur, quibusnam præcipuus cultus tribuendus sit. Adde Porphyr. *de antro Nymph.* p. 233. l. 42. & præf. Salmasii *ad Tabulam Cebetis.* Eadem diuisione utuntur viri docti ad illustranda loca Scripturæ Sacræ. Exod. XX, 4. Phil. II, 10.

V. Inter Deos illos familiam ducunt XII. (a) quos μεγάλους θεοὺς vocabant, (b) quorum nomina hæc sunt (c)

Ζεύς, Jupiter	Ἥρα, Juno
Ποσειδῶν, Neptunus	Ἄρης, Mars
Ἀπόλλων, Apollo	Ἑρμῆς, Mercurius
Παλλάς, Minerva	Ἄρτεμις, Diana

Δημή-

Δημήτηρ, Ceres — Ἀφροδίτη, Venus
Ἥφαιστος, Vulcanus — Ἑστία, Vesta.

(a) De hoc XII. Deorum numero v. G. d' Arnaud *de Diis παρέδροις* c. 6. sq. Horum numero addidit se ipsum Philippus. Diodor. dic. XVI. fin. unde τρισκαιδέκατος Θεὸς dictus Stob. *Serm.* 147. Demades addere voluit Alexandrum M. Ælian. *V. H.* V, 12. Sed non impune. Porro etsi hi duodecim soli dicti esse videantur Ὀλύμπιοι (v. Kuhn *ad Ælian. V. H.* V. 12.) Bacchus tamen & Hercules etiam ita dicti, teste Diodoro Sic. IV, p. 223.

(b) Nescio, an græci eos vocent Θεοὺς μεγάλους, præter ignotum illum poetam, cujus hi sunt versus:

Δώδεκά εἰσι θεοὶ μεγάλοι, Ζεύς, Ἥρα, ποσειδῶν
Δημήτηρ, ἑρμῆς, ἑστία, κυλλοπόδης,
Φοῖβος, ἐνυάλιος τ' Ἄρης, πάλλας τ' Ἀφροδίτη,
Ἄρτεμις, εἰσὶ θεοὶ δώδεκα οἱ μεγάλοι.

Simpliciter græci vocant τοὺς δώδεκα Θεοὺς. v. Aristoph. *Av.* 95. Diodor. Sic. XVI. p. 482. prope fin. Apollodor. III, 13. §. 1. Ælian. *V. H. VIII*, 12. Pausan. *Attic.* c. 40. p. 96.

Δώδεκα ἄνακτες sunt Pindaro *Ol. od.* X. Nomen μεγάλων Θεῶν etiam aliis Diis cessit, qui non sunt ex duodecim. v. c. Dioscuris Pausan. *Arcad.* c. 21. Proserpinæ. Idem Pausan. *Arcad.* c. 31. v. d'Arnaud *de Diis παρέδροις*. c. XXII. & Elsnerus *ad Act. XIX*, 27. Ovidius *VI. Met.* v. 27. vocat *bis sex cœlestes.* Ad hunc duodenarium Deorum numerum respicit Plaut. *Epidic.* V, 1. Sueton. *Aug.* c. 70.

Magno-

Magnorum Deorum ſæpe mentio etiam apud Scriptores latinos, Virg. *Æn. III*, 12. Catull. *carm.* 14. Petron. c. 140.

(c) Nomina hæc duodecim Deorum leguntur apud Schol. Apollonii Rlodii l. II. p. 158. Comprehenduntur ea duobus diſtichis græcis, paullo ante adductis, quæ apud Feithium *Antiqv. Homer. I*, 1. §. 4. qui eos veteri poetæ adſcribit, leguntur. Ennius ea in duos latinos Hexametros coarctauit apud Apulej. *de Deo Socrat.* & apud Martian Capellam p. 15.

VI. Hoſce XII. Deos ſumma veneratione proſequuti ſunt Athenienſes eorumque ſimulacra in porticu Ceramici depicta habebant. (a) Ara etiam illis fuit poſita, quæ dicebatur βωμὸς τῶν δώδεκα Θεῶν (b)

(a) Pauſan. *Attic.* c. 3. qui & c. 40. tradit, in templo quodam Megaræ fuiſſe *XII.* Deorum ſigna.

(b) Thucyd. *VI*, 54.

VII. Pro variis officiis, quæ ſingulis adſignata ſunt Diis, varia ipſis tributa ſunt epithera, (a) quæ intelligere erit utile iis, qui auctores græcos, præſertim poetas, legere aggrediuntur.

(a) De multitudine hac epithetorum diuinorum, ſeu de πολυωνυμίᾳ, tanquam præcipua Deorum gentilium prærogativa, deque cauſis illius. vid. Spanhem. *ad Calliem. h. in Dian.* v. 7. p. 129. aonf. Ariſtotel. *de Mundo* c. 7. & Lucian. *in Timone* ab init.

VIII. Inter officia illa & munia Diis adſignata, cœlum attributum eſt Jovi. (a) Unde is credebantur regere temepſtates. (b) Quapropter nomina..

minatus est Ὄμβριος, Ὑέτιος, (c) Ἀστεροπητὴς, Ἀστραπαῖος, καταιβάτης, (d) Βρονταῖος. (e) Præterea a totius vitæ humanæ regimine ipsi adsignato (f) aliis nominibus appellatus, ut Ξένιος, (g) ἐφέστιος, (h) ἑταιρεῖος, (i) Φίλιος, (l) Ὅρκιος, (m) Ἱκέσιος, (n) Ὁμόγνιος, (o) Βασιλεὺς, (p) Σκηπτοῦχος. (q)

(a) Homer. Ιλ. ο. v. 192. Callim. *h. in Jov.* v. 59.

(b) Athenæus XV, 5. Phurnutus c. 9.

(c) Jupiter Ὄμβριος, Ὑέτιος, Ὕων, Ἰκμαῖος, est latine *Jupiter pluvius*, *Imbricitor*, & *Uvidus* v. Lycophr. v. 160. Appollon. Rhod. *II*, v. 524. Plura de hoa epitheto Broukus. *ad Tibull. I*, 8. v. 26. Burmannus *in Jove Fulgeratore*. c. V. p. 264.

(d) Ἀστεροπητὴς Hesiod. Θ. 390. Ἀστραπαῖος Aristot. *de mundo*. c. 7. Καταιβάτης Aristoph. Ἐιρ. v. 42. est *Jupiter Fulgerator*, de quo plura Burmannus *in diss. laudata de Jove Fulgeratore*.

(e) Jupiter Βρονταῖος. Arist. *de Mundo* c. 7. Ἐρίγδουπος Hesiod. Θ. 41. est *Jupiter tonans*

(f) Aristot. *de Mundo* c. 7. Phurnut. c. 2. Sen. *Qu. Nat. II*, 45.

(g) Ξένιος Aristot. *de Mundo* c. 7. est *Jupiter hospitalis* qui jura dat hospitibus Virg. *Æn. I*, 735.

(h) Ἐφέστιος vel Ἐπίστιος est *Jupiter foci præses*, propugnatorque eorum, qui sunt ejusdem tecti & laris. Herodot. I, p. 18.

(i) Ἑταιρεῖος *Sodalitius*, *Sodalitii præses*, ὁ ἔφορος τῆς ἐν τῇ ἑταιρίᾳ κοινωνίας, ut Eustathius explicat ad ὀδ. X. p. 790. l. 18. Athen. *XIII*, 4.

(l) Φίλιος, *amicitiæ præses*. Lucian. *Timon. init* Aristot. *de Mundo*. c. 7.

(m) Ὅρκιος

(m) Ὅρκιος, *Jurisjurandi arbiter.* Pauſan. *I. Eliac.* c. 44. p. 441. Lucian. *Timon.* ab init.

(n) Ἱκέσιος, Ἱκετήσιος, *Supplicum propugnator.* Homer. Odyſſ. Ν. 213.

De hoc quædam collegimus *in diſſertatione, quæ inſcribitur* Ζεὺς Ἱκετήσιος, Lipſ. 1738.

(o) Ὁμόγνιος, *Gentilitius* Jupiter dicitur διὰ τὴν τοῦ γένους κοινωνίαν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις, ob generis communionem inter Deos pariter & homines, vt ait Dio Chryſoſt. *Orat. I.* p. 8. conf. Ariſtoph. Βατρ. v. 762. Ariſtot. *de Mundo* c. VII.

(p) Βασιλεὺς, Ariſt. *Nub. I.* Xenoph. Αναβ. VI, 1. De cauſſa, cur Jupiter ita dictus, duplici v. Schol. Ariſt. *ad l. c.* & Dio Chryſoſt. *Orat. I.* Ἄναξ dicitur eodem ſenſu, immo ἄναξ βασιλεὺς: interdum ἄναξ ἀνάκτων. vid. Spanhem. *ad Callim. h. in Jou.* v. 2. imo Ζεὺς τύραννος. Ariſtoph. *Nub.* 564.

(q) Σκηπτοῦχος, i. e. *Sceptriger.* De hoc epitheto v. Beger. *Theſaur. Brandenb.* T. I. p. 80.

IX. Apollo a *beneficiis*, quæ generi humano præſtare credebatur, (a) & a *ſcientiis*, quarum ipſi tribuebatur inuentio, (b) nominatus eſt Ἀποτρόπαιος, (c) & Ἀλεξίκακος, (d) Αγυιεὺς, & Ἀγυιάτης, (e) Λοξίας, (f) Πύθιος, (g) Παιὰν, (h) Εὐλύρας, (i) Ἑκατηβόλος, (l) Ἑκάεργος, (m) Τοξοφόρος. (n)

(a) De his beneficiis Diodor. Sic. l. V. p. 341.

(b) De his Scientiis Schol. Hom. ad Ἰλ. α.

Τέσσαρες τέχναι ἀνατίθενται τῷ Ἀπόλλωνι, Μουσικὴ, τοξικὴ, ἰατρικὴ, μαντική.

(c) ἀποτρόπαιος *Auerruncus*, *malorum depulſor*, *Lamb. Bos Antiqu.*

ἀποσοβητὴς τῶν κακῶν Arist. *Plut.* 359. Quod & Epitheton & aliis Diis tributum. Pausan. *Corinth.* c. XI.

(d) Ἀλεξίκακος, *mala depellens.* Macrob. *Saturn. I,* 17.

(e) Ἀγυιεὺς, & Ἀγυιάτης est *viarum præses viis præpositus.* Arist. *Vesp.* 870. Horat. *IV. od.* 6. v. 28. Rationem nominis reddit Macrob. *Sat. I,* 9.

(f) Λοξίας *Loxias, obliquus, flexuosus.* Aristoph. *Plut.* 8. vbi duplicem nominis rationem reddit Schol. Tertiam pete ex Σχ. Callim. *in Dian.* v. 204. Λοξοχρήσμ[ο]ν interpretatur Tzetz. *ad Lycophr.* v. 1467. conf. Phurnut. c. 32. Macrob. *Sat. I,* 17.

(g) Πύθιος, Pythius, forte idem, qui Delphicus Pytho & Delphi eadem vrbs. Pausan. *Phocic.* c. 6. conf. Arist. *Vesp.* 865. Phurnut. c. 32. Macrob. *Sat. I,* 17.

(h) Παιὰν & Παιὼν *Pæan* & *Pæon*, Æschyl. *Agamemn.* 153. Aristoph. *Vesp.* 496. Rationem nominis pete ex Callim. *h. in Apoll.* v. 97. & Macrob. *l. c.* Etiam latine ita vocatur Cic. *Verr. IV,* 57. Gratius *Cyneg.* 426.

(i) Εὐλύρας, *qui bene lyra canit.* Aristoph. Θεσμοφ. 978.

(l) Ἑκατηβόλος, Ἑκηβόλος, Ἑκάεργος, Ἑκατηβελέτης *longe jaculans* i. e. qui vim suam exercet in res longe dissitas. i. e. *Sol.* Hom. Ιλ. α. 370. 474. ἕκατος v. 385. v. Phurnut. c. 32. Heraclid. *Alleg. Homer.* p. 417. Macrob. I, 17.

(m) Τοξοφόρος, vel Τοξίας apud Hesych. i. e. Τόξ

τόξ' ὤμοισιν ἔχων, *arcus in humeris habens*, vt est apud Homer. Ιλ. α. v. 45. τόξα, βέλη, κῆλα sunt radii solis. Itaque non differt a præcedenti epitheto. Ἡ τοξοφόρος est Diana apud Aristoph. Θεσμοφ. 979.

X. Neptunus Ἁλυκὸς, (a) Ἁλιμέδων, (b) Πόντιος, (c) Ἵππιος, (d) &c.

(a) Ἁλυκὸς i. e. Θαλάσσιος, Ἐνάλιος. Aristoph. *Lysistr.* 404. qui vocatur & Πελαγαῖος. Pausan. *Achaic. XXI.*

(b) Ἁλιμεδὼν, *mari imperans.* Aristoph. Θεσμοφ. v. 330.

(c) Πόντιος *marinus*. Aristoph. *l. c.*

(d) Ἵππιος *equestris*. Aristoph. *Nub.* 83 & ἵππειος Eurip. *Phœniss.* 1701. ἱππηγέτης Lycophr. 767. De caussis denominationis Barnes. *ad Eurip. Rhes.* 187. Spanh. *ad Aristoph. N.* 83. Pausan. *Achaic.* 21.

XI. Mars Βαθυπόλεμος, (a) Χάλκεος, (b) &c.

(a) i. e. *valde bellicosus.*

(b) i. e. *æreus* & χαλκοχίτων, *ærea tunica tectus.*

XII. Mercurius Ἐναγώνιος, (a) Στροφαῖος, (b) Ἐμπολαῖος, (c) Ἐριούνιος, (d) Δόλιος, (e) Ἡγεμόνιος (f) &c.

(a) Ἐναγώνιος, *agonum seu certaminum præses.* Aristoph. *Plut.* 1162. vbi v. Spanh.

(b) Στροφαῖος, *januarum custodiæ præfectus.* Aristoph. *Plut.* 1154. a cardine januæ, qui græce στροφεύς.

(c) Ἐμπολαῖος, *negotiator.* Ἐμπορικῶν ἐπιστάτης *mercaturæ præses.* Aristoph. *Plut.* 1156. Phurn. c. 16

(d) Ἐριούνιος, *valde vtilis.* Hom. Ιλ. ω. 360. Arist. *Ran.* 1175. μεγαλωφελὴς, ἀπὸ τοῦ ὀνεῖν. Phurnut. c. 16

(e) Δόλιος, *versutus*, imposturæ & præstigiarum repertor. Arist. *Plut.* 1158. Callidus quicquid placuit jocoso condere furto. Hor. I. *Od.* 12.

(f) Ἡγεμόνιος, ὁδηγὸς, Ἐνόδιος, *dux viæ & index.* Aristoph. *Plut.* 1160.

XIII. Vulcanus, κλυτοτέχνη; (a) κλυτόεργος (b) Πανδαμάτωρ (c).

(a) κλυτοτέχνης, *inclytus artifex* Homer. Ιλ. α. 571.

(b) κλυτόεργος, *celebris artifex* Hom. Ιλ. Θ. 345.

(c) Πανδαμάτωρ, *omnia domans.*

Apud Lucian. *in Tim.* init. Κεραυνὸς dicitur πανδαμάτωρ. Apud Homerum est ὕπνος πανδαμάτωρ Ιλ. Ω. v. 5.

Apud Musæum v. 200. dicitur Ἔρως πανδαμάτωρ. In Anthol. l. VII. ep. 29. Χρυσὸς πανδαμάτωρ.

XIV. Juno Τελεία. &c.

τελεία est *nuptiarum præses*, cui curæ sunt τέλειοι γάμοι. Aristoph. Θεσμοφ. 982. quæ & Γαμήλιος dicitur. v. Spanhem. *ad Callim. h. in Jou.* v. 57. Diod. Sic. V. p. 340.

XV. Minerua Ἐργάνη, (a) Ἐυρεσίτεχνος, (b) Πολύβουλος, (c) πολύμητις, (d) Δαΐφρων, (e) Τριτογένεια, (f) Χρυσόλογχος, (g) Γλαυκῶπις. (h) πολῖτις, (i) πολιὰς, (l) πολιοῦχος, (m) Κληδοῦχος, (n) Ἐρυσίπτολις. (o)

(a) Ἐργάνη i. e. *plurimarum artium inuentrix.* Ælian. *V. H. I,* 2. Diodor. l. V. p. 340. ita dictam esse ait διὰ τὸ εὑρεῖν πολλὰ τῶν φιλοτέχνων ἔργων.

(b) Ἐυρεσίτεχνος, *artium inuentrix.*

(c) Πολύβουλος, *consultissima* Hom. Ιλ. ε. v. 260.

(d) πολύ-

(d) πολύμητις, *abundans consilio & prudentia.*

(e) Δαΐφρων est vel *sapiens*, vel *bellicosa*. De qua duplici significatione v. Scherpezeel. *ad Hom.* Ιλ. β. v. 23. Ceterum & Mineruæ & multis aliis apud Homerum tribuitur.

(f) Τριτογένεια Tritogenia Hesiod. Θεογ. v. 924. Etymon. vide apud Phurnut. c. 20. & Schol. Aristoph. *ad* Νεφ. 985. Cleric. *ad Hesiod.* Θ. 895.

(g) Χρυσόλογχος, *auream lanceam gestans* Eurip. *in Ione* v. 9.

(h) Γλαυκῶπις, *Cæsia* vel *Dea cæsiis oculis*. Homer. Ιλ. α. v. 206. Gel. II, 26.

(i) Πολῖτις vel Jonice πολιῆτις vel Dorice πολιᾶτις est *Minerua ciuica* vel *vrbica* Pausan. *Arcad.* c. 47.

(l. m.) πολιάς & πολιοῦχος est *vrbana* h. e. vrbis Athenarum custos & Patrona Aristoph. Nub. v. 602.

vid. Spanhem. *ad Callim. h. in Pall.* v. 53.

(n) Κληδοῦχος, *Clauigera*, quasi quæ vrbis claues gestat. Aristoph. Θ. 1153. cui claues vrbis i. e. imperium & præsidium committuntur. *Claves* imperium notant & Jes. XXII, 22. Apoc. I, 18.

(o) Ἐρυσίπτολις, *patrona vrbium*. Homer. hymn. I. in Pallad. v. 1. & h. II. v. 3.

XVI. Diana Εἰλείθυια, (a) Λοχεία, (b) Ἀγροτέρα (c) Κυνηγέτις, (d) Θηρήτειρα, (e) Ιοχέαιρα (f) Τοξοφόρος (g) &c.

(a) Εἰλείθυια, Jlithyca, est *Diana opifera*, *Juno Lucina*, *Genitalis*, *Dolorum partus auxiliatrix.* Callim. *h. in Jou.* v. 12. vid. Jnterpretes tam

ad h. l. quam *ad h. in Dian.* v. 22. 23. & ad Horat. *Poema Secul.* v. 13. Phurnut. c. 34.

(b) Λοχεία vel Λοχία *leuans partus*, *obstetrix*. Artemid. II, 25. Plut. *Sympos.* 3. v. Spanhem. *ad Callim.* p. 148.

(c) Ἀγροτέρα *Siluicultrix*, *Venatrix*. Aristoph. *Equ.* 657.

(d) Κυνηγέτις, κυνηγὸς. *Venatrix*. Arist. *Lys.* v. 1274.

(e) Θηρήτειρα, *Venatrix*.

(f) Ἰοχέαιρα, *Sagittis gaudens*. Homer. *h. in Apoll.* v. 15. Hesiod. Θ. 14.

(g) Τοξοφόρος *Arcitenens*. Aristoph. Θ. 979.

XVII. Ceres Κουρότροφος &c.

Κουροτρόφος, *nutrix puerorum*, alma. Hesych. θνητῶν θρέπτειρα προπάντων. Orpheus in h. Eadem, quæ terra. Hinc & terra κουροτρόφος Aristoph. Θ. 307. Pausan. Att. 22. Alios etiam Deos Deasque κουροτρόφους constituit Jupiter v. Cleric. *ad Hes.* Θ. v. 450.

XVIII. Venus, Οὐρανία (a) Ἑταίρα, (b) Ἡ ἐν Κήποις, (c) Πάνδημος (d) Γενετυλλὶς (e) &c.

(a) Οὐρανία, *Cœlestis*, quæ honestos excitat amores Pausanias *Phocic.* c. 16. & quos Kuhnius *ad h. l.* citat, quibus adde Meurs. *ad Lycophr.* v. 112.

(b) Ἑταίρα, *Amica*. Athen. XIII, 4.

(c) Ἡ ἐν Κήποις, *Venus in hortis*, *Hortensis*. Pausan. *Attic.* XIX.

(d) Πάνδημος, *publica*, *Terrestris*, quæ in libidinem impellere putabatur, *vulgaris*, *vulgiuaga*, *Popularis*. Pausan. *Bœot.* XVI. & l. VI, 25.

(e) Γενετυλλὶς, ἡ τῆς γενέσεως ἔφορος, *Dea generatio-*

rationis antistes. Aristoph. Νεφ. v. 52. Lysistr. v. 2.

XIX. Vesta πατρῴα, &c. *Vesta patrima, Domestica*, Sophocl. *Electr.* 887.

XX. Habuerunt præter hos etiam recentiores, (a) & qui ex hominibus in Deorum numerum relati sunt, (b) hi Ἥρωες illi δαίμονες dicti.

(a) Recentiores sunt δαίμονες i. e. *naturæ inter diuinam & humanam mediæ.* Plut. *de Oracul. Def.* p. 415. Iamlich. *de Myster.* c. V. pag. 8. Quo pertinent Pluto, Pan, Satyri.

(b) Heroes Ἡμίθεοι dicuntur, qui partim Diis partim hominibus geniti sunt, quibusque virtus ad Superos iter post mortem fecit, vt non secus ac Dii ipsi inuocarentur & colerentur. Definitionem Herois pete a Luciano *Dialog. Mort. III.* p. 267. edit. Græu.

Huc pertinent Bacchus, Hercules, Castor, Pollux, Aesculapius, Achilles, Menelaus, Helena. Vltimus Heroum fuisse Cleomedes Astypalensis fertur. Pausan. *Eliac. poster.* c. IX.

XXI. Hos inspectores rerum humanarum (a) & Interpretes ac Internuncios (b) hominum apud Deos esse credebant.

(a) Hesiod. Εργ. v. 122.

(b) Plato *in Sympos.* p. 327. Max. Tyr. *diss.* 26. & 27.

XXII. Ad hæc externos & peregrinos Deos adsciuere Athenienses (a), atque aras iis extruebant (b), sed hoc publico scito fiebat (c): priuatim vero non licebat. (d)

(a) Dii peregrini ξενικοὶ, Dii aliunde inuecti

opponuntur Θεοῖς πατρῴοις, Diis patriis, in patria cultis. Tales autem ab Athenienſibus fuiſſe cultos clare probat locus Heſychii in Θεοὶ ξενικοί. Eleos coluiſſe tales teſtatur Pauſan. *Eliac. prior.* c. 15.

(b) Hieronym. *Comment ad* Tit. 1.

(c) Sc. ſi Dii peregrini judicio ſenatus areopagitici fuiſſent approbati. Iſocrates in *Areopagitico* p. 188. edit. Baſil. a. 1558. Juſtin. Martyr in παραινέσει πρὸς Ἕλληνας, p. 20. C. Harpocration. in Ἐπιθέτους ἑορτας.

(d) Ideo in priuato homine, Paulo, Athenienſes hoc ferre nolebant. Act. XVII, 18.

XXIII. Quin immo *ignotos Deos* colebant iidem, (a) atque aras iis extruebant, quæ βωμοὶ ἀνώνυμοι dictæ. (b)

(a) Pauſan. *Eliac.* l. c. 14. qui locus vulgo adfertur, agit de Diis ignotis Olympiæ cultis, ideoque huc non pertinet. Rem probat Philoſtratus *in vita Apollon. VI*, 3.

conf. Wolfius *in Curis Philol. ad* Act. XVII, 23.

(b) Diogen. Laert. I. §. 110.

CAP. III.

de

Locis Sacris.

I. Diis hiſce cultum ſuum præſtiterunt in locis ſacris, quæ erant

1. τεμένη i. e. *agri ſeparati, Diisque conſecrati:* (a) licet latius vſurpata vox (b)

2. ἄλση, *Luci.* (c)

3. ναοὶ

3. ναοὶ vel ἱερὰ, *ædes ſacræ*, *templa* (d)

(a) τεμένη dicuntur quaſi τετμημένα, *loca reſecta*. Definitionem pete ex Pauſan. *Eliac. II.* c. 6.

(b) Proprie quidem τεμένη ſunt quælibet loca a profano vſu ſemota & Diis conſecrata, ſed quia hujus generis etiam erant & Luci & Templa, τέμενος modo pro *luco*, modo pro *templo* ponitur. v. Perizon. *ad Aelian. VI*, 1.

(c) De Lucis Spanhem. *ad Callim. h. in Dian.* v. 38. Eſchenbach. *diſſ. Acad. III.* quæ eſt *de Gentilium conſecratis Lucis* p. 133. Feithii *Antiqu. Homer. I*, 3. §. 2. & nouiſſimum editorem in notis p. 6. 7.

(d) Ἱερὰ ſc. οἰκήματα, *ædificia ſacra*, ναοὶ ἀπὸ τοῦ ναίειν, quaſi habitacula Deorum. Inde Homerus Θεῶν ἱεροὺς δόμους vocat *h. in Merc.* v. 251.

II. Ἱερὰ *templa* extruendi morem ab Aegyptiis accepiſſe videntur Græci. (a)

(a) Herodot. II. p. 102.

III. Extruebantur ea in locis editioribus vrbium, (a) aut in montibus extra Vrbes (b) ita, vt ſolem orientem foribus apertis excipere poſſent. (c)

(a) Homeri Ιλ. X. v. 170. Vitruu. I, 7. Hinc de adeuntibus templa vſurpantur verba ἀναβαίνειν, ἀνέρχεσθαι. e. g. Aelian. *V. H. III*, 37.

(b) Pauſan. *Phocic.* c. 35. 37. 39. *Arcad.* 15. 23. *Corinth.* 36. *Lacon.* 25. & 34. v. Freytagii *diſſ. de Sacris gentium in montibus.*

 (c) Lu-

(c) Lucian. de *Domo* T. II. p. 451. Clem. Alexandr. *Stromat. VII.*

IV. Locus templi ſecretior & ſanctior vocabatur ἄδυτον, *penetrale.* (a)

(a) Deſcriptionem v. apud Polluc. *Onomaſt. I*, 1. 8. Jul. Cæſ. b. c. III, 105. *adyta* vocat *occulta & recondita templi, quo præter ſacerdotes adire fas non eſt.*

V. Templa hæc vel ſingulis Diis, (a) vel pluribus ſimul conſecrata erant, qui ſimul vnum templum habebant (b) dictique σύνναοι. (c) & σύμβωμοι. (d)

(a) e. g. Mineruæ Chalciœci templum Pauſan. *Lacon.* 17. Apollinis Delphinii, & Pythii ædes Pauſan. *Attic.* 19.

(b) e. g. Vulcano & Mineruæ commune templum fuit Athenis Pauſan. *Att.* c. XIV. Auguſtin. *de C. D. XVIII*, 12. Huc pertinet *Pantheum* i. e. τὸ κοινὸν τῶν πάντων Θεῶν ἱερὸν, *commune omnium Deorum templum.* Pauſan. *Attic.* c. V. ſub fin.

(c) Strabo VII. prope finem pag. 227. Plutarch. *Sympoſ. IV*, 4. Latine *Contubernales* vocare poſſis ex Cic. *ad Attic. XIII*, 28.

(d) Strab. XI. p. 352. v. G. d'Arnaud *de Diis παρέδροις* c. X. & XI. vbi oſtendit, etiam ὁμοβωμίους, παρέδρους, συννάους, ὁμοναοὺς, ὁμοτοίχους, συνεςίους ἱερῶν dictos fuiſſe.

VI. Deorum nominibus appellata, vt Ἀρτεμίσιον, *templum Dianæ;* (a) Ἡραῖον, *templum Junonis,* (b) Ποσειδώνιον, *templum Neptuni;* (c) Θεσμοφόριον, *templum Cereris;* (d) Ἀνακτόρειον, *Caſtoris & Pollucis* (e) &c. Inter ea illuſtriſſimum fuit Ἀρτεμίσιον *Epheſi.* (f)

(a) Vo-

(a) Vocatur ὁ νεὼς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος, item ἱερὸν Ἀρτέμιδος. conf. Spanh. *ad Callim. h. in Dianam* v. 35. Hoc porro nomine proprie simulacrum Dianæ denotabatur, vt est apud Harpocrationem in hac voce. Vid. Wolf. *ad* Act. *XIX*, 35.

(b) Herod. IV. p. 289. IX. p. 607.

(c) Pausan. *Phocic.* c. 38. p. 807. ποσείδιον Pausan. *Achaic.* c 27. p. 596.

(d) Aristoph. Θεσμ. v. 285.

(e) Ἀνάκειον vocat Lucian. *in Timone.* p. 79. Nam Dioscuri ἄνακες dicti. Caussam reddit Kuhn. *ad Pausan. Phoc.* c. 38. Vossius *de Or. & Progr. Idol. I*, 13. Ἀνάκτορα quæuis templa. Ælian. *V. H. XIII*, 27.

(f) Pausan. *Messen.* c. 31. Interpretes ad Act. XIX, 27. Liu. I, 45. Plin. XVI, 40. Solin. 43. Philo Byzantius *de Septem Orbis Miraculis.* Mirac. VI. qui illud Dianæ templum septem orbis miraculis annumerat. Id quod & Anonymus facit περὶ Ἀπίστων c. 2. qui est in opusc. Galei. p. 85.

VII. Templa exornabant simulacris & donariis.

VIII. Simulacra erant imagines, quæ Deos repræsentabant, (a) quæque adorabantur & cultu diuino afficiebantur (b).

(a) Dicuntur εἰκάσματα Θεῶν Pollux I, 1, 7.

(b) Pausan. *Bœot.* c. 39. p. 790. 791. Itaque ipsa templa, signis veluti Numinibus, orbata deseruntur. Pausan. *Bœot. XXXIII.* p. 777. Contra hunc simulacrorum cultum invehitur Lactant. II, 2, 2.

IX Communi nomine ἀγάλματα dicta (a)

(a) Ἀγάλματα igitur sunt vel simulacra vel pictæ tabulæ, vel statuæ; vt docebunt Lexicographi.

X. Ab Ægyptiis hunc ritum simulacra ponendi Diis hausisse videntur (a)

(a) Primum Herodotus testatur II. p. 102. Ægyptios primos Diis simulacra statuisse. Deinde Cecrops, qui Ægyptius esse creditur, primus in Attica simulacrum collocasse fertur. Euseb. *Præp. Ev.* X, 9.

XI. Antiquissimis Græcis erant absque forma, (a) rudes lapides (b) siue ligna, pali, stipites, columnæ. (c)

(a) Clem. Alex. *in Protrept.* p. 29. 30. vocat tale simulacrum ξύλον οὐκ εἰργασμένον, *lignum non elaboratum:* mox vocat σανίδα i. e. *Tabulam.* Arnobius vocat *signa inertia. I.* p. 13.

(b) Pausan. *Achaic.* XXII. p. 579. Dio Chrysost. *Or. XII.* vocat ἀργοὺς λίθους, Hujusmodi lapides oleo vnctos Βαιτύλια dictos volunt. v. Eschenbach *de Vnctionibus Gentilium* p. 389. Occasionem dedisse denominationi videtur locus Genes. XXVIII, 18. 19.

(c) Clem. Alex. *Strom. I.* p. 348. Euseb. *Præp. Eu.* I, 9. p. 29. Pausan. VIII, 17.

Pausanias sc. meminit lignorum, at columnarum Eusebius & Clemens.

XII. Sed procedente tempore politiora fingere cœperunt eadem, & ἀνθρωπόμορφα, (a) cujusmodi simulacra βρέτη dicta; (b) & quidem primo pedibus contiguis & indistinctis, (c) deinde distinctis. (d) Situ etiam diuerso, alia stantis

tis, (e) alia jacentis, (f) alia sedentis (g) figura effičta.

(a) Quia sc. Dii ἀνθρωπόμορφοι, *humana forma præditi* putabantur, ut Herodot. I. p. 62. Id Græcis exprobrat Justin. Martyr. *Apol. II.* pro Christianis. Rem probant etiam statuæ veterum Deorum Dearumque permultæ, quæ supersunt.

(b) Βρέτη dicta volunt Grammatici παρὰ τὸ βροτῷ ἐοικέναι, quod similitudinem habeant hominis. Aristoph. Schol. *ad Equ.* v. 31. Tzetz. *ad Lycophr.* v. 948. Βρέτη dicuntur & δείκηλα.

(c) Diodor. Sic. IV. p. 276.

(d) Diodor. Sic. *l. c.* Palæph. περὶ ἀπίστων c. XXII. vnde discimus, Dædalum primum fecisse statuas διαβεβηκότας τὸν ἕνα πόδα i. e. *cruribus pedibusque disjunctis*: pede diuaricato.

(e. f. g.) Signum Panis sedentis, Dianæ stantis habes apud Pausan. *Corinth.* p. 134. Sedentis Jouis & cubantis Oceani simulacrum videmus apud Gronov. *ad Melam III*, 1. ex Seguino. v. Paus. *Achaic. XXI.* p. 577.

XIII. Materia horum primis temporibus fuit *lignum* (a) & *lapis* (b); cujusmodi simulacra ξόανα dicta. (c)

(a) Pausan. *Arcadic. XVII.* p. 633. Plin. XXXIV, 7.

(b) Pausan. *Corinth. II.* p. 114. Ἀφροδίτης ἄγαλμα λίθα

(c) Hesych. Ξόανα, κυρίως τὰ ἐκ ξύλων ἐξεσμένα ἢ λίθων.

XIV. Dein confici cœpta ex *ferro*, *ære*, *ebore*, argen-

argento, *auro*, (a) quando inualuit apud Græcos luxuria. (b)

(a) Lucian. *in Joue Tragædo* T. II. p. 132. Arnob. *adv. gentes* VI. p. 118. Exempla apud Pausaniam occurrunt passim.

(b) Pausan. *Eliac. prior. c. XII.* p. 405.

XV. Simulacra quædam *Symbolica* fuere & de *diuina naturæ* participare credita, (a) quæ διοπετῆ & pro mysticis habita, (b) in intimis templi penetralibus recondita (c), & sacerdotibus solis conspicua erant. (d)

(a) Spanhem. *ad Callim. h. in Pallad. ad inscript.* p. 529. & ad v. 50. p. 586.

(b) Spanhem. *l. c.* In sacris literis Act. XIX, 35. Dianæ Ephesiæ simulacrum dicitur διοπετής.

(c) ἐν ἀποῤῥήτοις, ἐν ἀδύτοις Pausan. *Corinth. VII.* p. 127. Corinth. II. p. 113.

(d) Pausan. Arcad. XLVII. p. 696.

XVI. Nonnulla vestiebantur, (a) alia ad speculum etiam comebantur. (b)

(a) E. gr. Pausan. *Attic. XXIV.* pag. 98. producit ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὀρθὸν ἐν χιτῶνι ποδήρει, signum Mineruæ in recto statu cum tunica talari. Plutarch. *in Alcibiad.* p. 210.

(b) Spanhem. *ad Callim. h. in Pallad.* v. 21. pag. p. 547. & v. 31. p. 564.

XVII. In periculis & a supplicibus apprehendebantur, protensis ad ea manibus. (a)

(a) Lycophr. v. 1135. ubi v. Meurs. Spanhem. *ad Callim.* p. 411.

XVIII. Polluta aut impuris manibus attrectata, solemni & stato die abluebantur. (a)

(a) Eu-

(a) Eurip. *Iphig. in Taur.* v. 1041. Spanh. *ad Callim.* p. 527. sq. In ſolemnitatem, qua Argiui Palladis ſimulacrum, ſtato anno, die, abluendum curabant, a virginibus λωτρ χόοις, hymnum compoſuit Callimachus, qui inſcribitur: εἰς λȣτρὰ τῆς παλλάδος.

XIX. Catenis aliquando reuincta illa Deorum ſimulacra, qui vrbium præſides & tutelares habebantur, in obſidionibus, ne vrbibus exirent ad hoſtes. (a)

(a) De Apollinis ſimulacro a Tyriis obſeſſis catenis aureis reuincto. Diodor. Sic. XVIII. p. 520. Curt. IV, 3. §. 22. & ad h. l. Freinshemius. Spanhem. *ad Callim.* p. 573.

XX. Nonnulla etiam feſtis diebus ingenti cum pompa, ſignisque lætitiæ ex templi adytis educta, carpentis ἀπήναι (a) dictis, per celebriora vrbis loca circumferebantur (b)

(a) Latini *tenſas* vocant v. Feſtus. Liu. V, 41. et alibi. Pauſan. *Eliac. prior.* IX. p. 396.

(b) Spanh. *ad Callim. h. in Cer. v.* 121. p. 721.

XXI. Sed non tantum *ſimulacris*, verum etiam *donariis* ornabant templa.

Templi Delphici donaria enumerat Pauſan. *Phoc.* c. IX.

XXII. Donaria erant munera, quæ Diis offerebantur, conſecrabantur (a), ac ſuſpendebantur (b) in templis ad ornatum; (c) dicta ἀναθήματα (d)

(a) Juſtinian. Imp. *Inſtit.* §. 8. *de rerum* [illegible] Donaria ſunt ea, quæ ad miniſteria Dei dedicata ſunt.

(b Homer. Od. III. 274. Suſpendebantur colu-

mnis

mnis, parietibus, tholis, &c v. Petr. Kunzii *Sacra & profana* Ἀναθημάτων *historia*. §. 14. p. 14. sq. Græci hac in re adhibent ἀνατιθέναι Aristoph. *Plut.* 845. & ἐξαρτᾷν. Longus Pastoral p. 27.

(c) Hinc Hesych. Ἀνάθημα, κόσμημα. v. Luc. XXI, 5. Herodian. I, 14. conf. Suicer. *Thesaur. Eccles.* T. I p. 268. sq.

(d) ab ἀνατιθέναι suspendere & separare. Dicuntur & δῶρα, ἀφιερώματα, ἀνακείμενα, *ornamenta & donaria fanorum* apud Macrob. χαριστήρια Phalarid. ep. 84. *munera* Justin. XXIV, 6. § 8.

XXIII. Faciebant hoc pietatis ergo & ad gratum animum testificandum (a), quum a malo quoniam essent liberati (b), vel victoriam ab hostibus reportassent. (c)

(a) Pausan. *Phoc. IX.* 818. Inde χαριστήρια dicta. l. c a Phalaride *in ep.*

(b) Schol. Aristoph. *ad Acharn.* v. 242. cum quo loco viri docti contulerunt 1. Sam. VI, 4. 5. conf. Callim. *in Dian.* 229. Horat. I. *od* 5. v. 13.

(c) Nep *Pausan.* c. 1. Homer Ιλ. l. X. v. 460. sq. Ιλ. VIII, v. 83. Huc quoque refertur 1. Sam. XXI. v. 9

XXIV. Varii fuere generis sc. 1. coronæ στέφανοι, (a) 2. vestes, (b) 3. vasa ferrea, ænea, argentea, aurea, in quibus præcipua erant τρίποδες; (d) 4. Arma & spolia ab hostibus capta. (e)

(a) Lucian. *Hermot.* p. 533. seq. ubi agit de eo, quod quispiam furatus sit in æde sacra, siue sit phiala, siue scyphus, siue corona. Homer. Ιλ. α. v. 39. Lucian. *de Sacrif.* T. I. p. 363. Pollux I, 1. 28. Plin. XVI, 4. (b) Ho-

b) Homer. *Od.* III, 274. Iλ. VI, 301. ſq. Pauſan. *Eliac. prior.* c. 16. p. 417. Pauſan. *Phocic. IX.* vbi Nero palla Junonem donat. Herod. I, p. 21. E. vbi Crœſus vxoris monilia & zonas Delphos mittit.

c) Homer. *h. in Merc.* v. 179. ſq. Pollux I, 1, 25. Scutum aureum datum Mineruæ Pauſan. *Phocic. VIII.* p. 817. Aureus lebes *Eliac. prior.* c. X. p. 398. Phiala aurea. *Eliac. prior.* c. X. Ἀσπὶς ἐπίχαλκος. *Eliac. prior.* c. XIX, p. 498. &c.

d) Pauſan. *Meſſen. XXXII.* p. 359. ἀρχαῖοι τρίποδες ἄπυροι. *Bœot.* c. X. p. 730. *Lacon. XVIII.* p. 254. vbi ænei tripodes. it. *Attic.* c. XX. p. 46. & *Phocic.* c. XIII. p. 830. vbi tripus aureus. Homer. *h. in Merc.* v. 179.

e) Hom. Iλ. X. 460. Iλ. VII. 83. 1. Sam. XXI, 9.

CAP. IV.

de

Perſonis Sacris.

I. Perſonæ ſacræ erant homines, qui præfecti locis ſacris, lucis ac templis, curam gerebant, vt cerimoniæ omnes rite peragerentur: in genere ſacerdotes, ἱερεῖς vocantur. a) Hi in magna erant veneratione. b)

a) Deſcriptionem dabit Plato *in Politico* ſeu *in Dial. de regno.* Dicuntur etiam ἱερουργοὶ, θεουργοὶ, θῦται, poetice θυηπόλοι, θυτῆρες, ἱερομνήμονες, ἀρητῆρες, & generaliter ὑπηρέται Θεοῦ. v. Saubert. *de Sacrif.* c. 6.

b) Sc. ob Deorum commercia. Plutarch. *Quæſt. Rom.*

Rom. ſub fin. p. 291. Pauſan. *Ach.* XX. p. 573. XXVII. p. 595. vnde liquet ad ſacerdotium generis dignatione clariſſimum quemque fuiſſe delectum. Itaque ſacri & inuiolati erant. Pauſan. *Meſſen. IX.* p. 301.

II. Varii eorum fuere ordines in ciuitatibus majoribus. a) Qui ceteris omnibus præerat, & ſacratiſſima myſteria peragebat, dictus Ἀρχιερεύς. b) Habuerunt ſacerdotes ſuos adminiſtros, qui a variis officiis varia acceperunt nomina. c)

a) Ariſtot. VI. *Polit.* c. 8.

b) Joſeph. *Antiqu. Jud. XIV*, 8.

c) e. g. ἱεροποιοὶ, qui ſacrificiis, aliisque ceremoniis operantur. Παράσιτοι, qui frumentum ſacrum colligunt. Pollux VI, 7. 35. Ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων, *quæſtores ſacri.* Ariſtot. *Polit. VI*, 8. Ναοφύλακες, *ædium ſacrarum curatores.* Ariſtot. *l. c.*

III. Ad ſacerdotale munus apud græcos non modo viri adhibebantur, ſed etiam feminæ, quæ ἱέρειαι dictæ. a) Eæ vt plurimum erant virgines, b) electæ ex nobiliſſimis virginibus apud Athenienſes. c)

a) Item ἀρήτειραι. Adhibebantur autem tales in ſacris Deorum item Apollinis, Herculis & Bacchi. Pauſan. *Bœot. XXVII.* p. 763. de Hercule. Pauſan. *Lacon. XX.* p. 261. de Baccho. Schol. Ariſtoph. *ad Plut.* v. 9. de Apolline. Pauſan. *Cor. XXXIII.* p. 189. de Neptuno. Bacchi ſacerdotes feminæ Βάκχαι, Θυάδες, Μιμάλωνες Lycophr. Μαινάδες. Apollinis vero ſacerdos femina Πυθιάς, προφῆτις, Φοιβάς.

b) Le-

b) Lege Athenis cautum fuisse, vt sacerdos femina virgo esset, probat Spanhem. *h. in Apoll.* v. 110. p. 116. conf. *h. in Pallad.* v. 34. p. 566. sq.

c) Spanh. *ad Callim. h. in Cer.* v. 43. p. 691.

IV. Sic sacerdotes feminæ Mineruæ, a) Cereris, b) Cybeles c), Veneris, d) fuere virgines. Μέλισσαι dictæ κατ' ἐξοχὴν Cereris sacerdotes, e) etiam aliæ feminæ sacerdotes. f).

a) Pausan. *Arcad.* c. 47. p. 695. Sacerdos Mineruæ apud Cilicas Ὑπεκαυστρία appellata. Plutarch. *Quæst. gr.* p. 292.

b) Pausan. *Eliac. post.* c. XX. p. 502.

c) Κερνοφόροι, Rheæ seu Cybeles sacerdotes apud Nicandr. *Alex.* p. 144. apud Spanh. *ad Callim.* p. 116. v. Pausan. *Arcad.* XXXVI. p. 673. de Rheæ Sacerdotibus feminis.

d) Pausan. *Cor.* c. X. p. 134.

e) Spanhem. *ad Callim. h. in Apoll.* v. 110. p. 116. & *in Cerer.* v. 43. p. 692.

f) Spanhem. *l. c.*

V. Indicebatur ipsis perpetua castitas, vt semper virgines manerent. a) Hinc subinde sacerdotes virgines eligebantur tantum ad nuptiarum tempus b).

a) Hoc testatur Marcellinus *in Hermog.* p. 65. apud Spanhem. *ad Callim. h. in Apoll* v. 110. p. 116. conf. Pausan. *Bœot.* c. XXVII. p. 763.

b) Subinde ad nubilem vsque ætatem tantum munus sacrum virginibus committebatur. Pausan. *Ach.* XIX. p. 570. & XXVI. p. 592. *Arcad.* c. XLVII. p. 695. *Corinth.* c. XXXIII. p. 189.

VI. Fuerunt etiam ſacerdotia, ad quæ non admiſſæ, niſi *vniuiræ*. a).

a) Spanhem. *ad Callim. h. in Pallad.* v. 34. p. 567. Pauſan. *Achaic. XXV.* ſub fin. p. 591.

VII. Sacerdotes feminæ inſignia Numinis, cui inſeruiebant, gerere conſueuerunt. a)

a) e. g. Cereris ſacerdos manu tenebat manipulos ſpicarum, coronas & papauer. Callim. *hymn. in Cer.* v. 45. Mineruæ ſacerdos πανοπλίαν hujus Deæ induebatur apud Pallenenſes. Polyæn. VIII, 59. Sic Bacchantes thyrſo; Veneris ſacerdotes myrto; Cybeles nucibus pineis inſtructæ erant.

VIII. Sorte eligebantur apud Atticos tam ἱερεῖς, quam ἱέρειαι, a) & quidem ex nobiliſſimis, b) & probatæ vitæ *ciuibus* aut *virginibus*. c) Hoc κληροῦσθαι græce dicitur. d)

a) Plato *de Legg. VI.* Ariſtot. *Polit. IV*, 15.

b) Pauſan. *Ach.* XX. p. 573. XXVII. p. 595. Plato *l. c.*

c) Æſchines *in Timarchum* p. 196. Demoſth. *aduerſ. Androtionem* ſ. fin. Vt de vitæ ratione conſtare poſſet, δοκιμασία *exploratio* inſtituta erat. Plato *de Leg. VI.*

d) Æſchines *in Timarchum.* p. 196. B. Ita electi κληρωτοὶ, *ſorte deſignati* dicebantur & opponebantur αἱρετοῖς, *electione conſtitutis* ſeu ἐψηφισμένοις, *populi ſuffragio electis.* Ab vtroque genere diſcernendi ſunt οἱ ἐκ γένους. h. e. hæreditatis jure ſacerdotium obeuntes.

IX. Integri, non mutili corpore debebant eſſe. a)

a) De-

a) Debebant esse ὁλόκληροι, & ἀφελεῖς. Hesych. in ἀφελής. Athen. VII. p. 300. conf. Spanh *ad Callim. h. in Pallad.* v. 121. p. 621.

X. Mundos se seruare, & ab omni impuritate cauere sibi debebant. a)

a) Æschines *in Timarchum*. p. 196. 173. Demosth. *adu. Androtionem* sub fin. Plato *de Leg. VI.* Pausan. *Achaic.* XXV.

XI. Quum sacris operabantur, amicti erant vestibus puris ex bysso, vel lino a). Coronis etiam redimiti. b)

a) v. Jo. Spencer *de Legg. Hebr. ritualibus* p. 682. sq. in peculiari dissert. *de veste sacerdotum linea.* conf. Brockus. *ad Tibull.* I, 3. v. 30. p. 61. sq.

b) Herod. II. c. 36. Athen. I. p. 21. Aristoph. *Equ.* v. 222. Tertullian. *de corona mil.* c. 10. Lucian. *in Pseudom.* T. I. p. 782. Carol. Paschalius *de Coronis. IV*, 13.

XII. Quædam sacerdotia fuerunt hæreditaria a) vt penes certas familias maneret munus procurandi patriorum Numinum sacra. Sic apud Athenienses erant Εὐμολπίδαι b) & Κήρυκες, c) præterea Εὐπατρίδαι, d) & Ἐτεοβουτάδαι. e) Apud Argiuos Ἀκεστορίδαι. f) Hinc sacerdotia aliquando *Gentilitia* euaserunt.

a) Plato *de Leg. VI.* Hermogenes *in Partitionibus* c. VI.

b) Pausan. *Attic.* c. 38. p. 92. Nepos *in Alcib.* c. 4.

c) Pausan. *Attic.* c. XXXVIII. p. 92. Harpocrat *in* Κήρυκες. Hesych. in eadem voce. conf. Hadr. Junii *Animadu.* V, 20. p. 315. sq.

d) Plut. *in Theseo.* p. 11.

e) Harpocrat. *in* Ἑτεοβουτάδαι.

f) Callim. *h. in lauacr. Pallad.* v. 33. vbi v. Spanhem.

CAP. V.

de *Cultu sacro, de Precibus, &c.*

I. Ea, quæ in locis sacris religiose peragebantur, potissimum erant: *Preces*, *Sacrificia*, *Lustrationes*.

II. Preces, gr. εὐχαὶ, vel προσευχαὶ dictæ & δεήσεις a) erant, quibus vel bona precabantur a Diis, vel mala deprecabantur b).

a) adde εὔγματα, ἱκεσίαι, ἱκετεῖαι, πρόσοδοι, αἰτήματα, λιταὶ, &c.

b) Plato *Alcibiade. II.* duos versus adfert ex veteri poeta, qui id probant:

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ, καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις
Ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν.

III. Quod ad ritum adorandi Deos attinet, in adorando

1. Manum ori admouebant a), dein eam protendebant versus Deum, quem adorabant b), quod proprie verbo προσκυνεῖν dicunt Græci, c) *adorare* latini. d)

a) Lucian. *de Saltat.* T. I. p. 792. Encom. Demosth. T. I. p. 707. de Sacrif. 368. conf. Job. XXXI, 26. sq.

b) Deos superos adorantes ad cœlum extensis manibus orabant Homer. Ιλ. III, 318. Deos marinos implorantes versus mare manus tendebant. Homer. Ιλ. I, 350. Inferorum denique opem

opem implorantes terram pulſabant. Iλ. IX, 564. Cic. *Tuſc. Qu. II.*

c) Euſtath. *ad* Oδ. ε.

d) Brockuſ. *ad Tibull.* I, 4. v. 27. Viri docti *ad Minuc. Fel.* c. 2.

2. In orbem ſe circumagebant a) & ad ſolem orientem ſe conuertebant. b)

a) Hunc morem Romanis tribuit Plutarch. *in Camillo* p. 131. F. traditque a Numa inſtitutum, *in Numa* p 69. E. v. Plin. XXVIII, 2. Quem & Gallos obſeruaſſe ſcribit Plin. *ibid.* & ex Poſidonio Athenæus IV, 13. p. 152. Veſtigia hujus Romani moris habes apud Plaut. *Curcul. I,* 1. v. 70. Sueton. *Vitell.* c. 2.

b) ἐπὶ δεξιὰ Plut. *in Camillo. l. c.* ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενοι. Athen. *l. c.* i. e. ad dextras mundi partes. Sed dextræ mundi partes ſunt ſol oriens. Hadr. Junii *Animadu. III,* 3. p. 142.

3. Puras manus dextras ſimul & ſiniſtras ad Deos tollebant a) & cœlum verſus tendebant b).

a) Homer. Oδ. II. 261. IV. 759. Heſiod. ἔργ. 724. Clem. Alex. *Strom. IV.* p. 531.

b) Ariſtot. *de Mundo* c. 6. Vnde χεῖρας ἀνασχεῖν precantes dicuntur. Homer. Iλ. XXIV, 301. 306. III, 318. Eurip. *Helena* v. 1101. Lucian. *Philopatr.* T. II, p. 780. Facta tamen inter Deos ſuperos & inferos differentia. De qua paullo ante n. III.

4. Aliquando ſtantes, a) aliquando flexis genibus b) precabantur, potiſſimum in grauioribus periculis c).

a) ὀρθοὶ Philoſtr. *in Apoll.* VI, 4. Colligi etiam poteſt

est ex Plut. *Numa* loco paullo ante citato. conf. Marc. XI, 25.

b) Theophr. *Charact. Eth.* c. 17. Homer. Ιλ. I, 440. conf. Marc. XV, 19.

c) v. Christ. Gottlieb Schwarzius *in Miscellaneis politioris literaturæ* Diatrib. I. pag. 76. sq.

CAP. VI.

de

Sacrificiis.

I. Sacrificia, gr. θυσίαι dicuntur ac δῶρα a): & ea offerre, θύειν, προσφέρειν, b) vel ἀναφέρειν θυσίας, c) ποιεῖν d), poetis ῥέζειν, ἔρδειν. e)

a) Eurip. *Medea* v. 964. Sic latine *dona*, *munera* Brockus. *ad Tibull. IV*, 1. v. 8. Distinguuntur tamen etiam δῶρα & θυσίαι e. g. a Platone *de Votis* s. fin.

b) Ebr. V, 3.

c) Ebr. VII, 27. XIII, 15. 1 Petr. II, 5.

d) Luc. II, 27. Ælian. *V. H.* IX, 15.

e) Homer. Ιλ. α. 315. & 444.

Adde ἐπιτελεῖν ex Ælian. *V. H.* XII, 61.

II. Θύειν antiquissimis Græcis erat, *odoramenta accendere*, *suffire*: a) & θύος significat *odoramenta*, *odores*, qui Diis adolentur. b) Vnde lat. *Thus*. c) Antiqui enim ignorabant cruenta sacrificia, & hujusmodi suffitibus & odoramentis solis vtebantur. d)

a) Porphyr. περὶ ἀποχῆς l. 2. §. 5. Ouid. *Fast.* I. 343.

b) Plin. XIII, 16. Homer. Οδ. ε. v. 60. Hesych.

Plin.

Plin. *XIII*, 1. Perizon. ad Ælian. V,6. Callim. *h. in Apoll.* 38.

c) Videntur igitur latini etymologi male a *tundendo* deriuare.

d) Porphyr. *περὶ ἀποχῆς II.* p. 127. conf. Ouid. *Fast. I.* v. 337. sqq. Pausan. *Arcad.* c. 2 p. 690. Hujusmodi incruenta sacrificia dicuntur ἄπυρα ἱερά. Æeschyl. *Agam.* 701.

III. Antiquissimi Athenienses ex instituto Triptolemi, θεὸς καρποῖς ἀγάλλειν, venerandos esse Deos frugibus, a) fruges solas obtulerunt Diis, æquum censentes, primitias Diis dare, ex iis rebus, quas hominibus largirentur ad vitam vtiles; quales inprimis sunt fruges b).

a) Porphyr. *περὶ ἀποχῆς* l. IV. p. 431.

b) Idem II. p. 127. v. Spanhem. *ad Callim. h. in Del.* 283. p. 499. Diog. Laert. *in Pythag. VIII.* p. 499.

IV. Postea animalia mactare cœperunt, quæ tunc solæ Θυσίαι dicta. a) Erant fere bos, sus, ouis, caper, gallus, & anser b).

a) Porphyr. *περὶ ἀποχῆς* l. II. p. 54. apud Potter. p. 235.

b) Suidas voce Θύσον.

V. In iis præcipua & maxima victima erat *bos.* a) Vnde βεθυτεῖν b).

a) Plin. VIII, 45. Virgil. II. *Georg.* 146.

b) Aristoph. *Plut.* v. 820. & ad h. l. Schol.

VI. Debebant animalia illa esse ἄρτια, & τέλεια *integra & pura, optima,* non *clauda, mutila,* aut *morbosa.* a)

a) Plutarch. *de Orac. def.* p. 437.

Homer. Ιλ. ι. v. 66.

Athen. *Dipnoſ. XV.* c. 5. p. 674. F. Pollux I, 1, 26.

VII. Eligebantur *βόες ἄζυγες* i. e. *boues injuges.* & quidem *quinquennes* a); *pecudes* vero *bimæ* b) quas Latini *bidentes* vocant c).

a) Hom. Ιλ. κ. v. 292. Ιλ. β. v. 403. Etiam *ſues quinquennes*. Hom. Οδ. *XIV.* v. 419.

b) Virg. *Æn.* VI, 39. & ibi Seruius.

c) Macrob. *Sat. VI*, 9. Gell. XVI, 6.

VIII. Aliquando plura animalia ſimul mactabant. Sic Athenienſibus erat ſacrificii genus, conſtans ex tribus diuerſi generis animalibus, *ſue, hirco* & *ariete*, quod inde *τριττὺς* dicebatur. a) Quin imo centum animalia ſimul aliquando mactabant, quod ſolemne ſacrificii genus inde Ἑκατόμβη dictum b).

a) *τριττὺς*, quaſi e victimis conſtans tribus. Schol. Ariſtoph. *ad Plut.* 820. Suid. in hac voce.

b) Heſych. in Ἑκατόμβη Euſtath. *ad* Ιλ. α. p. 49. Homer. Ιλ. α. v. 315. ſeq. Strabo *VIII.* p. 250. Jul. Capitol. *Bal. II.* Homer. Οδ. γ. v. 5. ſqq. vbi ſacrificium hecatomba ipſa majus deſcribitur.

IX. Non autem ſine diſcrimine omnibus Diis quælibet ex iis, quæ recenſui, animalibus offerebantur, ſed ſuæ cuique propriæ deſtinatæ erant victimæ a). Sic Joui *bos quinquennis* b), Neptuno *taurus niger, aries*, & *verres*, c) Mineruæ *Juuenca*, & *ouis*, d) Diis inferis *ſterilis* & *nigra vacca, nigra ouis*, e) Æſculapio *capra* & *gallus* f) &c.

a) Ariſtotel. *Ethic. IX*, 2. V, 10. Plin. *H. N. VIII*, 45.

b) Ho-

b) Homer. Ιλ. β. v. 403.
c) Homer. Οδ. λ. v. 129. 130.
d) Homer Οδ. δ. v. 764.
e) Homer. Οδ. κ. v. 522. ſq. Senec. *Oedip.* 548.
f) Plato *in Phædone* prope fin. vid. ad hunc l. Potter. *ad Lycophr.* v. 77.

CAP. VII.

de
Ritu Sacrificandi.

I. Quod ad ritum ſacrificandi animalia attinet, is fere ita ſe habebat. Victima στέμμασι *ſertis* vel *coronis* ornabatur, a) & cornua ejus aliquando inaurabantur. b)

a) Hinc στεφηφόρος βοῦς, *coronata vacca.* Lycophr. v. 327. Act. XIV, 13. Lucian. *de Sacrif.* p. 368. Ariſtoph. *Nub.* 255. ſq. Ouid. *Met. XV.* 130. & quos Paſchalius citat *de Coronis IV*, 16.
b) Homer. Οδ. γ. 384. & ſqq. Liu. XXV, 12. Brockuſ. *ad Tibull.* 1. v. 15.

II. Ita ornata victima aqua pura adſpergebatur a), immo in aurem etiam illius infundebatur aqua b).

a) Dionyſ. Halicarn. *Archæol. VII.* p. 478.
b) Schol. Apoll. Rhod. ad I. v. 425. p. m. 30. vbi illam aquam προχύτην dictam tradit.

III. Tum mola ſalſa, quæ gr. ὀλαὶ a) & ὀλυχύται b) imponebatur capiti ejusdem. c)

a) Pauſ. *Att.* c. XXXVIII. p. 93. Homer. Οδ. γ. 441.
b) Homer Ιλ. α. v. 449. Οδ. γ. 445.
c) Seru. *ad Virgil. Æn. II*, 133. Dion. Halicarn. *III.* p. 478. ſq.

IV. Pi-

IV. Pili e fronte victimæ inter cornua euellebantur, & in ignem super aram conjiciebantur a)

a) Dion. Hal. *Archaeol. VII.* p. 479. Homer. Oδ. γ. 446.

V. His rite peractis, precibusque fusis a) fiebat mactatio sc. victimæ caput securi percutiebatur a ministro sacrorum b), tum jugulabatur cultro, qui gr. μάχαιρα c), & σφαγίς d).

a) Homer Iλ. α. v. 450. Plin. XXVIII, 2.

b) Homer. Oδ. γ. 449. sq. Dionys. Hal. *Archaeol. VII.* p. 478. Apollon. Rhod. *Argon. I.* 427.

c) Homer. *h. in Apoll.* 335. sq. Pausan. *Messen.* c. 17. p. 320.

d) Eurip. *Electr.* 811.

VI. Sed in jugulandi modo erat discrimen inter victimam, quæ superis, quæque inferis Diis mactabatur: quæ superis, hujus jugulum superius vertebatur, caput retro flectebatur; a) quæ inferis, pronum terramque spectans tenebatur caput b).

a) Id Homero est αὖ ἐρύειν Iλ. α. 459. vbi conf. Eustath. & Schol. min. Orpheo id est ἀνακλίνειν κεφαλὴν εἰς αἰθέρα Argon. 311. Schol. Apollon. Rhod. I, 1. 587. Cuperus *Obs. I,* 12. notat τραχηλίζειν esse *ceruicem sursum flectere*, vnde quidam illustrant Hebr. IV, 13.

b) Schol. min. ad. Hom. Iλ. α. 459.

VII. Sanguis cæsæ victimæ excipiebatur vase, quod σφαγεῖον dictum a).

a) Schol. min. ad Homer. Oδ. γ. 444. Ipse Homerus vocat eo loco ἀμνίον. Scribitur & σφάγιον & σφαγεῖον.

VIII.

VIII. Cæsa atque jugulata victima excoriabatur, & in partes dissecabatur a).

a) Homer. Ἰλ. α. 459. sq. Οδ. *XIV*. 427.

IX. Inter dissecandum vero inspiciebantur exta, quæ Gr. σπλαγχνα, a) vnde σπλαγχνοσκοπία & σπλαγχνοσκόπος, b) *extispicina* siue *haruspicina & extispex*, *haruspex*.

a) Eurip. *Electr*. v. 826. sqq.

b) Qui est ἀγαθὸς διαγνῶναι σπλάγχνα ἱερῶν. Exta inspiciendi peritus. Pausan. *Attic*. c. XXXIV. p. 84. In *Eliac. poster*. *c*. *II*. p. 455. Idem meminit μαντικῆς ἐπὶ σπλάγχνων *diuini nationis ex visceribus*. In *Bœot*. *c*. *XXXIX*. p. 790. ἀνὴρ μάντις, ἐς τοῦ ἱερείου τὰ σπλάγχνα ἐνορῶν: *Aruspex hostiarum exta inspectans*. conf. Perizon. *ad Ælian*. *II*, 31. n. 7. Saubert. *de Sacrif*. c. XX p 504. sq.

X. Postquam dissecuissent victimam, coxæ, gr. μηροὶ eximebantur, eæque pinguedine inuoluebantur & operiebantur a).

a) Homer. Ἰλ. α. v. 459. sq.

XI. Hoc facto, partes crudæ ex omnibus victimæ membris abscindebantur, & coxis illis cremandis imponebantur; id Homero ὠμοθετεῖν a).

a) Homer. *l*. *c*. Οδ. *XIV*. 427. Οδ. γ. 456. sq.

XII. Ita paratæ coxæ farre conspergebantur, a) & ponebantur in loco ad id destinato, in ara b).

a) Homer. Οδ *XIV*. 429. Dionys. Hal. *Arch*. *VII*. 478.

b) Dion. Hal. *l*. *c*.

XIII. Ara gr. βωμὸς dicitur. Non tamen omnibus Diis promiscue struebantur βωμοὶ, quæ erant aræ excelsiores: hæ enim erant ἐπουρανίων cœle-

stium

ſtium Deorum a), ſed ἐπιχθονίοις humiliores extruebantur, ἐσχάραι dictæ. b) Diis vero inferis ὑποχθονίοις *fouea* effodiebatur, in quam effundebatur ſanguis victimæ cæſæ d).

a) Latinis altária, qſ. altæ aræ conf. Berkelius *ad Steph.* in βωμοί. Ammonius v. βωμιός. Seruius *ad Virg. Ecl. V.* v. 66.

b) Harpocrat. *in* ἐσχάρα. De hac differentia vocum βωμός & ἐσχάρα v. Stœber *ad Feith. Antiqv. Homer.* p. 19. Barneſ. *ad Eurip. Heracl.* v. 128.

c) Fouea illa dicitur βόθρος, λάκκος. De re v. Homer. Οδ. λ. 25. & 39. Ouid. *Met. VII*, 243. Olear. *ad Philoſtr. vit. Apollon. IV*, 16. p. 152.

XIV. Aris autem impoſitæ adolebantur igne ex lignis aridis & ſciſſis a). Quoque manibus extolleretur ignis, vinum in eum effundebatur b). Non tamen in omnibus ſacrificiis hoc fiebat. Erant enim quædam Θυσίαι νηφάλιοι c).

a) σχίζαις. Homer. Ιλ. α. 462.

b) Hoc factum & vt flamma magis excitantur, & vt vinum eſſet pro libamine. Homer. *l. c.* & Ιλ. λ. v. 774.

c) h. e. *Sobria*, in quibus aqua libatur, ὑδρόσπονδα, vt vocat Porphyr. *de abſtinent. II.* p. 156. conf. Plutarch. *de Sanitate tuenda* p. 132. Pauſan. *Eliac. prior. XV.* p. 416.

XV. Hoc facto, reliquæ partes victimæ verubus figebantur, atque aſſabantur a): ex quibus poſt ſacrificium cum amicis ſuis epulabantur b).

a) Homer. Ιλ. α. v. 465.

b) Homer. Ιλ. α. 466. Οδ. γ. v. 65. & ξ. v. 430. ſq. Adde verſus Alexidis, quos ex Athenæo Caſaubonus

bonus adducit *ad Theophr. Charact.* cap. *XXII.* περὶ ἀνελευθερίας. p. 400.

XVI. Antequam autem e conuiuio ad ſua redirent, gratias agebant Diis, & linguam victimæ in ignem ſacrum conjiciebant a), idque in honorem Mercurii b).

a) Homer. Οδ. γ. 332. & 34.

b) Athen. *Dipnoſ.* l. c. *XIII.* & *XIV.* p. 16.

CAP. VIII.

de *Luſtrationibus.*

I. Præter ſacrificia apud Græcos in vſu fuere *Luſtrationes.* Quod latini *luſtrare* dicunt, græci καθαίρειν a) & ἁγνίζειν b). Vnde καθαρμοὶ & ἁγνισμοὶ luſtrationes c)

a) e. g. Ariſtoph. *Veſp.* 118. Homer. Ιλ. π. 228.

b) e. g. Eurip. *Elect.* v. 793.

c) Adde καθαρισμοὶ, ἱλασμοὶ, τελεταὶ &c.

II. Adhibebant, vel antequam rem ſacram eſſent aggreſſuri, vel poſt actiones, quibus pollutos ſe putabant.

III. Sic luſtrabantur ante rem ſacram 1) templa ingreſſuri, a) 2) ante ſacrificium, b) 3) ſacris initiandi c). 4) vota preceſque facturi. d) Hæ prioris generis luſtrationes.

a) Eurip. *Ion.* v. 94. ſq. Juſtin. Martyr. *Apol. II.* pro *Chriſtian.* p. 94. 95.

b) Homer. Ιλ. α. v. 449. Eurip. *Electr.* 791. Plaut. *Aulul. III,* 6, 43.

c) Clem. Alex. *Strom. V.* p. 582. VII. 714. Schol. ad

ad Ariſtoph. Plut. v. 846. Arrian. in *Epict.* *III.* 21. Ariſtoph. *Pac.* 373.

d) Sophocl. *Oed. Col.* 460. Eurip. *Alceſt.* 157. Homer. Iλ. π. 230.

IV. Poſt Actiones, quibus pollutos ſeſe credebant, luſtrabantur 1. poſt cædem commiſſam. a) 2. Poſt actum Venereum. b) 3. Funere polluti. c)

a) Schol. Sophocl. *ad Ajac. Flagellif.* v. 666. Homer. Oδ. χ. v. 480. ſq. Ælian. *III*, 1. *IV*, 5. Pauſan *Corinth.* c. 31. p. 185. Apollod. *III*, 12. §. 2.

b) Athenæus XV. p. 681. Hom. Oδ. Θ. v. 362. Pauſan. *Arcad.* *XXV.* p. 648.

c) Pollux *VIII*, 7. 65. ſq. Caſaub. *ad Theophr.* περὶ Δεισιδαιμ. p. 339. Kuſter. *ad Ariſtoph.* ἐκκλησ. v. 1025.

V. Adhibebant autem in luſtrationibus 1) aquam a) 2) ignem b). 3) oua c). &c.

a) & quidem modo *fontanam.* Sophocl. *Oed. Col.* 460. modo *marinam.* Apollon. *Rhod.* *IV*, 670. modo *aquam ſale permixtam.* Theocrit. *Idyll.* *XXIV*, 44. &c.

b) ſiue *Sulphur*, quo in ignem conjecto fumum facerent. Homer. Oδ χ. v. 481. 493. Theocrit. *l. c.* Ouid *Met.* *VII*, 261.

c) Lucian. *in Dial mort.* T. I. p. 263. *in Cataplo.* p. 427. Ouid. *A. A.* *II*, 329.

CAP.

CAP. IX.

de

Oraculis & Diuinationibus Græcorum.

I. Partem cultus diuini etiam conſtituunt *Diuinationes & Oracula.* Oracula dicuntur reſponſa Deorum, quæ Dii in dubiis & ancipitibus caſibus rogati edebant. Gr. χρησμοὶ ἀπὸ τȣ͂ χρᾷν. Χρᾷν enim dicitur Deus, qui reſponſa dat. a) Alio nomine λόγια dicuntur b), etiam μαντεύματα c), θεοπρόπια &c. d). Loca, in quibus edebantur χρηςήρια e) & μαντεῖα f). Vates ſeu fatidici χρησμολόγοι g). Homines, qui conſulebant, χρᾶσθαι dicebantur. h)

a) Ariſtoph. *Veſp.* 159. it. ἀναιρεῖν Xen. *Memorab.* *I*, 3, 1. Celeberrima oracula enumerat Herodot. *I.* p. 19. χρησμὸς Ariſtoph. *Plut.* 51.

b) Ariſt. *Equ.* 120.

c) Ariſt. *Veſp.* 161.

d) Homer. Ιλ. α. 85. Adde Φῆμαι Xen. *Mem. I*, 1, 3. Etiam Φροντιςήριον vocat oraculum Philoſtr. p. 802.

e) Heſych. χρηςήριον, μαντεῖον. Plut. liber inſcribitur: περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηςηρίων. *cur Oracula deſierint?*

f) Μαντεῖον Plut. *de Pythiæ orac.* p. 397. D.

g) Χρησμολόγος Ariſtoph. *Av.* 961.

h) Χρᾶσθαι Homer. Οδ. κ. 492. Homines ipſi, qui conſulunt, dicuntur Θεοπρόποι & Θεωροί. Pollux I, 1, 18. Χρησμοφόροι. Pauſan. *Meſſen. IX.* p. 30.

II. Oracula tanta in dignitate & æſtimatione

fuerunt, vt in magni momenti rebus, controuersis, & dubiis ea consulerent, a) Deorumque responsa & sacra haberent, ac verissima crederent. b) Immo si reip. forma instituenda esset, c) si leges ferendæ, d) si bellum indicendum, e) si pax sancienda, prius consulebantur oracula.

a) Xenoph. Απομν. I, 1. §. 9.

b) Idem I, 1. §. 3. Cic. *de Diuin.* I, 19.

c) Dio Chrys. *Or.* 32. quæ est ad Alexandrinos. Plut. *Agesil.* p. 597. C. Spartian. *in Pescen. Nigro* c. VIII. Cic. *de Diu.* I, 1. v. Feith. *Antiqu. Hom.* p. 148.

d) Xenoph. *de Laced.* rep. Strabo XVI. p. 524. Cic. *de Diu.* I, 43.

e) Herodot. I, 46. sq. Pausan. *Boeot.* c. XIV. p. 738. *Messen.* XII. & IX.

III. Dignitatem oraculorum & reuerentiam non parum auxere dona & sacrificia, quæ offerri debebant a consulentibus: hinc fere principes & opulenti viri oracula adire solebant. a) Quibus & ipsis non licebat quouis tempore, sed certis quibusdam & statis diebus hoc facere b).

a) Plut. *de Orac. def.* p. 437. Herodot. I, 50. sq. Iustin. XXIV, 6.

b) Plut. *Quæst. gr.* p. 292.

IV. Vtrum hæc vero responsa a dæmonibus fuerint profecta, a) an meræ fuerint artes & imposturæ sacerdotum & sacrificulorum b) de eo disputatur. Totum hoc opus oraculorum fuisse callidiorum hominum inuentum & commentum, & omnia ibi per fraudes esse peracta, vix

vix credibile est: subfuisse tamen sæpius fraudem & dolum hominum, pariter certissimum est.

a) Ex veteribus a Diis ipsis profecta censet Iamblich. *de myster.* Sect. III. c. XI. p. 72. sq. A geniis partim bonis, partim malis Heracleo apud Plut. *de Orac. def.* p. 418. sq. Alii a terræ vi & exhalationibus, causisque naturalibus. Cic. *de Diuin.* I. c. 50. Plin. II, 93. alii denique ab animabus humanis, corpore seiunctis apud Plut. *l. c.* p. 431.

Ex Patribus, ea Diabolo tribuunt Tertullian. *de præscript. adu. hæret.* p. 122. edit. Bas. 1539. a quo non dissentiunt Minuc. Felix c. 26. Lactant. II, 14.

Ex recentioribus his multi subscribunt, & quidem inter Pontificios P. Baltus in libro: *Reponse a l'histoire des Oracles &c.* inter Lutheranos G. Mœbius *de Oraculorum Ethnicorum origine, propagatione & duratione.*

His se tam fortiter quam feliciter opposuere Anton van Dale de *Oraculis ethn. vet.* & Bernh. Fontenelle in *Histoire des Oracles:* aliique plures, qui, quicquid & quantum est oraculorum, id totum ad sacerdotum fraudes referunt.

V. Inter Deos, qui oraculis & diuinationibus præerant, præcipui erant Iupiter a) & Apollo b).

a) Nam quæcunque fiunt, fieri necessitate vel fato i. e Iouis voluntate & consilio credebatur. vid. Spanh. *ad Callim. h. in Del.* v. 122. p. 418. sq. Hinc Iupiter dicitur πανομφαῖος

ab Homer. Ιλ. θ. v. 250. i. e. omnis diuinationis autor & dator. Oraculorum inuentionem sibi tribuit Prometheus apud Aeschyl. *in Prom. vinct.* v. 476.

b) Cum Apolline Jupiter communicare ferebatur oracula. Aeschyl. *in fragm.* p. 640. Eumenid. v. 19. conf. Spanh. *ad Callim. h. in Iou.* v. 6. Brouckuf. *ad Tibull. III,* 4. v. 47.

VI. Non omnibus in locis eodem modo edebantur oracula: nam alibi per interpretes a) responsa dabantur: alibi a Diis ipsis, siue viua voce b), siue per somnia c), siue per sortes d). Sed de quibusdam oraculis maxime celebribus in specie aliquid dicendum.

a) E. g. Delphica per Pythiam seu Phoebada. Pausan. *Phoc.* c. IX.

b) Sic Delphis initio ipsam Tellurem responsa dedisse tradit Pausan. *l. c.*

c) Per somnia respondebat oraculum Amphiarai. Pausan. *Attic.* c. XXXIV. f. fin. p. 84.

d) Pausan. *Ach.* c. XXV. 590. Cic. *Diu.* l. c.

CAP. X.

de

Oraculo Dodonaeo.

I. Oraculorum omnium antiquissimum fuit Dodonaeum a), sic dictum a Dodona urbe Chaoniae vel Molossidis, quae regio montana Epiri b): a quibusdam etiam Thessaliae tribuitur c).

a) Herodot. II. p. 124.

b) Chaonia pro tota Epiro ponitur. v. Th. de Pine-

Pinedo *ad Steph. in* v. Χαονία, forte, quia Chaones olim toti Epiro imperitarunt Strabo VII. p. 224. Molossis autem fuit regio Epiri, in qua Dodona vrbs Strabo *l. c.* Steph. Byz. *in* Δωδώνη. Sed Pausanias *Attic.* c. 17. p. 40. Dodonam facit vrbem Thesprotidis: item Eustath. *ad Dionys.* p. m. 229.

c) Dodonam Thessaliæ fuisse adscriptam notat Luc. Holsten. *in not. & castig. ad Steph.* Spanh. *ad Callim. h. in Delum.* v. 284.

II. A Pelasgis conditam tradunt Dodonam, fundatumque oraculum. a).

a) Spanhem. *ad Callim. h. in Del.* v. 284. p. 496. sq. Strab. VII. p. 226.

III. De nominis origine variæ sunt conjecturæ: quidam a Dodanim filio Jauanis, quem volunt duxisse coloniam in illas Epiri partes: a) alii a fluuio Dodone b); alii a columba Dodonæa, seu potius muliere ejus nominis ex Phœnicia in Græciam deducta c): alii aliunde d).

a) Vossius *de Orig. & Progr. Idolol.* I, 7. p. 54.

b) Eustath. *ad Dionys. Perieg.* v. 430.

c) Spanhem. *ad Callim. h. in Del.* v. 284. p. 497.

d) Aliam etymologiam habet Eustath. *l. c.*

IV. Prope Dodonam erat quercetum Joui sacrum, antiqua religione venerabile a): quercus istas fabulantur fuisse vocales, & responsa Dei inde audiri b), scilicet, vnam quercum reliquis fuisse altiorem, in qua sedentes duas columbas responsa consulentibus dedisse c).

a) Recentiores multum de hoc querceto, sed veteres fere meminerunt quercus δρυὸς; Homer.

Od. XIV, 328. Δωδωνίδος φηγῦ i. e. *Dodonaea fagi* Apollon. Rhod. I, 526. & IV, 583. Ipse Herodotus ait sacerdotem feminam ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκοίῃ Διὸς ἱερὸν; *sub fago enata constituisse Joui sacrum* vel *fagum*, quae ibi erat, *consecrasse II.* p. 125. Lucian. *in Amor.* p. 896. meminit τῆς ἐν Δωδώνῃ φηγῦ. Zenodotus *apud Steph.* ἐν Δωδώνῃ πρῶτον φηγὸς ἐμαντεύετο *Dodonae primum fagus oracula dedit.*

Poetae latini partim de quercubus in numero multitudinis loquuntur, vt Ouid. *Amor. III,* 10, 9. partim de silua Dodones, vt Lucan. III, 441. partim de lucis Molossis, vt Stat. III. *Theb.* v. 475. & de Chaonio nemore, vt Stat. *Theb. VI,* 99.

b) Hoc colligitur ex Homer. Od. XIV, 328. & XIX, 297. Hinc Aeschyl. *in Prometh.* v. 817. vocat τέρας ἄπιστον, τὰς προσηγόρους δρῦς, *miraculum incredibile, quercus facundas.*

c) De duabus columbis v. Sophocl. *Trach.* 176. & de vero earum significatu Schol. ad *h. l.*

V. Sed hae merae sunt fabulae; quis enim credat, arbores locutas, vel columbas loqui tunc voce humana potuisse magis, quam hoc tempore, aut vaticinandi facultate praeditas fuisse a)?

a) Ita fere ratiocinatur Herodot. II. p. 126.

VI. Res ita se habet: primis temporibus fuerunt viri vates, qui futura praedicebant, ὑποφῆται dicti *poetae*, & ἀνιπτόποδες (*illotis pedibus viuentes*) etiam Χαμαιεῦναι, (*humi decumbentes*) Ἑλλοὶ & Σελλοὶ, Τομάροι vel Τομοῦροι a). Qui ad quaestiones propositas responsa daturi, conscendebant quer-

quercum, atque ex ea responsa enunciabant b). Hinc fabula de *quercu fatidica* manauit.

a) Hæc nomina omnia leguntur apud Strab. VII. p. 227. conf. Homer. Ιλ. π. 233. v. Callim. *h. in Del.* 284. & 94. p. 401.

b) Initio viros fuisse, qui futura prædicerent, docet Strabo *l. c.*

VII. Sequenti tempore designarunt ad hoc ministerium *aniculas feminas* a). Quia autem Thessalorum lingua feminæ vates vocantur πελειάδες b), qua voce etiam appellantur *columbæ* c), fabula nata est de Columbis in quercu fatidicis d).

a) Strabo VII. p. 227.

b) Pausan. *Phocic. XII.* p. 828. Vossius *de orig. & Progr. Idol.* I, 7. p. 54.

c) Aelian. *V. H. I*, 15. ex Aristot. *H. A. V*, 13. Cur mulieres illæ fatidicæ columbæ vocatæ fuerint, aliter explicat Herod. II. p. 125.

d) Dikinson *Delph. Phœniz.* c. IX.

VIII. Oraculum hoc celebre reddiderunt *fons & æs*. Erat ibi fons, qui *sacer* dictus a), extinguens faces ardentes, si in eum immergerentur, vt alii faciunt fontes: sed & accendens faces non ardentes, si procul admouerentur.

a) Pompon. Mela *II.* 3. l. 71.

b) Pompon. Mela *l. c.* & Plin. II, 103. Lucret. VI.

IX. Fuit illic etiam *æs* siue *lebes æreus*, vel *lebetes*, qui continuum sonum edebant, siue vento siue aliquo instrumento factum a). Vnde prouerbium Χαλκεῖον Δωδωναῖον, *æs Dodonaeum*.

a) A Callim. *h. in Del.* 286. dicitur ἀσίγητος λέβης, *Lebes non silens*: ab aliis λέβης Θεσπρωτῷος vel Θεσπρώτιος, quem Clemens Alex. Theodoretus, & Eusebius diuersum faciunt ab ære Dodonæo. A Callim. *in fragm.* apud Steph. Byz. l. c. ἠχιοχαλκόν. De qua lectione vid. Bentlej. *ad fragm. Callim.* n. 306. p. 410. v. Spanhem. *ad Callim. l. c.* Ceterum de hoc ærisono lebete maxime illustris locus est Stephani Byz. *in fragmentis* in Δωδώνη p. 745. edit. Th. de Pinedo. conf. etiam Plin. XXXVI, 13. Suidas in Δωδωναῖον Χαλκεῖον. Seruius *ad Virgil. Aen. III*, 466. Philostr. *Icon. II.* p. 830. Alludunt ad id Juuenal. VI, 440. Lucan. VI, 427.

b) Hoc prou. legitur apud Menandr. *in fragm.* p. 24. edit. Cleric. apud Callim. *in fragm. a Bentlejo collectis CCCVI.* ex Steph. Byz. vsurpatur de iis, qui multa loquuntur v. Steph. Byz. *l. c.* Suidas *in* Δωδωναῖον Χαλκεῖον.

CAP. XI.

de *Oraculo Delphico.*

I. Delphicum oraculum cultu fuit clarissimum, religione excellens a), situm Delphis vrbe b), vbi templum Apollinis Pythii, fama celebratissimum c), thesauris & donariis opulentissimum d). Locus, vbi oracula dabantur, Pythium dicebatur e): sacerdos, quæ pronunciabat ea, Pythia

thia f): & ludi in Apollinis honorem, Pythii g).

a) Strabo IX. p. 288. Cic. *de Diu.* *I*, 19. Liu. XXXVII, 48. Iustin. XXIV, 6.

b) Strabo IX. p. 287.

c) Strabo *ibid.*

d) Homer. Ιλ. ι. v. 404. Strabo *l. c.* p. 288. Aelian. *V. H. VI*, 9. Pausan. *Phocic. IX.*

e) Sc. oraculum, vt graece apud Aristoph. *Equ.* 220. Πυθικὸν sc. μαντεῖον seu χρηστήριον.

f) Nepos I, 1. gr. Πυθία sc. ἱέρεια Pausan. *Corinth. XXVI.* p. 171. & passim: alio nomine Φοιβὰς Pollux. Phoebas. Lucan. V, 128. quod nomen cessit ob vaticinandi virtutem etiam Cassandrae Ouid. *Trist. II*, 400. quae Φοιβάστρια dicitur ab Lycophr. 1468.

g) Sc. *ludi*, vt graece Πύθιοι sc. ἀγῶνες Paus. *Cor. XXXII.* p. 186. & πύθια sc. ἀγωνίσματα. Paus. *Phoc. XXXVII.* p. 893. Ouid. I. *Met.* 446. sq.

II. Variae vocis *Pythii* redduntur origines, vel a *Pythone* serpente a), vel ἀπὸ τοῦ πυθέσθαι a percontando b), vel ἀπὸ τοῦ πυθέσθαι a putrescendo c); sed vera origo est πυθὼ, quae vrbis Delphorum nomen d).

a) Macrob. *Sat. I*, 17. cui etymol. fauet. Ouid. *Met. I*, 446. Hygin. *fab.* 140.

b) Strabo IX. p. 289. Schol. Aristoph. ad Plut. v. 39.

c) Siue ἀπὸ τοῦ πύθειν i. e. σήπειν, quod nunquam sine vi caloris efficitur, vt habet Macrob. *l. c.* vel quod in vrbe *Pytho* i. e. Delphis draconis ab Apolline interfecti corpus com-

putruerit, vt habet Suidas *in πύθω*. Pausan. *Phoc. VI*, p. 812. v. Casaub. *ad Strab. IX.* p. 289. *in not. I*, 149.

d) Delphorum vrbs πυθὼ vocatur a Callim. *h. in Del v.* 90. ad quem l. conf. Spanhem. p. 383. etiam ab Hesiod. *θ*. 499. ab Homer. Οδ. *θ*. 80. vbi vid. Schol. min. conf. Homer. *Catal. V.* 26. & Schol. Pausan. *Phoc. VI*. v. Dikius. *Delph. Phœniz* c. I. & o vbi alia etymologia adfertur: cf. Heins. *in Aristarch*. c. 1.

III. Antiquum hoc oraculum fuit, C circiter annis ante tempora belli Trojani floruit a). Principio Themis habuit hoc oraculum, a qua accepit id Apollo b).

a) Strabo hujus oraculi antiquitatem l. IX. p. 287. probaturus prouocat ad Agamemnonem, quem Homerus ab eo tulisse responsum dicit *Odyss. θ*. 79. sq. conf. Tzetz. *ad Lycophr.* 208. Sed jam tempore Argonautarum fuisse patet ex Apollon. *Rhod. IV.* 536. sq. Immo secundum fabulas oraculum Themidis, quod postea Apollinis factum est, jam Deucalionis ætate fuit. Ouid. *Met. I*, 367. sq.

b) Pausan. *Phoc. V.* p. 808. sq. Cum quo dissentire videntur Schol. minora ad καταλ. 26. Munker. *ad Ouid. Met. I.* ad fabulæ VII. argumentum. Scholiast. Pindar. in ὑποθέσει πυθίων.

IV. Nonnulli tradiderunt, gregem caprarum originem dedisse oraculo. Scilicet in monte Parnasso fuisse antrum profundum, ore angusto, ad quod accedentes capræ, miros continuo saltus

tus ſonosque edidiſſe, id quod miratum caprarium, eo acceſſiſſe, & ipſum furore quaſi correptum, & numine afflatum futura prædixiſſe: quare tandem huic antro tripodem ſuperpoſitum, eoque loco templum extructum. a).

a) Diodor. Sic. XVI. c. 26. p. 427. Plutarch. *de orac. def.* p. 433. Pauſan. *Phoc. VI.*

V. Hoc certum eſt, in adytis templi fuiſſe profundum terræ foramen, ex quo frigidus ſpiritus vi quadam in ſublime expellebatur a).

a) Juſtin. XXIV, 6. Strabo IX. p. 288. Longin. *περὶ ὕψȣς* c. XIII.

VI. Ori hujus foraminis imminebat tripus, qui χρησήριος a), & προφητικὸς dictus b).

a) i. e. fatidicus tripus. Eurip. *Ion.* 1320.

b) Scholiaſt. Pindari in ὑποθέσει πυθίων. p. 157. Plura de tripode v. apud Barneſ. *ad Eurip. Ion.* 463.

VII. Tripus autem non eſt originis hebrææ, vt voluit quidam vir doctus, a) ſed græcæ b).

a) Is eſt Stephanus le Moyne in Var. Sacris p. 1010.

b) Vt patet ex verbis Diodor. Sic. XVI, 26. p. 428. & per ſe.

VIII. Huic tripodi ſuperponebatur operculum, quod erat figura orbiculari & perforatum a), græce ὅλμος b).

a) Pollux X, 23, 81.

b) V. Schol. ad Ariſtoph. *Pl.* v. 9. & Spanhem. *ad Callim. h. in Delum.* 90. p. 389.

IX. Huic operculo inſidebat vates, quæ inde Ἐνολμις dicta a), alias Pythia, quæ ſubeuntem ex antro

antro spiritum recipiebat, & furore repleta, capillos promittens, & spumam ex ore emittens b), responsa dabat.

a) Ἐγγαστρίμυθος Pythia quoque dicitur a γάστρη vel γάστρα qua voce idem, quod voce ὅλμος notatur. v. Lakem. p. 313. & p. 504.

b) Hæc omnia leguntur apud Schol. Aristoph. *ad Pl.* v. 39. Orig. *contra Cels. VII.* non longe ab initio. p. 343. sq.

X Pythia primis temporibus erat virgo, postea quinquagenaria. a)

a) Imo quinquagenaria major. vid. Diodor. Sic. XVI, 26. p. 428. qui caussam mutationis factæ reddit.

XI. Celeberrima & prima omnium fuit Phemenoe, quæ prima carmine heroico oracula pronunciasse fertur a).

a) Vtrumque testatur Pausan. *Phoc. V.* p. 809.

XII. Vno tantum mense hoc oraculum consulere licitum erat, qui mensis βύσιος quasi πύσιος dictus nonnullis a *sciscitando*. Posterioribus temporibus semel singulis mensibus dabantur oracula a).

a) Hæc omnia tradit Plut. *Quæst. gr.* p. 292. E.

XIII. Qui oraculum hoc consulebant, ingentia dona offerre debebant a). Vnde hoc templum omnium ditissimum & opulentissimum euasit b). Vnde & prouerbium χρήματα Ἀφήτορος, *Aphetoriæ opes*, pro maximis diuitiis c).

a) Spanhem. *ad Callim. h. in Apoll.* 45. p. 75. An ingentia dona offerri debuerint, semperque oblata fuerint, dubium. Dona pro sua quem-

quemque facultate obtulisse credibile est, parua pauperem Chremylum apud Aristoph. *in Pluto*, magna Crœsum apud Herodot. I. p. 20. sqq. conf. Strabo IX, 289.

b) Cic. de *Diuin. I.*
Justin. XXIV, 6. Eurip. *Iphig. in Taur.* 1275. ibique Barnes. Strabo l. c.

c) Prouerbium desumtum ex Homero Ιλ. I. v. 404. sq. De quo loco videndus & Strabo IX. p. 289. sq. & Aelian. *V. H. VI*, 9. vbi cf. Perizonius.

XIV. Apollini sacrificia offerre debebant a): sacrorum curam habebant ibi quinque ὅσιοι i. e. *sancti* dicti, qui προφήταις ministrabant, aliaque cum iis munia peragebant, eorumque antistes ὁσιωτὴρ b). Fuere etiam περιηγηταὶ *enarratores* c) & ab Apolline dictus Ἀφήτωρ sacerdos.

a) Plut. *de oracul. defectu* p. 437.
b) Plut. *Quæst. gr.* p. 292.
c) Qui eos, qui consultum venerant, per fanum circumducerent, & quæ spectatu digna erant, ostenderent. Plut. *de Pythiæ orac.* p. 397.

XV. Mos etiam erat, vt coronati incederent illi, qui oraculum consulerent a).

a) Aeschyl. Χοηφ. v. 1035.
Aeschyl. *Eumenid.* v. 40. sq.
Liu. XXIII. 11. Schol. Aristoph. *ad Plut.* 21.

XVI. Quæstiones suas plerumque scriptas a) & obsignatas b) tradebant.

a) Aristoph. Schol. *ad Plut.* 39.
b) Obsignatas quæstiones propositas ab iis, qui oracu-

ad Ariſtoph. Plut. v. 846. Arrian. in *Epict. III.* 21. Ariſtoph. *Pac.* 373.

d) Sophocl. *Oed. Col.* 460. Eurip. *Alceſt.* 157. Homer. Iλ. π. 230.

IV. Poſt Actiones, quibus pollutos ſeſe credebant, luſtrabantur 1. poſt cædem commiſſam. a) 2. Poſt actum Venereum. b) 3. Funere polluti. c)

a) Schol. Sophocl. *ad Ajac. Flagellif.* v. 666. Homer. Oδ. χ. v. 480. ſq. Ælian. *III*, 1. *IV*, 5. Pauſan *Corinth.* c. 31. p. 185. Apollod. *III*, 12. §. 2.

b) Athenæus XV. p. 681. Hom. Oδ. Θ. v. 362. Pauſan. *Arcad.* *XXV.* p. 648.

c) Pollux *VIII*, 7. 65. ſq. Caſaub. *ad Theophr.* περὶ Δεισιδαιμ. p. 339. Kuſter. *ad Ariſtoph.* ἱππῆς. v. 1025.

V. Adhibebant autem in luſtrationibus 1) aquam a) 2) ignem b). 3) oua c). &c.

a) & quidem modo *fontanam*. Sophocl. *Oed. Col.* 460. modo *marinam*. Apollon. *Rhod. IV*, 670. modo *aquam ſale permixtam*. Theocrit. *Idyll. XXIV*, 44. &c.

b) ſiue *Sulphur*, quo in ignem conjecto fumum facerent. Homer. Oδ. χ. v. 481. 493. Theocrit. *l. c.* Ouid *Met. VII*, 261.

c) Lucian. *in Dial. mort.* T. I. p. 263. *in Cataplo.* p. 427. Ouid. *A. A. II*, 329.

CAP.

CAP. IX.

de

Oraculis & Diuinationibus Græcorum.

I. Partem cultus diuini etiam conſtituunt *Diuinationes & Oracula*. Oracula dicuntur reſponſa Deorum, quæ Dii in dubiis & ancipitibus caſibus rogati edebant. Gr. χρησμοὶ ἀπὸ τοῦ χρᾷν. Χρᾷν enim dicitur Deus, qui reſponſa dat. a) Alio nomine λόγια dicuntur b), etiam μαντεύματα c), θεοπρόπια &c. d). Loca, in quibus edebantur χρηστήρια e) & μαντεῖα f). Vates ſeu fatidici χρησμολόγοι g). Homines, qui conſulebant, χρᾶσθαι dicebantur. h)

a) Ariſtoph. *Veſp.* 159. it. ἀναιρεῖν Xen. *Memorab. I*, 3, 1. Celeberrima oracula enumerat Herodot. *I.* p. 19. χρησμός Ariſtoph. *Plut.* 51.

b) Ariſt. *Equ.* 120.

c) Ariſt. *Veſp.* 161.

d) Homer. Ἰλ. α. 85. Adde Φῆμαι Xen. *Mem. I*, 1, 3. Etiam Φροντιστήριον vocat oraculum Philoſtr. p. 802.

e) Heſych. χρηστήριον, μαντεῖον. Plut. liber inſcribitur: περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. *cur Oracula deſierint?*

f) Μαντεῖον Plut. *de Pythiæ orac.* p. 397. D.

g) Χρησμολόγος Ariſtoph. *Av.* 961.

h) Χρᾶσθαι Homer. Ὀδ. κ. 492. Homines ipſi, qui conſulunt, dicuntur Θεοπρόποι & Θεωροί. Pollux I, 1, 18. Χρησμοφόροι. Pauſan. *Meſſen. IX.* p. 30.

II. Oracula tanta in dignitate & æſtimatione

fuerunt, vt in magni momenti rebus, controuersis, & dubiis ea consulerent, a) Deorumque responsa & sacra haberent, ac verissima crederent. b) Immo si reip. forma instituenda esset, c) si leges ferendæ, d) si bellum indicendum, e) si pax sancienda, prius consulebantur oracula.

a) Xenoph. Απομν. I, 1. §. 9.

b) Idem I, 1. §. 3. Cic. *de Diuin.* I, 19.

c) Dio Chryf. *Or.* 32. quæ est ad Alexandrinos. Plut. *Agesil.* p. 597. C. Spartian. *in Pescen. Nigro* c. VIII. Cic. *de Diu.* I, 1. v. Feith. *Antiqu. Hom.* p. 148.

d) Xenoph. *de Laced.* rep. Strabo XVI. p. 524. Cic. *de Diu.* I, 43.

e) Herodot. I, 46. sq. Pausan. *Boeot.* c. XIV. p. 738. *Messen.* XII. & IX.

III. Dignitatem oraculorum & reuerentiam non parum auxere dona & sacrificia, quæ offerri debebant a consulentibus: hinc fere principes & opulenti viri oracula adire solebant. a) Quibus & ipsis non licebat quouis tempore, sed certis quibusdam & statis diebus hoc facere b).

a) Plut. *de Orac. def.* p. 437. Herodot. I, 50. sq. Iustin. XXIV, 6.

b) Plut. *Quæst. gr.* p. 292.

IV. Vtrum hæc vero responsa a dæmonibus fuerint profecta, a) an meræ fuerint artes & imposturæ sacerdotum & sacrificulorum b) de eo disputatur. Totum hoc opus oraculorum fuisse callidiorum hominum inuentum & commentum, & omnia ibi per fraudes esse peracta,

vix

vix credibile est: subfuisse tamen sæpius fraudem & dolum hominum, pariter certissimum est.

a) Ex veteribus a Diis ipsis profecta censet Iamblich. *de myster.* Sect. III. c. XI. p. 72. sq. A geniis partim bonis, partim malis Heracleo apud Plut. *de Orac. def.* p. 418. sq. Alii a terræ vi & exhalationibus, caussisque naturalibus. Cic. *de Diuin.* I. c. 50. Plin. II, 93. alii denique ab animabus humanis, corpore seiunctis apud Plut. *l. c.* p. 431.

Ex Patribus, ea Diabolo tribuunt Tertullian. *de præscript. adu. hæret.* p. 122. edit. Bas. 1539. a quo non dissentiunt Minuc. Felix c. 26. Lactant. II, 14.

Ex recentioribus his multi subscribunt, & quidem inter Pontificios P. Baltus in libro: *Reponse a l'histoire des Oracles &c.* inter Lutheranos G. Mœbius *de Oraculorum Ethnicorum origine, propagatione & duratione.*

His se tam fortiter quam feliciter opposuere Anton van Dale de *Oraculis ethn. vet.* & Bernh. Fontenelle in *Histoire des Oracles*: aliique plures, qui, quicquid & quantum est oraculorum, id totum ad sacerdotum fraudes referunt.

V. Inter Deos, qui oraculis & diuinationibus præerant, præcipui erant Iupiter a) & Apollo b).

a) Nam quæcunque fiunt, fieri necessitate vel fato i. e Iouis voluntate & consilio credebatur. vid. Spanh. *ad Callim. h. in Del.* v. 122. p. 418. sq. Hinc Iupiter dicitur πανομφαῖος

 ab

ab Homer. Iλ ϑ. v. 250. i. e. omnis diuinationis autor & dator. Oraculorum inuentionem sibi tribuit Prometheus apud Aeschyl. *in Prom. vinct.* v. 476.

b) Cum Apolline Jupiter communicare ferebatur oracula. Aeschyl. *in fragm.* p. 640. Eumenid. v. 19. conf. Spanh. *ad Callim. h. in Iov.* v. 6. Brouckus. *ad Tibull. III*, 4. v. 47.

VI. Non omnibus in locis eodem modo edebantur oracula: nam alibi per interpretes a) responsa dabantur: alibi a Diis ipsis, siue viua voce b), siue per somnia c), siue per sortes d). Sed de quibusdam oraculis maxime celebribus in specie aliquid dicendum.

a) E. g. Delphica per Pythiam seu Phoebada. Pausan. *Phoc.* c. IX.

b) Sic Delphis initio ipsam Tellurem responsa dedisse tradit Pausan. *l. c.*

c) Per somnia respondebat oraculum Amphiarai. Pausan. *Attic.* c. XXXIV. s. fin. p. 84.

d) Pausan. *Ach.* c. XXV. 590. Cic. *Diu.* l. c.

CAP. X.

de

Oraculo Dodonaeo.

I. Oraculorum omnium antiquissimum fuit Dodonaeum a), sic dictum a Dodona urbe Chaoniae vel Molossidis, quae regio montana Epiri b): a quibusdam etiam Thessaliae tribuitur c).

a) Herodot. II. p. 124.

b) Chaonia pro tota Epiro ponitur. v. Th. de Pine-

Pinedo *ad Steph. in* v. Χαονία, forte, quia Chaones olim toti Epiro imperitarunt Strabo VII. p. 224. Molossis autem fuit regio Epiri, in qua Dodona vrbs Strabo *l. c.* Steph. Byz. *in* Δωδώνη. Sed Pausanias *Attic.* c. 17. p. 40. Dodonam facit vrbem Thesprotidis : item Eustath. *ad Dionys.* p. m. 229.

c) Dodonam Thessaliæ fuisse adscriptam notat Luc. Holsten. *in not. & castig. ad Steph.* Spanh. *ad Callim. h. in Delum.* v. 284.

II. A Pelasgis conditam tradunt Dodonam, fundatumque oraculum. a).

a) Spanhem. *ad Callim. h. in Del.* v. 284. p. 496. sq. Strab. VII. p. 226.

III. De nominis origine variæ sunt conjecturæ: quidam a Dodanim filio Jauanis, quem volunt duxisse coloniam in illas Epiri partes: a) alii a fluuio Dodone b); alii a columba Dodonæa, seu potius muliere ejus nominis ex Phœnicia in Græciam deducta c): alii aliunde d).

a) Vossius *de Orig. & Progr. Idolol.* I, 7. p. 54.

b) Eustath. *ad Dionys. Perieg.* v. 430.

c) Spanhem. *ad Callim. h. in Del.* v. 284. p. 497.

d) Aliam etymologiam habet Eustath. *l. c.*

IV. Prope Dodonam erat quercetum Joui sacrum, antiqua religione venerabile a): quercus istas fabulantur fuisse vocales, & responsa Dei inde audiri b), scilicet, vnam quercum reliquis fuisse altiorem, in qua sedentes duas columbas responsa consulentibus dedisse c).

a) Recentiores multum de hoc querceto, sed veteres fere meminerunt quercus δρυὸς Homer.

Od. XIV, 328. Δωδωνίδος Φηγȣ̃ i. e. *Dodonææ fagi* Apollon. Rhod. I, 526. & IV, 583. Ipse Herodotus ait sacerdotem feminam ἱδρύσασθαι ὑπὸ Φηγῷ πεφυκοίη Διὸς ἱερόν; *sub fago enata constituisse Joui sacrum* vel *fagum*, quæ ibi erat, *consecrasse II*. p. 125. Lucian. *in Amor.* p. 896. meminit τῆς ἐν Δωδώνῃ Φηγȣ̃. Zenodotus *apud Steph.* ἐν Δωδώνῃ πρῶτον Φηγὸς ἐμαντεύετο *Dodonæ primum fagus oracula dedit.*

Poetæ latini partim de quercubus in numero multitudinis loquuntur, vt Ouid. *Amor. III*, 10, 9. partim de silua Dodones, vt Lucan. III, 441. partim de lucis Molossis, vt Stat. III. *Theb.* v. 475. & de Chaonio nemore, vt Stat. *Theb. VI*, 99.

b) Hoc colligitur ex Homer. Od. XIV, 328. & XIX, 297. Hinc Aeschyl. *in Prometh.* v. 817. vocat τέρας ἀπιστόν, τὰς προσηγόρȣς δρύας, *miraculum incredibile, quercus facundas.*

c) De duabus columbis v. Sophocl. *Trach.* 176. & de vero earum significatu Schol. ad *h. l.*

V. Sed hæ meræ sunt fabulæ; quis enim credat, arbores locutas, vel columbas loqui tunc voce humana potuisse magis, quam hoc tempore, aut vaticinandi facultate præditas fuisse a)?

a) Ita fere ratiocinatur Herodot. II. p. 126.

VI. Res ita se habet: primis temporibus fuerunt viri vates, qui futura prædicebant, ὑποφῆται dicti *poetæ*, & ἀνιπτόποδες (*illotis pedibus viuentes*) etiam Χαμαιεῦναι, (*humi decumbentes*) Ἑλλοὶ & Σελλοὶ, Τομάροι vel Τομȣ̃ροι a). Qui ad quæstiones propositas responsa daturi, conscendebant quer-

quercum, atque ex ea reſponſa enunciabant b). Hinc fabula de *quercu fatidica* manauit.

a) Hæc nomina omnia leguntur apud Strab. VII. p. 227. conf. Homer. Iλ. π. 233. v. Callim. *h. in Del.* 284. & 94. p. 401.

b) Initio viros fuiſſe, qui futura prædicerent, docet Strabo *l. c.*

VII. Sequenti tempore deſignarunt ad hoc miniſterium *aniculas feminas* a). Quia autem Theſſalorum lingua feminæ vates vocantur πελειάδες b), qua voce etiam appellantur *columbæ* c), fabula nata eſt de Columbis in quercu fatidicis d).

a) Strabo VII. p. 227.

b) Pauſan. *Phocic. XII.* p. 828. Voſſius *de orig. & Progr. Idol.* I, 7. p. 54.

c) Aelian. *V. H. I*, 15. ex Ariſtot. *H. A. V*, 13. Cur mulieres illæ fatidicæ columbæ vocatæ fuerint, aliter explicat Herod. II. p. 125.

d) Dikinſon *Delph. Phœniz.* c. IX.

VIII. Oraculum hoc celebre reddiderunt *fons & æs.* Erat ibi fons, qui *ſacer* dictus a), extinguens faces ardentes, ſi in eum immergerentur, vt alii faciunt fontes: ſed & accendens faces non ardentes, ſi procul admouerentur.

a) Pompon. Mela *II.* 3. l. 71.

b) Pompon. Mela *l. c.* & Plin. II, 103. Lucret. VI.

IX. Fuit illic etiam *æs* ſiue *lebes æreus*, vel *lebetes*, qui continuum ſonum edebant, ſiue vento ſiue aliquo inſtrumento factum a). Vnde prouerbium Χαλκεῖον Δωδωναῖον, *æs Dodonæum.*

 a) A

a) A Callim. *h. in Del.* 286. dicitur ἀσίγητος λέβης, *Lebes non silens*: ab aliis λέβης Θεσπρώτῳος vel Θεσπρώτιος, quem Clemens Alex. Theodoretus, & Eusebius diuersum faciunt ab ære Dodonæo. A Callim. *in fragm.* apud Steph. Byz. l. c. ἠχοχαλκόν. De qua lectione vid. Bentlej. *ad fragm. Callim.* n. 306. p. 410. v. Spanhem. *ad Callim. l. c.* Ceterum de hoc ærisono lebete maxime illustris locus est Stephani Byz. *in fragmentis* in Δωδώνη p. 745. edit. Th. de Pinedo. conf. etiam Plin. XXXVI, 13. Suidas in Δωδωναῖον Χαλκεῖον. Seruius *ad Virgil. Aen. III*, 466. Philostr. *Icon. II.* p. 830. Alludunt ad id Juuenal. VI, 440. Lucan. VI, 427.

b) Hoc prou. legitur apud Menandr. *in fragm.* p. 24. edit. Cleric. apud Callim. *in fragm. a Bentlejo collectis CCCVI.* ex Steph. Byz. vsurpatur de iis, qui multa loquuntur v. Steph. Byz. *l. c.* Suidas *in* Δωδωναῖον Χαλκεῖον.

CAP. XI.

de
Oraculo Delphico.

I. Delphicum oraculum cultu fuit clarissimum, religione excellens a), situm Delphis vrbe b), vbi templum Apollinis Pythii, fama celebratissimum c), thesauris & donariis opulentissimum d). Locus, vbi oracula dabantur, Pythium dicebatur e): sacerdos, quæ pronunciabat ea, Pythia

thia f): & ludi in Apollinis honorem, Pythii g).

a) Strabo IX. p. 288. Cic. *de Diu.* *I*, 19. Liu. XXXVII, 48. Iustin. XXIV, 6.

b) Strabo IX. p. 287.

c) Strabo *ibid.*

d) Homer. Ιλ. ι. v. 404. Strabo *l. c.* p. 288. Aelian. *V. H. VI*, 9. Pausan. *Phocic. IX.*

e) Sc. oraculum, vt graece apud Aristoph. *Equ.* 220. Πυθικὸν sc. μαντεῖον seu χρηστήριον.

f) Nepos I, 1. gr. Πυθία se. ἱέρεια Pausan. *Corinth. XXVI.* p. 171. & passim: alio nomine Φοιβὰς Pollux. Phoebas. Lucan. V, 128. quod nomen cessit ob vaticinandi virtutem etiam Cassandrae Ouid. *Trist. II*, 400. quae Φοιβάστρια dicitur ab Lycophr. 1468.

g) Sc. *ludi*, vt graece Πύθιοι sc. ἀγῶνες Pauſ. *Cor. XXXII.* p. 186. & πύθια sc. ἀγωνίσματα. Pauf. *Phoc. XXXVII.* p. 893. Ouid. I. *Met.* 446. sq.

II. Variae vocis *Pythii* redduntur origines, vel a *Pythone* serpente a), vel ἀπὸ τοῦ πυθέσθαι a percontando b), vel ἀπὸ τοῦ πυθέσθαι a putrescendo c); sed vera origo est πυθώ, quae vrbis Delphorum nomen d).

a) Macrob. *Sat. I*, 17. cui etymol. fauet. Ouid. *Met. I*, 446. Hygin. *fab.* 140.

b) Strabo IX. p. 289. Schol. Aristoph. ad Plut. v. 39.

c) Siue ἀπὸ τοῦ πύθειν i. e. σήπειν, quod nunquam sine vi caloris efficitur, vt habet Macrob. *l. c.* vel quod in vrbe *Pytho* i. e. Delphis draconis ab Apolline interfecti corpus com-

putruerit, vt habet Suidas *in* πύθω. Pausan. *Phoc. VI*, p. 812. v. Casaub. *ad Strab. IX.* p. 289. *in not. I*, 149.

d) Delphorum vrbs πυθὼ vocatur a Callim. *h. in Del* v. 90. ad quem l. conf. Spanhem. p. 383. etiam ab Hesiod. θ. 499. ab Homer. Οδ. θ. 80. vbi vid. Schol. min. conf. Homer. *Catal. V*. 26. & Schol. Pausan. *Phoc. VI*. v. Dikius. *Delph. Phœniz* c. I. & o vbi alia etymologia adfertur: cf. Heins. *in Aristarch.* c. 1.

III. Antiquum hoc oraculum fuit, C circiter annis ante tempora belli Trojani floruit a). Principio Themis habuit hoc oraculum, a qua accepit id Apollo b).

a) Strabo hujus oraculi antiquitatem l. IX. p. 287. probaturus prouocat ad Agamemnonem, quem Homerus ab eo tulisse responsum dicit *Odyss.* θ. 79. sq. conf. Tzez. *ad Lycophr.* 208. Sed jam tempore Argonautarum fuisse patet ex Apollon. *Rhod. IV.* 536. sq. Immo secundum fabulas oraculum Themidis, quod postea Apollinis factum est, jam Deucalionis ætate fuit. Ouid. *Met. I*, 367. sq.

b) Pausan. *Phoc. V.* p. 808. sq. Cum quo dissentire videntur Schol. minora ad καταλ. 26. Munker. *ad Ouid. Met. I.* ad fabulæ VII. argumentum. Scholiast. Pindar. in ὑποθέσει πυθίων.

IV. Nonnulli tradiderunt, gregem caprarum originem dedisse oraculo. Scilicet in monte Parnasso fuisse antrum profundum, ore angusto, ad quod accedentes capræ, miros continuo sal-

tus

tus ſonosque edidiſſe, id quod miratum caprarium, eo acceſſiſſe, & ipſum furore quaſi correptum, & numine afflatum futura prædixiſſe: quare tandem huic antro tripodem ſuperpoſitum, eoque loco templum extructum. a).

a) Diodor. Sic. XVI. c. 26. p. 427. Plutarch. *de orac. def.* p. 433. Pauſan. *Phoc. VI.*

V. Hoc certum eſt, in adytis templi fuiſſe profundum terræ foramen, ex quo frigidus ſpiritus vi quadam in ſublime expellebatur a).

a) Juſtin. XXIV, 6. Strabo IX. p. 288. Longin. περὶ ὕψȣς c. XIII.

VI. Ori hujus foraminis imminebat tripus, qui χρηςήριος a), & προφητικὸς dictus b).

a) i. e. fatidicus tripus. Eurip. *Ion.* 1320.

b) Scholiaſt. Pindari in ὑποθέσει πυθίων, p. 157. Plura de tripode v. apud Barneſ. *ad Eurip. Ion.* 463.

VII. Tripus autem non eſt originis hebrææ, vt voluit quidam vir doctus, a) ſed græcæ b).

a) Is eſt Stephanus le Moyne in Var. Sacris p. 1010.

b) Vt patet ex verbis Diodor. Sic. XVI, 26. p. 428. & per ſe.

VIII. Huic tripodi ſuperponebatur operculum, quod erat figura orbiculari & perforatum a), græce ὅλμος b).

a) Pollux X, 23, 81.

b) V. Schol. ad Ariſtoph. *Pl.* v. 9. & Spanhem. *ad Callim. h. in Delum.* 90. p. 389.

IX. Huic operculo inſidebat vates, quæ inde Ἐυολμις dicta a), alias Pythia, quæ ſubeuntem ex antro

quemque facultate obtulisse credibile est, parua pauperem Chremylum apud Aristoph. *in Pluto*, magna Crœsum apud Herodot. I. p. 20. sqq. conf. Strabo IX, 289.

b) Cic. de *Diuin. I.*
Justin. XXIV, 6. Eurip. *Iphig. in Taur.* 1275. ibique Barnes. Strabo l. c.

c) Prouerbium desumtum ex Homero Ιλ. ι. v. 404. sq. De quo loco videndus & Strabo IX. p. 289. sq. & Aelian. *V. H. VI*, 9. vbi cf. Perizonius.

XIV. Apollini sacrificia offerre debebant a): sacrorum curam habebant ibi quinque ὅσιοι i. e. *sancti* dicti, qui προφήταις ministrabant, aliaque cum iis munia peragebant, eorumque antistes ὁσιωτὴρ b). Fuere etiam περιηγηταὶ *enarratores* c) & ab Apolline dictus Ἀφήτωρ sacerdos.

a) Plut. *de oracul. defectu* p. 437.
b) Plut. *Quæst. gr.* p. 292.
c) Qui eos, qui consultum venerant, per fanum circumducerent, & quæ spectatu digna erant, ostenderent. Plut. *de Pythiæ orac.* p. 397.

XV. Mos etiam erat, vt coronati incederent illi, qui oraculum consulerent a).

a) Aeschyl. Χοηφ. v. 1035.
Aeschyl. *Eumenid.* v. 40. sq.
Liu. XXIII. 11. Schol. Aristoph. *ad Plut.* 21.

XVI. Quæstiones suas plerumque scriptas a) & obsignatas b) tradebant.

a) Aristoph. Schol. *ad Plut.* 39.
b) Obsignatas quæstiones propositas ab iis, qui oracu-

oraculum Mopsi consulebant, testatur Plut. *de Orac. def.* p. 134.

XVII. Responsa reddebantur lingua græca a); & quidem carmine vt plurimum hexametro b), aliquando etiam jambico. c).

a) Cic. *de Diu. II*, 56.

b) Schol. Eurip. *Orest.* 1094., Schol. Aristoph. *ad Nub.* 144. Pausan. *Phocic. V.* p. 809.

c) Exempla oraculorum Delphicorum jambico metro datorum habes apud Pausan. *Messen. IX.* p. 301. & apud Schol. Aristoph. *ad Nub.* 144.

XVIII. Posterioribus temporibus prosa vt plurimum, raro ligata oratione a).

a) Cic. *de Diu. II*, 56. Superest Plutarchi liber περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν πυθίαν: *quare nunc Pythia oracula non reddat carmine*, qui legitur T. II. p. 394.

XIX. Obscura & ambigua plerumque erant ea responsa, λοξὰ a); vnde Apollo Λοξίας b).

a) Cic. *de Diu. II*, 56. Schol. Aristoph. *ad Plut.* 8. conf. Potter. *ad Lycophr.* 14.

b) Aristoph. *Plut.* 8. *Eq.* 1044. Schol. Eurip. *ad Orest.* 165.

XX Vera habebantur, a) vnde prouerbium τὰ ἐκ τρίποδος b).

a) Eurip. *Electr.* 399. Cic. *de Diu. I*, 19. Aeschyl. *Choeph.* 557. & 901.

b) i. e. *ex tripode dicta* i. e. certissima. Simile prouerbium a veritate oraculorum Delphicorum petitum v. apud Terent. *Andr. IV.* 2. 15. Cic. *ad Brut. epist.* 2. f. fin.

XXI.

XXI. Pecunia tamen corruptam fuiſſe Pythiam aliquando legimus.

Cic. *de Diu. II*, 57. Pauſan. *Lacon. IV*. p. 212. Nepos *Lyſandr*. c. III.

XXII. Ceſſauit tandem oraculum, ſed quando a), & qua de cauſſa, pro certo dici non poteſt b). Siluiſſe fertur ſub Nerone c), ſed poſtea rurſus reſponſa dedit, & quidem Iuliani Apoſtatae temporibus d).

a) Jam Ciceronis aetate nihil eo fuit contemtius. Cic. *de Diu. II*, 57. Strabo ſua aetate oracula negligi ſcribit XVII. p. 559. Iuuenal. VI, 555. Delphis oracula ceſſant v. Lucan. V, 112. ſq. Plut. *de def. orac*. p. 411. E. F. Euſeb. *Praep. Euang*. l. V. p. 205. ſqq. v. Interpretes Juuenalis ad l. c.

De quaeſtione, an a nato Chriſto obmutuerint oracula v. Caſaub. *in Antiburronianis Exerc. I*. 12.

b) Vel quod homines minus creduli eſſe coeperunt, vt ait Cic. *de Diu II*, 57 & Minuc. Fel. p. 26. vel quod Romani in Sibyllinis, aruſpicina, auſpiciis & ſeruationibus de coelo acquieſcerent, vt putat Strabo XVII. p. 559. vel quod reges timuere futura, & ſuperos vetuere loqui, vt canit Lucan. V, 112. Aliam cauſſam phyſicam adfert & ridet Cic. *de Diu. II*, 57. Varias itidemque phyſicas cauſſas comminiſcitur Plutarchus *de oraculorum defectu*. Multi incrementis Chriſtianiſmi adſcribunt.

c) At Neroni reſpondiſſe tradit Sueton. *in Nerone* c. 40. & Themiſtius *Orat. XIX*. Qui hoc tem-

tempore siluisse putant, tuentur se autoritate Lucani V, 113. & Juuenalis l. c. Xiphilin. p. 523.

d) Theodoret. *Hist. Eccles. III*, 21. conf. Fontenelle *in Historia ethnic. oracul.* II, 2. sqq.

CAP. XII.

de

Oraculo Trophonii.

I. Celebre hoc oraculum Trophonii fuit apud Lebadiam, vrbem Boeotiæ a), prope quam vrbem fuit lucus, & supra illum lucum situm oraculum b).

a) Liu. XXV, 27. Schol. Aristoph. *ad N.* 508.

b) Pausan. *Boeot.* c. *XXXIX.* p. 791.

II. Dictum *Trophonii* a Trophonio Agamedis fratre a), qui Lebadia domicilium sibi subterraneum extruxit, ibique futura prædicere se posse jactitauit: in eoque antro periit, & post mortem Deus habitus, oracula edidit b).

a) Pausan. *Boeot.* c. *XXXVII.* p. 785.

b) Schol. Aristoph. *ad N.* 508. vbi hæc omnia relata legis. A quo Scholiasta discedit Pausan. *Boeot.* c. *XXXVIII.* p. 786.

III. Inclaruit oraculum opera Saonis cujusdam, de quo Pausanias

Boeot. c. XL. p. 793.

IV. Fuit ejus sedes in antro: vnde *καταβάσιον* dicebatur.

Suidas in Τροφώνιος.

V. Qui huc descensurus esset, ritus quosdam prius

prius obſeruare tenebatur, vt purus deſcenderet, ſacrificia quædam peragere, oleo perungi, aqua cujusdam fluuii lauari, tum toga lintea indutus, offasque mellitas manibus tenens deſcendebat in antrum per fauces anguſtas.

Hæc omnia & plura leguntur apud Pauſan. *Bœot.* c. XXXIX. p. 789. ſqq. conf. Schol. Ariſtoph. *ad N.* 308. Lucian. *Dialog. Mort.* p. 267.

Philoſtrat. *vita Apollon. VIII*, 19.

VI. In antro illo futura cognoſcebat alius ex viſis, alius ex auditis.

Pauſan. *Bœot. XXXIX.* p. 791.

VII. Per easdem fauces reuertebantur ex antro, ſed pedibus antrorſum protenſis.

Pauſan. *l. c.*

VIII. Reuerſus ex antro, attonitus erat, mœſtus & triſtis a). Vnde prouerbium, *εἰς τροφωνίε μεμάντευται* b).

a) Pauſan. *l. c.* p. 792. & Schol. ad Ariſtoph. N. 508.

b) i. e. *Trophonii in antro vaticinatus eſt.* Adhibetur prouerbium de hominibus auſteri & triſtis ingenii. *ἐπὶ τῶν ἀγελάςων καὶ συνωφρυωμένων*, vt ait Schol. Ariſtoph. ad *l. c.*

IX. Sed a ſacrificulis in ſolio collocabatur, quod Mnemoſynes dictum, vbi percontabantur ab eo, quæ vel audiuiſſet vel vidiſſet.

Pauſan. *Bœot.* c. XXXIX. p. 792.

X. Tum a ſociis reducebantur in cellam *Boni Genii*, & *Bonæ Fortunæ*, vbi paulatim reſipiſcebat, & priſtina hilaritas ei redibat.

Pausan. *Bœot.* c. 39. sub fin. p. 792. conf. ad hoc caput Hemsterhus. *ad Lucian. Dial.* p. 63.

CAP. XIII.

de *Aliis Oraculis Græciæ.*

I. Præter tria jam recensita celebre quoque fuit Amphiarai oraculum. Herodotus inter quinque præcipua Græciæ oracula, quæ consuluit Crœsus numerat.

Herodot. I. p. 19. sq.

II. Fuit apud Oropios in Attica a), dictum Amphiarai, quia Amphiarai, Oiclei filius b) homo magiæ peritus c), & somniorum interpres d) post mortem diuinis honoribus cultus, templo ipsi extructo e), ibi responsa dedit f).

a) Pausan. *Attic.* c. 34. p. 83. de dissensu Liu. v. Kuhnius *ad Paus. l. c.*

b) Homer. Oδ. *o.* v. 243. Apollodor. III, 6. 2.

c) Μαντιν vocat Diod. Sic. IV, 67. & Apollodor. *l. c.* aliique.

d) Pausan. *Att.* c. 34. p. 84. Philostratus *Icon. I*, 27. p. 802.

e) Pausan. *l. c.* p. 83.

f) Pausan. *l. c.* p. 84.

III. Responsa hic reddita per somnia.

Pausan. *l. c.* p. 84. Philostr. *Vita Apollon. II*, 37.

IV. Qui oraculum hoc consulebant, puri etiam

iam accedere debebant a), rem diuinam facere b), 24. horas jejunare c), triduo a vino abstinere d); dein Amphiarao arietem mactare, cujus in pelle dormientes responsa in somnis accipiebant e).

a) Pausan. *Att.* c. 34. s. fin.

b) *ibid.*

c) Philostr. *vita Apollon. II*, 37. p. 90.

d) Philostr. *l. c.*

e) Pausan. *l. c.*

V. Juxta templum fuit fons Amphiarai dictus, sacer habitus, cujus aquam ad profanum vsum adhibere nefas erat.

Pausan. *Att.* c. 34. p. 84.

VI. Praeterea in Delo fuit Apollinis Delii oraculum a); in Milesia Branchidarum b); & alia minora plura, quae omnia non recensebimus c).

a) De hoc oraculo v: quos citat Spanhem. *ad Callim. h. in Del.* 90. p. 384.

b) v. Herodot. I. p. 19. & p. 72. Conon. Narrat. 33. p. 273. sqq. Plin. V, 29. Mela I, 17. Jamblich. *de myster. III*, 11. Strabo XIV. p. 436. 40. XVII. p. 560.

c) De oraculorum numero v. Fabricius *Biblioth. gr. I*, 17. 4.
Omisit v. g. oraculum Colophonium, seu oraculum Apollinis Clarii de quo Tacit. *Annal. II*, 54. Plin. II, 103. Jamblich. *de myster. III*, 11.

CAP. XIV.

de

Diuinationibus.

I. Poſtquam de *Oraculis* quædam dixi, transeundum eſt ad alias *Diuinationes* a), quarum hæ ſunt præcipuæ:

a) Gr. μαντικὴ diuinatio dicitur de qua Jamblich. *de Myſt.* III, 1. ſqq. ad quem v. Th. Gale p. 214. Definitionem diuinationis habet Cic. *de Diuin.* I, 1. conf. Xenoph. Ἀπομνημ. I, 1. §. 3. Scriptores hac de arte v. apud Fabric. *Biblioth. antiqu.* c. 12. p 415. ſq. Species diuinationis plurimas enumerat Joſephus *apud Gal. ad Jamblich. de myſt.* p. 215.

II. Οἰωνιστική, *Diuinatio ex auium cantu & volatu* a), in qua dextræ partes fauſtæ, ſiniſtræ infauſtæ habitæ b). Hanc diuinationem, qui profitebantur, οἰωνοσκόποι dicti ſunt c).

a) Seu ars auguralis v. Suid. in οἰωνιστική, & de tota hac arte erudite multa diſſerit Spanh. *ad Callim. h. in Pallad.* p. 618. ſqq. Adde Jamblich. *de Myſt.* III, 16. p. 80. Plutarch. *de ſolertia anim.* p 975. Jamblich. *de Myſt.* III, 15. definit per τέχνην τῆς θήρας τοῦ μέλλοντος ἐκ ὀρνίθων *artem inquirendi futurum per aues.*

b) Cic. *de Diuin* II, 39. Spanhem. *ad Callim. h. in Pallad* 124. p. 635. Vt intelligas, quænam ſint dextræ, quæ ſiniſtræ partes v. Homer. Ιλ. M. v. 239.

c) Vid. vet. Gloſſ. item θεοπρόποι οἰωνισταὶ Homer

mer. Ἰλ. N. 70. οἰωνοπόλοι Ἰλ. α. 69. Pauſan. *Att.* 34. dicuntur ἀγαθοὶ διαγνῶναι πτήσεις ὀρνίθων *periti inſpiciendi volatus auium.*

III. *Diuinatio ex ſomniis*, quam qui promittebant, ὀνειροπόλοι a) & ὀνειροσκόποι b) appellati.

a) Homer. Ἰλ. α. 63. Pauſan. *Attic.* 34. ἀγαθὸς ὀνείρατα ἐξηγήσασθαι & Eliac. prior c. 23. ἐνυπνίων ἐξηγήτης.

b) It. Ὀνειροκρίται Theocrit. *Idyll. XXI*, 33. & ὀνειροκριτικοί. Noti ſunt libri Artemidori ὀνειροκριτικοί.

De origine diuinationis ex ſomniis, ſeu τῆς ὀνειροκριτικῆς Juſtin. XXXVI, 2. & Aeſchyl. *Prometh. V*, 484. Præſtantiam hujus artis oſtendere vult Jamblich. *de Myſt. III*, 2 p. 60. De ſomniorum variis ſpeciebus Macrob. *Somn. Scip. I*, 3. De veracitate ſomniorum Brockuſ. *ad Tibull. III*, 4. 7.

IV. Ἱερομαντεία a) ſiue ἱεροσκοπία b) *Diuinatio per ſacrificia*, ſiue per inſpectionem victimarum. Romanis *extiſpicium* c). Quam qui profitebantur ἱεροσκόποι dicti d).

a) Diod. Sic. I, 53. vocat Μαντικὴν ἐκ τῆς θυτικῆς. De re vide Aeſchyl *Prom.* V, 492. ſq.

b) Ἱεροσκοπεῖσθαι eſt apud Diod. Sic. I, 70.

c) Suet. *Ner.* 56. Cic. *de Diu. I*, 16. Dicitur ars hæc & Haruſpicina. Cic. *de Diu. II*, 12.

d) Homerus vocat Θυοσκόους Ἰλ. ω. 221. Dion. Hal. II. p 93. l. 5. Pauſ. *Att.* 34. p. 84 ἀγαθὸς διαγνῶναι σπλάγχνα ἱερῶν: *exta inſpiciendi peritus* v. Perizon. *ad Aelian. V. H. II*, 31. Euſtath. *ad* Ἰλ. ω. 221. v. Alex. ab Alex. V, 25.

Interpretes *ad Minuc. Fel.* c. 27. v. Casaub. *ad Strab. XVI.* p. 524.

V. Huc pertinet πυρομαντεία, *diuinatio per ignem sacrificiorum* a), καπνομαντεία, *per fumum* b), οἰνομαντεία, *per vinum &c.* c).

a) De re v. Aeschyl. *Prom. V*, 497. & Barnes. *ad Eurip. Helen.* 752.

b) v. Gale ad *Jamblich. de Myster. III*, 28. p. 248. sq. Ouid. *Trist. V.* El. 5. v. 29. Barth. *ad Stat. Theb. IV*, 412.

c) Eustath. *ad* Οδυσσ. p. 1470. edit. Rom. Cleric. *ad Genes. XLIV*, 5.

VI. Erat etiam *Diuinatio per sortes*, Κληρομαντεία a), quo pertinet Στιχομαντεία, *Ars diuinandi per versus* b), & ῥαβδομαντεία, *ars vaticinandi per virgas* c).

a) *Genus diuinationis, quum per tesseras talosque iactos, diuina oracula petuntur.* Pausan. *Achaic. XXV.* p. 590. describit illud. Huc pertinent sortes apud Suet. *in Tiber. XIV. Calig. LVII.* Cic. *de Diuin. II*, 41. Val. Max. I, 3. v. Schwarzii *diss. de sortibus poeticis* §. 4.

b) v. Casaub. *ad Spartian. Hadrian.* c. 2. Schwarzii, *diss. de sortibus poeticis.* Trotzius *ad Herm. Hug. de prima scribendi origine.* p. 240.

c) Jamblich. *de Myster. III*, 17. & Gale *ad h. l.* p. 238. Hermannus Hugo *de prima scribendi origine* c. XXVI. p. 238. sq.

VII. Fuerunt & aliae diuinationes magicae, vt Νεκρομαντεία, *diuinatio per mortuos* a), quo pertinent Σκιομαντεία b) & Ψυχομαντεία c).

a) Vox legitur apud Cic. *Tusc. I*, 16. Dicitur & νεκυ-

νεκυιομαντεία apud Hesych. Dicitur & ψυχαγωγία a Greg. Nazianz. *in Julian. Orat. III.* Cujus diuinationis exemplum est apud Hom. Οδυσ. Λ. 24. sq. qui liber inde Νεκυία dictus olim videtur v. Aelian. *V. H XIII*, 14. De re vide Brockus. *ad Tibull. I*, 2. 45. sq. p. 49. sqq. Stat. *Theb. IV*, 413. & ibi Barthium. Philostrat. *in Apollon. IV*, 15. Quædam loca in Græcia, vbi animæ evocabantur, dici solebant Νεκυμαντήια Herodot. V. p. 369. Pausan. *Bœot.* c. XXX. p. 769. vel νεκυομαντεῖα. Strabo XVI. p. 524. vel ψυχομαντεῖα v. Kuhn. *ad Pausan.* o. 17. p. 252. sq. Vnde ψυχαγωγεῖν, animas mortuorum orco euocare, ad danda responsa quærentibus. Aristoph. *Au.* 1554. & ψυχαγωγοὶ, sunt magi, qui id faciunt. Pausan. *l. c.* & Eurip. *Alceestid.* 1128. Suidas in ψυχαγωγεῖ.

b) Ita dictam vult diuinationem, quando mortui sub forma aeria instar vmbræ evocati videbantur. Potter. II, 18.

c) Vox occurrit apud Cic. *de Diu. I*, 58. Sed Psychomantia sunt loca, vbi fiebat manium euocatio. conf. Tusc. I, 48. Fabricius *Biblioth. Antiqu.* p. 427. male intellexit locum de arte.

VIII. Ὑδρομαντεία *Diuinatio per aquas.* De hac Plin. XXXVII, 11. Pausan. *Lacon. XXIII*, p. 270. Vnde Straboni l. XVI. p. 524. ὑδρομάντεις.

IX. Ὀρνιθομαντεία, a) vel Ἀλεκτρυομαντεία, *Diuinatio per Gallum gallinaceum.*

a) Ὄρνις ponitur pro ἀλεκτρυών Aristoph. *Vesp.* 811.

De hac diuinatione Zonaras T. III. *Annal.* p. 28. conf. Herm. Hugo *de prima scribendi origine* c. 26. p. 239.

X. Κοσκινομαντεία, *Diuinatio per cribrum.* Theocr. III, 31. Lucian. T. I. p. 753. in Pseudon. Aelian. *Hist. Animal.* VIII, 5.

XI. Fuit etiam vaticinandi genus, *quo dæmones putabantur loqui per hominum ventres, aut pectora.* Qui eo vtebantur, dicti sunt ἐγγαστρίμυθοι a) & Στερνομάντεις b), etiam Ἐυρυκλεῖς c) & Πύθωνες d).

a) Plutarch. *de Oracul. defectu* p. 414. E.

b) Pollux II, 4. 162. a Sophocle ita dictos tradit.

c) Aristoph. *Schol. ad Vesp.* 1014.

d) Plutarch. *l. c.* v. Spanhem. *ad Callim. h. in Delph.* v. 90. p. 383. Dickinson *Delph. Phœniz.* c. 9. p. 91. sq. & quos laudat Fabric. *Bibliogr. Antiqu.* c. 12. p. 420. sq. Quibus adde Fœsium *in Oeconomia Hippocratis* p. 174.

CAP. XV.

de

Ominibus.

I. Omina erant varia. Alia capiebant ex se ipsis: alia ex rebus externis: alia ex verbis. Græce σύμβολα a).

a) Xenoph. Ἀπομνημ. I, 1. §. 3. Aristoph. *Av.* v. 722. Etiam οἰωνὸν vocat omen Plutarch. *in Aemilio Paullo* p. 473. κληδών, est etiam omen.

Omi-

Ominandi ſcientia dicitur κληδονιστική. De re v. Pontanus *ad Macrob. Somn. Scip.* I, 12. Barthius *ad Claudian. in Eutrop. I,* 125.

II. Quæ *ex ſe ipſis* capiebant, erant 1. παλμοὶ, *Saliſſationes*, vel *Palpitationes cordis vel oculorum* a) 2. βόμβος, *tinnitus aurium* b) 3. πταρμὸς, *ſternutamenta &c.* c).

a) Theocrit. *Idyll. III,* 37. & ibi Caſauboni lectiones. Plaut. *Pſeudol. I,* 1, 105. & *ad h. l.* Taubmannus. Suidas in παλμικὸν οἰώνισμα. Fertur Melampus quidam librum ſcripſiſſe, cui titulus: περὶ παλμῶν μαντικὴ πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα.

b) Vox in hoc ſignificatu deſumta videtur ex ode Sapphus apud Longin. Sect. 10. βομβεῦσι δ' ἀκοαί μοι. *Sonitu ſuopte tinniunt aures*, vt Catull. vertit. Ariſtænet. II, 13. Οὐκ ἐβόμβει σοι τὰ ὦτα, ὅτε σοῦ μετὰ δακρύων ἐμνήμην. Virgil. *in Catal.* apud Scalig. *Auſon. lect. I,* 16. Plin. XVIII, 2. Tinnitum aurium vocat. Celſus VI, 7. n. 8 ſonitum aurium.

c) Theocrit. VII, 96. & Schol. *ad h. l.* Ariſtotel. *Problem.* ſect. XXXIII. §. 7. & II. Quæ huc pertinent, diligenter collegit Ouzelinus ad *Minuc. Fel. Octau.* c. 26. p. 268. ſqq.

III. *Ex rebus* etiam *externis* capiebant omina, e. g. ſi ſplendor inſolitus alicubi videretur a): ſi quid præter morem accideret b): ſi partus monſtroſus ederetur c): & ſi in via aliquid occurriſſet, vt muſtela &c. d).

a) Homer. Οδ. τ. v. 36. Liu. I, 39. & 41.

b) Pausan. *Messen. XIII*, p. 311.
Plut. *in Camillo* p. 132.
Diodor. Sic. XVII, 10. p. 494.

c) Id de Romanis probatu facile Jul. Obsequ. *de Prodigiis* c. 96. Plin. VII, 16. Phædr. III, 3. Brockus. *ad Tibull. II*, 5. v. 80. De græcis tamen id itidem probari potest ex Plut. *in Conuiuio septem Sapientum* p. 149. vbi de Thalete idem fere narratur, quod de Aesopo narrat Phædrus III, 3.

d) Ἐνόδια σύμβολα dicta, quæ occursu suo aliquid ominari credebantur. De mustela v. Theophrast. *Charact. Eth.* c. 17. περὶ Δεισιδαιμονίας; & Casaub. *ibid.* Plaut. *Stich. III*, 2, 7. Terent. *Phorm. IV*, 4, 26. Aristoph. *Concion.* v. 787. Horat. *Od. III*, 27.

IV. Omina *ex verbis* capiebant, quæ prout fausta erant aut secus, pro bono maloque habebantur omine a). Verba illa ὄτιται b), κληδόνες c), & Φῆμαι d) dicuntur.

a) Exemplum boni ominis suppeditat Herod. IX, 90. Plut. *in Aemilio Paulo* p. 473. mali ominis Eurip. *Phœniss.* 1500. & *Jon.* v. 1189. sqq.

b) Forte ὄσσαι, quo sensu vox ex Platone citatur. Hesych. Ὄσσαι, κληδὼν, καὶ φήμη. Et ὀσσεῦθαι κληδονίζεσθαι.

c) Pausan. *Bœot.* c. XI. p. 733.

d) Eurip. *Jon.* 99. Aristoph. *Vesp.* 860.

V. Verba malum ominantia, κακαὶ ὄπται a) & δυσφημίαι b) dicebantur.

a) Forte κακαὶ ὄσσαι i. e. verba male ominata, vel

vel nominata, vt loquitur Horat. Od. III, 14. v. 11.

b) Item Βλασφημίαν Eurip. *Jon.* v. 1189. cujusmodi βλασφημίας vel δυσφημίας *in Hecuba* v. 182. eleganter vocat φροιμια κακά, mala prooemia. Talia vocantur & δυσκληδόνιστα apud Suid. & δυσώνυμα. conf. Casaub. *ad Theophr. Charact. Eth.* c. 19. περὶ δυσχερείας.

CAP. XVI.

de *Festis Graecorum.*

I. Ad sacra etiam pertinent *Festa*, & *Ludi*. Quare de iis hic breuiter etiam aliquid dicendum: & primo de *Festis*.

II. Instituta sunt *Festa* vel in honorem dierum, vt Diis pro insignibus beneficiis agerent gratias, eorumque laudes concelebrarent a); vel in memoriam defunctorum, qui optime de patria meriti erant b).

a) Thesmophoria & Eleusinia v. c. in memoriam Cereris & Legiferae & Frugiferae instituta sunt. Diodor. Sic. V, 68. p. 336. vbi & alia huic rei probandae idonea. Cic. *de Leg. II*, 14. Macrob. *Saturn. III*, 12. De caussa institutorum festorum v. Plato de Leg. II. c. med. Athenaeus VIII, p. 363. D. c. 16. Strabo. IX, 642.

b) Hujus generis sunt Θήσεια de quibus Plut. *in Theseo*, item Ἡράκλεια Aristoph. *Ran.* 664.

III.

III. Antiquissimis temporibus pauca admodum habuere festa, & vix alia, quam quæ post messem & vindemiam a) celebrabantur.

a) Θαλύσια dicta Homer. Ιλ. ι. v. 530. vbi videnda Scholia. Ad quem locum Eustathius notat, a Rhetoribus quibusdam Συγκομιστήρια vocari. v. Theocr. *Idyll. VII.* Aristot. *ad Nicom. VIII*, 11.

IV. Posterioribus vero temporibus, aucto Deorum numero, etiam Festorum auctus est numerus. Imprimis apud Athenienses, qui plures quam ceteri populi Græciæ, colebant Deos.

Hoc probatum dedimus c. II. §. 3. Inde Xenophon *de rep. Atheniens.* prope finem duobus locis testatur, Atheniensibus plura fuisse festa, quam reliquis Græcis.

V. Festa illa transigebant lætitia, voluptate & festiuitate.

v. Spanh. *ad Aristoph. Ran.* 392.
Macrob. *Sat. I*, 16.
Pausan. *Messen.* c. 27. p. 344.
Plut. *Quæst. Rom.* p. 289. A.
Inde ὀφθαλμῶν πανήγυρις. Aelian. III, 1. & Ἑορτὴ ὄψεως XIII, 1. ponitur pro *oblectatione oculorum.*

VI. Pleraque publica impensa celebrabantur.

Xenoph. *de rep. Atheniens.* sub fin.

VII. Ex præcipuis (nam omnia non recensebimus) erant.

Ἀδώνια.

In honorem Veneris & Adonidis a) per biduum

um agebantur, priore die ſigna luctus b), poſteriore lætitiæ ſigna edebantur c).

a) Muſæus *de Hero & Leandro* v. 43. Ariſtoph. Schol. *Pac.* 419.

c) Plut. *in Nicia* p. 532. B. conf. Macrob. *Sat.* *I*, 21.

a) v. Lucian. *de Dea Syria* p. 688. non longe ab initio. Qui locus de hoc feſto palmarius eſt. Cyrillus, Hieronymus, aliique veteris Eccleſiæ doctores hoc feſtum tangi putant Ezech. VIII, 14. v. S. R. Deylingii *diſſ. de Fletu ſuper Thammuz*, quæ obſeru. Sacr. part. III. inſerta eſt. v. Ant. Banier *Hiſt. du culte d' Adonis dans Memoires de l'Acad. de belles Lettres.* T. IV. p. 136.

Ἀνθεστήρια.

In Bacchi honorem Athenis celebrabantur per triduum: ſc. menſis Antheſterionis die XI, XII, XIII. Primus dies dictus Πιθοιγία, ſecundus Χόες, tertius Χύτροι.

Ariſtoph. Schol. ad *Acharn.* 960. horum omnium teſtis eſt. Adde Plut. *Sympoſ.* *III*, qu. 7. p. 655. D. & IX, qu. 10. p. 735. D. Athenæus X, 10. p. 437. C. Perizon. *ad Aelian.* *V. H. II*, 41. De Prouerbio Θύραζε κᾶρες, ἐκ ἔτ' Ἀνθεστήρια. v. Heſych. & Suid.

Ἀπατούρια.

I. In honorem Bacchi a): nomen habet ab ἀπάτη, quia dolus, ſiue ſtrategema, quo Melanthius Athenienſium rex deuicit Xanthium Boeotiæ regem, originem dedit feſto b). Alii vero volunt Απατέρια dicta quaſi ὁμοπατούρια, quia hoc feſto

festo patres conueniebant, vt liberos inscribi curarent albo curiali c).

a) Hoc tradit autor Etymologici. it. Proclus *in Timaeum Comment. I.* Sed videntur fuisse festum plurium Deorum, in honorem Jouis Φρατρίȣ. Schol. Aristoph. *Acharn.* 146. & Απατήνορος. Etymol. Mineruæ Schol. Aristoph. l. c. & Bacchi Μελαναιγίδος. Aristoph. Schol. l. c. item Vulcani. Harpocrat. in λαμπάς. Dianæ Hesych. in κȣρεῶτις & Cereris κȣροτρόφȣ Herodot. *vita Homeri.*

b) Conon. Narrat. 39. p. 282. sq. & quos ibi citat Gale. Suidas in Ξάνθιος, Μελανθεος, & Ἀπατȣ́ρια. Polyæn. *Strateg. I,* 19.

c) Schol. Aristoph. *Acharn.* 146.

Aliam caussam, eamque notatu dignam habet Potter. p. 392.

II. Celebrabantur per triduum a): initium fiebat die XXII. mensis Pyanepsionis. b) v. Petit. *ad Leg. Att.*

a) Suidas in Ἀπατȣ́ρια & Schol. Arist. l. c.

b) Theophr. *Char. Eth.* c. 14. περὶ ἀδολεσχίας.

III. Primus dies dictus Δόρπεια, quia tunc conuiuia agitabant. Δόρπος enim est cœna.

Schol. Aristoph. *Acharn.* 146. Xenoph. *Hist. gr.* l. 1. & Herod. *vita Homeri.*

IV. Secundus dies a re diuina, quia tunc fiebat Joui Φρατρίῳ & Mineruæ, dictus Ἀνάῤῥυσις a).

a) Schol. Aristoph. *Pac.* 890. ἀπὸ τȣ̃ ἀναῤῥύειν, i. e. σφάζειν, vt explicat Hesych. vel ἄνω ἐρύειν: *sursum flectere*, quia in sacrificiis superorum jugulum victimæ sursum vertebatur. Homer.

Ιλ. α.

Ιλ. α. 459. & ibi Schol. Hinc non modo ἀνάῤῥυσις, sed & ἀνάθυσις dicitur a Schol. Aristoph. *ad Thesmoph.* 565. conf. Etymol. Proclus *in Timæum Comment.* I. τὰ δὲ θύματα, ἐκάλουν ἀνάῤῥύματα. ἐπειδὴ ἀνελκόμενα καὶ ἐρυόμενα ἄνω ἐθύετο.

V. Tertius Κουρεῶτις, a κουρά, *tonsio*, quia tunc tondebantur liberi, antequam nomina eorum in tabulas publicas referebantur.

Hesych. in Κουρεῶτις. Aristoph. Schol. *ad Ach.* 146. & quos laudat Valesf. *ad Harpocrat.* p. 123.

Βραυρώνια.

I. Festum Dianæ Brauroniæ a) sic dictæ a Braurone, Atticæ pago b).

a) Hesych. in Βραυρώνια.

b) Pausf. *Att.* c. 23. p. 55.

II. Semel quinquennio celebrabantur.

Pollux VIII, 9. 31.

III. In hoc festo adolescentulæ in veste flaua Dianæ consecrabantur a) dicebanturque tunc ἀρκτεύειν ἀπὸ τῶν ἄρκτων, quo nomine illæ appellabantur b): & δεκατεύειν, quia circiter decem annorum erant c).

a) Arist. *Lysistr.* v. 644.

b) Harpocrat. in Ἀρκτεῦσαι & Aristoph. *l. c.*

c) Hesych. in δεκατεύειν. Adde Suidam v. ἄρκτος.

Δαφνηφόρια.

In honorem Apollinis singulis nouenniis celebrabantur a Bœotis. In eo circumferebatur ramus oleaginus, corollis ex lauro floribusque orna-

ornatus, in ſummo habens globum æneum, a quo minores alii globi dependebant, in medio globum altero minorem. Aeneo illo globo, qui in ſummo erat, adumbrabatur *Sol*, qui Apollo: medio globo inferior magnitudine *Luna:* minoribus ceteris globulis *Stellæ &c.*

v. Proclus *in Chreſtomathia.*

Pauſan. *Bœot.* c. X. p. 730.

Simile feſtum Apollinis & Daphnes deſcribit Euſtath. *de Iſmen. amor.* l. 8. & 9.

Διονύσια.

I. In honorem Bacchi celebrabantur a), & quidem Athenis majore cum feſtiuitate, quam in reliquis Græciæ locis b).

a) Heſych. in Διονύσια. A Dionyſo i. e. Baccho. Dicuntur ſæpe Orgia. Dicuntur & Βακχεῖα in genere feſta Bacchi. Ariſtoph. *Ran.* 360. & ibi Spanh.

b) Hoc cum ex aliis, tum ex eo, colligitur, quia Athenienſes a Dionyſiis annos numerabant, vt teſtatur Suidas in Διονύσια, quia principis archontis erat Dionyſia curare, διατιθέναι Διονύσια, vt ſcribit Pollux VIII. p. m. 440. & quia denique παρὰ τοῖς Θεαῖς προεδρίᾳ ἐπετίμητο ὁ ἱερεὺς τοῦ Διονύσου, vt teſtatur Schol. Ariſt. *ad Ran.* v. 299. quia ſacerdos Bacchi primas ſedes in ſpectaculis publicis occupabat.

II. Primo proferebatur in hoc feſto vas vino repletum, & vite ornatum, dein caper, tum caniſtrum ficubus plenum, denique phalli.

Omnia teſtatur Plutarch. *de cupiditate Diuitiarum* p. 527. D.

III. Et-

III. Etiam Bacchi cultores pellibus hinnuli induti a) capite coronati hedera b) & vite c) thyrsos d) tibias e), tympana f) &c. gestantes, in publicum prodibant: alii Silenum, Pana & Satyros agentes g), a ii asinis insidentes h), atque ita per solitudines i) & colles vagantes saltantesque k), horrendum clamabant Ἐυοῖ σάβοι, ἐυοῖ Βάκχε, vel Ἰὼ Βάκχε l).

a) Schol. Eurip. *ad Phœniss.* v. 789. Eurip. *Bacch.* v. 111. 833. & 695. Arist. *Ran.* 1242.

b) Eurip. *Bacch.* v. 81. 106.

c) Philostr. *Icon.* I, 18. p. 791. & I, 19. p. 793. Ouid. *Met. VI*, 587. v. Brockus. *ad Tibull. III*, 6. v. 1. Homer. *h. in Διονυσ.* v. 35. seq. Ouid. *Met. III*, 666. Barth. *ad Stat. Theb. II*. p. 794. sqq.

d) Eurip. *Bacch.* v. 80.

e) Catull. *carm.* 61. v. 261. Virgil. *Aen. XI*, 737. Ouid. *Met. III*, 533. IV, 391. Eurip. *Bacch.* 127. sq. 160.

f) Eurip. *Bacch.* 59. 124. 156. 513. Liu. XXXIX, 8.

g) v. Diod. Sic. IV, 3. 4. 5. p. 211. sqq. Vlpian. *ad Midianam* p. 194. A. Plut. *in Antonio*. Petau. *ad Synes.* p. 27.

h) Ad imitationem Sileni, cujus insigne asinus. Perizon. *ad Aelian. III*, 18.

i) Eurip. *Bacch.* v. 222.

k) Eurip. *Bacch.* v. 62. 76. sq. 115. sq.

l) Eurip. *Bacch.* v. 141. vbi Ἐυοῖ v. 5. 76. vbi ipse Bacchus ad Bacchas Ἰὼ Βάκχαι & v. 582. vbi chorus ad Bacchum Ἰὼ, Ἰὼ δέσποτα, δέσποτα.

Athenienſibus b) aliisque c) de quinquennio ad quinquennium agitata d).

a) Ariſtot. *Rhetor II*, 24. Zoſim. IV, 3.

b) Philoſtr. *Apollon. IV*, 6. Auguſtin. *de C. D. VII*, 20.

c) Pauſan. *Phoc.* c. 31. p. 876. v. c. Celeenſibus. Pauſan. *Corinth.* c. 14. p. 142. Pheneatis. Pauſan. *Arcad.* c. 14. aliisque.

d) Sunt, qui hæc ſacra non quinto quoque anno celebrata, ſed annua fuiſſe putant, inter quos eſt Anton. van Dalen *Diſſ. VIII. ad Marmora* c. 2.

II. Hæc etiam diſtincta in μικρὰ & μεγάλα. a). Μεγάλα Cereri, μικρὰ Proſerpinæ ſacra b).

a) Schol Ariſtoph. *ad Pl.* v. 1014. & 846.

b) Teſtatur vtrumque idem Scholiaſtes *ad Ariſt. Plut.* v. 846.

III. Μικρὰ erant quaſi præparatio ad μεγάλα. Ariſtoph. Schol *ad Plut.* v 846. ἐςι τὰ μικρὰ ὥσπερ προκάθαρσις καὶ προάγνευσις τῶν μεγάλων. Clem. *Strom. V*. p. 429. conf. Polyæn. V, 17.

IV. Qui ad μικρὰ admittebantur Μύςαι a), qui ad μεγάλα, Ἐπόπται b) dicebantur.

a) Suidas in Ἐπόπτης & Caſaub. *ad Athen. VI*, 15. p. 446. ſq. Quia minora erant præparatio ad majora, eleganter ab Euripide Somnus dictus τὰ μικρὰ τȣ̃ Θανάτȣ μυςήρια.

b) Item Ἔφοροι Suid. *l. c.*

V. Qui eos initiabat, Ἱεροφάντης dictus. Heſych. v. Ἱεροφάντης. Suidas. Diog. Laert. VII, 186. Philoſtr. Apollon. IV, 18. vbi dicitur Hierophanta i. e. ſacrorum antiſtes προε-

χειν τὰ ἱερὰ, item τὴν ἐλευσῖνα ἀνοῖξαι, Eleusinem patefacere, ad sacra admittere. Tacit. *Hist. IV*, 83. vocat antistitem ceremoniarum Eleusiniarum. Dicitur & Mystagogus. Ceterum quæcunque de Hierophania sunt scitu digna, ea lege apud Meurs. *Eleusin.* c. 13.

VI. Initiatio fiebat certis quibusdam ritibus. De his ritibus Schol. Arist. *Pl.* 846. & 1014. sq. Arrian. *in Epictet. III*, 21.

e. g. Initiatio fiebat noctu. Schol. Arist. *Ran.* 346. Cic. *de Leg. II*, 14.

Fiebat in sacello quodam, quod Aristophanes vocat μυστοδόκον δόμον. *Nub.* v. 302.

Initiandi erant corona myrtea caput redimiti. Schol. Arist. *Ran.* v. 333. μυρσίνης στεφάνῳ ἐστεφανοῦντο οἱ μυούμενοι.

Plura suppeditat Meurs. *Eleus.* c. IX. & sqq.

VII. Ἱεροφάντης tres habebat collegas Δᾳδοῦχον a), Κήρυκα b), & τὸν ἐπὶ βωμῷ c).

a) Tædiferum, quia in sacris Cereris Eleusiniis faces deferebat. Mentionem facit Athen. I, 18. p. 121. Plut. *in Alcibiad.* p. 202. E. *in Aristide* p. 321. D.

b) Cerycem vel sacrum præconem. Mentio ejus apud Plut. *Alcibiad.* p. 202. E. Dicebatur & Ἱεροκῆρυξ apud Suid. & Spon. *Itiner.* P. II. p. 216. Plura Meursius *l. c.* c. 14. In Inscr. Gruter. p. 27. n. 4. occurrit Hieroceryx. D. S. I. M. i. e. Deæ Sanctæ Isidis Matris, vel, Dei Solis Inuicti Mithræ.

c) i. e. eum, qui ad aram ministrat. Sicut Hierophanta creatoris, Daduchus Solis, Ceryx Mercurii

curii, ita ὁ ἐπὶ βωμῷ Lunæ effigiem repræsentabat. Euseb. *Præp. Eu. III*, 12. f. 117.

VIII. Aderant etiam viri ex Magistratibus, vt vnus ex Archontibus, βασιλεὺς dictus a), & quatuor Ἐπιμεληταὶ dicti b), qui curabant, vt cuncta rite & ordine fierent.

a) Hesych. βασιλεὺς, ἄρχων τὶς Ἀθήνησι μυστηρίων προνοῶν. Pollux VIII, 8. 3.

b) Pollux VIII, 8. 3. Fuisse quatuor, legitur apud Harpocrat. & Suidam in Ἐπιμεληταὶ τῶν μυστηρίων v. Alciati *Parerg. II*, 29.

IX. Vestis, in qua quis initiatus erat, sacra habita, nec abjiciebatur detrita, sed Cereri & Proserpinæ dicabatur.

Schol. Arist. *Plut.* 846. Arist. *Plut.* 843. sq. v. Dembst. *ad Antiqu. Rom.* p. 328.

X. Durabant Eleusinia per nouem dies, a 15. vsque ad 23. mensis Bœdromionis a). Illis diebus non fas erat aliquem apprehendere b) aut libellum supplicem offerre. Qui hoc fecerat, mille drachmis mulctabatur c).

a) Polyæn. III. c. XI. n. 2. ex restitutione Meursii. De mense Bœdromione Theophr. *Char. Eth.* cap. περὶ κακολογίας. Plut. *in Demetrio* fol. 900 E. Nouem illos dies & nomina cujusque recenset Meursius *in Eleusin.* 23-30.

b) Demosth. *in Midiana.* p. 409. C.

c) Andocid. περὶ μυστηρίων p. 228. Νόμος ἦν πάτριος, ὃς ἂν θῇ ἱκετηρίαν μυστηρίοις, τεθνάναι. Hoc dicebant inimici Andocidis: ipse id negat, & mulctam tantum mille drachmas esse dicit in sequentibus p. 231.

 XI. Se-

XI. Secundum Lycurgi legem mulieri non licebat curru vehi Eleusinem. Multabatur alias 6000. drachmarum a).

a) Plutarch. Tom II. *in X. oratorum vitis*, Lycurgo, p. 842. A. v. Petit. *ad leg. Attic.* p. 35. Aelian. *V. H. XII*, 24.

Θεσμοφόρια.

I. Festum Cereris Θεσμοφόρε *Legiferæ* a) celebrabatur in pluribus Græciæ ciuitatibus b), sed solemni cum pompa Athenis c).

a) Phurnut. *de Nat. Deor. XXVIII.* p. 212. Hygin. *fab.* 147. 274. 277. Quia sc. Ceres prima leges dedisse & vitam humanam ordinasse ferebatur. Diodor. Sic. I, 14. p. 13. & V, 68. p. 336. Inde & *Legifera* dicitur Virgilio *Aen. IV*, 58. vbi vid. Seruius.

b) e. g. Lacedæmone Hesych. in Τριήμερος Thebis apud Bœotios Plut. *in Pelopida.* p 280. C. Mileti apud Jonas Parthen. *Erot. VIII.* p. 358. Megaris Pausan. *Attic.* c. 42. p. 102.

c) Schol. Theocrit. *ad Idyll. IV*, 25.

II. Sacra obibant ingenuæ mulieres & honestæ matronæ a) veste candida indutæ b), quæ aliquot diebus ante in casto viuebant c). Quare agno casto, vitis palmitibus lectum sternebant d). Granis mali Punici vesci iis non licebat e).

a) Isæus *in Orat.* περὶ τȣ͂ Κίρωνος κλήρȣ p. 511. Theocrit. Schol. *Idyll. IV* v. 25.

b) Ouid. *Met. X*, 431. *Fast. IV*, 619.

c) *In casto viuere* est castitati operam dare & rebus venereis abstinere: graece est ἁγνεύειν. vid.

Cle-

Clemens Alex. *Strom. IV.* p. 381. edit. L. B. a. 1616. Ouid. *Met. X*, 431.

d) Vt ad castitatem illam seruandam idoneæ essent, substernebant sibi in lecto a) κνέωρον Hesych. in ea voce. b) Viticem Plin. XXIV, 9. Aelian. *Hist. An. IX*, 26. c) Conyzam vel Cnyzam Schol. Theocr. *Idyll. IV*, 25. d) Pinus folia Steph. in Μίλητος. Nam hæc omnia Veneris appetitum credebantur restinguere.

e) Clem. Alex. *Protrept.* p. 10. A.

III. Vndecimo Pyanepsionis die a) mulieres libros, in quibus leges erant conscriptæ, super capite gestantes b) petebant Eleusinem. Vnde hic dies ἄνοδος dictus c).

a) Hesych. in Ἄνοδος.

b) Schol. Theocrit. *ad Idyll.* v. 25.

c) i. e. *adscensus* Hesych. *l. c.*

IV. Die XIV. initium fiebat solemnitatis, quæ ad XVII diem durabat.

Hoc colligitur ex Aristoph. *Thesmoph.* v. 86. Plutarch. *in vita Demosth.* p. 860. B. & Athenæo l. VII. c. XVI. p. 307. F. Nam ex posteriore Athenæi loco illud patet, medio Thesmophoriorum die Νηστείαν, jejunium, fuisse celebratum. Prior autem Plutarchi locus diserte docet, decimum sextum diem mensis Pyanepsionis fuisse, quo νηστείαν illam celebrarent feminæ. Denique Aristophanes *l. c.* habet, diem festi tertium fuisse medium.

V. Decimus sextus dies vocabatur νηστεία a), quia eo die humi jacentes jejunabant b) in signum demissi animi c).

 a) A-

a) Athen. VIII, 16 p. 307.
b) Plutarch. *de Isid. & Osir.* p. 378. D.
c) Varias hujus jejunii caussas comminiscitur Phurnutus *de Nat. D.* c. XXVIII. p. 210. sq.

'Ωσχοφόρια.

Atheniensium hoc festum a) sic appellatum a *ferendis ramis*, a quibus pendebant racemi, ῞Ωσχαι dicti b).

a) Plut. *in Theseo* p. 10 C. vnde simul discimus, hoc festum a Theseo esse institutum.
b) Athen. XI. c. XIII. p. 495. F. vbi hoc festum describitur. ῞Ωσχον describit per ἄμπελα κλάδον κατάκαρπον, vitis ramum vuis plenum.

Παναθήναια.

I. In honorem Mineruæ instituta ab Erichthonio primum & 'Αθήναια dicta a), sed a Theseo postea renouiata & aucta, παναθήναια appellata b).

a) Harpocrat. in παναθήναια. Pausan. *Arcad.* c. II. p. 6 o Apollod. III, 14. § 7.
b) Paus. *l. c.* Plut *in Theseo* p. 11. A. conf. & Schol. Aristoph. *ad N.* 385.

II. Distincta in μικρὰ & μεγάλα. Μικρὰ singulis annis, μεγάλα quinto quoque anno celebrabantur.

Harpocrat. & Suidas in παναθήναια. Μεγάλων mentionem facit etiam Thucyd. VI, 56. conf. Periz. *ad Ael.* XI, 8.

III. In μικροῖς tria edebantur certamina, quibus præerant Xviri e X tribubus Atheniensium lecti: certamina erant *Equestre, Gymnicum,* & *Musicum* a).

ficum a). In equestri certamine noctu lampade certatum est b).

a) Pollux *Onomast.* *VIII*, 9. 93. p. 912.

b) Scilicet in hoc certamine victor erat, qui ardentem facem ita ad locum destinatum currens perferre poterat, vt non extingueretur. v. Pauf. *Attic.* c. XXX. p. 76. Interpretes ad Perf. *Sat.* *VI.* v. 61. ad Lucret. II. v. 71. & ad Varr. *de R. R. III*, 16. Hoc certamen dicitur Λαμπὰς, λαμπαδῶς ἀγών. Hesych. Λαμπαδηδρομία. Schol. Arist. *ad Ran.* v. 131. Λαμπαδηφορία. Herod. VIII. Λαμπαδοῦχος ἀγών Schol. Arist. *ad Ran.* v. 131.

IV. Victori in hisce certaminibus præmium dabatur vas oleo repletum a) vt & corona ex oleis, μορίαις dictis b), quæ in Academia nascebantur Mineruæ sacræ c).

a) Κέραμος ἐλαίου Schol. Aristoph. *ad N.* v. 1001. vel ὁ ῥία ἐλαίου πλήρης vt loquitur Schol. Pindar. Nem. Od. x. v. 65. v. Periz. *ad Aelian. III*, 38.

b) Simpliciter coronæ meminit Suidas in παναθήναια & alii. Contra vero non coronam ex μορίαις, sed oleum ex illis datum testantur Lucian. *de gymn.* p. 273. Schol. Sophocl. *ad Oed. Col.* v. 689. & Schol. Arist. *ad N.* 100.

c) Schol. Aristoph. *ad N.* 1001.

V. In μεγάλοις eadem certamina, sed majore cum pompa agebantur a). Præterea in hisce peplus Mineruæ solenniter circumferebatur b) in quo peplo gigantes, heroes, & fortitudine clari viri acu picti erant c).

 a) Nam

a) Nam gymnicum certamen in his fuisse tradit Demosth. *de corona*; equestre autem Xenoph. *in Sympos.*

b) Plato *in Euthyphrone.* Plaut. *Mercat. I*, 1, 67. Virgil. *Cir.* v. 29. sq.

c) Eurip. *Hec.* v. 468 sq. Schol. Arist. *Equ.* v 563. Virg. *Cir.* v. 29. sq. Hinc prou. ἄξιος τȣ̃ πέπλȣ. Arist. *Equ.* 563. i. e. vir præclarus.

CAP. XVII.

de *Ludis & Certaminibus Græcorum.*

De Cursu &c.

I. *Ludi* gr. Ἀγῶνες dicti a). Exercitia eorum erant.

1. Δρόμος, Cursus b)
2. Δίσκος, Discus
3. Ἅλμα, Saltus
4. Πυγμὴ, Pugilatus
5. Πάλη, Lucta c).

Hæc quinque certaminum genera vocantur Πένταθλον, *Quinquertium* d). Licet alii pro *pugilatu* in his quinque ponant ἀκόντιον, *jaculum* e).

a) Nicephorus in Scholiis *ad Synesii l. de Insomniis*, p. 428. Edit. Petauianæ Lutet. Paris. a. 1633. vocat ὀλυμπιακȣ̀ς ἀγῶνας.

b) Δρόμȣ ἀγὼν sæpe apud Pausan e. g. *Lacon. XIII.* p. 239. occurrit & *Eliac I.* c. 1. p. 376. Vocatur & ποδωκείη Anthol. I, 1. *epigr.* vlt.

c) De his ludis Virg. *Aen. III.* v. 281.

Exer-

Exercent patrias oleo labente palaestras
Nudati socii.

Sic enumerat quinque hæc exercitia etiam Scholiaſtes *ad Anthol. II*, 1. epigr. 7. Syneſii interpres l. c. habet πυγμὴν, πάλην, δρόμον, ἀκόντιον καὶ δίσκον. Hic omittit ergo ἅλμα. Aliquot enumerat Plaut. *Bacch. I*, 1. 33. ſq. plura III, 3. 24. *Moſtel. I*, 2. 73. conf. Prodæus *ad Anthol. I*, 1. epigr. vlt. Interpretes Feſti in Pentathlum.

d) Generatim γυμνάσματα & γυμνάσια, γυμνασμάτων ἀγῶνες dicuntur a Luciano *de Gymn.* p. 272. Ἀγῶνες γυμνικοὶ ab Ariſtoph. *Pl.* 1164. artes aut exercitationes palæſtricæ Quintil. II, 21. Sacra certamina. Quint. II, 8. 7. Πένταθλον vocat e. g. Plut. *de Muſica* 1140. D. & ex lat. Feſtus, qui & Quinquertium habet. Octo ἀγωνίσματα recenſet Schol. Ariſt. *ad Au.* 293.

e) Simonides *in Anthol. I*, 1. epigr. vlt. pro pugilatu ponit ἄκοντα, i. e. ἀκόντισμα jaculationem.

II. Δρόμος peragebatur in ſtadio a): ςάδιον erat
125. palluum b): Diciturˌetiam ἄλσος c).

a) Hinc a. Pauſ. *Meſſen. IV*. p. 288. dicitur ἀγώνισμα ςαδίου. Et de eo, qui e curſus certamine victor diſceſſit. *Attic. XLIV*. p. 106. ἐνίκα ςάδιον δραμών. Et curſores *Eliac. II*, 20. p. 503. dicuntur ςαδιοδρόμοι. Autor *ad Herenn. IV*, 3. vocat Olympiacum curſum.

b) Plin. II, 23. Cenſorinus quidem c. XIII. Italico ſtadio Olympicum minus, Pythicum vero majus. Italicum porro pedum ſexcentorum

rum viginti quinque, seu quod idem est, centum viginti quinque passuum facit. Sed nihil interesse inter Italicum, Olympicumque stadium alii putant. v. Harduinus *ad Plin. l. c.*

c) Nam vt Athenæus V, 3. p. 189. Πᾶν τὸ διατεταμένον εἰς εὐθύτητα σχῆμα, αὐλὸν καλοῦμεν, ὥσπερ τὸ στάδιον. *Quæcunque figura in rectum protenditur, illam αὐλὸν vocamus, veluti stadium &c.*

III. Δρόμος quadruplex fuit a)

1. Στάδιον b)
2. Δίαυλος c)
3. Δόλιχος d)
4. Ὁπλίτης e)

Vnde cursores dicti Σταδιοδρόμοι, Διαυλοδρόμοι, Δολιχοδρόμοι, Ὁπλιτοδρόμοι f).

a) Omnes hos enumerat Schol. Arist. *ad Av.* 293.

b) i. e. *curriculum CXXV.* passuum v. quos paulo ante laudauimus autores.

c) i. *e. spatium*, quod cursores eodem in stadio bis, nempe itu ac reditu emetiuntur v. Spanh. *ad Callim. h. in Pallad.* v. 23.

d) i. e. *spatium septem stadiorum.* Schol. Arist. *ad Au.* 293. Aliter Suidas. Meminit Lucian. *in Demosth. Encom.* p. 686. Spanh. *ad Callim.* p. 553.

e) Arist. Schol. *ad Au.* 293. *qui armatus currit ac certat.*

f) Pollux III, 30. 146.

IV. Σταδιοδρόμοι qui semel decurrebant spatium a), Διαυλοδρόμοι, qui bis b) Δολιχοδρόμοι, qui sexies vel septies c), Ὁπλιτοδρόμοι, qui armati d).

a) Ari-

a) Ariſtoph. Sch. *ad Au.* 293. ἐι γὰρ σταδιοδρόμοι διπλῆν πεισῆται τὸν δρόμον. Lege ἁπλῆν pro διπλῆν, aut pro σταδιοδρόμοι ſcribe διαυλοδρόμοι.

b) Sch. Ariſt. *ibid.*

c) Septies teſtatur Schol. Ariſt. l. c. ſexies Auctores *obſ. Miſcell.* Vol. IV. p. 3. ex Platone, Aeſchine & Anthologia.

d) Schol. Ariſtoph. l. c.

V. In ſtadio erant termini duo, prior, vnde currere incipiebant: poſterior, vbi deſinebant.

VI. Prior, qui lat. *carceres* a) græce ἄφεσις b), βαλβὶς c), & γραμμὴ d).

a) Autor *ad Heren. IV*, 3. Translate Varro *de R. R. I*, 3. Cic *de Sen.* c. vlt.

b) Pollux III, 30. 147.

c) v. Schol. Ariſtoph. *ad Equ.* v. 1156. & *ad Veſp.* v. 546.

d) Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* 482. Dicitur & ἀφετηρία Schol. Ariſt. *ad Veſp.* v. 546. item ὕσπληγξ Pollux l. c. & Anthol. I, 1.

VII. Poſterior lat. *meta* a) gr. τέλος b) τέρμα c) σκοπὸς d), γράμμη & ἄκρα γραμμή e).

a) Varro *de R. R. I*, 3. Etiam calx dicitur Cic. *Tuſc. Qu. I*, 8.

b) Pollux III, 30. 147.

d) Paulus *ad Phil. III*, 14. conf. Ramireſ. *de Prado Pentecont.* c. 50.

e) Pindar. *Pyth. Od.* 9. v. 208. Eurip. *Antigon.* v. 29. *Electr.* 955. *Jon.* 1514. videtur & στάθμην vocare. Inde metaphora ducta Horatio dicitur: *mors vltima linea rerum ep. I*, 16. v. 79. καμπὴ videtur dici Eurip. *Electr.* 659.

VIII.

VIII. Plures simul in stadio certatim currebant.

Facile colligitur ex Anthol. II, 1. ep. 5. quod est Nicarchi, & ex multis aliis sequentibus. Vnde συναγωνισαὶ, Ἀντίπαλοι &c. commemorantur.

IX. Posterior cursor, qui priorem insequebatur, & consequi studebat, dicebatur διώκειν a), vt qui priorem consequebatur καταλαμβάνειν b).

a) 2 *Cor. IV*, 9. v. Lamb. Bos *ad Rom. IX*, 30. Hesych. in hac voce.

b) 1 *Cor. IX*, 24. vid. Lamb. Bos *l. c.* conf. *Phil. III*, 12. Allusit huc Lucian. *in Hermotimo* p. 564.

X. Qui primus omnium metam contigerat, huic vt victori dabatur præmium, quod græce ἆθλον a) & βραβεῖον b). De quo judicabant præfecti ludorum, & decernebant c). Hi βραβευταὶ &c. dicti d).

a) b) Schol. Pindar. *in Olymp.* Ωδ. ι. v. Interpr. ad 1 *Cor. IX*, 24.

c) d) Pollux III, 30. 145. Theodoret. *ad Coloss. II*, 18. Dicti & ἀγωνοθέται- ἀγώνων διαθέται, ἀθλοθέται &c. Pollux III, 30. 140. Ἀθλοθέτης Anthol. I, 2. ep. 11. v. de Brabeutis Budæus *ad Pandect.* p. 84. edit. Ascens. v. quos citat Paschal. *de Coron. VI*, 11. Latine posses dicere *magistros ludorum gymnicorum* vel *magistros certamini præpositos*. Suet. *Ner.* 12. Vtitur & græca voce *brabeutes*. Suet. *Ner.* 53.

XI. Præmia illa fuerunt viles coronæ, vel ex

ex *oleastro* a), vel ex *pinu* b), vel ex *malo* c), vel ex *apio* d).

a) Ἐκ κοτίνυ. Pauſ. *Eliac. prior* VII. p. 392. Ariſt. *Pl.* 586. & Paſch. *de Cor. VI*, 18. p. 399. ſq. vbi contra Scholiaſten Ariſtophanis diſputat, de qua diſputatione judicat Hemſterhuſ. *ad Ariſt. Pl.* l. c. v. Plin. XV, 4.

b) Lucian. *de Gymn.* p. 272. Plin. XV, 10.

c) Haud dubie arbor intelligenda. Scilicet victor videtur coronatus fuiſſe ramuſculis μηλέας ſuo fructu oneratis. v. Palmer. *Exerc. ad auct. gr.* p. 549. ſq.

d) Pind. *Olymp.* od. 13. v. 45. Lucian. *de Gymnaſ.* p. 272. Plin. XIX, 8. Iuuen. VIII, 226. Non omittendum eſt, præmia hæc non fuiſſe curſorum propria, ſed omnium ἀγωνιστῶν communia.

XII Qui a tergo relinquebantur & proin præmio deſtituebantur, graece ὑστερεῖν, ὑστερῆσθαι a), & καταλείπεσθαι dicebantur b).

a) Haſæus *in Biblioth. Bremenſ.* Claſſ. III. p. 228.

b) Haſæus *ibid.* v. Wolfii *Cur. Philol. ad Ebr. IV*, 1. Homer. *Odyſſ.* Θ. 125.

CAP. XVIII.

de

Diſco.

I. Δίσκος erat lamina quædam rotunda a) tres quatuorue digitos craſſa b). Erat grauis c) vel ex lapide, vel ex ære, vel ex ferro d), qualis σόλος dictus e).

a) Alii

a) Alii rotundam molem, Statius *Theb. VI*, 648. *lubrica massæ pondera*, & *orbem* v. 656 v. Ouid. *Met. X*, 183.

b) Hanc crassitudinem disco adstruunt, qui marmoreas discobolorum statuas viderunt v. Hier. Mercurialis *de Arte Gymnastica II*, 12. p. 123. edit. Venet a. 1601.

c) Hinc *jaculabile dextræ pondus* Statius l. c. v. 658. & molem prægrauidam v. 700. vocat. v. Descriptionem disci apud Lucian. *de Gymnas.* p. 289.

d) Eustath. ad Οδυσ. Θ. v. 186 p 301. edit. Bas.

e) Homer. Ιλ. Ψ. v. 826. sub fin.

II. Nomen videtur esse ἀπὸ τῦ δίσκειν, antiquo pro δίκειν *jacere* a). Nam in aerem jaciebatur b).

a) Hujus notationis autor Eustath. ad Ιλ. Β. v. 281. prope fin. p. 260. v. idem Eustath. ad Οδ. Δ. p. 301. l. 20. Verbo δίκειν pro βάλλειν vel καταβάλλειν sæpe vtitur Euripides v. c. *in Bacchis* v. 600 sq.

b) Ouid. *Met. X*, 178. Stat. *Theb. VI*, 681. Hor. *Sat. II*, 2. v. 13.

III. Ita projiciebatur discus, ope loramenti a) per medium foramen immissi b), vt insonaret c). Et quando projiciebant discum, manum ad pectus adducebant, tum extrorsum & deorsum reducebant, & rotationis ad instar illum in aerem ejaculabantur d).

a) Vel *amenti*, quod Eustath. ad Οδ. Θ. v. 186. p. 301. vocat καλώδιον.

b) Patet ex verbis Eustathii l. c. Δίσκος, λίθος τετρη-

τετρημένος, καὶ ὄντων ἐκ μέσου καλώδιον, οὗ ἐχόμενοι οἱ ἀγωνιζόμενοι ἔδικον, ὃ ἐστιν ἔβαλλον.

c) Hom. Οδ. Θ. v. 190. vbi de fono difci verbum βομβεῖν. Stat. *Theb. VI*, 703. Cic. de Or. II, 5.

d) Ita Hier. Mercurial. *de arte gymn. II*, 12. p. 123. ex verfu Propertii III, 12. 10.
Miffile nunc difci pondus in orbe rotat. conf. Stat. *l. c.* v. 707. Modum jaciendi difci bene delineat Philoftr. *Icon I*, 24. p. 798. fq.

IV. Hoc græce δίσκοις γυμνάζεσθαι a), ἐρίζειν περὶ δίσκου b), δισκεύειν c), δίσκους ῥίπτειν d), δίσκους βάλλειν e), δισκοβολεῖν f). Vnde δισκοβόλος, qui hoc certamine vtitur.

a) Lucian. *Dial.* p. 209.
b) Ael. *V. H. I*, 24. Phil. *Icon. I*, 24. p. 799.
c) Philoftr. *ep.* 44. & *Icon. XIV*. p. 886. Δισκεῖν habet Homerus Οδ. Θ. v. 188.
d) Ἀναῤῥίπτειν τὸν δίσκον εἰς τὸ ἄνω Lucian. *Deorum Dial.* p. 209. Δίσκον ῥίψαι. Hefych. in Δισκεῦσαι. Ῥίπτειν habet Homer. Ιλ. Ψ. v. 842.
e) Qu. Smyrnæus IV, 437. 445.
f) Plin. XXXIV, 8. Quint. II, 13. 10. Plura dabit Pollux III, 30. 151.

V. Qui longius fuum ejaculatus erat difcum, victor habebatur.

Lucian. *de Gymnaf.* p. 289. Hom Ιλ. Ψ. v 841. fq. Οδ. Θ. v. 192. fqq. Stat. *Theb. VI*, 713. Qu. Smyrnæus IV, 445.

VI. Egregii hujus corporis exercitii a) inuentores traduntur Lacedæmonii b).

a) Præftantia ejus patet ex eo, quod Luc. *de gymn.*

p. 298. tradat, disci certamine humeros roborari, & lacertos rigidos fieri.

b) Inde *discus Spartanus* Martial. XIV, 164. Persei inuentum esse tradit Paus. *Corinth. XVI.* p. 146.

CAP. XIX.

de
Saltu.

I. Saltus gr. *ἅλμα*, *ἀπὸ τῦ ἅλλεσθαι*, fiebat aliquando manibus vacuis a), aliquando pondera plumbea tenebant, quæ gr. *ἁλτῆρες* dicuntur b). Habebant ea pondera aliquando in manibus c) aliquando supra caput vel supra humeros d).

a) Colligitur ex Aristot. *de Animal. incessu.* c. 3. & *Problem.* Sect. V. n. 8.

b) Arist. l. c., Mart. XIV, 49. Paus. *Eliac. I*, 26. p. 446. conf. c. 27. p. 450. Sunt halteres massæ plumbeæ vel lapideæ manibus prehensæ, & in altum vibratæ, vt salientis corpus vel ut adjuuarent. Sunt halteres quasi saltus adjutores. Lucian *de gymn.* p. 289. vocat *μολυβδίνας χειροπλήθεις*; i. e. massas plumbeas, pondera plumbea tantæ magnitudinis, vt manus impleant.
De his halteribus accipiendus Juuen. VI, 421. Sen. *ep. XV.* & *LVIII.*

c) d) Hoc Mercurialis II, 12. ex vetusta tabula a Ligorio accepta conjicit.

II. Terminus, a quo saliebant, gr. *βατὴρ*, *limen* dictus.

Pol-

Pollux III, 30. 151.

III. Terminus, ad quem, dictus τὰ ἐσκαμμένα a). Vnde prou. πηδᾷν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, de iis, qui modum in aliqua re excedunt c).

a) Pollux III, 30. 151. Dicitur & σκάμμα, quasi fossa a σκάπτω fodio qua voce & graeci & Latini vtuntur, vt Suicer. *in Thes.* docet in voce hac p. 964. sqq.

b) Adhibet Lucian. *in Gallo*, p. 164. vbi Schol. explicat ὑπὲρ τὸν ὡρισμένον τι ποιεῖν.

IV. Mensura, siue regula, quam in saliendo sequi debebant, κανὼν dicebatur.

Pollux III, 30. 151. τὸ μέτρον τοῦ πηδήματος κανών.

CAP. XX.

de *Pugilatu.*

I. Pugilatus, gr. πυγμή. Qui pugilatu certat, πύκτης a), vel πύγμαχος b). Vnde πυκτεύειν & πυκταλίζειν c), quae omnia a πὺξ, *pugnus.*

a) Pollux III, 30. 150. Et Latini vtuntur voce pycta v. c. Phaedr. IV. 24. 5. sed vt Gudius *ad h. l.* obseruat pro *pugile*, *victore* seu *coronato*. De etymo vocis multus est Eustath. *ad* Ιλ. ψ. p. 1444. l. 2. sqq.

b) Homer. Οδ. Θ. & Eustath. ad Ιλ. ψ. p. 1444. l. 8.

c) Eustath. ad Ιλ. ψ. v. 653. p. 1444. l. 18.

II. Pugnis enim primum decertabant a), dein adhibuere caestus b).

 a) Ita

a) Ita quidem Mercurialis III, 9. qui distinguit cæstuum pugnam, a pugilatu. Sed vereor, vt recte.

b) Pugiles apud Hom. Iλ. ψ. v. 684. Apollon. Rhod. II, 50. sq. Virg. *Aen. V*, 400. Val. Flacc. IV, 250. Stat. *Theb. VI*, 720. statim ab initio pugnæ manibus cæstus inducunt.

III. Cæstus erat lorum ex corio crudo bubulo a), cui inerat massa plumbea b), ærea b) vel ferrea b) & alligabatur brachiis c). Vocatur græce ἱμὰς d) vel ἱμὰς βόειος e) quia erat ex *corio*, vel *loro bubulo*.

a) Apollon. Rhod. II. sq. Val. Flac. IV, 250. vocat cæstus *crudis durata volumina tauris*. Cæ-iconem exhibent Mercur. II, 9. & Zornius *Biblioth. Antiqu Ex.* p. 904.

b) Virg. *Aen. V*, 404. Stat. *Theb. VI*, 729. sq.

c) Theocr. XXII, 3. & 80. Val. Flacc. IV, 253.

d) Homer. Iλ. ψ. v. 684. Apoll. Rh. II, 12. vbi Schol. monet etiam μύρμηκας dici hujus generis ἱμάντας.

e) Theocr. XXII, 3. qui etiam v. 80. vocat σπείρας βοείας, spiras bubulas.

IV. Ars maxima in hoc certamine erat, vitare ictum aduersarii flexione corporis a), & non in aerem verberare b).

a) Virg. *Aen. V*, 437. sq. 444. sq. Qu. Smyrnæus IV, 348. Theocr. XXII, v. 120. Stat. *Theb. VI*, 767. sq. v. Petau. *ad Themist. Or. IV*, p. 548.

b) v. Lamb. Bos *Exerc. ad 1 Cor. IX, 27.* & quos illecitat.

V. Fa-

V. Faciem aduerſarii ferire & fœdare ſtudebat pugil. a) Vnde plagæ ab ictu obortæ in facie ὑπώπια dicuntur b).

a) Theocr. XXII, 110 ſq. Anthol. II, 1. ep. 1. Plura dabit Lamb. Bos *l. c.*

b) Ariſtoph. *Veſp.* v. 1377. & ibi Schol. conf. Ariſtoph. *Pac.* 540. Interpretes ad 1 *Cor. IX*, 27. & præcipue Lamb. Bos.

VI. Qui victoriam cedebat aduerſario; feſſas ſubmittebat manus a) aut humi decidens, victum ſe fatebatur b).

a) Philo *in l. de ſacrif. Abelis & Caini* ſ. init. p. 103. D. Edit. Colon. Allobr. a. 1613. Theocrit. XXII, 229. ſq. vbi victus manus ἀνέχειν dicitur.

b) Tradit Mercurialis II, 9.

CAP. XXI.

de *Lucta.*

I. Lucta, gr. πάλη fuit exercitatio quædam in Xyſto, i. e. porticu tecta a), qua luctatores bini nudi b), oleo inuncti c), & puluere adſperſi d), brachiis complicati e) alter alterum humi dejicere ſtudebat.

a) Heſych. & Suid. in Ξυςὸς. Vitruu. V, 11. conf. viros doctos ad Sueton. *Aug.* 45.

b) Nam gymnici ludi omnes a nudis exercebantur. Virg. *Aen. III*, 281. De nudatis in lucta ſpeciatim Stat. *Theb. VI*, 832. ſq. Ouid. *Met. IX*, 32. Lucian. *de Gymn.* p. 270. Hinc

Augustus vetuit, ne feminæ istiusmodi spectaculis interessent.

c) Spanh. *ad Callim.* p. 560. Ouid. *Heroid. XIX,* 11. Inde λιπαρὰ παλαίστρα Theocr. *Idyll. II.* v. 51. vbi v. Schol. Diog. Laert. *in Anacharside.* Lucian *de Gymn.* p. 270. Oleum illud *Ceroma* dictum, κήρωμα Iuuen. VI, 256. III, 68. Martial. XI, 48. & alibi sæpe. Plut. *in l. an Seni gerenda sit resp.* videtur locum ita appellare p. 790. F. sed *in Sympos. II.* probl. 4. de Oleo p 658.

d) Ouid. *Met. IX,* 35. sq. Stat. *Th. VI,* 846. Lucian. *de Gymn.* p 270. Inde ἀκονιτὶ νικᾶν, victo iam obtinere citra laborem. Herodian. VIII, 6. Gill. V, 6. Inspersio hæc pulueris *haphe* dicta Martial. VII, 66. Epictet. *Enchir.* c. 35. Puluis iste petebatur ἐκ κονίστρας, ex conisterio. h. e. loco, vbi puluis asseruabatur. v. Plut *Sympos II.* qu. 4. p. 638. C. Vitruu. V, 11.

e) Lucian. *de Gymn.* p. 270 Ouid. *Met. IX,* 57. sq Stat. *Theb. VI,* 859 sqq. Homer. Ιλ. ψ. 711. Plut. *Sympos. II* probl. 4 p. 638. F.

II. Vetustissima habita est ex omnibus aliis exercitationibus.

Plut. *Sympos. II* probl 4. 5. p. 638. sqq. Hanc quæstionem tractat ex instituto.

III. Origo vocis incerta est a): Verosimilior est ἀπὸ τοῦ πάλλειν *a mouendo.* Est enim in lucta continuus motus.

a) Plut. *Sympos. II.* qu. 4. p. 638. vbi plures notationes, eæque satis ineptæ adferuntur.

IV.

IV. Primis temporibus magnitudine & robore corporis ſine aliqua arte vtebantur. Sed Theſeus artificioſam luctandi rationem inueniſſe dicitur.

Pauſ *Attic.* XXXIX. p. 94.

V. Propria in lucta ſunt verba θλίβειν a) κατέχειν b) καταβάλλειν c) ῥῆξαι d).

a) 2 *Cor. IV*, 8. Ariſtot. *Rhet. I*, 5. §. 36.

b) Κατέχειν habet Ariſtot. l. c. Huc alludere creditur Paulus *Rom. VII*, 6. Huc refer μέσον ἔχειν Ariſtoph. *N.* 1043. Συνέχειν & ἀντιλαμβάνεσθαι Lucian *de Gymn.* p. 289.

c) Homer. Ιλ. ψ. 727. Qu. Smyrnæus IV, 230. 2 *Cor. IV*, 9. v. Spanh. *ad Juliani Orat.* p. 262.

d) v. locum Chryſoſtomi a Spanhemio adductum ad Julian. Orat. 1. p. 262. Hinc Heſych. ῥῆξαι, καταβαλεῖν, & ἔρηξε κατέβαλεν.

VI Qui ter proſtrauerat aduerſarium, palmum ferebat a), Vnde τριάξαι & ἀποτριάξαι, vincere & ἀποτριαχθῆναι, vinci b). Qui victus erat, voce vel digito ſublato palam hoc fatebatur c).

a) Spanh. *ad Jul. Orat. I*, p. 261. Caſaub. *ad Theoc.* Schol. ad Aeſchyl. Eumenid. v. 592.

b) Suidas, Heſych. & Pollux. Aeſchyl. *Agamem.* v. 179. Vnde etiam τριακτὴρ, victor in luctæ certamine. Aeſchyl. *Agamem.* 180.

c) v. Grævii præf. ad VI. Tom. Antiqu. Lipſ. *Saturn. II*, 21. Hinc prou. αἶρε δάκτυλον, *tolle digitum* i. e. Fatere te victum.

VII. Erat autem duplex lucta, ὀρθοπάλη, qua ſtantes & erecti luctabantur a), & ἀνακλι-

νοπάλη, *volutatoria*, qua humi jacentes luctabantur b).

a) Dicitur & ὀρθία πάλη. v. Mercurial. II, 8. De hac antea sermo fuit.

b) Martial XIV, 199.

VIII. Ex pugilatu & lucta constabat παγκράτιον.

Aristot. *Rhet. I*, 5. § 36. Nicephorus Schol. *in Synes* p. 426. παγκράτιον σύνθετον, ἐκ πυγμῆς καὶ πάλης. Plutarch. *Sympos. II.* qu. 4. p 638. idem testatur. Adde Lucian *de Gymn.* p. 272 τὸ δὲ παίειν ἀλλήλους ὀρθοστάδην, παγκρατιάζειν λέγουσιν. Ex Luciani loco patet pancratium compositum fuisse ἐκ πάλης ὀρθίας καὶ πυγμῆς. Videtur tamen vtrique luctae generi in pancratio locus fuisse. Potterus aliter sentit. Plura vide apud Cl. Zeibichium *in Athleta* παράδοξος p. 22. sq.

CAP. XXII.

de

Quatuor ludis solemnibus Graeciae, & primo de Olympicis.

I. Quatuor erant nobilissimi ἀγῶνες Graeciae, ἱεροὶ dicti, a) *Olympici*, *Pythii*, *Isthmii*, *Nemei*, qui omnes loco tantum differebant b).

a) v. Epigramma Archiae *in Anthol.* I, 1. 1. Pollux III, 30. 153. haud dubie eosdem innuit. Pindar. *Nem.* Od. 2. v. 5. Dicuntur & ἱερὰ ἄεθλα. Pindar. *Olymp.* Od. 8. v. 84. & Od.

13. v. 20. Vnde Hieronicæ dicti, qui in his certaminibus vicissent. Sueton. *Ner.* c. 24. & 25.

b) v. Scholia græca & Brodæus ad Anthol. l. 1. c. 1. epigr. 1. Thomas Magister (in Prolegom. ad Pindar.) *de vita Pindari*.

II. *Olympii ludi* habiti sunt in honorem Jouis Olympii a), ad Olympiam oppidum Elidis b), vnde nomen acceperunt.

a) a Pindar. *Olymp.* Od. 2. v. 22. sq. Od. 3. v. 30. sq. Stephan. in Ὀλυμπία. Lucian. *in Icaromenippo* p. 205.

b) Strabo VIII. p. 244. Xenoph. *Hist. gr. VII.*

III. Origo eorum tribuitur Herculi a), vni ex Idæis Dactylis b).

a) Plut. *in Theseo* p. II. E. Pindar. *Nem.* Od. XI. v. 34. sq. Stat. *Theb. VI*, 5.

b) Strabo VIII. p. 245. τῶν μὲν ἕνα τῶν Ἰδαίων δακτύλων Ἡρακλέα λεγόντων ἀρχηγέτην τούτων. τῶν δὲ. κ. τ. λ. aliis autorem horum ludorum facientibus Herculem, vnum ex Idæis Dactylis, aliis autem, &c. Didor. Sic. V, 64. p. 333. Paus. *Eliac. VI.* p. 391. sq. De his Idæis Dactylis autem v. Strabo l. X. p. 326. Pollux II, 4. segm. 156. Diod Sic. V, 64. p. 333.

IV. Redibant singulis quinquenniis, hoc est mense quinquagesimo quinti anni secundo a) durabantque per V dies b).

a) Tzez. *Chiliad. Hist. I*, 21. Suid in Ὀλυμπία.

b) Nam durabant ab XI. ad XV. diem mensis Ἑκατομβαιῶνος. vid. Schmid ad Pindar. Prol. in Ol. p. 8. a.

V. Intermissi hi ludi dein ab Iphito instaurati sunt a), a quo numeratur Olympias prima b).

a) Plutarch. *in Lycurg* ab init. p. 39. Pauf. *Eliac.* prior. IV. p. 383. & c. VIII. p. 394. Solin. *Polyb.* c. 2.

b) Pauf. *Eliac.* prior. c. VIII. p. 394. Solin. *Polyb.* c. 2.

VI. Curam horum ludorum habebant *Pisaei* a), aut *Elei* b) vt plurimum vero *Elei* c).

a) Strabo VIII. p. 245. l. 25.

b) Strabo VIII. p. 245. l. 8.

c) Strabo l. c. l. 27. sq. v. Periz. *ad Ael. V. H.* X, 1.

VII. Ad ordinem, in his ludis seruandum, erant publici ministri, qui coercebant delinquentes. Dicti hi ab Eleis Ἀλύται, qui ipsis erant, vt aliis ῥαβδοῦχοι, *Lictores* a). Quique his praeerat, Ἀλυτάρχης dicebatur b).

a) Etym. M. in Ἀλυτάρχης.

b) Etymol. M. l. c. Paschal. de Coron. VI, 11. p. 372. Scilicet Alytarches est praefectus Alytis, seu Mastigophoris, qui ad summouendam turbam & cohibendas seditiones in sacris certaminibus adhibebantur v. Cujac. *Obs. II*, 13.

VIII. Primis temporibus his ludis interesse mulieribus non licitum erat a). At dein etiam mulieres isthic certasse, & praemia reportasse legimus b).

a) Pauf. *Eliac.* pr. XXIV. p. 44. Schol. Pind. in procem. Ol. 7. Aelian. *V. H.* X, 1. & qui ibi citantur ab interpretibus.

b) Pauf. *Lacon. VIII.* p. 222.

IX.

IX. Qui hic decertare cupiebat, nomen que suum dabat a), per decem menses ante se exercere debebat b), per nouem quidem menses leuioribus laboribus, decimo vero grauioribus & integris certaminibus c).

a) Apud Ἑλλανοδίκας Ael. *V. H. X*, 1. Ἑλλανοδίκαι autem sunt *οἱ κριταὶ οἱ καθήμενοι εἰς τοὺς ἀγῶνας* Hesych Judices certaminum olympicorum. v. Zeibichii *Athleta παράδοξος* c. V. §. 5. De his Periz. *ad Ael V. H. IX*, 31. & X, 1. conf. Pasch *de Coron. VI*, 10 p. 367.

b) Pausan *Eliac.* pr. c XXIV. p. 441. v. Zeibichii *Athleta παράδοξος* VII. §. 1.

c) Epictet c. XXXV. ibique Wolfius & Casaubonus. Adde, quos laudat Pasch. *de Cor. VI*, 6. p. 354.

X. Nullus flagitiosus homo, neque qui eum contingebat, ad certamen admittebatur a).

a) Xenoph. *de rep. Lacedæm.* Philostr. *in Apollon. V*, c. 43. p. 227.

XI. De ordine inter se sortiebantur certaturi hoc modo: in situlam argenteam, κάλπιν dictam a) immittebantur globuli, quibus singulis inscripta erat litera: quibus eadem obtingebat litera, hi vna certabant. Si certantium numerus impar esset, is, qui imparem sortiebatur globulum, postremus cum victore decertabat b). Quam ob causam dicebatur ἔφεδρος c).

a) Latine vas illud etiam *vrnam* vocare possis.

b) Omnia hæc probari possunt ex Luciani *Hermotimo* p. 535.

c) A Luciano dicitur l. c. ἐφεδρεύειν. Ἔφεδρος vero dicitur

dicitur ab Aristoph. *Ran.* v. 804. Redditur a Glossar. *Tertiarius.* v. Spanh. *ad Call.* p. 419. Spanh. *ad Aristoph. Ran.* d. l.

XII. Obtinebant autem in Olympicis præter certamina illa, *Cursum, Pugilatum &c.* etiam *Equestria* a). & *Curulia* b), vt ἵππων κελήτων c), ἀπήνης d), κάλπης e), συνωρίδος f) &c,

a) Ἱπποδρομία, vel ἀγὼν ἱπποδρομίας Pausan. V. c. 8. p. 393. sq. vbi hujus agonis certamen primus Jolaus accepisse traditur.

b) Pausan. *Eliac. I.* c. VIII. p. 394. vbi curru vicisse legitur Thebanus Pagondas.

c) Plutarch. *in Alexandro M.* p. 666. A. Sunt autem ἵπποι κλήτες, equi, qui ab vno sessore agitantur & regun ur. conf. Pausan. *Eliac. I.* c. VIII. p. 394. Gell. X, 25.

d) Pauf. *Eliac. I.* c. IX. p. 395. Est autem ἀπήνη rhedæ vel bigarum genus, quod a mulis trahitur. Vnde Homerus Οδ. ζ. v. 72. hujusmodi ἀπήνην vocat ἅμαξαν Ἡμιονείην, *currum mulinum.* Vnde ipsum certamen dicitur ἀγώνισμα ἀπήνητον a Polluc. VII, 30. 186. v. tamen Kuhn. & Hemsterhus. ad h. l.

e) Pausan. *Eliac.* prior IX. p. 395. Pollux VII, 23. seg. 186. vbi docet certamen eorum, qui essent clitellarii, vocatum olympiis fuisse κάλπην.

f) Pausan. *Eliac. I.* c. VIII. p. 395. Quid sit Συνωρὶς, docet Aristoph. Schol. *ad Nub.* v. 15. sc. currus, quem bijuges equi trahunt ἅμαξα ἐκ δυοῖν ἵππων συνεςώς.

XIII.

XIII. Præter corporum etiam ingenii certamina edita, vt *eloquentiæ* a) & *poeſeos* b) &c.

a) Iſocrates Panegyricum ſuum, opus annorum decem, in ludis Olympiis dixit. Philoſtr. *vit. Sophiſt. I*, 17. p. 505. Leontinus autem Gorgias in eadem Olympica celebritate eximium eloquentiæ ſpecimen dedit Pauſan. *Eliac. II.* XVII. p. 495. Huc ſpectant Sophiſtarum ἐπιδείξεις in Olympiorum ludorum ſolemnitate habitæ, vnde eædem inſcriptæ orationes ὀλυμπικοὶ λόγοι. v. Creſollius III, 6.

b) Apud Aelian. *V. H II*, 8. Olympiade XCI. Xenocles vincit Euripidem in certamine tragico. Apud Philoſtr. *in Apollon. IV*, 24. p. 163. Nero vicit tragœdos in Olympiis. Sed Apollonius ibid V, 7. p. 192. Tragicum certamen eſſe ab Olympiis ludis plane alienum videtur innuere.

c) Adde certamina & recitationes *Hiſtoricorum*. Sic Thucydides puer Herodotum hiſtorias ſuas recitantem Olympiæ audit. Suid. in Θουκυδίδης.

XIV. Præmium in quouis certamine illic erat corona ex Oleaſtro, qui græce κότινος.

Anthol. l. 1. c. 1. epigr. 1. Ariſtoph. *Pl.* v. 586. vbi de diſſenſu eorum, qui ex vna parte ſylueſtris oleæ rarius, quique ex altera ἐλαίᾳ καλλιστεφάνῳ Olympionicas fuiſſe comtos v. Hemſterhuſ. & quos citat.

XV. Vile hujusmodi præmium electum eſt, vt virtus & gloria potius reſpiceretur, quam lucrum.

Lu-

Lucian. *de Gymnaſ.* p. 273. vbi hæc eſt ſententia Solonis, græcorum gymnaſia aduerſum Anacharſida defendentis.

XVI. Gloria victorum fuit ſumma & immortalis a): Statuæ iis ponebantur Olympiæ in luco Jouis b). Quin imo reuertentes in patriam, triumphantes quadrigiis invehebantur in mœnia c).

a) Cic. *Tuſc Qu. I*, 46. *II*, 17. Idem Cicero *in Orat. pro Flacco* c. 13. teſtatur, Olympionicem eſſe apud Græcos prope majus & glorioſius fuiſſe, quam Romæ triumphaſſe.
Lucian. *de Gymn.* p. 273. & p. 274. vbi Solon ait, Olympionicen *ἰσόθεον* exiſtimari. conf. Nepos *in præf. Hor. Od. I*, 1. v. 6. Pindarus de his

Ὁ νικῶν λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον
Ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν.

b) De ſtatuis Olympionicarum generatim, & de cura Hellanodicarum circa eas Lucian. pro Imaginibus p. 20. De luco vero, qui Ἄλτις dicebatur, in quo ponebantur ſtatuæ victorum v. Schmid. *ad Pindar. Olymp. Od. X.* ſtr. III. v. 5. p. 271. conf. Pauſ. *Eliac I.* X. p. 397.

c) Vitruu. *in præf.* l. IX. *de architectura.* Fuerunt & multa alia Olympionicarum priuilegia, in quibus enumerandis multus eſt Paſchal. *de Coron. VI*, 6. 7 & 8. Ageſilaus tamen apud Plut. *in Apophth. Lacon.* p. 212. B. hæc certamina eſſe putauit non virtutis, ſed diuitiarum. conf. p. 236. E.

XVII. Confluebat ad hanc celebritatem non

ſolum

ſolum omnis Græcia a), ſed etiam exteræ nationes Aegypti, Libyæ, Siciliæ &c. b)

a) v. Lucian. *de Gymn.* p. 274. Diodor. Sic. IV. c. 55. p. 256. Hinc πανήγυρις vocantur hi ludi.

b) Hoc inde patet, quia inter Olympionicas Aegyptii, Cyrenaici, Siculi, &c. reperiuntur, quorum Catalogum inſeruit Chronologiæ Diodori Siculi Laur. Rhodomannus: item Chronologicæ ſeriei Olympiorum & Pythiorum Eraſm. Schmidius inter Prolegom. ad Pindar. Sic Hiero Rex Syracuſanorum in Sicilia vicit Olymp. LXXIII. equo κέλητι, vt patet ex Pindari *Olymp.* initio. Id patet ex Pauſan *Eliac. I.* 8. p. 394. Inde Olympia dicitur Pindaro πάγκοινος Χώρα. Ol. Θ. σ. epod. 3. v. 14. v. Palmer. *Exercit. in auct. Græc.* p. 553. ſq. vel ad Lucian. *Hermotimum* p. 590.

CAP. XXIII.

de *Pythiis.*

I. Ludi *Pythii* habiti ſunt in honorem Apollinis Pythii a), ad Delphos b), quæ vrbs Πυθώ etiam dicta c) vnde ludorum nomen.

a) Siue ab Apolline ipſo Ouid. *Met. I,* 445. ſiue a Diomede in honorem Apollinis Pauſ. *Corinth.* c. XXXII. p. 186.
Clemens Alex. exhortat. ad Græcos hos ludos vocat πανήγυριν ſerpentis.

b) Plutarch. περὶ Φυγῆς p. 604. C. Demetrius agit Pythia Athenis Plut. in Demetr. p. 908. D.

Age-

Agebantur & aliis in locis. v. Spanh. *ad Callim.* p. 318.

e) Pausan. *Phoc.* c. VI. p. 812. Callim. *hym. in Apoll.* v. 100. v. Schmid. *Prolegom. in Pindar. Pyth.* & ipse Pindar. *Ol.* Od. 13. antistr. ε. v. 7. Fiebant autem certamina in aperta planicie campi Crisæi vel Cirrhæi prope hanc vrbem Delphorum. Pindar. *Pyth.* Od. 6. antistr. α. v. 8. 9. & Od. 10. epod. α. v. 3. conf. Spanhem. *ad Callim. h. in Delum* v. 178. p. 437.

II. Primis temporibus celebrabantur singulis nouenniis a), vnde illa periodus ἐννεαετηρὶς dicta, quod octo integris annis elapsis, currente nono agitabantur.

a) Plut. *Qu. Græc.* p. 293. B. C. Schmid. *in prol. ad Pindar. Pyth.* p. 4.

III. Postea vero quinto quoque anno celebrabantur, quæ periodus πενταετηρὶς dicta a). Sic renouati sunt ludi ab Amphictyonibus b), postquam aliquamdiu fuerant intermissi.

a) Schmid. *in Proleg. ad Pyth. Pindari* p. 4. sq.

b) Pausan. *Eliac. II.* c. XIV. Strabo IX. p. 290. & 288. Ceterum Amphictyones dicuntur commune Græciæ concilium. Cic. *de Inuent. II*, 23. quibus præcipuum fuit rerum omnium judicium Tacit. *A. IV*, 14. Dicitur a Liuio XXXIII, 5. conuentus Pylaicus. Plura de his Strabo IX. p. 289. & Harpocration in hac voce. De quo concilio ex instituto agit Anton. van Dale *Diss. VI.* conf. & Schmidius *in Prolegom. ad Pyth. Pindari.* Pausan. *Phoc. VIII.* p. 815.

IV. In-

IV. Institutæ ab iisdem Amphictyonibus præter κιθαρῳδίας, quæ antiquitus etiam in vsu fuerant, αὐλῳδίαι.

Strabo IX. p. 190. Pausan. *Phoc. VII.* p. 813. Plut. *Sympos. V.* probl. 2. p. 674. sq. Schmid. *in proleg. ad Pythionicas Pindari.* p. 7.

V. Habuere quoque νόμον Πυθικὸν a) in memoriam pugnæ Apollinis cum Pythone, b) cujus νόμου quinque partes recensentur: Ἀνάκρουσις, Ἄμπειρα, Κατακελευσμός, Ἴαμβοι καὶ Δάκτυλοι & Συριγμός c). Ab aliis vero sex partes recensentur, Πεῖρα, Ἴαμβος, Δάκτυλος, Κρητικός, Μητρῷον, Συριγμά d).

a) i. e. modum Pythicum.

b) Strabo IX. p. 290. & Pollux IV, 10. 84.

c) Has nomi Pythii partes enumerat Strabo IX. p. 290. nisi quod pro Συριγμός apud eum legitur σύριγγες. Explicatio vocum additur a Strabone.

Hoc omne negotium fuit nihil aliud, nisi interpretamentum ejus pugnæ, quam Apollo instituit aduersus Draconem.

d) Ita enumerantur nomi Pythii partes a veteri Grammatico in ὑποθέσει Πυθίων Pyndari Pythiis præmissa. A Strabone & hoc Grammatico discedit Pollux *l. c.* Quomodo ad has nomi Pythii partes alluserit Ouid. *Met. I*, 438. ostendit Franc. Luisinus *Parerg. II.* c. XI.

VI. Adhibebant aliquando ad citharæ cantum etiam saltationem, in V. partes distributam, quæ vocantur Πεῖρα, Κατακελευσμός, Ἰαμβικός, Σπονδεῖος, Καταχόρευσις.

Pollux IV, 10. 84. vocat τȣ̃ Πυθικȣ̃ νόμȣ τȣ̃ αὐλητικȣ̃ μέρη πέντε. *Pythici modi, qui tibia canitur, partes quinque*, nulla mentione facta saltationis ad citharam. Fortasse de saltatione nemo testis præter J. C. Scaliger. *Poetices I*, 23. Saltatum quidem fuisse ad tibiæ cantum ex verbis Pollucis patet, sed quinque illæ partes ab Auctore nostro hoc loco positæ cantus potius esse, quam saltationis videtur.

VII. Vsitata in Pythiis fuere omnia certamina gymnica, quæ in Olympicis a). Equestria & Curulia quoque inducta sunt b). Ingenii quoque certamina fuisse videntur c).

a) Pausan. *Phoc.* c. VII. p. 814. Schol. Pind. *in Prol. ad Pythia.*

b) Pausan. l. c. Scholia Pindari *in Proleg. ad Pythia.*

c) Colligitur ex Plutarch. *Sympos. V.* qu. 2. p. 674. item ex Plinio VII, 37. vbi *Grammatica enituisse Apollodorum*, testatur, *cui Amphictyones Græciæ honorem habuerint.*

VIII. Quod ad tempus anni attinet, quo hi ludi celebrati sunt, fuit dies sextus mensis Βυσίȣ dicti apud Delphos a), Θαργυλιῶνος apud Athenienses, qui partim Aprili, partim Majo respondet.

a) Schmid. *Prol. ad Pythia* p. 12. conf. Plut. *Sympos. VIII*, 1. p. 717. & *Quæst. Gr.* p. 292.

IX. Præmium in his ludis primitus, quando Musicum certamen tantum obtinebat, dicitur fuisse ex auro vel argento a). Quod postea quum Gymnica certamina accesserunt, mutatum in

in ſertum vel coronam, ex lauro b), vel palma c), vel eſculo d), aut denique in poma e).

a) Hoc non liquidum ita, videtur, vt nulli dubitationi locus ſit. Schmidius quidem id *in Proleg. ad Pythia* p. 9. affirmat: ſed non probat. Paſchal. *de Coron. VI*, 25. p. 431. ad duo loca Pindari prouocat, quibus coronæ Pythicæ vocantur fulgidæ Od. 2. ſtr. a. v. 10. & Od. 3. v. ſed nec hæc ſatisfaciunt. Pauſan. *Phocic. VII.* p. 814. ita Δευτέρᾳ δὲ Πυθιάδι οὐκ ἐπὶ ἄθλοις ἐκάλεσαν ἔτι ἀγωνίζεσθαι, στεφανίτην δὲ τὸν ἀγῶνα ἀπὸ τούτου κατεστήσαντο. *Altera Pythiade, ſummotis præmiis coronarum tantum eſſet, vt certamen ſtatuerunt.* Paullo poſt mentio fit tripodis ænei, quem Echembrotus ſe ludis Amphictyonum meruiſſe teſtatur.

b) Pauſan. *l. c. VII.* ſub fin. 815. Aelian. *V. H. III*, 1. ſ. fin.

c) Plutarch. *Sympoſ. VIII.* probl. 4. p. 723. ſq. Huc pertinet Libanius ſophiſta *in laudatione palmæ & pomi arboris* a Palmerio citatus ad Lucian. de Gymnaſ. p. 272. *in Exercitat.* autem p. 549.

d) Ouid. *Met. I*, 449. vid. Periz. *ad Ael. V. H. III*, 1. vbi pugnantes Ouidii Aelianique ſententiæ conciliantur.

e) Lucian. *de Gymnaſ.* pag. 272. & Palmerius ad h. l.

CAP. XXIV.

de

Nemeis.

I. *Nemei* Ludi nomen ſortiti ſunt a Nemea a) oppido b) & luco Argiæ b), inter Cleonas & Phliuntem c).

a) Pauſan. *Corinth. XV.* p. 144. Scholiaſt. ad Pindari Nemea in Prol.

b) Strabo VIII. p. 260.

c) Strabo *l. c.* & Plin. VI, 6.

II. Fuerunt τριετηρικοὶ i. e. tertio quoque anno celebrabantur a), die XII. menſis, qui Corinthiis πάνεμος b), Athenienſibus Bœdromion c).

a) Hoc probat Schmid. *in Proleg. ad Nemea* p. 4. 5. & Schol. in ſecunda Hypotheſi Nem.

b) Scholiaſtes Pindari in quarta hypotheſi Nemeorum: καὶ ἔςι τριετής. τελούμενος μηνὶ πανέμῳ, δωδεκάτῃ. Idem legitur in quinta Hypotheſi.

c) Menſem Πάνεμον Athenienſium Bœdromioni reſpondiſſe liquidum eſt ex Philippi regis epiſtola ad ſocios apud Demoſth. de Corona. Sed quum Βοηδρομιὼν reſpondeat Auguſto; (v. Ant. van Dale *Diſſ. VIII. Antiqu.* p. 595.) Pauſan. *Cor. XV.* p. 144. Nemeorum panegyrin hieme celebrari dicat: de tota hac re, ſi tanti videbitur, amplius diſpiciendum.

III. In his ludis funebria exhibebantur juſta a) in memoriam Opheltæ b), qui & Archemorus dictus c), cui primitus dicati fuere. Sed Her-

Hercules dein pro Archemoro dicauit eos Joui Nemeo d).

a) Hinc dicitur ἀγὼν ἐπιτάφιος ab Schol. Pindari in Proleg.

b) Apollod. III, 6. §. 4. p. 175. Dissentit ab hoc Aelianus *V. H. IV*, 5. de quo dissensu Periz. *in not.*

c) Postquam misere periit, vocatus est Archemorus ὅτι αὐτοῖς (sc. septem illis ducibus contra Thebas) ἀρχὴ μόρου ἐγένετο ὁ τοῦ παιδὸς θάνατος, quod ipsis omen & principium infelicis sui fati fuerit pueri Opheltæ mors. v. Schol. ad Pind. in argumentis Nemeorum.

d) Joui Nemæo hos ludos dicatos fuisse patet ex Pind. *Nem.* Od. 3. str. 4. v 4. & Schol. ad h. l. Sed Herculem Nemeo leone occiso multa in his ludis mutasse, eosque Joui consecrasse testatur Schol. Pind. ad Nem ὑποθ. 5.

IV. Obtinuerunt in his etiam quæuis certamina *gymnica* & *equestria*.

Pauſ. *Eliac. II.* XVI. p. 491. 492. it. *Corinth. XV.* p. 144. Schol. *ad Nem.* Pind. Hyp. 2. Pindarus ipse nominat coronam pancratii in Nemea Od. 5. Nem. str. α. v. 9.

V. Præsides horum ludorum fuere electi ex Corintho, Argis & Cleonis.

Schol. Pind. in Hyp. III. ad Nem.

VI. Præmium initio fuit corona ex *olea* a) dein ex *apio viridi* b).

a) Schol. Pind. *l. c.*

b) Præter Schol. *l. c.* v. Pauſ. *Arcad.* c. 48. p. 697. Lucian. *de Gymn.* 272. Plin. XIX, 18. De apio

 viridi

viridi v. Schol. ad Pind. Isthmia. Od. 2. ep. α. v. 7. In caussas, cur apio coronati fuerint Nemeonicæ, inquirit Car. Paschal. *de Coron. VI*, 26. p. 435.

CAP. XXV.

de *Isthmicis*.

I. Ludi *Isthmici* celebrati sunt in Isthmo Corinthiaco, vnde nomen habent, ad templum Neptuni Isthmii pinuum luco opacum.

Strabo VIII. p. 262. Pauf. *Cor. I. II.* p. 111. sq.

II. Instituti in honorem *Palæmonis* aut *Melicertæ* a); deinceps quum aliquamdiu essent intermissi, a Theseo fuerunt instaurati, ampliati, & Neptuno dicati b).

a) Pauf. *Attic.* c. XLIV. p. 108. Schol. Arist. ad *Vesp.* p. 1404.

b) Plutarch. *in Theseo* p. 11. conf. Schol. Arist. *ad Equ.* v. 606.

III. Ab his ludis soli Elei ex omnibus Græciæ nationibus arcebantur.

Pausan. *Eliac. II. III.* p. 458. & XLVI. p. 491. Caussa traditur ab eodem *Eliac. I. II.* p. 378.

IV. Fuerunt hi ludi τριετηρικοὶ h. e. tertio quoque anno celebrabantur a) licet alii quinto b) aut quarto anno agitatos velint.

a) Pind. *Nem.* Od. 6. επωδ. β. v. 6. cui adde Scholia ad h. l.

b) Plin. IV, 5. Solin. c. 13. Auson. *Idyll.* 25. Car. Paschal. *de Cor. VI*, 27. singulis annis Isthmia

mia celebrata fuisse ex loco Xenophontis constare putat, qui legitur *Hist. Gr. IV*. p. m. 410. sed ratio doctum virum fugere, mihi quidem videtur.

V. Certamina in iis vsitata omnis generis, vt in aliis ludis sacris.

Hoc apparet ex verbis Diogenis apud Dionem Chrysostomum *de Isthm.* Orat. 9. Ego *multos vici præclaros antagonistas*, *non cujusmodi sunt ista mancipia*, *quæ hic* (h. e. in ludis Isthmicis) *quidem lucta*, *disco*, *cursu vincunt*, *sed longe acriores*, *paupertatem &c.*

VI. Præmium dabatur primo corona ex *pinu* a), dein ex *apio arido* b), postea rursus ex *pinu* c).

a) Pauf. *Arcad. XLVIII*. p. 697. Lucian. *de Gymn.* p. 272. Plin. XV, 10.

b) Pind. *Ol.* Od. 13. antistr. β. v. 1. Hinc apia vocat Corinthia Nem. Od. 4. *αντι δ*. v. 13. De *apio arido* testis Schol ad Pind. Isthm. Od. 2. ep. α. v. 7. Laur. Begerus *in examine dubiorum quorundam* p. 9. Diod. Sic. XVI. 10. p. 470. Schmid. *in Comment. ad Pind. Ol.* p. 312.

c) Plut. *Sympos. V*. qu. 3. p. 676.

VII. Præsides eorum fuere Corinthii primum, postea Sicyonii.

Pauf. *Corinth.* c 2. p. 114.

VIII. Dignitas eorum tum propter religionem a) tum propter antiquitatem b) fuit maxima c).

a) Nam sacra erant Neptuno vt ex superioribus patet.

b) Scholiastes quidem Pindari in Proleg. Pythiorum

rum Isthmios facit Pythiis multis annis recentiores. Sed contrarium euincit Schmidius *in Proleg. in Isthmionicas* p. 4. sqq.

c) Aliam celebritatis horum ludorum causam vide apud Liu. XXXIII, 32. Dignitas eorum manifesta quoque ex eo, quod ne excisa quidem a Mummio Corintho intermissi fuerint. Paus. *Corinth. II.* p. 114.

CAP. XXVI.

de

Tempore.

I. Quoniam in *sacris*, quæ descripsi, aliquando mentio fit *mensium & dierum* a) in quos inciderint dies *festi*, vel *ludi* sacri &c. verbum addam de *tempore* antequam *Ciuilia* transeam.

a) v. supra c. XXIV. §. 2. c. XXIII. §. 8.

II. Diuiditur tempus in *Annum, Menses, Dies.* v. de hac diuisione lepidum ænigma Cleobulinæ ap. Diog. Laert. I. in vita Cleobuli sect. 91.

III. Ab Atheniensibus inchoabatur annus vetus, post hibernum solstitium a) recentior a nouilunio, proxime sequente solstitium æstiuum b).

a) v. Scalig. *Canon. Isagog. III.* p. 224. scilicet Γαμηλιὼν mensis, qui respondet Decembri Romanorum, erat ante Metonem caput mensis Attici v. Fabricii *Menolog.* p. 50. sq.

b) Plato *de Leg. VI.* vbi annus incipere dicitur ab ea neomenia, quæ proxime Θερινὰς τροπὰς sequitur. conf. Scalig. *Canon. Isag. III.* p. 224. Salmas. *Exerc. Plin.* p. 315. sq.

IV.

IV. Menſes duodecim, qui alternatim complectebantur triginta & viginti nouem dies: praecedebant tamen ſemper menſes triginta dierum a); Qui erant triginta dierum, dicebantur πλήρεις & δεκαφθινοὶ, reliqui κοῖλοι, & ἐναφθινοί b).

a) v. Theod. Gaza περὶ Μηνῶν in capite περὶ Ἑρμηνείας τῶν Μηνῶν. p. m. 115.

b) v. Gaza l. c. in capite πῶς ἀριθμητέον τὰς τοῦ μηνὸς ἡμέρας p. m. 136. conf. Gyraldus *de Annis & Menſibus* p. 585. Plenorum & cauorum menſium prope eodem hoc ſignificatu mentio fit a Cenſorino *de die natali* c. XX.

V. Nomina haec ſunt:

1. Ἑκατομβαιὼν, menſis πλήρης & δεκαφθινός, incipiens a prima luna poſt aeſtiuum ſolſtitium a) reſpondens partim Junio, partim Julio, ſic dictus ab hecatombis, quae tunc offerebantur b).

a) Poſt τροπὰς θερινὰς v. Salmaſ *Exerc. Plin.* p. 315. Scalig. *de Emend. Temp. I.* p. 28. ſqq.

b) Harpocration *in* Ἑκατομβαιωνί.

2. Μεταγειτνιὼν, menſis κοῖλος, ἐναφθινὸς ſic dictus a Μεταγειτνίοις ſacris Apollinis tunc celebratis. Harpocrat. in Μεταγειτνιών. Plut. *de Exilio* p. 601. B.

3. Βοηδρομιὼν menſis πλήρης dictus a Boedromiorum feſto.

Harpocrat. in Βοηδρόμια. Plut. *in Theſeo*. p. 12. F.

4. Μαιμακτηρίων.

v. Harpocrat. in hac voce. Vbi a Joue Maemacte i. e. impetuoſo dictum ſcribit: quia ſc. menſis pluuius eſt. Harpocration quintum menſem facit: Gaza quartum.

5. Πανεψιών.
Harpocr. in Πανοψίαι.

6. Ἀνθεστηριών.
Harpocration hunc octauum mensem facit, & vnde dictus sit, docet in hac voce. Auctor noster Gazam sequitur. Harpocrationi assentitur Petauius & alii.

7. Ποσειδεών.
Secundum Gazam hic septimus: sed secundum Harpocrationem, quem Petauius & Scaliger sequuntur, sextus est.

8. Γαμηλιών.
Ita dictus a Gameliis h. e. sacris Junonis nuptiarum præsidis. v. Hesych. in hac voce.

9. Ἐλαφηβολιών.
Ab Elapheboliis, die festo hoc mense celebrato v. Gyraldus *de Mensibus*. p. 575.

10. Μουνυχιών.
a Munichiis Dianæ sacris v. Harpocr. in hac voce.

11. Θαργηλιών.
v. Harpocr. in Θαργήλια. Periz. *ad Ael. II*, 25.

12. Σκιρροφοριών.
v. Harpocrat. in hac voce Σκίρον.

VI. Mensem diuidebant in tres decadas a), quarum primam vocabant μηνὸς ἱσταμένου b), vel ἀρχομένου, secundam μηνὸς μεσοῦντος, tertiam φθίνοντος c).

Primæ Decadis
primam diem vocabant νεομηνίαν d).
secundam δευτέραν ἱσταμένου.
tertiam τρίτην ἱσταμένου &c.

Secundæ

Secundæ Decadis

primam πρώτην μεσȣ̃ντος e) l. πρώτην ἐπὶ δέκα f).
ſecundam δευτέραν μεσȣ̃ντος, vel δευτέραν ἐπὶ δέκα.
tertiam τρίτην μεσȣ̃ντος, vel τρίτην ἐπὶ δέκα.

Tertiæ Decadis

primam πρώτην ἐπ᾽ εἰκάδι g).
ſecundam δευτέραν ἐπ᾽ εἰκάδι.
tertiam τρίτην ἐπ᾽ εἰκάδι.

Vel etiam retro numerabant cum voce φθίνοντος, ſiue παυομένȣ, ſiue λήγοντος, hoc modo;

φθίνοντος δεκάτη h),
φθίνοντος ἐννάτη.
φθίνοντος ὀγδόη.

& ſic in reliquis vſque ad vltimam diem, quæ ex Solonis inſtituto ἕνη καὶ νέα, *vetus* ac *noua* i) dicebatur, quia altera pars diei ad veterem, altera ad nouam pertinebat. Sed poſt Demetrii Poliorcetæ tempora Δημητριὰς ab eo appellata l).

a) v. Pollux I, 7. 63. Theod. Gaza περὶ μηνῶν p. 134. ſq. Periz. *ad Ael. V. H. II*, 25. Kuſt. *ad Ariſtoph. N.* v. 1129.

b) Ἵςαϑαι hic valet *exoriri*. Sic Homer. Od. XIV. v. 162.

c) v. Scriptores citatos *l. c.*

d) Schol. Ariſtoph. *ad N.* v. 1132. τὴν νȣμηνίαν dictam eſſe putat ἕνην καὶ νέαν. Sed male v. Spanh. ad h. l.

e) Pollux *l. c.*

f) Schol. Ariſt. *ad N.* 1129.

g) Pollux *l. c.*

h) Schol.

h) Schol. Arist. *l c.*

i) Plut *in Solon.* p. 92. C. Diog. Laert. I, 57.

l) Plut. *in Demetrio* p. 894. B. Schol. Arist. *ad Nub.* v. 1129.

Pars secunda.

de

Ciuilibus.

CAP. I.

de

Regio Imperio.

I Principio pleræque Græciæ ciuitates sub regibus fuerunt a), qui a populo electi b), vt controuersias judicarent c), & secundum certas leges ipsis præscriptas potestatem suam exercerent d) in bellis præirent e), & sacra curarent f).

a) Aristot. *Polit. I,* 2. Dionys. Hal. *Archaeol. V.* p. 336. l. 46. Paus. *Bœot. I.* p. 712.

b) Aristot *Polit. III,* 14. Thucyd. I, 9. Atreus dicitur regno Mycenarum potitus βουλομένων τῶν Μυκηναίων.

c) Inde Homerus reges vocat δικασπόλους Ιλ. α. v. 238. item alibi θεμιστοπόλους i. e. legibus & reddendis juribus occupatos v. Spanh. *ad Callim.* v. 3. præcipue vero Dionys. Halic. *Archaeol. V.* p. 337.

d) Thucyd. I, 13. fuisse regna tradit olim ἐπὶ ῥητοῖς γέρασιν i. e. certis quibusdam juribus ac honoribus definita ac descripta: vt explicat Lamb. Bos. *Obs. Crit.* c. III. conf. Dion. Halic. *Ar-*

Archaeol. V. p. 337. Spanh. *ad Jul. Orat. I.* p. 127. seq. Periz. *ad Ael. V. H. II*, 20.

e) Aristot. III. *Polit.* 14.

f) Aristot. *l. c.* Hinc regia potestate remota in multis Graeciae ciuitatibus permanserunt βασιλεῖς ἱερῶν. Demosth. *in Neaeram* p. 873. C.

II. Regna illa a patribus deuoluebantur ad filios.

Thucyd. l. I. c. 13. vocat βασιλείας πατρικάς, i. e. vt Schol. habent, ἀπὸ τῶν πατέρων παραλαμβανομένας κατὰ διαδοχὴν γένους. conf. Aristot. *Polit. III*, 14.

III. Non tamen semper succedebat filius patri, quum scilicet propter scelus filius inuisus esset populo a), vel cum oraculum alium jubebat creari regem b).

a) Exemplo sunt filii Temeni, qui propter commissum parricidium successione regni paterni exciderunt apud Apollod. II, 8. §. 5. p. 145.

b) Eustath. ad Od. III. v. 215. p. 122. sq.

IV. Ceterum regibus reuerentia pene diuina fuit exhibita a), quippe quibus a Joue, regnum dari credebatur b).

a) Ab Homero dicuntur ἀγχίθεοι, Διογενεῖς, Διΐφιλοι, Διοτρεφεῖς, imo Θεοί. v. Homer. Ιλ. κ. 33. Hes. Θ. 80. sqq.

b) Homer. Ιλ. α 279. β. 205. I. 98. Callim. *h. in Jou.* v. 79. & Spanh. *ad h. l.*

V. Inter insignia majestatis regiae praecipue fuit σκῆπτρον a) alio nomine ῥάβδος b) poetis etiam δόρυ c). Antiquitus fuit ex ramo arboris d). Cujusmodi ligneo sceptro claui aurei insigebantur

tur aliquando e). In summo sceptri efficta erat aquila, ad exemplum Jouis, cui dicata aquila f), Aliæ aliquando iis quoque insculptæ figuræ g).

a) Eustath. ad Ιλ. α. v. 15. p. 19. l. 15. Σημεῖον δὲ βασιλείας, καὶ λόγων καὶ δίκης κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὸ σκῆπτρον ἦν. Inde Reges sæpe σκηπτοῦχοι e. g. Homer. Ιλ. α. 279.

b) *Sceptrum* Etymologicum interpretatur βασιλικὴν ῥάβδον.

c) Pauf. *Bœot.* c. XL. p. 795. Eurip. *Hecub.* v. 9. *Hippol.* 875. v. Justin. XLIII, 3.

d) Homer. Ιλ. α. 235. Virg. *Aen.* *XII*, 210.

e) Hom. Ιλ. α. 246.

f) Aristoph. *Au.* v. 510. & hic Schol.

g) v. Schol. Aristoph. *ad Au.* v. 1354.

CAP. II.

de

Atheniensium republica sub regibus.

I. Forma reip. Atticæ sæpe mutata est: modo regiminis forma fuit *regnum*, modo *tyrannis*, modo *aristocratia*, modo *democratia*.

v. Aelian. *V. H.* l. V. c. 13. Strabo IX. p. 874.

II. Primo fuit *regnum*, primusque rex *Cecrops* Aegyptius a). Dicitur quidem *Ogyges* primus & antiquissimus rex Atticæ b), sed a Cecrope initium sumit historia & chronologia Atheniensium c).

a) Marmora Oxoniens. ab init. n. 2. Apollod. III, 13. p. 221. qui Cecropem quidem vocat αὐτόχθονα; sed Thom. Gale ad h. l. pag. 85. pro-

probat fuiſſe Aegyptium. v. Euſeb. *Chron.* p. 26.

b) Ogygem Atticæ regem faciunt Euſebius *in Chron.* p. 24. ſq. Cedrenus & Paulus Oroſius, quorum locos adfert Joſ. Scaliger *ad Euſeb.* p. 20. Sed Thebarum, non Atticæ regem fuiſſe Pauſan. *Bœot.* c. V. p. 719. Varro de *R. R. III*, 1. & alii tradunt. Poetæ igitur *Ogygium* dicunt 1) quicquid Thebanum 2) quicquid antiquum eſt. v. Barth. *ad Stat. V. Theb.* v. 518. p. 251. Burmannus *ad Ouid. Met. III*, 713. Adde Spanhem. *ad Callim.* p. 8

c) Marmora Oxonienſia ab eo incipiunt: it. Euſebius. Itaque Socrates *apud Xenoph. Memorab. III*, 5. §. 9. ſqq. ad antiquiſſimos Athenienſium majores prouocaturus prouocat ad Cecropem.

III. Poſt hunc XVI. alii reges fuerunt Athenis a), e quibus *Erechtheus* ſextus poſt Cecropem celebris admodum fuit b); & *Theſeus* decimus poſt Cecropem, ob ampliatam vrbem, ſecundus Athenarum conditor eſt appellatus; hic enim populum antea per vicos & oppida diſperſum in vnam vrbem contraxit c).

a) Nomina illorum leguntur in Marmor. Oxon. n. 2. ſqq. ſed plenius apud Euſeb. *in Chron.*

b) Celebris potiſſimum ob duo: 1) quia Cererem hoſpitio excepit. Steph. in Ἐρεχθία. 2) Quia eo regnante fruges repertæ. Plura quibus celebris fieri potuit, enumerat Diod. Sic. I, 49. p. 25. & Periz. *ad Ael. V. H. V*, 13. Adde Juſtin. II. 6. Cic. *pro Sext.* c. XXI, & alibi.

Cel.

Cel. Ernesti ad Xenoph. Ἀπομν. III, 5. §. 10. editionis posterioris.

c) Thucyd. II, 15. Diod. Sic. IV, p. 264. Strabo IX. p 275. Plut. *in Theseo* p. 1. & 10. sq. Cic. *de Leg. II*, 2. Val. Max. V, 3. ext. 3.

IV. Populum omnem in tres classes distinxit, in Ἐυπατρίδας, Γεωμόρους, & Δημιουργούς.

v. Plutarch. *in Theseo* p. 11. C. D.

V. Videtur Theseus ita diuisisse populum ad formam reip. Aegyptiacæ, vbi pariter in tres classes distinctus erat populus.

Diodor. Sic. I, 28. p. 25.

VI. Septimus decimus siue vltimus Atheniensium Rex fuit Codrus a), Melanthi filius b), qui bello Doriensi se deuouit pro salute reip. c).

a) Vellej. Paterc. I, 2. Justin. II, 1.

b) Pausan. *Attic. XIX.* p. 45. Conon. narrat. 39.

c) Euseb. *Chron.* p. 33. Paus. *Achaic.* 25. p. 588. Justin. II, 6. Val. Max. V, 6. 1. ext. Polyæn. I, 18. p. 36. sq.

CAP. III.

de

Atheniensium rep. sub Archontibus.

I. Post Codrum nemo Athenis regnauit a). Visum fuit Atheniensibus in posterum pro Regibus, *Archontes perpetuos* creare b).

a) Vellej. I, 2. Justin. II, 6.

b) Euseb. *in Chron.* p. 33. vocat ἄρχοντας διὰ βίου. Vellej. Pat. I, 2. 4. archontes perpetuos. Horum

rum primus Medon. A quo reliqui Medontidæ dicti. Vellej. I, 2. 4.

II. Non absoluta illis & regia fuit potestas, sed fuere ὑπεύθυνοι a).

a) i. e. *non soluti legibus, rationi reddendæ obnoxii.* Pausan. *Messen. V.* p. 292.

III. Quia vero exigua erat differentia inter *Reges* illos primos, & *Archontes perpetuos*, quoniam vnus magistratum gerebat per totam vitam, hinc aliquando illi Ἄρχοντες appellantur βασιλεῖς, & βασιλεύειν dicuntur a).

a) v. Periz. *ad Ael. V. H. V*, 13.

IV. Fuere autem Archontes hujusmodi perpetui numero XIII. a) quorum primum fuit Medon, Codri F. vnde familia Medontidarum b): vltimus Alcmæon Aeschyli F. c) Durauitque hæc regiminis forma per spatium annorum 315 d).

a) Nomina eorum leguntur apud Euseb. *in Chron.* p. 33. sq.

b) Pausan. *Messen.* c. V. p. 292.

c) Euseb. *Chron.* p. 39. Vellej. I, 8.

d) Scalig. *Canon. Isagog II*, 2. p. 160.

V. Defuncto Alcmæone, principatus *perpetuus* mutatus est in *decennalem* a).

a) In ἀρχόντων δεκαετίαν, vt loquitur Dion. Hal. *Archæol. I.* p. 58. v. Euseb. *Chron. I.* p. 39. Vellej. Pat. I, 8.

VI. Hujusmodi Archontes decennales fuere VII. quorum primus fuit Charops a) vltimus *Eryxias* b).

a) Euſeb. *l. c.* χέροψ, πρῶτος ἄρχων δεκαετής. Vellej. *l. c.*

b) Euſeb. *Chron.* l. I. p. 39. & Anonymus ibid. p. 318. Ἐρυξίας ἔσχατος Μεδοντιδῶν. Vellej. I, 8.

VII. Quo remoto ob delictum a) rurſus mutata reip. forma eſt, & ſumma res demandata IX. Archontibus, qui non *perpetuum*, nec *decennale*, ſed *annuum* tantum haberent imperium b), qui ſuffragiis deſignarentur ex iis, qui generis antiquitate, opibus & gratia in ciuitate maxime florebant c).

a) Vtrum ob delictum remotus, an vero mortuus fuerit, videtur incertum. Meurſ. *de Archont. Athen. VIII.* p. 21.

b) Ἐνιαυσίαν ἀρχήν. Pauſan. *Eliac. II.* XIX. p. 500. Alibi *in Meſſen.* c. XV. p. 315. hujus generis magiſtratus Pauſaniæ dicuntur κατ' ἐνιαυτὸν ἄρχοντες. conf. Vellej. I, 8. Africanus apud Euſeb. I. *Chron.* p. 39. cum emendatione Scaligeri. p. 74.

c) Euſeb. *Chron.* p. 41. ἐξ Εὐπατριδῶν. Non ſemper tamen e nobilibus electos fuiſſe putat Scaliger in Animadu. p. 74. contra quem vide diſputantem Perizonium *ad Ael. V. H. V*, 13.

VIII. Hi nouem Archontes & nominibus & muneribus fuerunt diſtincti.

Primus eorum proprie Ἄρχων tanquam *princeps*, & præſes collegii vocabatur a), & ab eo anni numerabantur, ac in faſtis notabantur b).

Secundus vocabatur Βασιλεύς c).

Tertius Πολέμαρχος d).

Sex reliqui Θεσμοθέται e).

a) Phi-

a) Philo περὶ Ἀβραὰμ, καὶ Ἄρχων Ἀθήνησιν, ὁ ἐπώνυμος, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἄριστος.

b) Ideo Ἐπώνυμος dicitur, vel τῦ ἐνιαυτῦ ἐπώνυμος ἄρχων. Pollux VIII, 9. 85. Latine *anni signator* dici poteſt cum Seldeno *ad Marmora Arundel.*

c) d) e) Pollux VIII, 9. 85. Cur nouem ἄρχοντες his ſignati ſint nominibus, lege apud Sigon. *de rep. Athen. I,* 5. p. 481. De hoc loco Ael. *V. H. V,* 13. qui decem admittere archontes videtur v. Perizon. ad h. l. & Baumgarten *ad Hiſtor. Vniuerſ. ex Anglico in Teutonicum conuerſam.* T. V. p. 149.

IX. Munus Archontis erat:

1. Sacra quædam curare, vt Bacchanalia &c. a)
2. Lites inter propinquos cognoſcere b).
3. Pupillos curare, iisque tutores dare c).

a) Pollux VIII, 9. 89.

b) e. g. Lites inter maritos & vxores. Plutarch. *in Alcibiade* p. 195. C.

c) Demoſth. *in Macartatum.* p. 660. A. & Pollux *l. c.*

X. Munus Regis erat:

1. Sacra quædam curare, vt Eleuſinia &c. a)
2. Cauſas quasdam cognoſcere, vt, ſi qui alios impietatis accuſarent, aut de ſacerdotio contenderent b).

a) Pollux VIII, 9. 90. Harpocr. in Ἐπιμελητὴς τῶν Μυστηρίων.

b) Pollux *l. c.*

XI. Munus Polemarchi erat

1. Sacra quædam, vt Dianæ & Martis, curare a).

2. Bellum curare, vnde illi nomen b).
3. Inter peregrinos jus dicere, vt Archon inter ciues c).

a) Pollux VIII, 9. 91.

b) Pollux l. c. hoc modo tradit, Polemarchi fuisse, vt ludos funebres institueret in honorem eorum, qui bello ceciderant. v. Meurs. *Lect. Attic. II*, 14.

c) Schol. Aristoph. *ad Vesp.* v. 1037.

XII. Munus Thesmothetarum erat:
1. Jura custodire, leges vindicare, vnde illis nomen a).
2. Causas quasdam cognoscere, vt de calumniis, donis acceptis, adulterio, contumelia, &c. Causas vero grauiores ad majora dicasteria referebant b).

a) Harpocrat. in θεσμοθεται. Schol. Aristoph. ad Ἐκκλησ. v. 290.

b) Pollux VIII, 9. s. 87. & 88.

XIII. Nouemuiri hi alii aliis in locis jus dixerunt a), sed conjuncti habuere jus convocandi populum b).

a) e. g. in *Odeo* forum habuisse Archontem probat Sigon. *de rep. Athen. IV*, 3. p. 538.

b) Nam illis jus omne, quod primum fuerat regum, deinde archontum, ita diuisum fuit, vt in eorum manu tota esset resp.

XIV. Tribus prioribus, Archonti, Regi & Polemarcho, singulis bini assignari sunt assessores, πάρεδροι dicti a), adeo vt in singulis tribunalibus sederent terni.

a) Pol-

a) Pollux VIII, 9. 92. Harpocrat. in πάρεδρος. Sigon. *de rep. Athen. IV*, 3. p. 539.

XV. Nouem hi Archontes primis temporibus ſuffragiis populi eligebantur, & tunc illa reip. forma ſpeciem habebat Ariſtocratiæ, quia eligebantur ex nobilibus & optimis.

Euſeb. *Chron.* 441. Μετὰ τὰς βασιλεῖς ἐνιαυσιαῖοι ᾑρέθησαν ἐξ Εὐπατριδῶν. Hinc Plutarchus Solonem fuiſſe a ciuibus Archontem declaratum ſcribit in Solone. p. 85. D. Sed poſt Solonis tempora aliter factum. Tum enim ſorte electos conſtat, fata miſſa. v. Meurſ. *de Archontibus* c. 9. p. 30. præcipue vero Periz. *ad Ael. V. H. VIII*, 10.

XVI. Hi Nouemuiri non ante ad munus ſuum admiſſi ſunt, quam de majoribus, de ætate, de cenſu, & bonis, & vita acta, in ſenatu reſpondiſſent a), dato ſolemni jurejurando, ſe ſeruaturos legem, nec dona accepturos b).

a) Pollux VIII, 9. 85. & 86. vbi iſtud vocatur *ἀνάκρισις examen, diſcuſſio* v. ibi Kuhnius. conf. Sigon. *de rep. Athen. IV*, 3. p. 535.

b) Pollux *l. c.*

XVII. Quum vero hi Archontes tandem ſuum arbitrium magis, quam leges ſcriptas ſequerentur in judicando, exortæ ſunt diſcordiæ, odia, variaque mala a). Ad quæ averruncanda ſub annum LIII. a Nouemuirorum Ἀρχόντων initio b), Draconi viro graui & ſapienti, poteſtas data eſt, ſcribendarum legum c).

a) Dubito, an vllus veterum de hac latarum a Dracone legum cauſſa tradiderit. Itaque ea

deberi auctoris nostri ingenio videtur. Eam acerbitas pœnarum a Dracone constitutarum quodammodo verisimilem facit. Accedit eandem vt plurimum legum ferundarum caussam fuisse. Tacit. *Annal. III*, 26. conf. Sigon. *de rep. Athen. I*, 5. p. 480.

b) Hoc nomine variare auctores non mirum. Suidas in Δράκων tulisse leges suas Draconem refert Olymp. XXXIX. a. 1. Quod si ex Eusebio sumas, archontum annuorum initium cecidisse in Olymp. XXIV. interuallum illud fuisse ad minimum LVII. annorum reperies.

c) Gell. *N. Att. XI*, 18.

XVIII. Draco ille leges tulit insigniter seueras a), quæ appellatæ sunt θεσμοὶ b).

a) Arist. *Polit. II*, 10. Fertur duplex dicterium in seueritatem harum, alterum Herodici apud Aristot. *Rhet. II*, 23. §. 100. prope fin. alterum Demadis apud Plutarch. *in Solone*. p. 87. E. Quibus adde Draconis ipsius, ibid.

b) Aelian. *V. H. VIII*, 10. Caussa hujus appellationis, quia hoc legum illarum procemium: Θεσμὸς αἰώνιος τοῖς Ἀτθίδα νεμομένοις, Κύριος τὸν ἅπαντα χρόνον v. Porphyr. περὶ ἀποχῆς IV. p. 179. s. fin. conf. Meurs. *in Solone XIII*. & Histor. Vniu. ex Anglicano sermone in Teutonicum conuersa. T. IV. §. 266. p. 155. sq.

XIX. Quum vero hæ leges populo displicere cœpissent, dissensionesque orirentur in ciuitate a), conuertit se populus ad Solonem b).

a) Huc pertinet tumultus ille Cylonius. Plutarch. *in Solone*. p. 84. A. Thucyd. I, 126. Schol. ad Ari-

Ariſtoph. *Equ.* 443. porro ſeditio inter Diacrios, Pediæos, & Paralos. Plut. *in Solone.* p. 84. F. ſq. Plura habet Meurſ. *in Piſiſtrato* c. III. p. 11. ſq.

b) Plut. *in Solone* p. 85. C.

CAP. IV.

de

Statu reip. Athen. ſub Solone.

I. Solon Archon deſignatus, acceptaque poteſtate nouarum legum ferendarum a), omnes Draconis leges propter nimiam ſeueritatem abrogauit præter eas, quæ de cæde latæ erant b), quod factum Olympiade XLVI. c)

a) Plut. *in Solone* p. 85. D.

b) Plut. ibid. p. 87. D. E. Ael. *V. H. VIII*, 10.

c) Cyrillus in Julianum l. I. p. 12. D. & quidem anno tertio ejus Olympiadis Diog. Laert. I, 62. vel anno ſecundo, vt Euſebius tradit.

II. Formam reip. tunc etiam immutauit, nouem Archontum poteſtatem multum imminuit a), infimos ex plebe ad judicia admiſit b), atque hinc dicitur primus conſtituiſſe Democratiam c).

a) Sigon. *de rep. Athen. I*, 5. p. 482.

b) Plutarch. *in Solone.* p. 88. A.

c) Sigon. *l. c.* Ariſtot. *Polit. II*, 12. Ex quo loco illud intelligi poteſt, Solonem non tam primum conſtituiſſe Democratiam, quam firmaſſe. Idem etiam alia euincunt, 1) quod deſignatus eſt a populo Legislator, 2) verſus, qui ab

ipſo Solone compoſiti leguntur apud Plut. *in Sol.* p. 88. B.

III. Initium fecit a promulganda Σεισαχθείᾳ a), quæ eſt, q. d. *Oneris excuſſio* i. e. æris alieni leuatio b).

a) Plut *in Solone* p. 86. D.

b) Ipſe Plutarchus *l. c.* σεισάχθειαν explicat χρεῶν ἀποκοπὴν i. e. æris alieni remiſſionem, παρὰ τὸ ἀποσείσασθαι τὰ βάρη τῶν δανείων, vt eſt apud Heſychium. Sunt, qui σεισάχθειαν non remiſſionem æris alieni interpretentur, ſed vſurarum moderationem & menſurarum, & monetæ pretii auctionem. Plut *in Sol.* p. 86. D. v. etiam de hac re Anonymus περὶ ἀπίσων in Opuſc. Mythol. Th. Gale p. 96. Ceterum quæ de fraude amicorum Solonis narrat Plutarchus *l. c.* deque ipſius Solonis jactura, ea ſatis demonſtrant, σεισαχθείᾳ illa omne æs alienum plane fuiſſe remiſſum.

IV. Conſtituit etiam, quo facilius debita poſſent ſoluere debitores, vt Mina Attica, quæ antea tantum drachmis LXXV. æſtimabatur, valeret drachmas centum.

Plut. *in Sol.* p. 86. D. teſtatur eum Siſachthia conjunctam fuiſſe menſurarum, pretiique monetarum auctionem &c.

V. Diſtributionem populi totius in IV tribus, quarum ſingulæ in tres curias, curiæ rurſus ſingulæ in XXX. gentes diuiſæ erant, reliquit, vti antea fuerunt. Reliquit etiam diuiſionem totius ciuitatis in partes alias, δήμους dictas.

Nam harum diuiſionum & ante & poſt Solonem

nem expressa vestigia reperiuntur. Nomina quatuor *tribuum* Φυλῶν enumerat Pollux VIII, 9. s. 109. sq qui seq. 111. addit: *singulæ tribus in tres partes diuidebantur:* & *qualibet pars vocabatur* τριττὺς καὶ ἔθνος, καὶ φρατρία: ἑκάστη δὲ ἔθνους γένη τριάκοντα &c.

De Δήμοις v. Pausan *Att.* XXXI. p. 76. sq. Strabo IX. p. 274. conf. Eustath. ad Ιλ. β. v. 363. p. 181. Sigon. *de rep. Ath. II*, 2.

VI. Sed etiam diuisionem populi nouam introduxit. Nam primum ex censu distinxit totum populum in classes quatuor.

1. Πεντακοσιομεδίμνους
2. Ἱππεῖς;
3. Ζευγίτας;
4. Θῆτας a).

a) Plut. *in Sol.* p. 87. F. sq. Arist. *Pol. II*, 10. Pollux VIII, 10. s. 129. quo loco nomina illa simul explicantur.

VII. Θῆτας, infimos ex plebe, & numero tres priores classes superantes, admisit ad judicia, deditque jus obeundarum concionum iis commune cum ceteris.

Plut. *l. c.* Meursius *in Solone*, c. XIV.

VIII. Induxit præterea senatum τετρακοσίων, ad quem referebantur res omnes, quæ ad remp. pertinebant.

Plut. *in Solone*, p. 88. D.

IX. Quotannis noui designabantur sorte senatores a) & ex senatoribus pariter Prytanes, qui regebant senatum per vices b).

a) Thucyd. VIII, 66. vocat βουλὴν ἀπὸ τοῦ κυάμου.

Ab Andocide autem Orat. I. quæ est de mysteriis p. 220. dicuntur ἡ βουλὴ, οἱ πεντακόσιοι, λαχόντες τῷ κυάμῳ i. e. *senatus quingentorum sorte fabæ lectus* conf. Sigon. *de rep. Athen. II*, 3.
b) Sigon. *l. c.* p. 492.

CAP. V.

de

Statu Athenarum sub Pisistrato, ejusque filiis.

I. Quum sic ab Solone ordinata stetisset resp. per annos circiter XXIV. a) tyrannidem occupauit Pisistratus b). Moritur autem anno sequente Solon c).

a) Hoc incertum. Si Scaligero *ad Euseb.* p. 81. hoc concedas, Solonem fuisse ἄρχοντα Ol. XLVI. a. 3. si porro, Comia archonte a Pisistrato occupatam tyrannidem sumas, id quod & marmora Oxoniensia, & Plutarchus testantur; si denique Comiam isthunc ἄρχοντα fuisse Ol. LV. a. 1. admittas; efficietur, remp. Solonis aliquanto diutius stetisse, quam XXIV. annos v. Perizon. *ad Ael. V. H. III*, 21.

b) Plut. *l. c.* Aelian. *V. H. VIII*, 16. & quos citat Meursius *in Solone.* c. 27.

c) Quamdiu Solon. reip. a Pisistrato occupatæ superstes fuerit, de eo valde dissentiunt inter se scriptores. v. Meursius *in Solone.* c. XXX.

II. Pisistratus populi potestatem dissoluit & sustulit.

He-

Herodot. I. p. 24. 25. Plut. *in Solone*. p. 94. E. ſqq. Polyænus I, 21. §. 1. ſq. Juſtin. II, 8. Ariſtot. *Polit*. *V*, 5.

Clemens fuit ejus tyrannis Phædr. I, 2. v. Meurſii *Piſiſtratus VI*. p. 39. ſqq.

III. Tyrannidem hanc Piſiſtratus bis ejectus, bis recuperauit intra XVI. annorum ſpatium.

Ariſtot. *Polit*. *V*, 12.

Quomodo prima vice ejectus & reuocatus fuerit, tradit Herodot. I. p. 25. ſq. Polyæn. I, 21. Val. Max. I, 2. ext. 2. quomodo ſecunda Herodot. I. p. 26. ſq. conf. Meurſius *in Piſiſtrato* c. V.

IV. Mortuo Piſiſtrato in tyrannide ſucceſſere Hippias, & Hipparchus a), quorum alter Hipparchus ab Harmodio & Ariſtogitone cæſus eſt b), alter vero, Hippias, a populo expulſus, atque ita tyrannidi finis impoſitus c).

a) v. Thucyd. I, 20. cum Schol. & VI, 54. Communiter eos tyrannidem obtinuiſſe Athenis, oſtendit Perizon. *ad Aelian. VIII*, 2.

b) Herodot. V. p. 351. Thucyd. VI, 57.

c) Herodot. V. p. 354. Thucyd. VI, 59.

CAP. VI.

de

Statu Athen. ſub Cliſthene.

I. Ejectis Piſiſtratidis poſt annos LXXXVI. ab legibus a Solone latis immutata eſt reip. forma a Cliſthene. Paulatim is plebem primulum fecit

fecit suam, vt sic obtrectatorem suum Isagoram Tisameni, qui optimatum studio superior erat, vinceret.

Herodot. V. p. 355. sq.

II. Is tribus instituit *decem*, quot numero dein fuere, & Democratiam magis intendit, quam Solon.

Herodot. *l. c.* Aristot. *Polit. III*, 2. Perizon. *ad Aelian. V. H. XIII*, 24.

III. Senatum CCCC. fecit D. sc. ex singulis decem tribubus, quibus noua dederat nomina a), forte designabantur quotannis L. b).

a) Pollux VIII, 9. 109. collat. cum Herod. *l. c.* & Kuhnii *nota ad Polluc.* n. 31.

b) Sigon. *de rep. Athen. II*, 3. p. 491. Meminit τῆς βουλῆς τῆς τῶν πεντακοσίων Pollux VIII, 5. §. 19. & §. 155.

IV. Senatui præsidebant Prytanes L. qui antea XL. a) a quibus Prytanibus tempus etiam, quo quæque tribus præsidebat, dictum est Πρυτανεία b).

a) Harpocrat. in πρυτάνεις.

b) Pollux VIII, 9. §. 115. & Harpocrat. in πρυτανείας.

V. Prytanum munus erat, senatum & concionem indicere, conuocare, dimittere, & res ad senatum referre.

Pollux VIII, 9. §. 95. sq.

Demosth. *contra Timocratem.*

Sigon. *de rep. Athen. II*, 4.

conf. de Prytanibus Perizon. *ad Ael. IX*, 39.

VI.

VI. Prytanum caput erat Ἐπιςάτης a), maximæ in ſenatu autoritatis, ſed per vnum diem b).

a) Pollux VIII, 9. ſ. 96. Suidas in Ἐπιςάτης.

b) Euſtath. in Od. P. p. 641. l. 47.

VII. Quicunque ex ſenatoribus crimen aliquod admiſiſſet, munere hunc remouebat ſenatus, & e collegio ſuo ejiciebat, latis per folia ſententiis; quod ἐκφυλλοφορῆσαι.

v. Harpocration in ἐκφυλλοφορῆσαι & Valeſius *in not.* p. 56. Adde Meurſium *in Lect. Attic. III*, 19.

IIX. Popularem hunc ſtatum poſtea immutauit Pericles in turbulentum, & cuncta miſcuit.

Ariſtot. *Polit. II*, 12. Plutarch. *in Pericle* p. 155. 157. 161. ſq. 169. ſq. Ariſtoph. *in Acharnenſ.* paſſim, præcipue v. 496. ſq.

CAP. VII.

de

Statu Athen. ſub CCCC. Viris & XXX. Tyrannis.

I. Mortuo Pericle Olympiad. LXXXVIII. a) & dein ejecto Alcibiade b), cæſo Nicia cum exercitu in Sicilia c), imperium ad optimates CCCC. delatum eſt d).

a) Si belli Peloponneſiaci initium in Olymp. LXXXVII. cadit, vt eſt apud Euſeb. *in Canon. Chron.* p. 157. cui accedit Dodwell. *in Annal. Thucyd.* p 61. & quidem in annum primum; ſi porro Pericles duos annos & ſex menſes poſt bellum motum vixit, vt diſerte Thucyd. II, 65. teſta-

testatur; efficitur, Periclem hac ipsa Olympiade, nempe LXXXVII. decessisse.

b) Vel abeunte in exilium, quod semel Thucyd. VI, 61. atque iterum factum est Nepos Alcib. c. 7. Plutarch. *in Alcibiad.* p. 211. sq.

c) Thucyd. VII, 86. id quod factum Olympiad. XCI. a. 4.

d) Thucyd. VIII, 63. præcipue 67. 70. sq.

II. Hi vero quum tyrannorum in morem se gererent a), post IV. menses sublati sunt, suffectaque quinque millia, quibus commissa reipubl. cura b).

a) Thucyd. VIII, 70. sq. Senec. *de Tranquil.* c. 3.

b) Thucyd. VIII, 97.

III. Tandem vero Olympiade XCIII. Lysander captis Athenis *triginta tyrannos* constituit a), qui seruitute oppressam tenebant vrbem, sed a Thrasybulo triennio post expulsi sunt b).

a) Plut. *in Lysandro* p. 441. E. Diodor. Sic. XIV. cap. 1.-7. & cap. 33. Xenoph. *Hist. gr. II.* p. 359.

b) Cornel. Nep. *in Thrasyb.* c. 1. sq. Xenoph. *Hist. gr. II.* p. 370.

IV. Expulsis hisce XXX. sine interregno vllo creati sunt anno 2. Olympiad. XCIV. Decemuiri a), qui tunc reip. administrationem habuerunt. Hi vocantur κατ' ἐξοχὴν, οἱ δέκα b), & quisque ex illis Δεκαδοῦχος c).

a) Xenoph. *Histor. Gr. II.* p. 371. sub fin. libri. Diodor. Sic. XIV, 34.

b) Xenoph. *l. c.*

c) Harpocrat. in δέκα καὶ δεκαδοῦχος.

V. Hi

V. Hi decem ſimili crudelitate vſi, expulſi quoque ſunt, & reip. procuratio populo reddita.
Diodor. Sic. XIV, 34. Xenoph. *Hiſt. Gr. II.* ſub finem.

CAP. VIII.

de

Statu Athen. ſub Caſſand.

I. Permanſit ille ſtatus popularis Athenis poſt XXX. & X. illos vsque ad mortem Alexandri M. quando ab Antipatro captæ ſunt Athenæ a), & Oligarchia inſtituta, vt ciuitas ſc. regeretur ab opulentioribus DCCCC. b)

a) Diodor. Sic. XVIII, 18.

b) Idem ibid.

II. Mortuo quarto poſt anno Antipatro, ſubjecta fuit ciuitas Caſſandro a): qui Atheniensibus præfectum dedit b), Demetrium Phalereum c), virum eruditum d), qui licet magna in Athenienſes contuliſſet beneficia e), pro quibus honoribus quoque amplis ab iis affectus fuit f): tamen poſtea, quia libertati eorum minus æquus videbatur, expulſus eſt g).

a) Diodor. Sic. XVIII, 74. Pauſ. *Attic. XXV*, p. 60.

b) Ἐπιμελητὴν Diodor. *l. c.* τύραννον Pauſ. *l. c.*

c) Diodor. Sic. *l. c.* Pauſ. *l. c.*

d) Pauſan. *l. c.* Laert. V, 80.

e) Diodor. Sic. *l. c.* Strabo IX. p. 274. Excerpta Peireſc. p. 52. Laert. V, 75.

f) Nam decretæ illi a populo *trecentæ ſtatuæ* Corn.

Corn. Nep. *Miltiad.* vel *vltra trecentas* Strabo IX. p. 274. vel *trecentæ sexaginta* Diog. Laert. *in Demetrio V*, 75. Plin. XXXIV, 6.

g) Nepos *Phocione* c. 3. Caussa varie traditur a Strabone *l. c.* Laertio V, 76. Cic. *de Fin. V*, 19. Cum autore nostro facere videtur Pausan. *Attic. XXV.* p. 60. & Phædrus V. *fab.* 1. conf. Perizon. *ad Ael. V. H. III*, 17.

III. Pristinam vero libertatem & popularem potestatem ipsis restituit Demetrius Poliorcetes a), in quem, vt & in Antigonum diuinos honores contulerunt b).

a) Diod. Sic. XX, 46. p. 481. sq.

b) Diod. XX, 47. p. 782. sq. conf. Pausan. *Attic. XXV.* sq. p. 60. sq. Plutarch, *in Demetrio* p. 892. sq.

IV. Hanc libertatem suam retinuerunt fere vsque ad Syllæ tempora, siue bellum Mithridaticum a): licet interea temporis aliquando mutationes aliquas subierint, & mala quædam passi fuerint b).

a) Pausan. *Attic. XX.* p. 47. sq. Appian. *de Bell. Mithridat.* p. 322. 332. Plutarch. *in Sylla.* p. 460. sq.

b) Huc pertinent mala, quæ passi sunt a Philippo Macedoniæ rege. Liu. XXXI, 24. 26. & 30.

CAP. IX.

de

Statu Atheniensium sub Romanis &c.

I. Bello Mithridatico cum Athenienses partibus

bus Mithridatis fauerent a), iratus Sylla vrbem eorum obsedit, expugnauit & magna clade affecit, totamque vrbem misere deformauit b).

a) Plut. *in Sylla* p. 458. E. Appian. *de B. Mithrid.* p. 322. Pauf. *Attic.* XX.

b) Præter citatos, Plutarchum, Appianum, Pausaniam v. Vellej. II, 23. Flor. III, 5. Ceterum, si Strabonem IX. v. 274. & Vellej. *l. c.* legas, leniter potius, quam crudeliter cum Atheniensibus Sylla egisse videbitur.

II. Dein ex his malis iterum se emergere cœpit ciuitas beneficio populi Romani, qui post Syllæ mortem eam subleuauit, & libertatem ei reddidit.

Hoc ex Strabone IX. p. 274. colligas. conf. Meurf. *de Fort. Atheniens.* X. p. 99. sq. vbi ex variis autoribus probat, Athenienses αὐτονομίᾳ & libertate illibata ad Vespasianum vsque gauisos fuisse.

III. Præter alios Adrianus omni beneficiorum genere prosequutus est Athenienses, æquas iis dedit leges, jura concessit insignia, vrbem magnopere exornauit.

De hoc in genere Pausan. *Attic.* XX. sub fin. p. 48. de templo vero Jouis Olymp. ab Adriano dedicato, & statuis ejusdem Adriani. Idem *Attic.* XIIX. p. 42. De legibus testatur Marianus *in Chron.* apud Meurf. *de Fortuna Athen.* X p. 104. De aliis beneficiis Xiphilinus *in Adriano* p. Spartianus *in Adriano* XIII. & XX. Cassiodor. *in Chron. in Adriano*

IV. Multa etiam beneficia in Athenienses

contulerunt successores ejus M. Antoninus Pius a), & M. Antoninus Philosophus b).

a) v. Inscriptio vetus Operis Gruteriani p. CLXXVII.

b) Xiphilinus *in M. Antonino Phil.* p. 371.

V. Fauore quoque eos prosequutus est Valerianus, qui mœnia instaurare permisit illis.

Zosim. L. I. c. 29. Zonar. XII, 23. p. 629.

VI. Sed dein Gothi sub Gallieno vrbem in suam potestatem redegerunt, ac depopulati sunt.

Zosin. I, 39. & Zonaras sub Claudio XII, 26. p. 635. hoc a Scythis factum dicunt.

VII. Tandem vero a Turcis misere vastata est anno Christi 1455. ita vt non vrbis, sed vici ignobilis faciem seruauerit a), atque in hanc vsque diem sub eorum potestate sit, voceturque *Satina* b).

a) v. Laonicus Chalcocondylas IX. p. 241. sq. Ducas Hist. Byz. p. 198. & quos citat Meurs. *de Fort. Athen.* X. p. 111.

b) Hoc tradit idem Meursius *l. c.* Cui hoc nomine contradicit Th. de Pinedo ad Stephanum Byz. sub voce Ἀθῆναι. p. 27.

CAP. X.

de *Concione apud Athenienses.*

I. *Concio*, gr. ἐκκλησία, erat cœtus vniuersi populi a), qui si legitimus esset b), summæ rerum præerat ex instituto Solonis c).

a) Am-

a) Ammonius: ἐκκλησίαν ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν σύνοδον τῶν κατὰ τὴν πόλιν.

b) Legitimus erat, si & a magistratu legitimo aduocatus, & die locoque legitimo habitus, & reliqua, quæ continentur in lege de habenda concione, seruata essent: de quibus omnibus deinceps. v. Sigon. *de rep. Athen. II.* 4. p. 496.

c) Hinc Demosthenes *Orat. contra Neæram* p. 529. C. populum Atheniensem omnium rerum, quæ sint in ciuitate, dominum esse, eundemque pro arbitratu de iis statuere posse scribit. Vtrum tamen plus a Solone, an vero a Clisthene demum, Aristide, & Pericle, concionis arbitrio permissum fuerit, dubitari potest, si modo potest. v. Aristot. *de rep. II.* c. 12. & III, 2.

II. Habebat potestatem judicandi de actis senatus a), ferendi leges b), creandi magistratus c), bellum decernendi &c. d).

a) Pollux VIII, 9. s. 95. Idem intelligitur ex Lege, quæ adfertur ex Aeschine in Ctesiphontem & ex Demosth. & Vlpiano in Androt. apud Potter. *de Legg. Attic.* l. III. tit. I. item ex toto sequ. titulo, qui est de Magistratibus. v. Petitus p. 216. sqq.

b) Demosth. *in Timocratem* p. 464. sq. Plura v. apud Sigon. *de rep. Athen. II*, 4. p. 501. sq. Petit. p. 97. sq.

c) Pollux VIII, 10. s. 133. Aeschines *contra Ctesiphontem* p. 278. Sigon. *l. c.* p. 531. sq.

d) Thucyd. *l. c.* 139. sq. c. 145. sq. Sigon. *l. c. II*, 4. p. 502. De ceteris, quorum potestas pe-

 nes

nes concionem fuit, v. Sigon. *de rep. Athen.* II, 4. p. 501, sqq.

III. Locus, quo conueniebat populus, erat vel *forum* a) vel πνὺξ, locus juxta arcem b), vel *theatrum* c).

a) Harpocrat. in Πάνδημος 'Αφροδίτη.

b) Thucyd. VIII, 97. Schol. ad Equit. Aristoph. v. 42.

c) Thucyd. VIII, 93. Pollux VIII, 10. s. 133.

IV. Erant autem *conciones* vel *ordinariae*, dictae 'Εκκλησίαι, siue Εκκλησίαι κυρίαι a), vel *extraordinariae*, dictae Κατεκκλησίαι, & σύγκλητοι 'Εκκλησίαι b).

a) Harpocr. in Κυρία Εκκλησία.
Pollux VIII, 9. s. 95. sq. Schol. Aristoph. *ad Acharn.* v. 19. Petitus p. 196. sq.

b) Pollux VIII, 9. s. 116. Aristophan. Schol. *ad Acharn.* v. 19. Petitus p. 204. sq.

V. *Ordinariae* statis diebus habentur, ter singulis mensibus a) & indicebantur a Prytanibus ex lege & voluntate senatus b).

a) Hoc testatur Vlpianus *in Timocrat.* pag. 227. item *in Orat. de falsa Legatione* p. 100. Sed ex Calendario Attico apud Petitum *in Leg. Attic.* p. 197. sqq. patet, concionem ordinariam quater singulis Prytaneis h. e. intra dierum triginta quinque ambitum, coactam fuisse. Quae sententia etiam Aristotelis fuit apud Harpocr. in κυρία 'Εκκλησία.

b) Harpocrat. *l. c.*

VI. Extraordinariae, si quid grauius incidisset a) pro re nata, indicebantur saepe a Prytanibus

bus b), & a voluntate ſenatus c), ſæpe etiam a ϛρατηγοῖς, ſi de bello agendum eſſet cum populo d).

a) Ariſtoph. Schol. *ad Acharn.* v. 19.

b) Demoſth. περὶ ϛεφάνȣ paſſim. v. quos laudat Sigon. *de rep. Athen. II*, 4. Petitus p. 204. ſq.

c) Nam πρυτάνεις ſunt οἱ διοικȣ̃ντες ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς βȣλῆς παττόμενα. Harpocr. in πρυτανει..

d) Demoſth. *de Corona* p. 323. Petitus p. 204. ſq.

VII. Quia autem multi inuiti conciones obibant, & ſegnes hac in parte erant, propter res moleſtas, quæ aliquando in iis tractabantur; compellebantur eo a miniſtris publicis, qui funem rubro colore tinctum extendebant per forum, qui vero tincti erant eo fune, mulctam pendere cogebantur.

v. Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* v. 22. Pollux VIII. c. 9. ſ. 104. Sigon. *l. c.* p. 498. ſq.

VIII. Præſidebant in concione Proedri, Epiſtata, & Prytanes.

Hoc intelligitur ex Polluc. VIII, 9. ſ. 95. & 96. Harpocr. in Πρόεδροι. conf. Sigon. *l. c.* p. 496.

IX. Initium fiebat ab expiatione: mactabatur porcellus.

Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* v. 44. Pollux VIII, 9. ſ. 104. Harpocrat. in Καθάρσιον.

X. Tum vota nuncupabantur a præcone a), & ſilentium indicebatur b).

a) Demoſth. *contra Timocratem* p. 464. Plura habet Petitus p. 206. ſq.

 b) Col-

b) Colligitur ex Ariſtoph. *Theſmoph.* v. 302. ſq. cum Schol.

XI. Deinde Proedri cum Prytanibus rem proponebant, de qua conſultandum erat, & ſi quod de ea extaret προβούλευμα, eo recitato, jubebat præco in medium conſulere, qui vellet.

Pollux VIII, 9. ſ. 95. Harpocr. in Πρόεδροι. Sigon. *de rep. Athen. II*, 4. p. 499. ex Demoſthene & Aeſchine teſtimonia adfert Petitus p. 206. ſq.

XII. Qui ſententiam eſſent dicturi, debebant eſſe ciues L. annis majores a): arcebantur etiam infames, quique turpem vitam degerant &c. b).

a) v. Schol. Ariſtoph. *ad Plut.* v. 330. Petitus *ad Leg. Attic.* p. 209.

b) Aeſchines *in Timarchum* p. 174. Sigon. *de rep. Ath. II*, 4. p. 500. Petit. *l. c.* p. 205. Kuhn. *ad Polluc. VIII*, 9. ſ. 104. n. 61.

XIII Suffragia dabat populus per Χειροτονίαν a).

a) i. e. *per extenſionem manuum* v. Valeſ. *ad Harpocr.* p. 75. Sigon. *l. c.* p. 501.

XIV. Senatusconſultum a populo ita ratum factum per χειροτονίαν, vocabatur ψήφισμα, valebatque in perpetuum. Antequam vero a populo probatum erat, dicebatur προβούλευμα, valebatque tantum vnius anni ſpatium.

Vlpian. *ad Oration. contra Ariſtocratem* p. 219. Petitus p. 121. ſq. Sigon. *l. c.* p. 501.

XV. Scribebantur ψηφίσματα, vt nomen Oratoris, aut ſenatoris, qui cenſuerat, & nomen

men tribus, quæ in πρυτανείῳ erat, adscriberetur.

Vide testimonia a Sigonio *l. c.* p. 501. producta ex Demosthenis *Orat. de corona* p. 316.

CAP. XI.

de

Præcipuis tribunalibus Atheniensium & primo de Areopago.

I. Areopagus fuit curia Atheniensium a) græce Ἄρειος πάγος h. e. *Martis collis* b).

a) Sic vocat Hieronymus *in Epist. ad Tit.* c. 1. Solinus c. 13. vocat *locum judicii* apud Athenienses. Juuenal. Sat. IX. v. 1[illegible]. *curiam Martis.*

b) Sic dicitur Act. XVII, 19. & alibi. Xenoph. Ἀπομνημ. III, 5. §. 20. & alii, vocant τὴν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλήν. Demosth. *in Aristocrat.* p. 437. τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαστήριον.

II. A *Marte* denominatus, quia primus ibi causam subiisse dicitur *Mars.*

Pausan. *Attic. XXVIII.* p. 68. De dissentiente Aeschylo, aliisque v. Meursius *in Areopago* c. 1. p. 3. sq.

III. In cacumine hujus *collis* erat *Tribunal*, ad quod Mars causam dixisse fertur.

v. Holstenius *ad Steph. Byzant.* in Ἄρειος πάγος.

IV. Coram tribunali hoc erant λίθος ἀναιδείας, & λίθος ὕβρεως. In altero stabat *reus*, in altero *actor.*

Pausan. *Attic.* XXVIII. p. 68. conf. Hadr. Junii *Animadu.* I, 3. p. 6. sq.

 V. Qui-

V. Quibus superstructum fuit templum, inde dictum ὕβεως καὶ ἀναιδείας.

Clemens Alexandr. *in Protrept.* p. 12. E. Cic. *de Leg. II*, 11. n. 28.

VI. Prope tribunal duæ erant columnæ, leges habentes inscriptas, secundum quas judicabant Areopagitæ.

Lysias *de cæde Eratosthenis* circa med. p. 7. & *in Andocidem*, non longe ab init. p. 48.

VII. A loci nomine senatus hujus curiæ dictus Ἀρειόπαγος a), & membra ejus Ἀρειοπαγῖται b).

a) Frequentius occurrit diuisim Ἄρειος πάγος, vel ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ, item ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή.

b) e. g. Lucian. *in Acharnens.* p. 281.

VIII. Eligebantur illi olim ex quibuslibet ciuibus, sed probatis, justis, religiosis.

Fuisse Areopagum ante Solonem, cum aliunde, tum ex Marmore Oxon. n. 5. & 6. & 26. constat; sed vnde Areopagitæ ante Solonem legerentur, certo non posse dici videtur. Quæ auctor noster hic tradit, eadem fere habet Meursius *in Areopago* c. III. p. 13. sed Meursius nullum adducit testimonium. v. Perizon. *ad Ael. V. H. V*, 15. v. & Sigon. *de rep. Athen. II*, 5. p. 507.

IX. Postea ex instituto Solonis, illi soli, qui Archontes fuerant.

Plutarch. *in Solone* p. 88. D. Pollux VIII, 10. s. 118. Pluribus hoc probat Meursius *l. c.*

X. Hæc curia totius Græciæ fuit grauissima, seuerissima, sanctissima.

Lysias

Lysias *in Andocidem* p. 48. vocat σεμνότατον καὶ δικαιότατον δικαστήριον. Xenoph. Ἀπομνημ. III, 5. §. 20. Seneca *de Tranquill.* c. 3.

De grauitate & auctoritate hujus judicii judicare licet ex Pausan. *Messen. V*, p. 290. Gell. XII, 7. Cic. *ad Attic. I*, 14. Suid. in Ἀρεοπαγίτης.

XI. Judicabant Areopagitæ de quibusuis grauioribus delictis a):

1. de Furtis b).
2. de Insidiis c).
3. de Vulneribus voluntariis d).
4. de Veneficiis e).
5. de Incendiis f).
6. de Homicidiis g).
7. Religionis etiam curam habuerunt, in Deorum contemtores, aut nouorum rituum, & peregrinorum Deorum introductores seuerissime animaduertentes h).

a) Hoc tradit Maximus *Prol. ad Dionys. Areopagit.* ex Androtione & Philochoro.

b) Cic. *de Diuinat. I*, 25.

c) Harpocr. & Suidas in Βουλεύσεως.

d) Περὶ τραύματος ἐκ προνοίας i. e. *de vulnere consulto, animoque occidendi inflicto.* Pollux VIII, 10. s. 117. Lucian. *in Timon.* p. 145.

e) Pollux *l. c.* Aelian. *V. H. V*, 18. Gell. XII, 7.

f) Περὶ πυρκαϊᾶς (ἐκ προνοίας) *de sponte & consilio facto incendio.* v. Pollux *l. c.* Lucian. *de Gymnas.* p. 281.

g) Aelian. *V. H. V*, 15. Pollux *l. c.* Hesych. in Δικαστήρια.

h) Demosth. *in Neæram* p. 528. C. Hinc Justin. Martyr *in Exhortatione ad Gentiles* Platonem, ait, suam de Deo opinionem non ausum fuisse proferre in publicum, metu Areopagi. Hinc intelligitur locus *Actor. XVII*, 19. ad quem vide Interpretes.

XII. Grauiora crimina morte puniebant a), leuiora mulctis, quas in ærario reponebant b).

a) Aelian. *V. H. V*, 18.

b) Pollux VIII, 9. f. 99.

XIII. Initio hi judices tribus tantum vltimis diebus cujusque mensis sedebant a), post vero sæpius, & singulis fere diebus b).

a) Pollux VIII, 10. f. 117.

b) Lucian. in Bis Accusato p. 221.

XIV. Cum conuenissent in curiam judices, mox præco populum tuba secedere jubebat & silere.

Aeschyl. *Eumenid.* v. 561. sq. cum Schol.

XV. Tum is ex Archontibus, qui *βασιλεὺς* dictus, considebat inter judices.

Pollux VIII, 9. f. 90. Antiph. *Or. XVI.* p. 157. sqq.

XVI. Ante omnia autem peragi solebant solenniter sacrificia.

Colligitur ex Demosth. *in Aristocratem* p. 438. B. & ex aliis locis, qui ad sequentem §phum adducentur.

XVII. Mactatorum animalium carnibus insistebant coram tribunali, & *actor* & *reus*, amboque jurabant.

De-

Demosth. *l. c.* Antiphon. *Orat. de cæde Herodis* p. 94.

XVIII. Inde *reus* in lapidem Ἀναιδείας, *actor* in lapidem ὕβρεως adscendentes a), causas suas alternis vicibus agebant b), vel per se vel per patronos c).

a) Pausan. *Attic.* XXVII. p. 68.

b) Lucian. *de Gymnas.* p. 281.

c) Lucian. ibid.

XIX. Initio per se ipsi causas agebant actor & reus a). Postea vero *Decem* sorte electi constituti sunt hujus curiæ patroni b).

a) Sextus Empir. *aduersus Mathem. II.* p. 304.

b) De *Oratoribus* v. Lucian. *l. c.* & *in Bis Accusato* p. 223. *Sorte fuisse lectos*, testatur Harpocr. in Συνήγοροι. Denique *decem fuisse lectos* testis Schol. Aristoph. *ad Vesp.* v. 689.

XX. Patronis istis non licebat vti procemiis, artibusue oratoris.

Pollux VIII, 10. s. 117. Lucian. *de Gymnas.* p. 281. Huc alludit Quintil. VI, 1. §. 7. & alibi.

XXI. Judices audita vtraque parte, tacite ferebant sententiam.

Demosth. *in Aristogit.* p. 493. C. Macrob. *Saturn. VII*, 1. Juuenal. IX, 102. Hinc prouerbium: Καὶ Ἀρεωπαγίτου σιωπηλότερος, vel στεγανώτερος, *Areopagita taciturnior.*

XXII. Vtebantur ad id calculis *albis*, & *nigris* a), qui, vt ab albis possent distingui ab judicibus in tenebris judicantibus, erant *perforati* b). Hi *damnabant*, illi *absoluebant* b).

a) Vl-

a) Vlpianus in Timocratem p. 239. A. Ouid. *Metaph. XV*, 41. sq. Plutarch. *in Alcibiad.* p 202. D.

b) Pollux *VIII*, 10. ſ. 123. qui tamen locus de Heliææ potius, quam de Areopagitico judicio accipiendus eſt cum Meurſio *in Areopag. c. VIII.* p. 59. Huc pertinet Lucian. *in Bis Accuſato* ſub fin. p. 237. ſq. conf. Ariſtoph. Schol. *ad Veſp.* v. 981.

XXIII. Hos calculos injiciebant in *vrnas*, quæ duæ erant.

Vtriusque meminit Ariſtoph. *Veſp.* 981. & 685. vbi conf. Schol. Item v. 750. ſqq. cum Schol.

XXIV. Vrnarum altera erat *ænea*, dicta ἐλέȣ, altera *lignea*, dicta θανάτȣ. In priorem injiciebant *albos*, in poſteriorem *nigros*.

Schol. Ariſtoph. *ad Veſp.* v. 981. & 985. vbi vrnæ iſtæ dicuntur ἀμφορεῖς, item κάδισκοι. v. & Florens Chriſtianus *ad loc. Ariſtophanis*.

XXV. Si alborum numerus eſſet major, in tabula cerata exarabatur vngue linea breuior, ſin contra, longior.

Schol. ad Ariſtoph. *Veſp.* v. 106.

XXVI. Si vero in vtraque vrna pares eſſent calculi, alius in vrnam ἐλ ȣ injiciebatur a præcone, qui calculus Mineruæ dictus.

Ariſtides *Orat. in Mineruam.* Julian. *Orat. III.* p. 114 D. Alludit Philoſtr. *in vit. Sophiſt. II,* 3. p. 568. vbi Ἀθηνᾶς ψῆφος *de ſententia ſalutifera* conf. Lucian. Reuiuiſcent p. 401. & Lambin. *ad Cic. Orat. pro Milon.* c. 3.

XXVII.

XXVII. Condemnatus reus ilico in vincula conjectus ad supplicium ducebatur.

Hoc factum esse apparet ex Lycurgi *Or. adu. Leocratem* p. 134. an vero semper & statim, dubium videtur. Ex Demosthene *adu. Cononem* p. 730. C. manifestum, Areopagum etiam exilio mulctasse sontes. Omitto, quæ autoris nostri sententiæ opponi possunt ex iis, quæ habet Meursius *in Areop. c. IV.* item ex Ælian. *V. H. V*, 18.

XXVIII. Ante latam sententiam in vinculis non erat reus, poteratque tunc, si de causa sua desperaret, exilio judicium euitare a); pœna vero illi erat bonorum publicatio b).

a) Demosth. *in Aristocratem* p. 438. B. Pollux *VIII*, 10. f. 117.

b) Pollux *VIII*, 9. f. 99.

XXIX. Hæc curia fuit totius Græciæ antiquissima a). Quando autem cœperit, de eo lis est b). Sunt, qui putant, a Solone institutam c), sed falso: fuit enim ante Solonem d). Sed is majorem ei autoritatem conciliauit e).

a) Antiquitatem illi Demosthenes adstruit, *Orat. in Aristocratem* p. 438. C. incertus, vtrum ejus originem ad heroas, an ad ipsos Deos referat.

b) De hac lite Meurf. *in Areopago* cap. *III.* p. 11. sq. & ipse Plutarchus *in Solone* p. 88. D. E.

c) Plutarch. *l. c.* Cic. *de Offic. I*, 22.

d) Aristot. *Pol. II*, 10. Marmor. Oxon. n. 5. 6. & 26.

e) Forte eo, quod ex ejus instituto illi tantum

in

in Areopagum legerentur, qui Archontum munere functi essent. Plut. *in Solone* pag 88. D. Ceterum ex Polluce *VIII*, 10. s. 125. constat, a Solone etiam Ephetis prælatos fuisse Areopagitas, si modo ibi πρ:κατέςησε legendum, & non potius προσκατέςησε.

XXX. Imminuta vero ejus auctoritas est per Periclem a), non tamen plane periit ejus dignitas, sed longo post tempore durauit b).

a) Plutarchus *in Pericle* p. 155. E. p. 157. A. Aristotel. *Pol. II*, 10. Diod. Sic. l. *XI*. c. 77. p. 59. Ex quibus illud quoque cognoscitur, Periclem hac in re opera Ephialtæ vsum fuisse.

b) Mentionem ejus facit Cic. *ad fam. XIII*, 1. Lucas *Act. XVII*, 19. imo sub Imperatoribus Gratiano & Theodosio Ρȣ́φιος Φῆςος, Proconsul Græciæ vocatur & Ἀρειοπαγίτης Inscript. Gruteri n. 7. p. 464. Id quod Meursii sententiæ aduersatur, sublatum Areopagum, Imperatore Vespasiano, existimantis, *in Areopago c. III.* p. 16. Reinesius ad allegatam Inscriptionem notat, sibi videri esse illum Festum, qui a Valente missus, vt Asiam proconsul administraret Zosim. *IV*. ab Ammiano Marc. *I*, 29. vocari Festum Tridentinum. Mox probabilius putat, inscriptionem referendam esse ad Rufum Festum Auienum, qui fortasse is ipse sit, quem Ammianus innuat. Locus Ammiani est l. XXIX. p. 563. vbi de Festo Tridentino eadem, quæ Reinesius, conjicit Valesius. Zosimi locus est l. *IV*. c. 15.

CAP.

CAP. XII.

de
Judicio Ephetarum.

I. Seuerum erat etiam Δικαστήριον Ephetarum dictum τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ a).

a) Demosth. *contra Aristocrat.* p. 438. C. & ex eo Harpocrat. in Ἐφέται. Hesych. ἐπὶ Παλλαδίῳ.

II. Institutum tradunt a Demophoonte.

Pausan. *Attic.* XXVIII. p. 69. Harpocrat. in ἐπὶ παλλαδίῳ. At Pollux *VIII*, 10. ſ. 125. originem ejus ad Draconem refert. Quos auctores inter ſe diſſentientes in concordiam reuocat Cl. Jo. Tob. Krebſius *in diſſ. de Ephetis Athenienſium* Lipſ. 1740. habita.

III. In hoc tribunali ſedebant primis temporibus non tantum *Attici* judices, ſed etiam *Argiui.*

Harpocrat. in Ἐπὶ παλλαδίῳ.

IV. Draco dein Argiuos ejecit, & conſtituit in eo tantum *Athenienſes.*

Hoc colligitur ex loco Pollucis *VIII*, 10. ſ. 124. 125. v. Sigon. *de rep. Ath. III*, 3. p. 519.

V. Judices numero erant LI. a) ætate L. annorum, non infra b).

a) Pollux *l. c.* Ipſe Demosth. *Orat. adu. Macartatum* p. 666. A.

b) Suidas in Ἐφέται.

VI Solon ita reliquit: ſolummodo grauiores quaſdam cauſas ab hoc tribunali tranſtulit ad Areopagiticum, vt ejus augeret autoritatem.

Ex Demoſthenis *Or. contra Macartatum* p. 666. item *contra Ariſtocratem* p. 433. C. item ex Pol-

Pollucis *l. c.* facile hæc cum Sigonio *de rep. Athen. III*, 3. p. 519. colligas. Adde Plut. *in Solone* p. 88. sq.

VII. Hi Ephetæ judicabant potissimum de *cæde inconsulta* a).

a) Περὶ ἀκεσίων φόνων Hesych. *l. c.* Demosth. *adu. Aristocratem* p. 438. C. Aelian. *V. H. V*, 15. Cetera, de quibus *Ephetæ* judicarunt, vide apud Sigonium *l. c.* & Perizon. *ad Aelian l. c.*

VIII. Dicti sunt Ἐφέται, ἀπὸ τοῦ ἐφιέναι, a *prouocando*, quia a minoribus judiciis ad hoc prouocari poterat.

Scilicet ὁ Δράκων παρέδωκε τοῖς Ἐφέταις τὴν κρίσιν, ἐφέσιμον ἀπὸ τοῦ βασιλέως πεποιηκώς i. e. *Draco hoc judicium Ephetis permisit, simulque potestatem fecit a Rege* (i. e. secundo inter nouem archontas) *ad Ephetas prouocandi*, vt Pollux *l. c.*

Hanc Etymologiam probat Doctissimus Krebsius in laudata Dissertatione, rejectis aliis aliorum.

IX. Designabantur hoc modo: ex singulis tribubus, quæ decem erant, eligebantur viri probatæ vitæ quinque. His addebatur vnus sorte designatus, & sic erant vnus & quinquaginta.

Hæc omnia leguntur apud Schol. Aristoph. *ad Plut.* v. 277. Itaque Sigonius ad locum Scholiastæ prouocat, ea probaturus, quæ ab auctore nostro post Sigonium hic dicuntur, hac ductus ratione, *quod lectio cum sortitione conjuncta non possit in alios judices, quam Ephetas, conuenire, in l. de rep. Ath. III*, 3. p. 519.

Sed

Sed quum esse magni momenti videantur, quæ jam semel iterumque laudatus Krebsius huic sententiæ Sigonii opponit §. V. diss. citatæ, præstat hic ignorantiam profiteri, quam vel Sigonium vel Bosium hoc nomine sequi.

CAP. XIII.

de

Judicio Heliastico.

I. Celeberrimum etiam Athenis fuit judicium *Heliasticum* dictum, gr. a) Ἡλιαία vel Ἡλιαστικὸν b).

a) Pausan. *Attic. XXVIII.* p. 69.

b) Subintellecto Δικαστήριον.

II. Sic dictum, quia erat sub dio, & radiis solis feriebatur.

Schol. Aristoph. *ad* Νεφ. v. 860. & alibi. Aliam notationem habes apud Vlpianum in Timocrat. p. 227. C.

III. Hinc judicem agere in hoc tribunali dicitur ἡλιάζειν, & ipsi judices ἡλιασταὶ appellantur b).

a) e. g. Aristoph. *Lysistr.* v. 381.

b) e. g. Aristoph. *Equit.* 255. Harpocrat. in Ἡλιαία.

IV. Numerus judicum in hoc tribunali non semper idem fuit a), sed pro causarum modo, major vel minor b).

a) Pollux VIII, 10. s. 123.

b) Vlpianus *in Timocrat.* p. 226. B. Plura v. apud Petitum *ad Leges Atticas* p. 309.

V. Sorte designabantur a). Et designati jurejurando graui & sancto se adstringebant b).

a) Colligit hoc Petitus p. 309. ex verbis Demofth. *adu. Ariftogitonem* p. 494. A.

b) Hoc jusjurandum dicitur ὅρκος ἡλιαςῶν, legiturque apud Demofthenem *contra Timocratem* p. 481.

VI. Quod ad ordinem attinet, quo in hoc judicio agebatur, hic erat: Actor, fi quem in judicium vocare vellet, a Thefmothetis petebat veniam accufandi aliquem a), qua data, vocabat eum in jus per κλητῆρα b). Illud *citare* gr. προσκαλεῖσθαι c). Tum actionem fuam libello infcriptam tradebat d).

a) v. Petitus *in Leg. Attic.* p. 314. Non videtur hæc venia data effe, nifi prægreffa ἀνακρίσει, de qua Suid. in Ἀνάκρισις & Vlpian. *in Midianam* p. 176. A.

b) Schol. Ariftoph. *ad Vefp.* v. 189. Harpocr. in Κλητῆρες Salmaf. *ad Jus Attic.* p. 858.

c) Ariftoph. Νεφ. v. 1280. vbi Schol. vide. Etiam καλεῖσθαι Demofth. *in Ariftocr.* p. 437. B.

d) Vlpian. *in Midianam* p. 172. B. Demofth. *Or. de Cherfonefo* p. 38. B. talem libellum vocat πινάκιον. & Suidas πρόκλησιν etiam dictam fuiffe teftatur γραμματεῖον h. e. tabulam, feu libellum, cui actio infcripta.

VII. Cum conueniffent judices, magiftratus actiones in forum introducebant, & judicibus poteftatem judicandi dabant, quod græca phrafi εἰσάγειν δίκας εἰς τὸ δικαςήριον a). Vnde δίκη εἰσαγώγιμος b).

a) Sigon. *de Rep. Athen. III*, 4. p. 523. & qui ab eo citantur. Harpocr. in Ἡγεμονία δικαςηρίȣ: & Lyfias *contra Alcibiad.* Ἀςρατεία; fub init. Adde

Lyfiæ

Lysiæ *Or.* κατὰ Νικομάχου sub init. Demosth. *adu. Lacritum* p. 598. B.

b) Demosth. *in Zenothemid.* p. 577. C. in Lacritum p. 598. A. Lysias in Pancleonem ab init.

VIII. Introducta in forum causa, poterat reus judicium a se depellere, aut in aliud tempus differre quatuor modis, vel per παραγραφὴν a), vel ὑπωμοσίαν b), vel ἀντιγραφὴν c), vel ἀντίληξιν d).

a) παραγραφὴ est exceptio opponi solita, si res jam ante judicata esset, vel si nullus esset magistratus, qui eam introduceret, vel si de ea re nulla lex esset v. Suidas in hac voce. Vlpian. *in Midianam* p. 170. C. Pollux VIII, 6. f. 57.

b) Ὑπωμοσία est jusjurandum ad impetrandam judicii dilationem pertinens, si quis excuset aut morbum, aut mortem domesticorum, aut aliquod aliud infortunium. Ita Vlpian. *in Midianam* p. 170 C conf. Harpocrat. in hac voce, & quos citat ibi Valesius.

c) Ἀντιγραφὴ est recriminatio, si quis reus ipse accusatorem accusat. Pollux VIII, 6. f. 58. v. Docti viri ad Harpocrationem.

d) Ἀντίληξις, si quis absens foro, per præconem citatus, neque audiens, judicium deseruit, & intra duos menses actori litem mutuam intentauit. Sic Sigon *de rep. Athen. III*, 4. p. 524. ex Polluce VIII, 6. f. 61. conf. Wolfius *in Midianam* p. 361. C.

IX. Si nullo ex his remediis vteretur reus, debebat vterque, & actor & reus jusjurandum dare: actoris προωμοσία, rei ἀντωμοσία dicebatur. Vtramque vocem explicat Pollux VIII, 6. f. 55.

 conf.

conf. Vlpian. *in Or. de Falsa Legat.* p. 100. A. Schol. Ariſtoph. *ad Veſp.* v. 1036.

X. Præterea pecuniam aliquam deponere tenebantur ambo, cujus hæ ſunt ſpecies, Πρυτανεῖα, Παράστασις, Παρακαταβολὴ, Ἐπωβελία.

Horum omnium explicationem lege apud Polluc. VIII, 6. ſ. 38. 39. Sigon. *l. c.* p. 525. Harpocrat. in his vocibus. De Prytaneis ſpeciatim, deque differentia inter *Prytanea* Athenienſium, & inter *Sportulas*, & inter *Sacramentum* Romanorum Kuſter. *ad Ariſtoph. Nub.* v. 1134. & v. 1182.

XI. Hoc peracto, dabatur dicendi poteſtas actori & reo a), vel patrono b), ſed ordine optimo, ad Clepſydram c).

a) v. Heraldus *ad Jus Atticum & Rom. VI,* 10. n. 3. ſq.

b) Suid. in Συνήγορος. Colligas etiam ex Æſchine *contra Cteſiphont.* p. 302. C.

c) Ariſtoph. *Schol. ad Acharn.* v. 693. v. Æſchin. *in Cteſiphontem* p. 302. C. Demoſth. *in Nicoſtratum* p. 723. B. & alibi ſæpe. Alludit ſæpe Lucian. e. g. *Reuiuiſc.* p. 395. 403.

XII. Singulis tantundem infundebatur aquæ a), & ne dolus ſubeſſet, huic rei erat præfectus Ἐφύδωρ dictus b).

a) Hoc ſemper factum eſſe, videtur dubium ob ea, quæ leguntur apud Demoſth. *in Macartat.* p. 659.

b) Pollux VIII, 9. ſ. 113. Kuſter ad Suid. in διαμεμετρημένη.

XIII. Hinc prouerbium πρὸς τῇ κλεψύδρᾳ &c.

i. e.

i. e. ad Clepſydram orare: πρὸς ὕδωρ ἀγωνίζεσθαι, vt loquitur Demoſth. in Macartat. p. 659. A. Cicero *de Orat. III.* §. 34. *Ad clepſydram clamare.* Huc pertinent alia prouerbia: *Aquam perdere*, ἄλλως ἀναλίσκειν ὕδωρ, & forte etiam illud: *Aqua hæret.*

XIV. Vtraque vero audita parte, judices ſuffragia dabant per calculos, & judicabant.

Xenoph. *Sympoſ.* p. m. 704. ad quem locum & Sigon. p. 527. prouocat, vbi plura de calculis. conf. Pollux VIII, 5. ſ. 16.

XV. Si damnaſſent reum, multabant pecunia, vel alia aliqua pœna. Si capitis damnaſſent, mox tradebant vndecemuiris a), qui κατ' ἐξοχὴν dicti οἱ ἕνδεκα b).

a) Lyſias κατὰ τῶν σιτοπώλων ab init.

b) Schol. Ariſtoph. *ad Veſp.* v. 1103. & Νομοφύλακες & Θεσμοφύλακες & Ἄρχοντες dicti videntur v. Viros doctos ad Polluc. VIII, 9. ſ. 102.

XVI. Quem vero pecunia multauerant, tradebant iis, qui πράκτορες, id eſt, *exactores* dicti.

Demoſth. *in Theocrinem* p. 510. A. *in Ariſtogit.* p. 494. B. Mentio eorum etiam in Euangelio Lucæ XII, 58.

XVII. Si litem æſtimatam ſoluere non poſſet, in vincula conjiciebatur.

Nepos *Miltiad.* c. 7.

XVIII. Quin immo filius infamis erat, & ſi parens in carcere mortuus eſſet, in vinculis iisdem tenebatur.

Nepos *in Cimone c. I.*

In hunc morem invehitur Demosth. *Epist. III.* de Lycurgi Liberis p. 114.

XIX. Ceterum merces, quam accipiebant hi judices Heliastæ pro singulis caussis, quas judicauerant, erat τριώβολος.

Obolum vnum tantum heliasticum se accepisse ait Strepsiades apud Aristoph. *Nub.* 861. De duobus obolis mentio fit a Schol. *ad Ran.* v. 140. ac simul de tribus v. Pollux VIII, 9. s. 20. & s. 113.

CAP. XIV.

de

Judiciis & Actionibus Forensibus.

I. Judicia erant vel *publica*, vel *priuata.*

II. *Publica* vocantur κατηγορίαι a) *priuata* δίκαι b).

a) Δίκαι δημοσίαι vel δίκαι δημοσίαι nempe δεδικασμέναι apud Demosth. *in Timocratem* p. 469. B.

Sunt autem judicia publica, quæ ex *legibus publicis* descendunt. Leges porro *publicæ*, quæ de *publicis criminibus* latæ. Ita Salmas. *de Modo Vsurar.* p. 106. sqq. vbi plura.

b) Δίκαι ἴδιαι seu ἰδιωτικαί. Demosth. ibid. & Salmas. *l. c.*

III. Κατηγοριῶν variæ erant species:

1. Γραφὴ, quæ erat variorum criminum publicorum a), vt φόνου, τραύματος ἐκ προνοίας, πυρκαΐας, φαρμάκου, βουλεύσεως, ἱεροσυλίας, ἀσεβείας, προδοσίας, ἑται-

ἑταιρήσεως, μοιχείας, ἀγαμίε, ἀςρατείας, λειποςρατίε, λειποταξίε, συκοφαντίας &c. b).

2. Φάσις c).

3. Ἔνδειξις d).

4. Ἀπαγωγή e).

5. Ἐφήγησις f).

6. Ἀνδρολήψιον g).

7. Εἰσαγγελία h).

a) Harpocrat. in Γραφὴ Salmaſ. *de Modo Vſurar.* p. 108. Heraldus *ad Jus Att.* p. 195.

b) i. e. cædis, vulneris de induſtria (inflicti,) incendii, veneficii, inſidiarum, ſacrilegii, impietatis, proditionis, impudicitiæ, adulterii, cœlibatus, neglectæ militiæ, deſertæ militiæ, deſerti ordinis, calumniationis &c.

Ita fere enumerat crimina publica Sigon. *de rep. Athen. III*, 1. p. 509. Sed adeundus & Pollux VIII, 6. ſ. 40.

c) i. e. delatio & patefactio delictorum occultorum. Sigon. *l. c.* Pollux VIII, 6. ſ. 47. Eſt vero vox ἀπὸ τε φαίνω.

d) Actio in eos, qui quum æs publicum non diſſoluiſſent, ideoque infames eſſent, tamen magiſtratum gerere, aut judicare parati erant. Nam hos cuiuis ciuium licuit ἐνδείκνυσθαι *indicare.* Mentionem facit Demoſth. *in Timocrat.* p. 464. C. v. Vlpian. p. 239. B. Schol. Ariſtoph. *ad Veſp.* v. 1103. Salmaſ. *de Modo Vſur.* p. 779. ſqq. Meminit de Andocid. *de Myſteriis* p. 185.

e) *Actio in fures & graſſatores, quos quis abſentes* ἐνδυκνῦναι, *praeſentes autem, & in ipſo furto* de-

deprehensos abducere poterat. Sigon. p. 511. Vlpian. *in Timocrat.* p. 239. B. Lysias *in Agoratum* sub fin. pag. 126. Salmas. *de Modo Vsur.* p. 773. sqq.

f) i. e. *sontis delitescentis submonstratio* Sigon. p. 511. Salmas. *de M. V.* p. 777. sq. Pollux VIII, 6. s. 50.

g) i. e. actio aduersus eos, qui delitescentes apud se homicidas se dedituros recusarent. Pollux *l. c.* Harpocrat. in hac voce. Salmas. *de M. V.* p. 212. sq.

h) Actio aduersus eum, qui in iis rebus, de quibus nullae leges sunt, deliquit, siue magistratus sit, siue orator. Ita Sigon. *l. c.* p. 495. v. Harpocrat. in hac voce. Pollux VIII, 6. s. 51. Salmas. *de M. V* p. 589. Desider. Heraldus *Obs. ad Jus Att.* p. 220. sqq.

IV. Δικῶν varia itidem genera a), vt *κακηγορίας, αἰκίας, βίας, παρανοίας, κακώσεως, ψευδομαρτυρίας, παρακαταθήκης, συμβολαίων, μισθώσεως οἴκου, ἀποστασίου, ἀποπομπῆς, κλοπῆς* &c. b).

a) Ita fere τὰ τῶν ἰδιωτικῶν δικῶν ὀνόματα recensentur a Sigonio *l. c.* p. 512. A. quo non multum differt Pollux VIII, 6. s. 31.

b) i. e. conuitii, verberationis, violentiae, dementiae, malae tractationis, falsi testimonii, depositi, commerciorum, domus locationis, deserti patrocinii, repudii, furti, &c.

Pro *παρανοίας* Sigonius habet *παροινίας ebrietatis*, id quod e Polluce VIII, 9. s. 89. posse confirmari videtur. Sed fortasse Bosius noster quorundam MSCtorum Pollucis lectionem probandam

bandam putauit, quæ diserte exhibent παρανοίας, quæ lectio & ob ea, quæ Jungermannus ad Pollucem adfert, defendi potest, & ob locum Ciceronis *de Senect. c. VII. de Sophocle a filiis in judicium vocato, quod videretur desipere:* maxime vero ob ea, quæ leguntur apud Xenoph. Απομ. I, 2. §. 49. & apud Aristoph. Νεφ. v. 843.

CAP. XV.

de
Suppliciis & Pœnis apud Athenienses.

I. Pœnæ præcipue & vsitatiores erant a).

1. Ἀτιμία, *infamia, & publica ignominia* b).
2. Δουλεία, qua reus in *seruilem* conditionem redigebatur c).
3. Στίγματα, notæ, quæ fronti, vel manibus seruorum, si aufugissent, aut aliquid grauius deliquissent, candenti ferro inurebantur d).
4. Στήλη, pœna, qua columnæ alicui majusculis characteribus inscribebatur facinorosi crimen e).

a) Pollux VIII, 7. s. 69. hæc *pœnarum* τιμημάτων genera omnia, præter δουλείαν, recenset.

b) Hujus pœnæ in legibus Atticis frequens mentio. v. Diog. Laert. I, 55. Quem locum si cum Æschine *in Timarch.* p. 174. C. conferas, intelliges, hac ἀτιμίᾳ notatis interdictum fuisse jure concionandi. Sed interdictum aliis etiam juribus ciuium, maxime honorum potestate. v. Sigon. p. 516. præcipue vero Cl. Krebsius

in Commentatione de Stelitis Atheniensium p. 6. sq.

c) Hanc pœnam subierunt, quicunque ex lege vendebantur. v. Argumentum Orat. Demosth. contra Eubulidem p. 535. C. Plut. *in Solon.* p. 91. A.

d) De hac seruorum pœna Lipsius *Elect. II*, 15. & Hermannus Hugo *de prima scribendi origine* c. 19. cum Obseru. Trotzii p. 189. sq. v. Pollux III, 8. §. 79.

e) De hac pœna Demosth. *Philipp. III.* p. 49. A. Pollux VIII, 7. §. 73. & alibi. Ex instituto de ea egit paullo ante laudatus Krebsius *in diss. de Stelitis Atheniensium.*

5. Δεσμὸς *vinculorum pœna*, quæ diuersi generis erant:

1. Κύφων, vinculum ligneum, quo ceruices noxiorum deprimebantur a). Alio nomine κλοιὸς dicitur & κλῷος b).

2. Χοῖνιξ erat lignum, cui pedes noxiorum inserebantur, & constringebantur c). Alio nomine ξύλον d), Attice κᾶλον e), etiam ποδοκάκη f), & ποδοστράβη dicitur g).

3. Σανὶς, tabula, in qua malefici ligabantur h).

4. Τροχὸς rota, ad quam vincti serui, qui fugerant, furtumque fecerant, verberibus cædebantur i).

a) Aristoph. *Pl.* v. 458. c. Scholiis: Sic dictum, quod caput κύφειν cogeret. Latinis *Cuspus*, si Salmasius audiendus *de M. V.* p. 814. vel potius Suidas.

b) Suidas in κύρων.

c) Schol.

c) Schol. Ariſtoph. *ad Pl.* v. 276. Salmaſ. *ad Achill. Tat.* p. 648. ſqq.

d) Ariſtoph. *Equ.* 393. Ξύλον τετρημένον vocatur. *Lyſiſtr.* 681. & Ξύλον πεντεσύριγγον *Equ.* 1046. ab eodem.

e) Heſychio dicitur Κάλιος. Sed in καλίζωνσι, κάλα, inquit, τὰ ξύλα.

f) Ποδοκάκκη edidit Jo. Taylor. *in Orat. I. Lyſiæ aduerſus Theomneſtum* p. 81. vbi Lyſias ipſe explicat verba e lege Solonis ἐν τῇ ποδοκάκκῃ δεδέσθαι per ἐν τῷ ξύλῳ δεδέσθαι v. Demoſth. *in Timocratem* p. 475. B.

g) Schol. Ariſtoph. *ad Equ.* v. 366.

h) Ariſtoph. Θεσμοφ. v. 938. & 947.

i) Schol. ad Ariſtoph. *Pl.* v. 876.

6. Φυγὴ *exilium*, quo quis expellebatur patria, ſine ſpe reditus a). Poterat tamen ab eo magiſtratu, qui illum pepulerat, reuocari domum. Exulum bona proſcribebantur, & publicabantur. Non certus locus ipſis præſcribebatur b).

a) Suid. in Ὀςρακισμός.

b) Schol. Ariſtoph. *ad Equit.* v. 851. & *ad Veſp.* v. 941.

7. *Oſtraciſmus*, ſpecies quædam exilii, quo ciuem potentem, quem pernicioſum judicabant, per X. annos ab vrbe abeſſe jubebant a), communibus ſuffragiis datis per teſtulam, quæ græce ὄςρακον, vnde nomen Ὀςρακισμὸς b).

Si non 6000. teſtularum eſſent, ratus non erat Oſtraciſmus c). Conuenit *Oſtraciſmus* cum *exilio* in genere, quia vterque expellebatur patria d). Differt autem ab *exilio* in eo, quod *exulum*

exulum bona proscribebantur, & publicabantur, non item τῶν ἐξωστρακισθέντων e). *His* etiam præscriptus erat locus, *illis* non f). Quando institutus sit Ostracismus, dubium est. Alii Hippiam g), alii Clisthenem ejus autorem faciunt h). Desiit in Hyperbolo, homine improbo vnico hoc exilii genere multato. Ab Atheniensibus transsumserunt Syracusani, sed hi pro ὀστράκοις adhibuere πέταλα *folia*, vnde dictus πεταλισμὸς l).

a) Aristot. *Polit. III*, 13.

b) Diodor. Sic. XI. c. 55. p. 41. Plutarch. *in Aristide* p. 322. E. *in Pericle* p. 157. B. *in Alcibiade* p. 197. A.

c) Schol. Aristoph. *ad Equ.* v. 851. Plut. *l. c.* & Pollux VIII, 5 f. 20.

d) Schol. Aristoph. *ad Vesp.* v. 941.

e) Schol. Aristoph. *l. c.*

f) Suidas in Ὀστρακισμὸς & Schol. Aristoph. *l. c.*

g) Heraclides *de Rebuspublicis* apud Meurs. *Lect. Att. V*, 18.

h) Ælian. *V. H. XIII*, 24. Alii alios instituti auctores narrant, quos vide apud Meursium *l. c.* Clisthenem fuisse auctorem verisimile est. Nam & Diodor. Sic. post ejectos Pisistratidas institutum Ostracismum tradit, & Harpocration primum Hipparchum Pisistrato propinquum fuisse Ostracismo ejectum, & Aristoteles *l. c.* testatur, Clisthenem voluisse αὐξῆσαι τὴν Δημοκρατίαν.

i) Schol. Aristoph. *ad Equ.* v. 851. *Plut. in Aristide* p. 322. D. *in Nicia* p. 530. D.

l) Dio-

l) Diodor. Sic. XI. c. 87. pag. 65. Hesych. in πεταλισμὸς.

CAP. XVI.

de

Capitis Suppliciis.

I. *Supplicia capitis* apud graecos, praecipue Athenienses, erant:

1. Ξίφος, *gladii supplicium* a).
2. Λιθοβολία, *lapidatio* b).
3. Κατακρημνισμὸς, *praecipitatio de rupe* c).
4. Καταποντισμὸς, *Demersio* d).
5. Φάρμακον, *Venenum* e).
6. Βάραθρον, *Dejectio in barathrum, locum profundum* f).
7. Τυμπανισμὸς, *Verberatio ad necem, facta per stipites* g).
8. Βρόχος. *Laqueus*, seu *Suspensio* h).
9. Πῦρ, *Ignis*, siue *Combustio*.

a) Pollux VIII, 7. §. 71. inter Ἐργαλεῖα τῦ δημίυ *instrumenta rerum capitalium vindicis* refert Ξίφος.

b) Aelian. *V. H. V*, 19. Cic. *de Offic. III*, 11. v. v. Meurs. *ad Lycophr.* v. 331.

c) Eurip. *Troad.* v. 720. Pausan. *Phocic.* c. II, p. 802. Aelian. *V. H. XI*, 5. conf. Henelii *Otium Wratislauiense* c. X.

d) Schol. Aristoph. *ad Equ.* v. 1360. v. Potter. *ad Lycophr.* v. 239. & Wolfius *in Cur. Philol.* ad Math. XVIII, 6.

e) Aelian.

e) Ælian. *V. H.* I, 16. Plato *in Phæd.* ab init. & ſub fin.

f) Ariſtoph. *Plut.* v. 431. cum Schol. Harpocr. in hac voce, & Valeſ. ad eum p. 30.

g) Schol. Ariſtoph. v. 476. Multa de hac pœna habet Gatakerus *Adu. Miſc.* c. XLVI. p. 907. cf. Wolfius *in Cur. Philol.* ad Ebr. XI, 35.

h) Pollux VIII, 7. ſ. 71. inſtrumentis carnificis adnumerat Βρόχον.

Pars tertia.

de

Rebus Militaribus.

CAP. I.

de

Militia terreſtri.

I. In exercitu græcorum erant:

1. Pedites.
2. Curribus vecti.
3. Equis vecti.

v. Ælian. *Tactic.* c. 2. vbi ſic vocantur, 1) τὸ πεζικὸν 2) τὸ ἐπ' ὀχημάτων 3) τὸ ἐφ' ἵππων.

II. Peditum genera tria:

1. Ὁπλῖται, grauis armaturæ milites,
2. Ψιλοὶ, leuis armaturæ milites,
3. Πελτασαὶ, qui *peltam* gerebant, licet hi aliquando ſub ψιλοῖς comprehenſi, opponantur ὁπλίταις.

Ælian.

Ælian. *Tact.* c. 2. p. 14. Arrian. *Tact.* p. 10. Suid. in ὁπλῖται. De Pelta Pollux I, 10. s. 134. & quos laudant Interpretes ad Nepot. Iphicr. c. I. *Peltastas* vocat *cetratos*. Liu. XXXI, 36.

III. *Curribus vecti* a). Mos ex *curru* pugnandi antiquior apud græcos videtur, quam ex equo b).

a) Arrian. p. 53.

b) Nam apud Homerum heroes in prælium semper *curru*, nunquam *equis* vehuntur. e. g. Ιλ. II. Catal. Nav. v. 282. Ιλ. XXIII. v. 501. seq. Itaque Lucretii opinio V, v. 1296. verisimilitudine caret. conf. Palæphatus c. I. Hermannus Hugo *de Milit. Equ. I*, 6. p. 37. sq.

IV. Currus plerique duobus trahebantur equis.

Homer. Ιλ. V. v. 195. sq. Ιλ. XIX, 400. Virg. *Æn. VII*, 280. Accessit tamen nonnunquam tertius Homer. Ιλ. XVI, 471.

V. In quouis curru vehebantur duo, vnde δίφρου nomen a). Horum alter ἡνίοχος *auriga*, alter παραιβάτης, qui monstrabat aurigæ, quo flectendum esset b). Hic si cominus pugnandum esset, de curru desiliebat c).

a) Est enim δίφρος, quasi διφόρος. Eustath. ad Ιλ. P. p. 1154. l. 39.

b) Eustath. *l. c.* & ad Ιλ. X. p. 1380. l. 13.

c) Homer. Ιλ. P. v. 480. & passim v. Herm. Hugo *l. c.* p. 42.

VI. *Equis vecti.* Inter græcos nobilissimi equitandi arte fuere Thessali, eorumque equitatus maxime celebratus a). Lapithæ primi traduntur

tur vsi equo, quod pro portento habitum aliis b). Vnde fabulæ de Centauris & Hippocentauris c).

a) Xenoph. *de Agesilao* p. 522. Polyb. IV, p. 278. Pausan. *Phocic. I.* p. 799. Justin. VII, 6. Herm. Hugo *de Milit. equestr. I*, 2. p. 10. sq.

b) Virg. *Georg. III*, 155. Sed quis primus homines equo vehi docuerit, de eo non conuenit inter auctores. v. Brunnerus *ad Palæph. I.* p. 89.

c) Palæph. περὶ ἀπίςων c. I. conf. Ælian. *V. H. IX*, 16.

VII. Apud Athenienses nemo in equitum numerum admittebatur, nisi prius esset probatus ab Hipparcho, vel Phylarcho & Senatu quingentorum.

Xenoph. *Hipparch.* p. 753. Huc pertinet δοκιμασία equitum, de qua Lysias κατὰ Ἀλκιβιάδȣ Λειποτ. p. 132. Petitus *ad Leg. Att.* p. 550.

VIII. Requirebantur in *equite* duo, *bonorum copia* & *corporis robur.*

Xenoph. *Hipparch.* p. 753.
Petitus *l. c.* p. 552.

IX. In equo requirebatur, vt esset non meticulosus, non indomitus, & vt sessorem admitteret, eique pareret: alioquin rejiciebatur.

Xenoph. *Hipparch.* p. 753. Ἀπομνημ. III, 3. §. 4. Petit. *ad Leg. Att.* p. 551.

X. Periculum hujus rei fiebat τȣ̃ κώδωνος ψόφῳ. i. e. sonitu tintinnabuli a). Vnde κωδωνίζειν est probare b).

a) Schol. Aristoph. *ad Ran.* v. 78. & Suidas in κωδωνίσαι.

b) Ari-

b) Ariſtoph. *Ran.* v. 735. Heſych. in Κωδωνίσω, Aliam hujus translationis originem tradit Vlpian. *ad Or. de Falſa Legat.* p. 105. B.

XI. Equi longa attriti militia excuſabantur. Hi in maxillis notabantur figura aliqua, quæ græce τροχὸς dicitur a), etiam τρυσίππιον b). Vnde prouerbium ἐπιβάλλειν τρυσίππιον, *pro excuſatum habere* c).

a) Heſych. in Ἵππυ τροχός.

b) Heſych. in τρυσίππιον. Kuſterus *ad Suid.* in Ἵππῳ γήρασκε.

c) Ex Eupolide adducit Euſtath. ad *Odyſſ.* Δ. p. 197. l. 44. v. quæ viri docti notant ad Polluc. VII, 33. ſ. 186.

XII. Equitum varia reperiuntur nomina pro armaturæ varietate, vt δορατοφόροι, κοντοφόροι, ἀκροβολισαὶ, ὑπποτοξόται, ἀμφιπποι, διμάχοι, κατάφρακτοι, καὶ μὴ κατάφρακτοι.

Explicantur hæc vocabula ab Æliano *Tact. II.* p. 14. ſq. ab Arriano p. 15. De ἀμφίπποις vide eundem p. 8. de καταφράκτοις & ἀφράκτοις p. 13. & 14. De Διμάχαις Heſych. in h. v. & Pollux I, 10. ſ. 132.

XIII. Καταφράκτων equi tegebantur, & ornabantur variis munimentis & ornamentis, qualia ſunt προμετωπίδια, παρώτια, παρήια, προςερνίδια, παραπλευρίδια, παραμηρίδια, παρακνημίδια a), στρώματα b), φάλαρα c).

a) i. e. frontalia, *aurium & maxillarum tegmina, pectoralia, laterum tegumenta, femorum munimenta, ocrea.* Pollux *I,* 10. ſ. 140. vbi pro παρώ-

τια legitur etiam παρώπια i. e. *tegamenta oculorum equinorum.*

b) i. e. *strata equorum.* Xenoph. Κύρȣ παιδ. VIII. sub fin. p. 190. Dicuntur & ἔποχον. Xenoph. περὶ Ἱππικῆς sub fin.

c) i. e. *equorum equitumque ornamenta.* Pollux X, 12. *Esse equitum etiam ornamenta*, manifestum ex Liu. IX, 46. v. Herm. Hugo *de mil. equ. II*, 3.

XIV. Militiæ nomina dare ex lege tenebantur Athenienses a), quando relati erant in album Lexiarchicum b), siue quum annum duodeuicesimum attigerant c).

a) Legis meminit Vlpian. *in Olynth. III.* p. 29. B.

b) Lycurgus *adu. Leocratem* p. 146. Pollux VIII, 9. s. 105.

c) De hoc anno testatur Vlpian. *l. c.* vt de anno vigesimo Pollux *l. c.* Sed facilis eorum conciliatio.

XV. Nomina eorum, qui militiæ se dabant, inscribebantur tabulis publicis a). Conscribere milites græce dicitur στρατολογεῖν b), καταλέγειν c) καταγράφειν, vel καταγραφὴν siue κατάλογον ποιεῖσθαι d).

a) Schol. Aristoph. *ad Equit.* v. 1366. Tabulæ illæ publicæ dicuntur κατάλογος. Vnde Xenoph. Απομν. III, 4. §. 1. ἐκ καταλόγȣ στρατευόμενος, *qui militat tanquam ordinarius & ex ciuibus lectus miles.*

b) e. g. a Plut. *in Mario* p. 410. A.

c) Aristoph. *Equit.* 1064.

d) Polyb. *de Milit. Rom.* c. I. §. 2.

XVI.

XVI. Obſtringebant ſe ſacramento militari, qui nomina dederant a). Et ſcutum & haſtam accipiebant publice b).

a) Hoc ſacramentum legitur apud Lycurgum *adu. Leocratem* p. 146. ſq. & Polluc. VIII, 9. ſ. 105.

b) Harpocrat. in περίπολος.

XVII. Prima militiæ tirocinicia deponebant obeundo agro Attico, eumque contra omnem vim tutando. Dictique ex eo περίπολοι.

Pollux VIII, 9. ſ. 105. Harpocr. in περίπολος Alludit Ariſtoph. *Au.* 1177.

XVIII. Durabat ætas militaris per ſpatium annorum XLII. ab anno vitæ XVIII. ad annum LX.

Huic auctoris noſtri ſententiæ non poſſum ſubſcribere. Nam lex apud Vlpian. *ad Olynth. III.* p. 29. B. jubet ad quadrageſimum vsque annum militare. Et hanc legem reſpicere videtur Macrob. *in Somn. Scip. I,* 6. p. 29. vt obſeruat Lipſius *de Milit. Rom. I.* dial. 2. Difficultas quidem hic non mediocris oritur ab Eponymis illis, qui vocantur λήξεως vel etiam ἡλικιῶν, de quibus Harpocr. in Ἐπώνυμοι & Suidas in eadem voce & alibi, quæ diffiucltas & Boſium & Sigonium *de Rep. Athen. IV*, 5. p. 554. ſeduxiſſe videtur; ſed ſuſtuliſſe illam difficultatem Petitus *ad Leg. Att.* p. 549. videtur, & ſi forte prorſus ſuſtuliſſe neges, non tamen eſt, cur a claris verbis legis diſcedas.

XIX. Vacationem a militia habebant, & excu-

 ſaban-

sabantur *seniores* & *prouectioris ætatis homines*, *qui morbo laborabant*, *publicani* a), *infames* &c. b).

a) Demosth. *in Neæram* p. 521. A.

b) Lysias κατὰ Ἀλκιβιάδȣ Ἀςρατείας p. 142. Meurs. *in Themide Att. I*, 10. p. 26. sq.

XX. Excludebantur militia etiam *mancipia*. Hæc nunquam nisi in summo discrimine conscribebantur.

Aristoph. *Ran*. v. 33. & ad h. l. Schol. & Spanhemius. Suidas in οἰκοι. Pausan. *Achaic*. c. XV. p. 559. Petitus *ad Leg. Attic*. p. 547.

XXI. Militiam detrectare Athenis nemini ex ciuibus licebat a): ceteroquin amittebat jus suffragii reliquaque ciuium priuilegia b).

a) Hoc manifestum ex jurejurando epheborum apud Vlpian. *ad Orat. de Falsa Legat*. p. 117. B. & apud alios. v. Petitus p. 153. sq.

b) Æschines contra Ctesiph. p. 299. B. Petitus p. 556. sq. conf. Suid. in Ἀναυμαχίȣ.

XXII. Et ne hi, qui militiæ nomen dederant, desererent, notæ inurebantur eorum manibus, quæ ςίγματα dicuntur.

Huic obseruationi in Compendio Antiquitatum Rom. justior videtur locus esse, quam hic. Nam stigmatum militarium sub Cæsaribus demum fit mentio. Interim de iis consule Lips. *de Mil. Rom. I*, 9. Herm. Hugo *de scribendi orig*. c. XIX. p. 196. & qui a Wolfio allegantur *in Curis Phil*. ad Gal. VI, 17.

XXIII. Militabant autem antiquitus proprio ære.

Hoc tum aliunde, tum inde patet, quod secundum

dum Vlpianum *in Or.* περὶ συντάξεως p. 50. A. Pericles primus constituit militanti populo stipendium.

XXIV. Ex Græcis primi Cares mercede militasse traduntur, quare ea gens vt *vilis* & *mercenaria* habita a). Vnde prou. Καρικοὶ & Καρίμοιροι b).

a) Suidas in Ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον & Ἐν καρὸς εἴπετο τάξει. Cic. pro Flacco c. XXVII. Strabo XIV. p. 456 Michael. Apostolius VIII, 34. & XV, 59. Meurs. *ad Lycophr.* v. 1384.

b) Hesych. in his vocibus. Simile prou. v. apud Homer. Ιλ. IX. v. 378.

XXV. Sed postea per totam Græciam inualuit hoc, vt mercede & alienis stipendiis militarent, non solum pro patria, sed etiam pro exteris.

Aristophanes sæpe hunc morem tangit e. g. *Au.* v. 1367. v. Polyæn. III, 9. §. 35. & 51. Ita Plato præ paupertate it militatum Ælian. *V. H. III*, 27. Ita Agesilaus pro Ægypti rege conductus militat. Plutarch. *Agesil.* p. 616. C. D. conf. Xenoph. *in Agesilao* p. 524. sq.

XXVI. Apud Athenienses primus Pericles induxit morem conducendi pretio milites.

Vlpian. *ad Orat. de Syntaxi* p. 50. A. Meurs. *ad Lycophr.* v. 1384.

XXVII. Stipendium non semper fuit idem.

XXVIII. Initio pedites singulis diebus duos obolos accipiebant a); postea quatuor b), vnde τετρωβόλου βίος pro *victu militari* c) & τετρωβολίζειν pro *militare* d).

a) Demosth. *Philipp. I*, p. 17. C.

 b) Meurs.

b) Meurf. *Lect. Attic. II.* 8. Petitus *ad Leg. Att.* p. 554.

c) Eufiath. ad Οδυσ. α. p. 39. l. 42.

d) Pollux IX, 6. f. 64.

CAP. II.

de *Armis Militiæ.*

I. Arma militiæ trium funt generum, vel *ad corpus muniendum*, vel *ad hoftem lædendum*, vel *ad vrbem oppugnandam.*

De diuerfis generibus armorum v. Pollux I, 10. f. 133 fqq. vbi arma & ad tegendum & ad petendum comparata communi nomine ὅπλα; arma vero ad vrbem oppugnandam peculiari μηχανήματα dicuntur.

II. Arma, quibus corpus tegebant, erant:

1. περικεφαλαία *galea* a), quæ etiam dicitur κράνος b), κόρυς c), κυνέη d).
2. Θώραξ, lorica e).
3. Ζωστὴρ vel ζώνη, *cingulum* f).
4. Κνημῖδες, *ocreæ* g).
5. Ἀσπὶς, *Clypeus* h), vel Θυρεὸς *fcutum* i).

a) Pollux I, 10. f. 135.

b) Pollux *l. c.*

c) Theocr. Idyll. XVI. v. 81.

d) Homer. Ιλ. κ. v. 257. & 335.

e) Homer. Ιλ. Γ. v. 332. Thoracis defcriptio legitur apud Paufan. *Phoc.* c. XXVI. p. 863.

f) Homer. Ιλ. Δ. v. 132. fqq. Ιλ. Λ. v. 234. Dicitur

citur & μίτρη Ιλ. E. v. 857. De quibus vocibus vid. Euſtath. ad Ιλ. Δ. p. 345.

g) Homer. Ιλ. Γ. v. 330. & Τ. v. 369.

h) Homer. Ιλ. E. v. 453. & paſſim.

i) Polyæn. VIII, 7. 2. Differt ἀσπὶς a Θυρεῷ Ἀσπὶς erat figura rotunda: Θυρεὸς oblonga. Eadem differentia inter clypeum & ſcutum. v. Turneb. *Adu. XI*, 27. Periz. *ad Ael. V. H. III*, 24. Adde Euſtath. ad Odyſſ. p. 331. l. 43.

III. *Galea* ſæpe fiebat ex *ære*, ſed potiſſimum ex *pellibus animalium*, vnde λεοντέη a), ταυρείη b), αἰγείη c), ἀλωπεκίη d), κυνέη &c.

a) Sc. περικεφαλαία i. e. *galea e pelle leonina confecta.*

b) i. e. *galea e pelle tauri.* Homer. Ιλ. κ. v. 258.

c) i. e. *galea e pelle capræ.* v. Euſtath. *ad Odyſſ.* p. 832. l. 48. Heſych. in αἰγείην.

d) i. e. *galea e pelle vulpis.* Homer. Ιλ. Γ. v. 336. conf. Euſtath. p. 319. l. 31.

IV. A latere galeæ erat lorum, ὀχεὺς dictum, quo alligabatur ceruicibus militis.

Homer. Ιλ. Γ. v. 372. Euſtath. ad h. l. p. 323. l. 14.

V. Galea habebat criſtam, quæ græce φάλος a), & λόφος b).

a) Homer. Ιλ. Γ. v. 362. vbi tamen aliud quidquam λόφος notare videtur v. Euſtath. p. 321. l. 49. ſq. & p. 457. l. 37. ſq. Interim Heſych. φάλος, inquit, ὁ λόφος τῆς περικεφαλαίας v. Lipſ. *de Milit. Rom. III*, 5.

b) Homer. Ιλ. Γ. v. 337. & Τ. v. 383.

VI. Θώραξ erat munimentum pectoris, quod

conficebatur vel ex *lino* a), vel ex *ære* b), vel *corio* & *ære* c).

a) Hom Ἰλ. β. v. 529. seu Catal. Nav. v. 36. & v. 337. Pausan. *Eliac. II.* c. XIX. p. 499. *Att.* c. XXI. p. 50.

b) Hom. Ἰλ. N. 371. & 397. Ἰλ. A. v. 371. Paus. *Phoc* c. XXVI. p. 863.

c) De his paulo post §. 8.

VII. *Aereus* erat ex *lamina erecta*, vocabaturque Θώραξ ςάδιος a) vel ςατὸς b).

a) Apollon. Rhod. *Argon. III.* v. 1225. p. 155.

b) Hesych. Στάδιος χιτὼν, ςατὸς θώραξ. v. Salmas. *ad Tertullian. de pallio* p. 105. & 50. Eustath. ad Ἰλ. Δ. p. 345. l. 21. sq.

VIII. Ex *corio* & *ære* simul, qui confectus erat, ita se habebat: corio apponebantur *hami* vel *annuli*, *catenarum* instar, qualis thorax ἁλυσιδωτὸς dictus a) siue *squamarum* instar, qualis λεπιδωτὸς b), & Φολιδωτός c).

a) Schol. Apollon. *Rhod.* ad v. 1225. p. 234. Talis Θώραξ Virgilio *Æn. III*, v. 467. est *lorica conserta hamis.* Hujusmodi loricam innuere videtur Pausan. *Bœot.* c. XXVI. p. 761. vbi tamen pro vulgato Φωλίδων necessario legendum puto Φολίδων. Homer. Ἰλ. E. v. 113. videtur vocare ςρεπτὸν v. Eustath. p. 400. l. 17. Confer, quæ viri docti notant ad Hesych. in ἁλυσίθετος.

b) i. e. *lorica squamata* Herod. IX. p. 593. A. De eadem *Æn. IX*, 707.

c) i. e. *thorax squamatus* Pollux I, 10. ſ. 134.

IX. Ζωςὴρ vel ζώνη, *cingulum*, quo tota armatura cin-

cingebatur a). Hinc ζώννυσθαι pro accingere se ad prælium b).

a) Homer. Ιλ. Δ. v. 134. & ad h. l. Eustath. p. 345. l. 21. Pollux II, 4. s. 166.

b) Homer. Ιλ. Λ. v. 13. Adde Pauf. *Bœot.* XXVII. p. 743.

X. Κνημίδες, *ocreæ*, seu *tibialia* ex *ære* a), ferro, alioue metallo erant b). Latera fibulis adstringebantur ad malleolos c).

a) Alcæus apud Athen. XIV. c. V. sub fin. p. 627.

b) e. g. ex *Orichalco* Hesiod. *Scut.* v. 122. ex *stanno* Homer. Ιλ. Σ. v. 612.

c) Homer. Ιλ. Γ. v. 330.

XI. Ἀσπὶς *clypeus* erat vel ex *ligno* a), vel *vimine* b), vel *pellibus* c), qualis clypeus muniebatur ænea lamina d).

a) Plin. VI, 40.

b) Virg. *Æn.* VII, 632. Hesych. Ἰταῖαι, αἱ ἀσπίδες; i. e. *salignæ*, *clypei*, quod primum ex hac materia conficerentur, in Ἰταίαι.

c) Homer. Ιλ. Ε. v. 452. Μ. v. 425.

d) Homer. Ιλ. Η. v. 223.

XII. Partes clypei sunt ἄντυξ a), vel ἴτυς b), περιφέρεια b), κύκλος b), quæ notant ejus *circumferentiam*, siue *orbem* c): ὄμφαλος, *umbo*, eminentia in medio clypeo d): τελαμών. *lorum*, quod trajiciebat clypeum, vbi ab humeris dependebat e). Πόρπαξ, *annulus*, quo retinebatur clypeus f), pro quo dein ὄχανον *ansa* erat g).

a) Homer. Ιλ. Σ. 479.

b) Pollux I, 10. §. 133. Eusth. ad Iλ. E. p. 456. l. 22.

c) Eustath. ad Iλ. Z. p. 483. l. 12. sq.

d) Pollux *l. c.* Vnde ἀσπὶς ὀμφαλόεσσα. Homer. Iλ. Z. 118.

e) Homer. Iλ. Σ. v. 480. & π. 802. Eustath. ad Iλ. β. p. 184. l. 28. sq.

f) Eustath. *l. c.* l. 32. Schol. Aristoph. *ad Equit.* v. 845.

g) Ὄχανον ab ἔχω teneo. Eustath. *l. c.* & Schol. Aristoph. *l. c.* Pollux I, 10. §. 133.

XIII. Pingi vtplurimum in illis consueuerunt effigies auium, & quadrupedum, vt aquilarum, leonum, quin immo Deorum, & Solis ac Lunæ figuræ.

De Scutis Trojanis hoc in genere tradit Plinius XXXV, 3. Sic clypeo Achillis continentur cœlum cum luna ac sideribus, terra, mare, leones &c. apud Homer. Iλ. Σ. v. 478. sq. Sic scutum Herculis variis picturis exornatum describitur ab Hesiodo *in Scut.* v. 139. seq. Multa hujusmodi clypeorum exempla apud Pausaniam occurrunt e. g. *Messen. XVI.* p. 319. *Phoc. XXVI.* p. 863. conf. Schol. Aristoph. *ad Ran.* v. 960.

XIV. Magni fuere veteres plerique clypei, ita vt totum corpus obtexerint a). Hinc ἀνδρομήκεις b) & ποδηνεκεῖς appellantur c).

a) Tyrtæus carm. III. v. 23. seq. Virg. *Æn. II*, 227.

b) i. e. *hominis staturam æquantes.* Sic vocantur in Schol. minoribus ad Homer. Iλ. B. v. 389.

c) Ho-

c) Homer. Ιλ. Ο. v. 646. qui alias vocat ἀμφιβρότην ἀσπίδα Ιλ. Δ. v. 32. hoc eſt τὴν ἀμφὶ τὸν βροτὸν ἄνθρωπον, ἢ τὴν σκέπουσαν ὅλον τὸν ἄνθρωπον. Euſtath. ad Ιλ. B. p. 184. l 36.

XV. Figura clypei, ἀσπίδος, fuit rotunda, vnde ἀσπίδες εὔκυκλοι a) & πάντοτε ἴσαι dicuntur b).

a) Homer. Ιλ. E. v. 453.

b) Homer. Ιλ. M. v. 294.

XVI. Θυρεὸς vero fuit forma oblonga, latine *ſcutum*.

De hac forma *ſcuti clypeique* Lipſ. *de Milit. Rom. III*, 2. Adde quæ ſupra.

XVII. Arma, quæ vocent:

1. Ἔγχος & δόρυ, *haſta*, & *lancea*.
2. Ξίφος, *enſis*.
3. Ἀξίνη & πέλεκυς, *bipennis* & *ſecuris*.
4. Τόξον, *Arcus*.
5. Ἀκόντιον, *Jaculum*.
6. Σφενδόνη, *Funda*.

Pleraque enumerat Pollux I, 10. ſ. 133. ſqq. Et de ſingulis in ſequentibus dicendi erit locus.

XVIII. Ἔγχος & δόρυ conficiebatur ex *ligno* plerumque *fraxino* olim, vnde μελίη a). Αἰχμὴ ſiue *cuſpis* ejus erat ex *ære* b), vt & σαυρωτὴρ inferior pars, quæ terræ infigebatur c).

a) Homer. Ιλ. T. 390. Π. 143. Euſtath. ad Ιλ. B. p. 213. l. 34. Plin. XVI, 13.

b) Homer. Ιλ. Z. v. 320. Euſtath. ad h. l. p. 505. l. 24.

c) Homer. Ιλ. K. v. 153. Pollux I, 10. ſ. 136. Eu-

Euſtath. ad Iλ. N. p. 915. l. 34. Hier. Magius *Miſcell. III*, 2. p. 126.

XIX. Haſta duplex erat vel ὀρεκτὴ, qua *cominus* a), vel παλτὴ, qua *eminus* pugnabatur, ſiue *miſſilis* b).

a) Homer. Iλ. B. v. 543. ſ. Catal. Nau. v. 50.

b) Strabo X. p. 309. vbi multa de vtroque genere haſtæ. conf. & Euſtath. ad Homer. *l. c.* p. 213. l. 37. ſqq.

XX. Ξίφος, *enſis* olim ſuſpendebatur a baltheo ſupe humerali a). *Vagina* ejus vocabatur κολεός b).

a) Heſiod *Scut.* v. 221. Homer. Iλ. B. v. 45.

b) Homer. Iλ. Γ. v. 271. ſq.

XXI. Ἀξίνη & Πέλεκυς, *Bipennis* & *Securis.* Hiſce etiam heroes aliquando pugnaſſe leguntur.

Τῇ ἀξίνῃ Agamemnonem petit Piſander apud Homer. Iλ. N 612. Vtriusque, & bipennis & ſecuris mentio Iλ. O. v. 711.

XXII. Τόξον *arcus* erat ex ligno plerumque a). Ejus nerui, græce νεῦρα, erant ex pilis equinis, vnde ἱππείοι b), vel ex *tergoribus* in corrigias diſſectis temporibus heroicis c). Pars extrema, cui neruus alligabatur, κορώνη dicta d) & fere inaurata erat.

a) Ex cornu etiam Homer. Iλ. Δ. v. 105. Lycophr. v. 563.

b) Heſych. in Ἱππείων v. Meurſ. *ad Lycophr. l. c.*

c) Homer. Iλ. Δ. v. 122.

d) Homer. Iλ Δ. v. 111.

XXIII. *Tela*, græce Βέλη a) & ὀϊστοὶ b) & ἰοὶ c) erant ex leuiore ligno d), cuſpides eorum *ferrea*

rea e), veneno aliquando inficiebantur f) Præterea alæ addebantur, quo velocius volarent g).

a) Homer. Ιλ. Α. v. 51.

b) Hesiod. Scut. v. 130. Homer. Ιλ. E. v. 171.

c) Homer. Ιλ. Δ. v. 116. Adde Heronem Ctesibium in Βελοποιηκοῖς p. 3. vbi, βέλος καλεῖται, inquit, πᾶν τὸ ἐξαποστελλόμενον ὑπὸ τῶν ὀργάνων h. e. *Telum dicitur quicquid ejaculari ope instrumentorum solemus.*

d) Hine *sagittæ* latinis *virgæ* & græcis ῥάβδοι dictæ videntur apud Lipsium *de Milit. Rom.* Poliorcet. IV, 6.

e) Hine *telum* vocat σιδυρὸν Homer. Ιλ. Δ. 123.

f) Homer. Οδυσ. Α. v. 261. Virg. *Æn. IX.* v. 773.

g) Homer. Ιλ. Δ. v. 116. E. 171.

XXIV. Ἀκόντιον, *jaculum*: sed diuersa jaculorum genera habuere, vt ὑσσὸς a), αἰγανέη b) γρόσφος c). Nonnulla ex illis torquebantur loro, quod græce ἀγκύλη i. e. *amentum* dicitur d). Vnde hujusmodi jaculum μεσάγκυλον e).

a) Polyb. *de Milit. Rom. II.* §. 5.

b) Homnr. Οδυσ. Δ. v. 626.

c) Eusttath. ad Homer. *l. c.* p. 190. l. 56. sq.

d) Colligitur hæc vocis significatio ex Schol. ad Eurip. *Orest.* v. 1477. Hinc Eustathius ad Ιλ. β. p. 260. l. 27. ἀγκύλην dici, ait, τὴν τῆς αἰγανέας λαβὴν, *ansam jaculi.*

e) Eustath. *l. c.* l. 32. vbi etiam *ipsum jaculum* ἀγκύλην dici testatur.

XXV. Σφενδόνη, *funda*, figuram oualem referebat a), & paulatim in duo lora desinebat b). Fiebat

bat ex lana aliquaque materia c). Ea emittebantur lapides d) & laminæ plumbeæ e).

a) Facile hoc colligitur ex verbis Dionysii *Perieg.* v. 5. sq.

b) Videatur Icon fundæ & funditoris Balearis apud Stewech. *ad Veget. I*, 16.

c) Hom. Iλ. N. v. 599. seq. & 716. v. Eustath. p. 925. l. 53. vbi etiam ex chordis factam testatur.

d) Lips. *de Milit. V*, 20. Pollux X, 31. s. 146.

e) Pollux *l. c.* vocat μολυβδύνας *plumbeos globos.* Latini vocant *plumbum.* Ouid. *Met. II*, 727. *plumbeam glandem.* Lucret. VI, 177.

XXVI Hactenus de armis, quibus vtebantur in præliis. Nunc de *armis* siue *machinis*, quibus vtebantur in obsidionibus. Græce μάγγανα olim dicebantur a), deinde μηχαναὶ b).

a) Hesych. Μάγγανα, μηχανήματα.

b) Lips. *Poliorcet. I*, 3.

XXVII. Antiquissimæ machinæ videntur fuisse Κλίμακες a). Erant κλίμακες scalæ, quibus conscendebantur mœnia b).

a) Inuentor earum fertur Capaneus, vnus e septem ducibus, qui Thebas expugnarunt. *Veget. IV*, 21. conf. Diod. IV, 67. p. 268. Anthol. IV, 8. Εἰς ἀνδριάντα Καπανέως. Secundum quosdam interpretes Κρόσσαι apud Homer. Iλ. M. 443. sunt scalæ: qua de re longa disputatio apud Eustath. ad *l. c.* p. 862 l. 40. sqq.

b) Veget. IV, 21. De scalarum conficiendarum ratione, varia earum figura &c. Stewech. ad

Veget. IV,2. p. 231. ſq. De aliquot earum generibus Lipſ. *Poliorcet. I*, 6.

XXVIII. Κριὸς, *aries*, erat lignum C. vel CXX. pedum a), laminis ferreis munitum, capite ferreo, (græce κεφαλὴ b) aut ἐμβολὴ c) dicitur,) non diſſimile arietino capiti, vnde κριὸς appellatur d). Vtebantur eo ad deſtruendos muros e).

a) De ariete longo octoginta pedes Appian. *de Bell. Parth.* p. 272. v. Lipſ. *Poliorcet. III*, 1.

b) Joſeph. *de B. Jud. III*, 9.

c) Suid. in Ἐμβολή.

d) Eodem prope modo *aries* deſcribitur a Joſepho *de B. Judaico III*, 9. Suida in κριὸς & προτομή.

e) Virgil. *Æn. XII*, 706. Vitruu. X, 19.

XXIX. Ἑλέπολις machina ingens, continens alias minores machinas, ex quibus lapides ceteraque miſſilia emittebantur a). Inuenta traditur a Demetrio Poliorceta b).

a) Deſcriptio hujus machinæ legitur apud Diod. Sic. XX, 49. p. 785. &c. 92. p. 817. Ammian. Marcellin. XXIII. p. 414. Vitruu. X, 22.

b) Plutarchus ei inuentionem tribuere videtur in Demetrio p. 897. D. ſq. & 898. A. Sed in ea conſtruenda vſus eſt Demetrius labore Epimachi Athenienſis architecti. Vitruu. *l. c.*

XXX. Χελώνη, *teſtudo*, machina, qua tegebantur, & tuti erant milites ab hoſtium telis, vt teſtudo a teſta ſua tegitur.

Machinæ hujus deſcriptio peti poteſt a Liu. XXXIV, 39. XLIV, 9. Athenæo de machinis biblicis apud Turneb. *in Aduerſ. XXIII*, 33.

Vi-

Vitruu. X, 19. De variis illius generibus Lipſ. *Poliorcet. I*, 5. Figuram illius habes apud Lipſ. *l. c.* p. 481. Stewech. ad Veget. IV, 14. p 244. & apud Vitruuium.

XXXI. Χῶμα, *agger*, altitudine ſuperans mœnia, quæ obſidebantur a). Latera lapide erant munita b).

a) Eſt machina bellica ex terra, aliaque materia conſtructa, paullatimque verſus vrbem oppugnandam producta & ſublata, vt ex alto pugnarent milites. Suid. in ἔγεςα Thucyd. II, 75. Zoſimus II, 25.

b) Lipſ. *Poliorcet. II*, 3.

XXXII. Πύργοι, *turres*, ex ligno mobiles, quæ aggeri ſuperſtruebantur, a rotis agebantur a). Faſtigia tegebantur tergoribus crudis b).

a) Diod. Sic. XIV, 52. p. 276. Hinc Athenæus vocat Φορητὰς πύργους apud Turneb. *Aduerſ. XXIII*, 31. Vitruuius autem X, 19. *turres ambulatorias*. Appian. IV. *Ciuil.* p. 1011. πύργους ἐπτυγμένους, *turres plicatiles*, quia ſc. hæ turres etiam diſſolutæ in exercitu circumferri poſſent, vt loquitur Vitruu. X, 19.

b) Veget. IV, 17. Hoc factum, vt miſſilia retunderentur.

XXXIII. Γέῤῥαι, *crates vimineæ*, quibus capita tegebant milites.

Feſtus in *Gerræ*. Earum vſus etiam in foſſis complendis. Sed hæ non elaboratæ: illæ elaboratæ. v. Lipſ. *Poliorcet. I*, 7.

XXXIV. Καταπέλται ſunt machinæ, ex quibus ſagittæ emittebantur a), dictæ etiam ὀξυβελεῖς b)

&

& βελοστάσεις c). Aliquando tamen ipſæ ſagittæ, quæ ex machinis iis ejiciuntur, ſic appellantur d).

a) Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* v. 159. vbi pro πέλτη videtur καταπέλτη legendum eſſe, quanquam & Suidas habet πέλτη, in καταπέλτη.

b) Diodor. Sic. XX, 84. p. 810. & 85. p. 812.

c) Diod. Sic. XX, 86. p. 813. 1 Maccab. VI, 20.

d) e. g. Appian. *de bellis Pun.* p. 35.

XXXV. Λιθοβόλοι a), πετροβόλοι b), πετροβολικὰ ὄργανα c), vel ἀφετήρια d), & μαγγανικὰ ὄργανα e) ſunt machinæ, e quibus lapides ejiciebantur.

a) Sc. μηχαναὶ Diod. Sic. XX, 92. p. 818.

b) Diod. Sic. XX, 86. p. 812.

c) Etiam πετροβόλα apud Suidam in hac voce ex Joſepho *de b. Judaico III.* p. 845.

d) Suidas in Ἀφετηρία.

e) Horum ſæpe mentio fit apud Leonem Imperatorem *in Tact.* c. XV. §. 27. 50. 52. ſq. De omnibus conf. Lipſ. *Poliorcet. III*, 3.

CAP. III.

de *Præfectis Exercituum.*

I. Apud ſæculum prius, cum reges rerum potirentur in ciuitatibus, illi in bello præibant, & ſummi duces erant a), vel eligebant πολέμαρχον b). Sic etiam Athenienſes c).

a) Ariſtotel. *Polit. III.* c. 14.

b) Pausan. *Corinth.* c. XIV. p. 142. *Attic.* c. XXXI. p. 77. Sigonius *de rep. Athen.* I, 4. p. 477. & Potterus III, 5. hunc honorem ab Erechtheo rege in Jonem collatum dicunt, & ad Pausaniam prouocant. Sed hic eum ab Atheniensibus fuisse lectum Polemarchum tradit Corinth. l. c. v. Meurs. *Lect. Att.* VI, 21.

c) Athenienses sc. sub regibus. Cui rei argumento sunt, quæ proxime præcedunt.

II. Sed postea quum imperium penes populum esset, vnaquæque tribus *Prætorem* creabat, ϛρατηγὸν dictum, quales decem erant, secundum numerum decem tribuum a); hi æqua potestate gaudebant, & quando simul ad expeditionem magni momenti mittebantur, per vices suam quisque diem habebat summam potestatem, sed iis additur vndecimus, πολέμαρχος dictus, qui paribus suffragiis in controuersiis, alteri parti suum adderet b).

a) Cornel. Nepos *Miltiad.* c. 4. vocat decem prætores. De his Demosth. *Philip.* I. p. 17. B. Harpocr. & Suidas in Στρατηγοί. Perizon. *ad Æl. V. H.* III, 17. n. 12. & ad V, 13. n. 5. Ernesti ad Xenoph. Απομνημ. I, 1. §. 18.

b) Hæc omnia partim clare ac diserte dicuntur ab Herodoto VI. pag. 422. partim facile ex ejus verbis colliguntur. conf. Perizon. *ad Ælian. V. H.* V, 13. Sigon. *de rep. Athen.* IV, 5. p. 556.

III. Vt decem erant ϛρατηγοὶ, sic etiam decem ταξίαρχοι a), qui secundum ordinem habebant post ϛρατηγοὺς b).

a) De-

a) Demosth. *Phil. I.* p. 17. B. Decem autem itidem fuerunt pro numero tribuum. Inde ταξιάρχων τῆς φυλῆς apud Demosth. *in Bœotum* p. 638. A. & Τεμενίδης ὁ τῆς πανδιονίδος ταξίαρχος, i. e. *Temenides tribus Pandionidis taxiarchus* apud Aeschin. *de Falsa Legat.* p. 270. A.

b) Eos obtinuisse imperium post στρατηγὲς, per se clarum, & ex Xenoph. Ἀπομν. III, 1.

IV. Hi ταξίαρχοι ordinem militarem instruebant a), castrorum loca designabant, & itinera dirigebant b), & ex armatorum catalogo delebant militem, si deliquisset c).

a) Mallem: *ordines, seu cohortes militares instruebant, & in prælium educebant* ex Lysiæ *Orat. pro Mantitheo* sub fin. p. 149. & Aristoph. *Au.* v. 352.

b) Sigon. *de rep. Athen. IV,* 5. p. 557.

c) Lysias κατὰ Ἀλκιβιάδε, Ἀστρατείας p. 142.

V. Vt autem Στρατηγοὶ & Ταξίαρχοι peditibus, sic Ἵππαρχοι a) & Φύλαρχοι b) equitibus præfuerunt.

a) Demosth. *de Corona* p. 339. C. Xenoph. ἀπομν. III, 3. §. 1. sqq.

b) Lysias *pro Mantitheo* pag. 146. Harpocrat. in Φύλαρχος.

VI. Ἵππαρχοι erant duo a): φύλαρχοι vero decem b). Illi quidem omni equitatui c): hi vero singularum tribuum equitatui præfuerunt d) ita, vt quemadmodum Ταξίαρχοι prætoribus, siue Στρατηγοῖς, sic Φυλάρχοι ἱππάρχοις dicto audientes essent e).

a) Harpocr. in Ἵππαρχος.

 b) Pol-

b) Pollux VIII, 9. ſ. 87. & ſ. 94.
c) Xenoph. in Ἱππαρχ. prope init. p. 753.
d) Harpocrat. in φύλαρχος.
e) Xenoph. *l. c.* & Harpocrat. *l. c.* & ex hoc Suidas in eadem voce.

VII. Fuere præterea Χιλίαρχοι, Ἑκατόνταρχοι, Πεντηκόνταρχοι, Λοχαγοὶ, Δεκάδαρχοι, Πεντάδαρχοι, Οὐραγοί.

De his omnibus v. Pollux I, 10. ſ. 128. ibique Jungermannus n. 74. De Λοχαγοῖς & Λόχῳ ſpeciatim Ariſtoph. Schol. *ad Acharn.* v. 1073. Perizon. *ad Ælian. V. H. II*, 14. n. 5. Adde Arriani *Tactica* p. 18. a quo p. 28. ſqq. & reliqua vocabula hic poſita explicantur.

CAP. IV.

de

Variis partibus exercitus.

I. Vniuerſus *exercitus* dicitur ϛρατία.

Notetur differentia inter ϛρατιὰν & ϛρατείαν, *militiam* ſeu *expeditionem bellicam*. v. Suid. in Στρατία.

II. Frons μέτωπον a) vel πρῶτος ζυγὸς b). Vnde ἐν μετώπῳ ἄγειν, *recta fronte ducere exercitum* c).

a) Schol. Ariſtoph. *ad Au.* 352.
b) Pollux I, 10. ſ. 127. Thucyd. V, 68.
c) e. g. Arrian. *de Expedit. Alexandri l.* 6.

III. *Latera* vel *alæ* κέρατα a), vnde κατὰ κέρας, vel ἐπὶ κέρως ἄγειν, *in cornua ducere exercitum* b).

a) e. g. apud Thucyd. V, 71. Repertor eorum Pan. Polyæn. I, 2. conf. Pollux I, 10. ſ. 126.
b) Arrian. *de Expedit. Alexandri I*, 6.

IV.

IV. Poſtrema acies ὀυρὰ a), vel ἔσχατος ζυγὸς b).

a) Xenoph. IV. Exped. ὀυρὰν pro *extrema aciei parte* ponere probat Blancardus *ad Arriani Tactica* p. 25. Aliter accipit Arrianus *l. c.* Sed nota, locum Xenophontis eſſe *Helenic. IV.* p. 404.

b) Phauorinus in Στρατὸς.

V. Πεμπὰς, *quinque* militibus conſtabat.

Rectius videtur ſcribi Πεμπτὰς vel Πεντὰς. Pollux I, 10. ſ. 127. & Jungermannus ad h. l.

VI. Λόχος XXIV. vel XXV. militibus aliquando etiam XVI.

Ælian. *Tact.* c. IV. Arrian. p. 18. Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* v. 1073.

VII. Τάξις vel Ἑκατονταρχία complectebatur C vel CXX milites.

Arrian. p. 28. ibique Blancardus. Ælian. c. 9. Perizon. *ad Æl. V. H. II,* 44. n. 5.

VIII. Φάλαγξ, *certus ordo aciei* vel *juſta acies* a). Vnde ἐπὶ φάλαγγα ἄγειν, *in juſtam aciem ducere.* Μῆκος φάλαγγος eſt longitudo aciei ab extrema ala ad extremam b); Βάθος vero, latitudo a fronte vsque ad vltimam aciem c).

a) Ita Pollux videtur accipere I, 10. ſ. 127. Ælian. c. 9. ſq. Arrian. p. 23. Euſtath. ad Homer. Ιλ. Δ. v. 254. p. 357. l. 24.

b) Ælian. *Tact.* c. 7.

c) Ælian. *l. c.* & Arrian. p. 23. ſq.

IX. Ἔμβολον, *cuneus*, figura aciei literam Δ referens. Ita ordinabatur acies, quo facilius perrumpere poſſent hoſtium exercitum.

Agathias II, 44. & ex eo Suidas in Ἔμβολον. Ælian. *Tact.* c. XLVII. vbi pro litera Δ. legitur Λ. male. Ælianus idem c. XIX. τὸ ἥμυσι, inquit, τὰ ῥούβα, ἔμβολος καλεῖται &c. Adde Arriani *Tact.* p. 44. sq. Inuentor emboli Philippus Macedo Ælian. c. 39.

X. Κοιλέμβολον, *forfex*, literam V referebat, & ad excipiendum cuneum erat.

Suidas in hac voce. Arrian. pag. 69. Ælian. c. XXXV.

XI. Πλινθίον, *laterculus*, acies figuram lateris referens.

Arrian. p. 69. Ælian. c. XLI. vbi Arcerius obseruat ex Suida, πλινθίον a Xenophonte III. Ἀναβ. vocari πλαίσιον ἰσόπλευρον.

XII. Πύργος, *turris* erat laterculus inuersus, referens figuram turris, siue quadrati oblongi.

Eustath. ad Ιλ. Δ. p. 357. l. 19. πύργος, τάξις τετραγωνοειδῶς πυκνουμένη. Ipse Homerus meminit Ιλ. Μ. v. 43. Ad quem etiam locum Eustathius conferri potest p. 847. l. 20.

XIII. Πλαίσιον acies figuræ oblongæ.

Arrian. p. 69. Ælian. c. XLVIII. & ad h. l. Arcerius p. 168. Lucian. *Dial. Meretr.* p. 549.

XIV. Motiones vel conuersiones militum ad iussum præfectorum vocantur κλίσεις a). Κλίσις ἐπὶ δορὺ, *ad dextram*, ἐπ' ἀσπίδα, *ad sinistram* b).

a) Arrian. p. 54. Ælian c. XIX. XXIII. sq. Polyb. X. p. 595. A.

b) Arrian. & Ælian. *l. c.* Adde Suidam in κλίσις.

XV. Μεταβολὴ est conuersio, qua terga conuertebantur eo, quo antea fuerat facies conuersa

uersa a). Erat ea duplex, μεταβολὴ ἐπ' δορὺ, quæ fiebat dextrorsum, a fronte ad tergum; μεταβολὴ ἀπ' δορὸς, quæ fiebat sinistrorsum a tergo ad frontem b).

a) Arrian. p. 55. Ælian. c. XXIV.

b) De vtroque conuersionis genere v. Suid. in Μεταβολὴ & Arcerius ad Ælian. c. XXIV. p. 143.

CAP. V.

de *Signis in Exercitu Græcorum.*

I. Signa militaria distinguuntur in σύμβολα, & σημεῖα.

Casaubonus in Æneam c. IV. p. 35.

II. Σύμβολα erant duplicia, vel *ore prolata*, vel *sub oculos cadentia.*

Τὰ διὰ τῆς φωνῆς μηνυόμενα, & σημεῖα ὁρατὰ, distinguit Ælian. c. XXXIV. conf. & Arrian. pag. 64.

III. Σύμβολον, *ore prolatum,* vocatur etiam σύνθημα, latine *tessera*, vox, quæ dabatur ab imperatore præfectis inferioribus, & ab his omni exercitui, signum, quo internoscerentur.

Casaub. *in Æneam* c. XXIV. Lipsius *de Militia IV*, 12. Thucyd. IV, 112. Th. Magister Σύνθημα ἐπιφώνημα ἐν μάχαις. Polyæn. I, 11.

IV. Σύμβολον, *sub oculos cadens* Παρασύνθημα dicitur, eratque capitis nutus, manuum plausus, hastæ inclinatio &c.

Onoſander *Strateg.* c. XXVI. c. Rigaltii nota. Æneas *Tact.* c. XXV. & ad h. l. Caſaub. p. 71.

V. Σημεῖα erant *ſigna* vel *vexilla*, quæ quum tollebantur, ſignum erat prælii committendi a): quum demittebantur, ſignum omittendi & ceſſandi b).

a) Thucyd. I, 49. & 63.

b) Schol. ad Thucyd. I, 49. Suidas in σημεῖα.

VI. Σημεῖον ſæpe etiam erat paludamentum in ſumma haſta..

Polyb. *Hiſt.* *II.* pag. 151. D. E. Polyæn. I, 48. §. 2.

VII. Antiquis Græcis σημεῖον etiam erat Πῦρ, ſiue faces ardentes, quæ mittebantur ab exercitu vtroque a). Viri, a quibus mittebantur, πυρφόροι dicti b).

a) Schol. Eurip. *ad Phœniſſ.* v. 1386. Meurſius *ad Lycophr.* v. 1295.

b) Tzetz. *ad Lycophr.* v. 250. Vnde prouerbium de *magna ſtrage* apud Schol. Euripidis *l. c.* ἐδὲ πυρφόρος ἐσώθη. Cujus ſimile eſt apud Herodotum VIII. p. 530. B.

VIII. Dein adhibebant *conchas* græce κόχλους a), poſtea *tubas* græce σάλπιγγας b).

a) Pſeudodidymus ad Ιλ. Σ. v. 219. Barneſ. *ad Euripid. Iphig. in Taur.* v. 303. Meurſ. *ad Lycophr.* v. 250. Alludit Theocritus in *Dioſcuris*, ſeu Idyll. XXII. v. 75.

b) Ariſtotel. *de Mundo* c. VI. Eurip. *Rheſ.* 144.

IX. Apud quosdam Græcos ad canendum claſſicum adhibebantur alia inſtrumenta, vt σῦριγξ, *fiſtula*, αὐλὸς, *tibia* &c.

Thu-

Thucyd. V, 70. Athenæus Dipnosoph. XIV, 6. p. 672. D. Plutarch. *de Musica* p. 1140. B. Gellius I, 1.

X. Ceterum clamor, quem primo impetu edebant milites, dictus ἀλαλαγμός.

Polyæn. I, 2. Pollux I, 10. s. 163. & quæ ibi a doctis viris annotantur. Lips. *de Milit. IV*, 11. Homerus vocat ἀλαλητόν. Ιλ. Ε. v. 436.

Suidas etiam ἐλελεῦ clamare solitos congressuros milites tradit in hac voce.

CAP. VI.

de

Præda Militum.

I. Ea, quæ capiebantur in bello, erant vel *personæ*, vel *res*.

II. Personæ dictæ αἰχμάλωτοι a), & δορυάλωτοι b), fiebantque mancipia, si se redimere non possent c).

a) e. g. apud Xenoph. *in Agesil.* p. 517.

b) Pollux VII, 33. s. 156.

c) Pausan. VIII, 47. p. 695. IX. 15. p. 740. Homer. Ιλ. Ζ. v. 427.

III. Res, quæ capiebantur, erant vestes, quæ quum mortuis adimerentur, σκῦλα dicuntur, quum viuis, λάφυρα a), præterea arma b), signa c), &c.

a) Suidas in Λάφυρα, & in Σκῦλα. Sed Eustathius ad Ιλ. Δ. v. 105. pro Synonimis habet. Prædam bellicam Homerus etiam ἔναρα vocat.

cat. Ιλ. Ζ. v. 68. De qua voce Eustath. ad Ιλ. Α. p. 60. l. 34. Ἔναρα, τὰ σκῦλα, ἤτοι τὰ λάφυρα.

b) e. g. Homer. Ιλ. κ. v. 458.

c) Generatim omnia hostium bona Xenoph. K. Π. III. p. 66. l. 43. sqq.

IV. Omnis præda conferebatur ad imperatorem a), qui sibi primus eligebat aliquid eximii b), dabatque etiam iis, qui fortiter se gesserunt in prælio c): reliqua militibus ex æquo diuidebant d).

a) Ita se Achilles omnia spolia ad Agamemnonem detulisse ait apud Homer. Ιλ. Ι. v. 331.

b) Homer. Ιλ. Λ. v. 703.

c) Homer. Ιλ. Ι. v. 334.

d) Homer. Ιλ. Λ. v. 703.

V. Sed antequam diuideretur præda, *primitiæ* ex ea consecrabantur Diis, græce ἀκροθίνια.

Eustath. *ad Odyss* p. 692. l. 26 sq. & Suidas in ἀκροθίνια. Vnde ἀκροθινιάζεσθαι, i. e. *optimum eligere* apud Eurip. *Hercul. Fur.* v. 476. Vid. Ebr. VII, 4. & quos laudat Wolfius ad h. l.

VI. *Tropæa*, græce Τρόπαια etiam erigebantur.

Schol. Aristoph. *ad Plut.* v. 453. Plura de hoc ritu Potterus *ad Lycophr.* v. 1328. Barnes. *ad Eurip. Heraclid.* v. 937.

CAP.

CAP. VII.

de

Præmiis & Pœnis militaribus.

I. Præmia virtutis Ἀριστεῖα dicta, quæ tribuebantur iis, qui fortiter ac ſtrenue pugnaſſent.

Ælian. *V. H.* *V*, 19. Dicuntur & Ἔπαθλα, & νικητήρια & Ἐπινίκια.

II. Gregarii milites promouebantur ad aliquem gradum, & præfecti minores ad majores præfecturas.

Xenoph. *Hipparch.* p. 755. l. 19. ſq. Itaque Nicomachides apud Xenophontem Ἀπομν. III, 4. §. 1. indignatur, ſe non electum fuiſſe imperatorem, quum tamen confectus fuerit longa militia, nec ſolum λοχαγῶν, ſed etiam ταξιαρχῶν, multis vulneribus præterea acceptis. Adde Onoſandr. *Strateg.* c. XXXIII.

III. Epiniciis & funebribus orationibus laudabantur viri fortes.

Thucyd. II, 34. Exemplum ejusmodi reliquit Demoſthenes, qui ἐπιτάφιον λόγον compoſuit in eos, qui ad Chæroneam ceciderunt, quique legitur in operibus Demoſth. p. 152. ſq. conf. Lucian. *de Luctu.*

IV. Coronis donabantur, quibus inſcripta eorum nomina, qui virtutis ergo eas meruerant.

Demoſth. *aduerſus Androtionem* p. 428. A. v. Paſchal. *de Coron.* *VII*, 5. p. 466. ſq.

V. Columnæ quoque, & ſtatuæ ponebantur, in honorem Deorum, quibus inſcribebantur eorum victoriæ.

Plu-

Plutarch *in Cimone*. p. 482. E. & 483. A.

VI. Præmium aliquando etiam reportabant Πανοπλίαν.

Sic Alcibiades re ad Potidæam præclare gesta, quum virtutis testimonium a Socrate esset consequutus, donatur corona, & πανοπλίᾳ. Plut. *in Alcibiad*. p. 195. A.

VII. Honoris gratia appellabantur Cecropidæ a), & arma strenuorum virorum in arce ponebantur.

a) Demosth. *Orat. Funebr*. p. 156. B.

VIII. Vulnerati & mutilati in prælio publice alebantur Athenis.

Hoc fiebat ex lege Pisistrati. Plut. *in Solone*. p. 96. C. Plura testimonia collegit Meursius *in Them. Attic*. *I*, 10. p. 27.

IX. Publice etiam alebantur liberi fortium virorum, qui in prælio occubuerant a), vsque dum robustiores essent facti, quando donabantur πανοπλίᾳ b) & προεδρίᾳ in spectaculis c).

a) Diog. Laert. *in Solone I*, 55. Lesbonax in προτρεπτικῷ p. 211.

b) Aristides *in Panath*. apud Meurs. *in Themide Att*. *I*, 10. p. 28. conf. Petitus *ad Leg. Attic*. p. 560.

c) Lesbonax *l. c.*

X. Ad *pœnas* militares quod attinet, αὐτομόλοι *transfugæ* capitis supplicio afficiebantur.

Vlpian. *ad Timocrat*. p. 237. C.

XI. Ἀστράτευτοι, *qui militare recusauerant*, & λειπόστακτοι, *qui ordines deseruerant*, secundum legem a Cha-

Charonda latam, triduum in foro ſedere debebant veſte induti muliebri.

Diodor. Sic. XII, 16. p. 81.

XII. Athenis ἀςράτευτοι, λειπόταϰτοι & δειλοὶ arcebantur a templis & concionibus.

Æſchines *in Cteſiph.* p. 299. B. Demoſth. *Timocrat.* p. 475. A. B. Conferri poſſunt hic duæ Lyſiæ orationes in Alcibiadem, altera ϰατὰ Ἀλϰιβιάδȣ Λειποταξίȣ; altera ϰατὰ Ἀλϰιβιάδȣ Ἀςρατείας p. 130. & 141.

XIII. Aliæ grauiores pœnæ militares ſtatutæ ſunt a), præſertim apud Lacedæmonios b).

a) e. g. Ceteros legislatores, ſignorum ordinumque deſertoribus capitis ſupplicium irrogaſſe, auctor eſt Diodor. Sic. XII, 16. p. 81. D.

b) Plutarch. *in Ageſilao* p. 612 E. De ſeueritate Laconum hac in re conf. & Herodot. VII. p. 474. E. Plut. *Lacon. Inſtit.* pag. 239. B. & *Apophthegm. Lacon.* p. 240. ſq.

CAP. VIII.

de

Militia Nauali.

I. Nauium appellationes & formæ variæ fuerunt.

II. *Naues onerariæ*, græce ὁλϰάδες a) & Φορτηγοὶ b), quæ forma rotunda erant c); bellicæ vero μαϰραί d).

a) Thucyd. VI, 30.

b) Plutarch. *in Pompejo* p. 624. B.

c) Thu-

c) Thucyd. II, 97. vbi Scholiast. Νῆα ϛρογγύλην explicat per Ἐμπορικήν.

d) Schol. Thucyd. *l. c.*

III. *Bellicæ* erant Τριήρεις a), Τετρήρεις b), Πεντήρεις b) &c. sic dictæ ab remorum ordinibus.

a) Pollux I, 9. ſ. 119. Sæpe triremis mentio apud Lysiam in Ἀπολογ. Δωροδοκίας p. 184. sq.

b) Diod. Sic. XIX, 62. p. 704. vbi refert in Antigoni classe fuisse νῆας τετρήρεις, πεντήρεις, ἐννήρεις, δεκήρεις, &c. Athen. V, 8. p. 203. E.

IV. Ad partes nauis quod attinet, ima pars & fundamentum nauis, latine *carina*, græce τρόπις a), & ϛεῖρη b).

a) Homer. *Odyſſ.* M. v. 421. & 438. Schol. minora ad h. l.

b) Homer. Ιλ. A. v. 482. & Schol. min. ad h. l.

V. Tabulata, quæ a carina exsurgunt, græce νομεῖς a), & ἐγκοίλια b), horum asseres ἐντερόνειαι c).

a) Hesych. in voce & Brodæus *Miſcell. I*, 10.

b) Theophrast. *Hiſtor. Plant. IV*, 3.

c) Schol. Aristoph. *ad Equit.* v. 1182. Paul. Leopard *Emendat. XIII*, 8.

VI. Πλευραὶ siue τοῖχοι *latera* nauis a) contexebantur tabulatis, quæ ὑποζώματα b) & ζωμεύματα c).

a) Pollux I, 9. ſ. 88. Athenæus V, 11. p. 207. F.

b) Athenæus V, 9. p. 204. A. vbi describuntur naues Philopatoris.

c) Schol. Aristoph. *ad Equit.* v. 279.

VII. Partes nauis inferiores, quæ sub aqua latent,

tent, ὕφαλα, contra superiores, quæ conspiciuntur ἔξαλα a).

a) Lucian. *in Joue Tragœdo* p. 155. vtraque voce, hoc sensu, vtitur.

VIII. Media pars nauis μεσόκοιλα.

. Hæc Polluci videtur esse κοίλη ναῦς I, 9. §. 92. sed §. 97. medias nauis partes ζυγὰ vocari tradit.

IX. Summi fori καταςρώματα a), vt fundus πυθμὴν b).

a) v. Jungermannus *ad Polluc. I*, 9. §. 92. Athen. V, 8. p. 204. B.

b) Nam πυθμὴν, τὸ ἔσχατον μέρος καὶ τελευταῖον παντὸς ὁτινοςοῦν σκεύους κατὰ βάθος; secundum Hesych. in Suid. in πυθμὴν Lucian. *in Votis* p. 493.

X. Anterior pars nauis πρῶρα, etiam μέτωπον a), posterior πρύμνα item οὐρὰ b).

a) Schol. Thucyd. ad II, 90. Suidas in Μέτωπον.

b) Lucian. *in Votis* p. 493. Athen. V. p. 208. B.

XI. Ἐπωτίδες, ligna ex vtraque parte proræ prominentia.

Athen. V. p. 204. A. Thucyd. VII, 62. conf. quæ notantur ad Polluc. II, 4. §. 83.

XII. Χηνίσκος, *anser*, ornamentum proræ.

Lucian. *in Joue Tragœdo* p. 155. item in Votis p. 493. Rationem denominationis reddit Luciani Scholiastes p. 14.

XIII. Κορωνίδες a) & ἀκροςόλια b), ornamenta extremæ partis nauis.

a) Hesych. in Κορωνίδες Eustath. ad Ιλ. Α. p. 55. l. 18.

b) A-

b) Athen. V. p. 203. F. Eustath. ad Homer. Ἰλ. O. p. 1049. l. 17. sq.

XIV. Ἄφλαστα ornamenta puppis.
Homer. Ἰλ. O. v. 717. Eustath. p. 1049. l. 12. Athenæus V. pag. 203. F. Latini *aplustria* vocant.

XV. Παράσημον insigne nauis in prora.
Lucas *in Actis XXVIII*, 11. vide quos hic adducit Wolfius. Adde Burmannum *ad Petron.* c. 105. Heinsium *ad Silium XIV*, 543.
Stanlej. ad Æschyl. *Septem. Theb.* v. 214. p. 742.

XVI. Transtra nauis, græce ἑδώλια a), σέλματα b), summa dicebantur Θρᾶνοι c), media ζυγὰ d), ima Θάλαμοι e).

a) Herodot. I. p. 10. B. de Arione.
b) Athen. V, 12. p. 209. C. & E.
c) Pollux I, 9. ſ. 87.
d) Pollux *l. c.*
e) Schol. Aristoph. *ad Acharn.* v. 161.

XVII. Ad remos & remiges spectantia, sunt ἐρετμοὶς, κώπη, τῆς κώπης ἐπιλαβέσθαι a), κώπης ὀφθαλμοὶ b), siue τρήματα c), τροπὸς d), τροπωτὴρ e), τροποῦσθαι f), ἄσκωμα g), ἐρέσσειν, ἐρείδειν h) ἐλαύνειν i), σχάσαι l), δικωπίαν ἕλκειν m), ὁμοῤῥοθεῖν n), μετεωροκοπεῖν o), ταρσὸς p).

a) i. e. *remus*, *remum prehendere* Lucian *Dial. Mort* p. 308. Pollux I, 9. ſ. 81. sq. Scheffer. *de Milit. Nau. II*, 5. p. 137.
b) Aristoph Schol. *ad Acharn.* v. 97. Vnde apparet *foramina* fuisse, quibus remos immitterent, & remigarent v. Scheffer *l. c.* p. 49.

c) i. e.

c) i. e. *foramina*, quæ & τρυπήματα apud Ariſtoph. Ἐιρ. v. 1233. de quibus Schol. ad h. l.

d) Eſt *lorum, quo remus ſcalmo alligatur.* Hom. *Odyſſ.* Δ. v. 782. Euſtath. p. 198. l. 52.

e) Eſt itidem *lorum*, τροπὸς Ariſtoph. *Acharn.* v. 548.

f) i. e. *loro ad ſcalmum alligari.* Lucian. *in Catapl.* p. 422. Ariſtoph. *Acharn.* v. 552. & Kuſter. *ad h. l.*

g) *Pellis, quæ ad ſcalmum eſt affixa, vt ſit foraminibus illis, per quæ remi exeruntur, munimento, ne frequenti remorum circumactione cito atterantur.* Ita Scheffer. *de Mil. N. II*, 5. p. 140. conf. & Schol. Ariſtoph. *ad Ran.* v. 367.

h) Ἐπερείδεσθαι ταῖς κώπαις, *incumbere remis* eſt apud Suid. in ἐρείδειν.

i) Ἐλαύνειν κώπην eſt, *remum agitare.* Ælian. *V. H. II*, 9.

l) Σχάσαι τὴν κώπην eſt *inhibere remum* apud Pindar. *Pyth.* Od. 10. v. 79.

m) *i. e. duos remos agitare.* Legitur apud Lucian. ex quo citat Schefferus p. 67. conf. Schol. Thucyd. ad IV, 67.

n) i. e. *ſociam operam alicui remiganti præſtare.* Schol. Ariſtoph. *ad Au.* v. 852.

o) i. e. *remo fruſtra mare ſecare* & prouerbialiter *fruſtra laborare.* Ariſtoph. Ἐιρ. v. 91.

p) *palmula remi* i. e. *pars extrema remi.* Pollux ι, 9. ſ. 90.

XIII. Malus nauis ἱςός. Qui quum erigitur ὀρθῶσθαι dicitur. a) Ejus partes ſunt καρχήσιον b), τράχηλος c), πτέρνη d).

a) Lucian. *in Catapl.* p. 422.

b) *Summa pars mali.* Athen. V, 11. p. 208. E.

c) *Media ferme pars mali, circa quam velum suspenditur.* Macrob. *Saturn. V*, 21. ex Asclepiade.

d) *Pars mali inferior.* Schol. Apollon. Rhod. *ad Argonaut.* a. v. 564. p. 40. Macrob. *l. c.*

XIX Μεσόδμη, *modius* a) ἱστοδόκη, *casteria* b), Κεραίαι, *antenna* c).

a) i. e. *foramen, cui malus in medio nauis erectus inseritur.* Apollon. Rhod. *Argonaut.* a. v. 563. Schol. Homer. ad *Odyss. B.* v. 424. Rutgersius *Var. Lect.* VI, 6.

b) i. e. *locus, in quo, quiescente nauigatione instrumenta nautica reponuntur.* Homer. Ιλ. Α. 434. Sed aliter vocem accipere Eustathius videtur ad h. l.

c) Athenæus V, 11. p. 208. D. Schol. Apollon. Rhod. *ad Argon.* a. v. 566. p. 39. sq.

XX. Vela, ἱστία, ὀθόναι a), Φάρη b), Λαῖφη c), ἄρμενα d). Specialia δόλων e), ἐπίδρομος f), ἀκάτιον g), ἀρτέμων, quod est majus velum nauis h). Vnde phrases στέλλειν ὀθόνην i), συστέλλειν ἱστία l), ἁπλοῦν ἱστία m).

a) Latine *lintea* Pollux I, 9. f. 103.

b) Hesych. in Ἐπίδρομον. vbi pro Φάρον Salmasius legit Σίφαρον. Sed legendum videtur Φᾶρος. Vide Eustath. ad *Odyss.* Ω. v. 146. p. 828. l. 12. sq.

c) Eustath. ad Οδυσ. N. p. 523. l. 18. Kuhn ad Polluc. I, 9. f. 91. Hesych. in Λαῖφος.

d) Hesych. in Λαῖφος.

e) He-

e) Hesych. in Δόλωνες. Pollux I, 9. s. 91.
f) Hesych. in hac voce. Pollux *l. c.*
g) Hesych. in Ἀκάτια. Pollux *l. c.*
h) Lucas *Act. XXVII*, 40.
i) i. e. *velum contrahere* Στέλλειν ἱστία habet Homer. Οδ. Π. v. 353.
l) *Contrahere vela.* Aristoph. *Ran.* 1030.
m) *Expandere vela.* Πετᾶν ἱστία apud Lucian. *Dial. Mort.* p. 281. Homer. Οδ. E. v. 269.

XXI. Funes varii pro vario eorum vsu. In genere ὅπλα sunt *ornamenta nauis* a), omnia nauis instrumenta. In specie *funes nautici* b), alias σχοινία c), κάλω d).

a) Homer. Οδ. Z. v. 268.
b) Πείσματα Homer. *l. c.* Eustath. ad h. l. p. 263. l. 37. Pollux I, 9. s. 93.
c) Pollux *l. c.*
d) Vel κάλωνες, vel κάλοι. Homer. Οδ. E. v. 260. Eustath. p. 222. l. 11.

XXII. Speciales & certi funes τέρθροι a), ὑπέραι b), πρότονοι c), ἐπίτονοι d), μεσουρίαι e), πόδες f), τρίπει, θρίοι g), & ἔκφοροι h), πρυμνήσια i), πείσματα l), ζωμεύματα m), ῥύματα n), κάμιλοι o).

a) i. e. funes, quibus pedes adducuntur vel laxantur. Scheffer p. 331. ex Phaurin. in τέρθρον. Cui addo hoc, apud Schol. Apollonii Rhodii *ad Argon. A.* v. 566. pag. 49. τέρθριοι esse.
b) *Funes, quibus cornua antennarum laxantur, & intenduntur.* Homer. Οδ. E. v. 260. Eustath. p. 222. l. 10. vbi & elegans prouerbium explica-

plicatur, quod & apud Harpocrationem in Ἀφεὶς τὴν ὑπέραν legitur.

c) *Funes, quibus vela vel tolluntur vel demittuntur.* Homer. Ἰλ. A. v. 434. Euſtath. *ad h. l.* p. 98. l. 40.

d) *Funes firmando malo*, apud Schol. Apollon. Rhod. *Argon. A.* v. 566. p. 43.

e) *Lora, quibus antenna religatur ad malum*, ex interpretatione Suidæ in hac voce. v. Homer. Οδ. M. v. 423.

f) Homer. Οδ. E. v. 260. *Pedes* etiam latine dicuntur *funiculi, quibus anguli velorum* religantur. Turneb. *Aduerſ.* XX, 4.

g) Ariſtoph. *Equit.* v. 438.

h) Schol. Ariſtoph. *ad Equit.* v. 438.

i) *Retinacula.* Heſych. & Suid. in hac voce. Pollux I, 9. ſ. 93.

l) Itidem *retinacula.* Homer. K. v. 96. & v. 127. v. Paul. Leopard. *Emendat.* I, 18.

m) Schol. Ariſtoph. *ad Equit.* v. 279. hoc vocabulum aliter explicat: vel enim eſſe *ligna nauium* putat, vel eo comprehendi, quicquid ad naues pertinet, *lignum, ceram, picem.* De *tabulatis nauium* accipiunt interpretes apud Athenæum V, 9. p. 204. A.

n) *Funes, quibus nauis ducitur, quum nec velis vti nec remis poſſis.* Polyb. I. p. 27. C. v. Scheffer *de Milit. Nau.* II, 5. p. 150.

o) *Rudentes, quibus in mare jaciebantur anchoræ.* Suid. in hac voce. Agunt de eadem Interpretes quidam ad Matthæum XIX, 24.

XXIII. Gubernaculum πηδάλιον a), cujus partes

tes οἴαξ b), Φθεὶρ c), πτερύγιον d), Αὐχὴν e), Κάμαξ f). Gubernacula in majoribus nauibus habebant duo g).

a) *Ælian. V. H. IX*, 40. Græu. ad Hesiod. Ἔργ. v. 45.

b) i. e. *clauus, quo regitur gubernaculum.* Isidorus apud Græu. ad Hesiod. *l. c.*

c) *Pertica gubernaculi*, vt vult Scheffer. *de Milit. Nau. II*, 5. p. 145. *medium gubernaculi.* Pollux I, 9. §. 89.

d) *Extremum gubernaculi.* Pollux *l. c.* & Hesych. in πτέρυγες.

e) *Reliqua pars gubernaculi*, inquit Pollux *l. c.* Schefferus a Vitruuio *ansam gubernaculi* sic vocari scribit *l. c.* Locus Vitruuii est X, 8. Vtitur hac voce Heliodor. *Æthiop.* V. p. 248.

f) *Pertica*, seu *contus*, *quo gubernaculum circumagitur.* Lucian. *in Votis* p. 494.

g) Hoc vel ex Luca *Act. XXVII*, 40. intelligitur. v. Ælian. IX, 40. & quos citat Schefferus p. 146. sq. qui docet, in quibusdam nauibus etiam tria, & quatuor gubernacula locum habuisse.

XXIV. Gubernator Κυβερνήτης in puppi sublimis erat.

Athenæus V, 11. p. 209. A. Ælian. *V. H. IX*, 40. Cic. *de Sen. VI.* Sed sedisse in sublimi apparet ex Lucian. *Dial. Mort.* p. 278. v. Pollux I, 9. §. 98.

XXV. Rostra nauis ἔμβολα.

Athenæus V, 8. p. 204. A. Vnde naues χαλκεμβολάδες, i. e. *quæ æreis rostris munitæ sunt*,

 apud

apud Eurip. *Iphig. in Aul.* 1320. & apud Aristoph. *Equit.* v. 551. Κυανέμβολοι τριήρεις *triremes rostra cærulei coloris habentes.*

XXVI. Anchora, græce ἄγκυρα a), εὐνὴ b). Phrases ἀνασπᾶν c), αἴρειν ἄγκυραν d), βάλλειν ἄγκυραν ἱερὰν &c. e)

a) De inuentore anchoræ Plin. VII, 56. f. fin. Strabo VII. p. 209. Pausan. *Attic. IV.* p. 12.

b) Homer. Iλ. A. v. 436. Eustath. *ad h. l.* p 98 l. 46.

c) *Extrahere anchoram.* Lucian. *Dialog. Mort.* p. 281. Pollux I, 9. f. 104. vbi plura hujus generis.

d) *Soluere* vel *tollere anchoram.* Plut. *in Apophthegm.* p. 204 Elliptice occurrit phrasis apud Lucam *Act.* XXVII, 13.

e) *Jacere sacram anchoram,* & prouerbialiter *vltima experiri.* Lucian. *fugitiu.* p. 597. Sacræ hujus anchoræ mentio quoque apud Lucian. *Joue Tragæd.* f. fin. p. 156. apud Polluc. I, 9. f. 93. conf. Heinsius & Drakenborch *ad Silium VII,* 23.

XXVII. Saburra ἕρμα a), ἀφάλαγμα b).

a) Kuhn ad Polluc. I, 9. f. 94. Eustath. ad Hom. Iλ. B. v. 154. p. 147. l. 19. Aristoph. *Au.* 1429. Vnde ἀνερμάτιστον πλοῖον, *nauis saburra non stabilita.* Et elegans metaphora apud Longin. περὶ ὕψους. c. 2. v. Meurs *ad Lycophr.* v. 618.

b) Glossæ apud Scheffer. *de Milit. Nau.* II, 5. pag. 152.

XXVIII.

XXVIII. Βολὶς, *bolis*, ad maris altitudinem explorandam.

Est enim *bolis* perpendiculum nauticum, h. e. pondus funiculo adfixum, quo nautae profunditatem maris explorant. Vnde βολίζειν i. e. profunditatem maris bolide explorare. *Act. XXVII*, 28. Herodot. *in Euterpe* p. 102. C. vocat καταπειρητηρίην: Lucilius *in Satir incertis* n. XI. p. 198. *Catapiratem.* Apud Harpocrat. in Κάθετος leguntur haec verba: Κάθετος, ὁ καθιέμενος εἰς τὸ πέλαγος αἰμνός. Quod Valesius p. 100. sacrificii genus fuisse putat Sed si cum Reinesio in notis MSCtis margini Harpocrat. additis legamus σάμνος i. e. *vrna hydria;* tunc non incommode videtur Harpocrationis iste locus de bolide explicari posse. Cui conjecturae fauet Hesychius in κάθετος, vbi κάθετος, μόλιβδος. Vide interim, quae habet Kuster. ad Suid. in κάθετος ex Photio.

XXIX. Κοντοὶ b), Ἀποβάθρα a), Ἀντλίον c) huc etiam pertinent.

a) i. e. *conti, perticae, quibus nautae partim protrudunt nauim, vadis aut saxis inhaerentem, partim pertentant, cognoscuntque aquae altitudinem.* Scheffer. *de Mil. Nau. II*, 6. p. 152. Pollux I, 9. §. 94. Etiam Homerus meminit Odyss. I. v. 487.

b) *Est pons, per quem ex terra ascenditur in naues, & ex iis rursus descenditur in terram*, vt explicat Schol. Thucyd. IV, 12. Lucianus ἀποβάθραν vocat & ἀναβάθραν in *Dial. Mort.* p. 281. Diodor. Sic. ἐπιβάθραν XII, 62. p. 113. B.

 c) Sic

c) Sic etiam ἀντλία, quæ vox & *ſentinam* notat, locum nauis infimum & inhoneſtum, quippe quo ſordes nauis confluunt. Ariſtoph. *Equit.* v. 433. & *Pac.* v. 17. & *machinam hauſtoriam*, qua ſordes illæ & impuræ aquæ exhauriuntur. Euſtath. ad Od. M. v. 411. p. 498. l. 1. ſqq. vbi Homerus ſentinam vocat ἄντλον.

CAP. IX.

de

Nautis & Militibus Claſſiariis.

I. Socii nauales dicti πληρώματα a), αὐτερέται b); κωπηλάται *remiges* c); *ſupremi* θρανῖται, *medii* ζυγῖται, *infimi* θαλαμῖται d). Qui in tranſtris proximis ad proram ſedebant, πρόκωποι, qui in proximis ad puppim, ἐπίκωποι e).

a) Diod. Sic. XIII, 2. pag. 134. D. Polyb. I. p. 30. B.

b) Thucyd. I, 10. & alibi ſæpe. Vbi vid. Stephanus & Hudſon.

c) Heſych. in hac voce. Vſitatius eſt ἐρέται.

d) Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* v. 161. & ex eo Suidas in Θρανίτης; conf. Scholiaſten eundem *ad Ran.* v. 1106. & ad h. l. Kuſterum.

e) Habet hæc duo vocabula Pollux I, 9. ſ. 95. Explicat ea autor noſter fere ex mente Scheffferi II, 3. p. 108. Sed viri docti ad Pollucis locum pro πρόκωπος legendum putant προσκώπος, & vtramque vocem ejus poteſtatis eſſe, & *remigem quemcunque* notare. Quo ſenſu

ſu προσκωπος & alibi occurrit, & apud Lucian. *in Cataplo* p. 436.

II. Ναῦται a remigando liberi erant, ſed quisque proprio ſuo fungebatur munere a), ſcilicet, qui vela curabant ἀρμενισαὶ b): qui funes conſcendebant, σχοινοβάται c): alii μεσοναῦται, qui alia curabant, quæ ipſis imperabantur d).

a) De variis nautarum officiis Cic. *de Senect. VI.*

b) Lex Rhodia §. 36. apud Scheffer. *de Milit. Nau. II*, 3. p. 108.

c) Hos deſcribit Lucian. *in Votis* pag. 493. An σχοινοβάται dicti fuerint, ipſe Schefferus p. 108. dubitat.

d) l. 4. §. 1. ff. *de naut. caup. ſtab.* ad quem locum v. Interpretes.

CAP. X.

de
Præfectis Claſſis.

I. Alii nautis præerant, alii militibus claſſiariis. Qui nautis & nauibus, Ἀρχικυβερνήτης a), Κυβερνήτης b), Πρωρεὺς c), Κελευςὴς d), Τριηραύλης e), Ναυφύλακες f), Διόπτοι g), Τοίχαρχοι h), Ἐχαρεὺς i), Λογιςὴς l).

a) Diod. Sic. XX, 51. p. 786. D. Ita vero dicitur *ſupremis claſſis gubernator.*

b) Arrian. *de Expedit. Alex. VI*, 2.

c) Xenoph. *Oeconom. VIII.* §. 14. ὁ τοῦ κυβερνήτου διάκονος, ὃς πρωρεὺς τῆς νεὼς καλεῖται. In opp. p. 665. l. 34.

d) i. e. *hortator remigum, ſeu portiſculus*, qui re-

quiemque modumque voce dat remis, animorum hortator, vt Ouidius canit *Met. III*, 618. Græcis verbis defcribitur ab Arriano *de Exped. Alex VI*, 3. & Suida in κελευςής. conf. præter Scheff. III, 1. p. 179. & IV, 7. p. 304. Gronou. *Obf. IV*, 26. Heinfius & Drakenborch. ad Sil. VI, 360.

e) *Tibicen in triremi*. De hoc Kuhnius *ad Polluc. I*, 9. f. 96. v. Demofth. *Or. de Corona*.

f) *Infpectores Nauium & cuftodes* Euftath. ad Iλ. B. p. 154. l. 6. fq. Scheff. IV, 7. p. 308.

g) Iidem, qui Ναυφύλακες. Euftath. *l. c.*

h) i. e. *qui laterum nauis cuftodiam habent*. Pollux I, 9. f. 95. De eo quoque Claudian. *in Conf. Manlii Theod.* v. 47.

i) *Focarius, foco affidens, eumque curans*. Pollux I, 9. f. 95. Schefferus eum rerum facrarum habuiffe curam conjicit. Alii pro coquo accipiunt. Scheffer p. 311.

l) *Scriba naualis*. Euftath. ad Homer. Oδ. Θ. v. 163. p. 299. l. 29. Ab Homero dicitur *l. c.* Φόρτα μνήμων, qui alias Γραμματεύς. Μνήμονες græcis funt γραμματεῖς. Schol. Ariftoph. ad Nub. v. 623. v. Scheffer p. 310.

II. Qui militibus claffiariis præerant, Στόλαρχος a) vel Ναύαρχος b), Ἐπιςολεὺς c), Τριήραρχος d) &c.

a) *Præfectus claffis*. Hefych. habet ςολάρχης.

b) *Nauarchus, Nauis princeps*. Xenoph. *Hift. Gr. II.* p. 354. l. 13. & V. p. 426. l. 17.

c) Sic dicitur is, qui in claffe *nauarcho miniftrat*. Xenoph. *l. c.*

d) *Trierarchus*, h. e. *trieri*, ſeu *triremi præfectus*. Heſych. in Τριήραρχος. Sic Athenis etiam dicebatur, qui ſuo ſumtu nauem præbet bellicam, eamque inſtruit. Vlpian. *ad Orat. in Leptinem* p. 128 B. Schol. Ariſtoph. *ad Equ.* v. 908. Hujus generis præfecti omnes & plures commemorantur a Polluce I, 9. ſ. 119.

Pars quarta.

de

Rebus Domeſticis.

CAP. I.

de

Nuptiis.

I. In variis græcorum rebus publicis fuit τίμιος γάμος a), ac legibus firmatus b). Et qui fugiebat nuptias, male audiebat c), immo quibusdam in locis mulctabatur d).

a) Vt γάμος τίμιος, h. e. *vt conjugium in honore ſit*, præcipit autor ep. ad *Ebræos XIII*, 4. Fuiſſe autem apud græcos τίμιον, ex multis manifeſtum eſt. Agnouerunt enim neceſſitatem conjugii & honeſtatem & ſanctitatem. Plut. *in Amatorio* p. 750. Ariſtot. *Oeconom. III. & VII.* Propoſuerunt pœnas μισογάμοις, vt mox docebitur. Mitto, fuiſſe iis Deos nuptiarum præſides, Plut. in *Aitiois*; qu. 2. Suidas in τελεία. Adde Thuc. II, 15. cum Schol.

b) v.

b) v. c. legibus de non ducenda ciui Attico peregrina, de gradibus ſanguinis prohibitis, & aliis, de quibus poſtea. Hinc *uxor legitima* dici cœpit γυνὴ ἡ νόμῳ γημαμένη. Ælian. *V. H.* X, 2.

c) Vid Siracid. XXXVI, 28.

d) De pœnis in contemtores conjugii ſtatutis 1) ab Athenienſibus. Dinarchus contra Demoſthenem p 41. 2) a Lacedæmoniis. Plut. *in Lac. Apophtb.* p. 227. E. Athenæus XIII, 1. p. 555. D. conf. Pollux III, 4. ſ. 48.

II. Priſcis vero temporibus, quando ſine legibus viuebant, & barbaries obtinebat, pecudum ritu miſcebantur.

Athenæus XIII, 1. p. 555. D. Lucret. V, 960. Horat. *Sat. I*, 3. v. 109.

III. Cecrops matrimonii legitimi auctor fuit, vt ſuam haberet quisque vxorem.

Athen. XIII, 1. Schol. Ariſtoph. *ad Plutum* v. 773. Fuere, qui eum idcirco διφυῆ fuiſſe dictum exiſtimarent.

IV. Procedente tempore leges conjugales factæ, quibus peregrino non licebat ciuem Atticam ducere a), vt nec peregrinæ ciui Attico nubere b).

a) Demoſth. in *Neæram* p. 519. C.

b) Idem ibid. & 524. C.

V. Certa ætas vtrique ſexui præſcribebatur.

De Spartanis Xenoph. *de Lacedæm. Rep.* non longe ab initio p. 534. l. 44. De Athenienſibus Cenſorinus *de die Nat.* c. XIV. Quid hac

de

de re visum fuerit Aristoteli, vide in ejus *Polit.* VII, 16. Adde Hesiod. Εργ. 695. sq.

VI. Polygamia prohibita a), nisi cum necessitas vrgeret b).

a) Ex lege Cecropis Athen. XIII, 1. pag. 555. D. Herodot. V. p. 344. E. narrat, Anaxandridem Spartanum duas simul vxores duxisse, additque, eum hoc nomine neutiquam morem Spartanorum secutum fuisse.

b) Hoc est, διὰ σπάνιν ἀνθρώπων, *ob ciuium* raritatem. Athen. XIII, 1. p. 556. A. vel διὰ τὸ λειπανδρεῖν *quia exhausta ciuibus erat resp.* Diog. Laert. II, 26. & Suidas in Λειπανδρεῖν. Ex quibus scriptoribus hoc discas, fuisse, qui etiam Socratem eam ob causam duas vxores duxisse dicerent. Quo pertinet & exemplum Euripidis Gell. XV, 20.

VII. Ὁμομητρίας non licebat ducere, sed ὁμοπατρίας licebat.

Cornel. Nep. in *praef.* & Cimone c. 1. Schol. Aristoph. *ad Nub.* v. 1375. Pluribus hac de re egimus in Programmate de Fratrum cum sororibus apud Graecos conjugio. Cizae 1743.

VIII. Contrahebantur matrimonia consensu & voluntate parentum.

Homer. Ιλ. T. v. 291. Οδ. Z. 286. sq. Musaeus v. 179. sq. Ouid. *Met.* IV, 60.

IX. Qui despondebat filiam, dicebatur ἐγγυᾷν a), διεγγυᾷν b), κατεγγυᾷν c), διδόναι d), ἁρμόζειν e). Latine *dare, despondere* f).

a) Demosth. in *Neaeram* p. 528. B.

b) Pollux III, 3. s. 34.

c) Eu-

c) Eurip. Oreſt. v. 1675.
d) Homer. Iλ. T. v. 291. Demoſth. *in Neær.* p. 528. A.
e) Eurip. *Elect.* 24. vid. 2 Cor. XI, 2.
f) Terent. *Andr.* I, 1. 74. Plaut. *Aulul.* II, 2. 28.

X. Sponſus ſponſæ in fidem & pignus amoris dabat munus, quod vocatur ἄῤῥα a), ἀῤῥαβὼν b), ἔδνον c).

a) *Arra* & *arrabo* ſunt Ebraicæ originis, a Græcis tamen & Latinis vſurpata. Arram habet Gell. XVII, 2.
b) Menander *in fragm. ex incertis comœd.* n. 253. p. 274. Iſæus *Orat.* VII. de Cironis Heredit. p. 513. Plaut. *Mil. Glorioſ.* IV, 1. 11. Vtitur & Apoſtolus 2 Cor. V, 5. Eph. I, 14.
c) Homer. Iλ. π. 190. Oδ. Z. 159. Dicitur & μνῆστρον Heſych. in hac voce. Sed v. Perizon, *ad Ælian.* IV, 1.

XI. Sponſa vero dotem exhibebat, quæ dicebatur προὶξ a), φερνὴ b) quæ reddebatur ſponſæ, ſoluto matrimonio c).

a) Iſæus Or. II. *de hæred. Pyrrhi* p. 374.
b) Heſych. in φερνὴ & Ἔδνα.
c) Demoſth. *in Neæram* p. 524. C.

XII. Sed Solon ex matrimonio ſuſtulit dotes: tres tantum veſtes, & vaſa quædam vilia voluit adferre ſponſam a). Orbis tamen puellis vt dos daretur ab iis, qui genere eſſent proximi, voluit, niſi iis nuberent b).

a) Plutarch. *in Solone* p. 89. D. v. Meurſ. *Themis Att.* I, 14. p. 38.

b) Dio-

b) Diodor. Sic. XII, 18. p. 83. D. Meursii Themis Att. I, 13. p. 35.

CAP. II.

de

Ritu Nuptiarum.

I. Sponsam solemniter in ædes suas ducebat sponsus, quod ἄγειν a), vel ἄγεσθαι γυναῖκα dicitur b), plene εἰς οἰκίαν c).

a) Vix hac forma & hoc sensu occurrit. vid. Kusterus *de Verbis Mediis*. Dum addito δόμονδε legitur ἀνάγειν apud Homer. Οδ. γ. v. 272.

b) Homer. Οδ. Ζ. v. 159. οἶκονδ' ἄγεσθαι. Sed sine addito ἄγεσθαι γαμετήν. Æl. *V. H. XIII*, 33. ἄγεσθαι γυναῖκα Idem XIII, 10.

c) Hesiod. Ἔργ. 695.

II. Vehiculo vehi potissimum solebant a), quique ex amicis adsidebat sponso & sponsæ παράνυμφος b), & πάροχος dictus c).

a) Hesiod. *Scut. Her.* 273. Suidas in Ζεῦγος ἡμιονικόν.

b) *Pronubus*, ὁ συναπάγων τῷ νυμφίῳ τὴν νύμφην. Eustath. ad Ιλ. Ζ. p. 516. l. 48.

c) Pollux III, 3. §. 40. Suid. *l. c.*

III. Præcedebant tibicines, & citharœdi, aliique faces gestantes.

Hom. Ιλ. Σ. 491. Hesiod. ἀσπ. 275. sq. Terent. *Adelph.* V, 7. 9. Musæus v. 275.

IV. Canticum, quod inter vehendum canebatur, ἁρμάτειον μέλος dictum.

Ἁρμάτειον μέλος apud Suid. & Hesychium & Eu-

Eustath. ad Iλ. X. p. 1380. l. 5. occurrit, sed alia notione. Quae Bosius cum Pottero de hoc cantico dicit, ea videtur confirmare Etymologus apud Vales. ad Harpocr. p. 222.

V. Aedes ingressi ὑμεναίῳ se oblectabant a), & saltatione b).

a) Homer. Iλ. Σ. v. 493. De origine vocis Eustath. *ad h. l.* p. 1213. l. 52. vid. Hesiod. Ἀσπ. 274. Pollux III, 3. s. 37.

b) Homer. & Hesiod. *l. c.* Adde Oδ. Δ. v. 18. sq. & Ψ. 145.

VI. Epulo excipiebantur, quod Γάμος etiam dictum.

Homer. Oδ. Δ. v. 3. Iλ. T. 299. Pollux III, 3. s. 44. v. Interpretes ad Matthaei XXII, 2.

VII. Sed ante epulum nuptiale sacrificia peragebantur, dicta προτέλεια a), & προγάμεια b), & sic transibatur ad epulum.

a) Eurip. *Iphig. in Aul.* v. 718. sq. Hesych. *in hac voce.* Vales. *ad Harpocr.* p. 164.

b) Pollux *III.* 3. s. 38.

VIII. Ad quod qui accedebant, lauare se a), & vestes mutare debebant b).

a) Homer. Oδ. Ψ. 131.

b) Homer. Oδ. Z. 27. sq. Aristoph. Au. 1692. vbi mentio fit γαμικῆς χλανίδος. vid. Interpr. ad Matthaei *XXII*, 11. vbi ἔνδυμα γάμου.

IX. Vestes sponsi erant tinctae & variegatae, sponsae pariter.

Vtrumque testatur Aristoph. *Plut.* v. 530. & Scholiast. *ad h. l.* qui causam moris reddit. cf. Kuster. *ad h. l.*

X. Prae-

X. Præterea ſponſus & ſponſa ornati erant corollis ex variis herbis & floribus.

Hujusmodi coronam nuptialem vocat Στίφος γαμήλιον Bion *Idyll. I.* in Epitaph Adonidis v. 88. De coronis *ſponſorum* v. Schol. Ariſtoph. *ad Au.* v. 160. de *ſponſarum* Euripid. *Iphig. in Aul.* 905.; v. Paſchal. *de Coronis II*, 16. 17.

XI. Domus ſponſi quoque ornata.

Hierocles *in fragm.* περὶ Γάμȣ p. 308. & apud Stobæum *ſerm.* 186. de laude nuptiarum p. 636. l. 33. Senec. *Thebaid.* v. 507.

XII. Piſtillum alligatum januæ a), & cribrum a puella geſtatum b). Sponſa ipſa ferebat φρύγετρον, id eſt, vas figulinum, in quo erat hordeum c).

a) Ὕπερον ἐξέδȣν πρὸ τȣ̃ Θαλάμȣ. Pollux *III*, 3. ſ. 37.

b) Κόσκινον ἡ παῖς ἔφερε. Pollux ibid.

c) Pollux *I*, 12. ſ. 246. Kuhnius *ad Pauſan. Att. I.* p. 5.

XIII. Dum in conuiuio erant, ingrediebatur puer apud Athenienſes, qui præter glandes geſtabat ſportam cum panibus, & canebat: ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον.

Heſych. & Suid. in ἔφυγον κακόν.

XIV. Finito conuiuio ducebantur in thalamum, qui græce δῶμα a), κȣρίδιον δῶμα b), δωμάτιον c), θάλαμος d), παςὰς e), in quo lectus genialis, qui λέχος κȣρίδιον f), νυμφίδιον g), & γαμικόν h).

a) Theocrit. *Idyll. XXVII*, 36.

b) Homer. Οδ. T. 580. Sic νυμφικὸν δωμάτιον est apud Suid. & Harpocr. in παράβυστον.
c) Pollux *III*, 3. s. 43.
d) Theocr. *Idyll. XXVII*, 36. Pollux *III*, 3. 37.
e) Hesych. in hac voce & Eustath. ad Ιλ. Γ. p. 297. l. 43. Παστὸν vocat Musæus v. 280.
f) Aristoph. *Pac.* 844.
g) Νυμφεία εὐνὴ est apud Pindar. Οδ. V. v. 54. Κλίνη νυμφικὴ apud Lucian. *in Herodot.* p. 574.
h) Pollux *III*, 3. s. 43. vbi κλίνη γαμική. cf. Meurs. *Lect. Att. II*, 9. p. 72.

XV. Ambo jam thalamum ingressi, debebant vna comedere malum cydonium, ex instituto Solonis.

Plut. in Solone p. 89. C. & in *Conjugal. præceptis* p. 138. D.

XVI. Licet jam ambo essent in thalamo, fieri tamen poterat, vt saltem illo tempore disjungerentur, scilicet, si cornix graue cornicaretur super tecto.

Qui hæc testimonio suo firmet, auctorem scio nullum. Si scirem, causam rei esse dicerem, vel quia cornix, auis Mineruæ, vrbis custodi, inuisa, vt ex fabulis constat. Antigon. *Histor. Mirabil. XII.* Ouid. *Met. II*, 551. sq. Hygin. *fab* 166. vel quia cornix recenseri solet inter diras & inauspicatas aues. Plin. X, 12. vel quia cornix clamore & litibus gaudet, atque alias aues hostiliter inuadit. Seruius *ad Eclog. IX*, 15. Broukous. *ad Tibull. II*, 2. 21. vel denique quia vnius cornicis clangor est mali ominis, & præsagium viduæ vitæ. Horapollo *Hiero-*

Hieroglyph. VIII. conf. ea, quæ docti viri ad h. l. notarunt. Hadrian. Junii *Animadu. I*, 1.

XVII. Antequam tamen ſponſa concumberet cum ſponſo, moris erat, vt ſe ablueret, vel ſaltem pedes, aqua calida.

Ariſtoph. *Pac.* v. 843. & quos citat Lamb. Bos *ad Eph.* V, 26.

XVIII. Tum ſponſus ſponſæ ſoluebat Zonam.

Græce λῦσαι ζώνην, vel *μίτραν παρθενικήν*, latine *ſoluere Zonam, reuincire Zonam.* Homer. *h. in Venerem* 165. Theocrit. *Idyll. XXVII*, 54. Ouid. *Heroid. II*, 115. v. præter multos alios Spanhem. *ad Callim. h. in Jou.* v. 21. & qui in exponendo hoc ritu diligentiſſimus eſt, Jo. Schraderus *ad Muſæum* v. 272. p. 341.

CAP. III.

de *Diuortiis.*

I. Magno dedecori erat conjugibus, ſi ſepararentur.

Vxoribus turpe fuiſſe, a maritis diſcedere, liquet ex Eurip. *Medea* 236. Quod ad maritos, Athenæus *XIII*, 1. pag. 555. C. teſtatur, apud Lacedæmonios Lyſandrum multatum fuiſſe, quod relicta vxore aliam, eamque pulcriorem vellet ducere.

II. Si vir dimitteret vxorem, propria phraſi in jure Attico hoc dicebatur *ἀποπέμπειν* a) *ἀποπομπὴ* b) & ἐκβάλλειν c).

a) Demoſth. *in Neæram* p. 524. C.

 b) Pol-

b) Pollux III, 3. ſ. 46.

c) Demoſth. *in Neæram* p. 524. C. adde Galat. IV, 30 Dicitur etiam ἐκπέμπειν τὴν γυναῖκα. Iſæus *de Hered. Pyrrhi* p. 386. Ἀφιέναι γυναῖκα. Plut. *in Cic.* p. 875. A. 1 Cor. VII, 11. ἀπολῦσαι γυναῖκα. Matth. XIX, 7. 8.

III. Vir dotem tunc reddere tenebatur ex lege. Demoſth. *in Nearam* p. 524. C.

IV. Vxor, ſi diſcederet a viro, vocabatur hoc ἀπόλειψις a) & ἀπολείπειν b).

a) Plutarch. *in Alcib.* p. 195. C. Pollux III, 3. 47.

b) Iſæus *de Hered. Pyrrhi* p. 386.

V. Poterat vxor maritum relinquere juſtis de cauſis, ſed debebat prius appellare Archontem, & ipſa ſcribere libellum injuriarum.

Plutarch. *in Alcib.* p. 195. C. Andocides *Orat. IV.* contra *Alcib.* p. 297. Libellum injuriarum Plut. *l. c.* vocat Γράμματα ἀπολείψεως. Quænam juſtæ deſertionis cauſæ eſſent, colligitur ex Polluce III, 3. 47. & Plutarch. *Alcib. l. c.*

CAP. IV.

de *Adulteriis.*

I. *Adulterium* græce μοιχεία a). Apud Græcos etiam frequentata fuerunt adulteria b), non tamen impune habita, ſed pœnis mulctisque cohibita.

a) v. Pauſan. *Bœot. XXXVI.* p. 784.

b) Documento ſunt Thyeſtes, Ægiſthus, Paris, Phœ-

Phœnix, & alii. v. Senec. *Thyest.* 680. ſq. Homer. Oδ. A. 32. ſq. Iλ. Γ. v. 39. ſqq. & I. v. 451. Et Meſſeniis & Trojanis adulterium extremo exitio fuiſſe, obſeruat Pauſanias *Meſſen.* XX. p. 328. Spartæ tamen adulteria fuiſſe inaudita, diſces ex Plut. *in Lac. Apophth.* p. 228. & in *Lycurgo* p. 49. C.

II. Pœnæ in adulteros ſtatutæ non vbique eædem fuere in Græcia.

De pœna adulterii apud Cretenſes Ælian. *V. H. XII*, 12. apud Locrenſes. Æl. *V. H. XIII*, 24. apud Theſpios Idem XI, 6.

III. Deprehenſum in ipſo facto adulterum lege Solonis interficere licebat.

Lyſias ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους Φόνου pag. 7. Taylor. *in proleg. ad hanc Orat.* Plutarch. *in Solone* pag. 90. F. v. Meurſii *Themis Attic. I*, 4. p. 9. ſq.

IV. Et vxorem in adulterio deprehenſam qui retinebat, ἄτιμος habebatur.

Demoſth. *in Neæram* p. 529 C. Licuiſſe adulteras interficere etiam, æque ac adulteros, impune, dote multare, venum dare, aliisque modis diuexare oſtendit Meurſ. *in Them. Att. I*, 5. p. 12. ſq.

V. Ceteroquin pecunia redimebant diuites adulterii pœnam apud Athenienſes a), quæ mulcta μοιχάγρια dicta b).

a) Apud Lyſiam *l. c.* p. 6. deprehenſus adulter ſuppliciter orat, ne interficiatur, ſed vt maritus injuria adfectus argentum accipiat. Sed mari-

tus tamen hanc conditionem non accipit. Schol. Ariſtoph. *in Plut.* 168.

b) Homer. Οδ. Θ. v. 332. Ad hunc locum Euſtath. p. 313. l. 2. Μοιχάγρια, τὰ ὑπὲρ ἀγρεύσεως, ὅ ἐστιν συλλήψεως μοιχῶν ἐκτινόμενα.

VI. Sed pauperum in adulterio deprehenſorum alia fuit & turpis pœna, quæ ῥαφανίδωσις a), & παρατιλμὸς dicta b).

a) Ita vocat hanc pœnam Schol. Ariſtoph. *ad Plut.* v. 168. vid. & Ariſtoph. *Nub.* 1079. Suid. in Ῥαφανίς & alibi.

b) Schol. Ariſtoph. *l. c.* & Voſſius *ad Catullum* p. 41. Vnde eandem pœnam & καταπίττωσιν dictam apparet.

CAP. V.

de *Liberorum Natiuitate & Educatione.*

I. Si maſculus natus eſſet apud Atticos, fores domus, in qua erat puerpera, coronabantur *olea*; ſin femella, *lana*.

Heſych. in Στέφανον ἐκφέρειν & ex eo Meurſ. *Attic. Lect. I*, 10. & Paſchal. *de Coron. V*, 15. p. 334.

II. Recens natus infans abluebatur aqua calida a) in *labro*, quod λετρὸν dictum b).

a) De conſuetudine (Græcorum minime propria) recens natos infantes aqua abluendi. Callim. *h. in Jou.* 17. ibique Interpretes. Meurſ. *ad Lycophr.* v. 322.

b) *Labrum* latine dicitur. Iſidor. *Orig.* XX, 6. Λε-

Λουτρὸν quidem latius per ſe patet apud Græcos: hoc tamen ſenſu adhibetur ab Eurip. *Jon.* 1493.

III. Oleo etiam vngebant, quod habebant in vaſe fictili, quod dicebatur χύτλος a) vnde χυτλῶσαι b).

a) Bartholin. *de puerperio Vet.* p. 65.

b) Quod ſignificat 1) ἀπολέσασθαι. Spanh. *ad Callim. h. in Jou.* 17. 2) μετὰ ἐλαίου λοῦσασθαι. Heſych. & Suidas *in hac voce.* Scholia minora ad Homer. Οδ. Z. v. 80. & Euſtath. *ad h. l.* p. 248. l. 24.

IV. Apud Spartanos non *aqua*, ſed *vino* abluebantur infantes.

Plut. *in Lycurgo* p. 49. E.

V. Loti mox *faſciis* inuoluebantur, quæ σπάργανα dicta.

Homer. *h. in Mercur.* v. 268. Plut. *in Lycurgo.* p. 49. E. Herodian. I, 5. Callim. *h. in Jou.* v. 33. & hic Interpretes.

VI. Faſciis inuolutos collocabant in *vannis* a), vel in *clypeis* b), ſi parentes eſſent militares. Id quod præcipue obtinebat apud Spartanos c).

a) Callim. *h. in Jou.* v. 48. ibique Interpretes.

b) Theocrit. *Idyll. XXIV*, quod inſcribitur Ἡρακλίσκος v. 4. ſqq.

c) Nonnus *Dionyſ. XLI*, 168.

VII. Si educare nollent, exponebant infantes, quod ἐκτιθέναι.

Eurip. *Phœniſſ.* v. 25. Alludit Ariſtophanes Νεφ. v. 531. vbi ἐκτιθέναι eſt ἔξω ῥίπτειν. Idem Poeta expoſitioni opponit τὸ ἀναίρειν, *tollere*

& *educare.* Ex Ariſtoph. *Ran.* 1221. intelligimus, expoſitionem illam factam fuiſſe interdum ἐν ὀστράκῳ *in teſta*, vel in χύτραις in *ollis*.

VIII. Apponebant iis in ciſtula aliquando monilia, annulos, gemmas &c. a) quæ περιδέραια b), & γνωρίσματα dicuntur c).

a) Ter. *Eunuch. IV*, 6. 15. Eurip. *Jon.* 19. 32. 1337. ſq.

b) Ariſtotel. *Poetic. XVI.* Eurip. *Jon.* v. 1431. vocat Δέραια.

c) Pauſan. *Attic. XXVII.* p. 66. Heliodor. *Æthiop. IV.* p. 178.

IX. Apud Thebanos lege prohibita erat expoſitio.

Ælian. *V. H. II*, 7.

X. Apud Lacedæmonios partus diſtorti abjiciebantur in locum Ἀποθέτας dictam.

Plutarch. *in Lycurgo* pag. 49. D. conf. Ariſtot. *Polit. VII*, 16.

XI. Ceterum apud Athenienſes infantes, qui tollerentur, ſtatim a natiuitate, inſcribebantur tabulis publicis.

De hac inſcriptione in album ſeu εἰς κοινὸν γραμματεῖον Iſæus *Orat* 6 de Apollodori hereditate p. 486 ſqq. Suidas & Harpocrat. in Κοινὸν γραμματεῖον. Ceterum quando hæc inſcriptio facta, vtrum ſtatim a natiuitate, an vero primo anno natiuitatis, an tertio, an quarto incertum eſt Pottero *Archæol. I*, 9. pag. 45. Sed Luciani Scholiaſtes factam eſſe ἅμα τῷ γεννηθῆναι, ſtatim a natiuitate cum auctore noſtro

ſtro tradit T. II. p. 11. De more liberorum profitendorum apud Romanos Briſſon. *Select. Antiqu. ex Jure Ciu. I,* 5.

XII. Quum jam quintum diem ageret infans, geſtabant eum circa focum currendo a), & propinqui dona, quæ γενέθλιοι δόσεις dicuntur, mittebant puerperæ b). Erant ea πολύποδες & σηπίαι. c).

a) v. Heſych. in Δρομιάφιον ἦμαρ & Meurſ. *Gr. Fr. I,* 20. Nam quintus ille dies a nato infante dicebatur δρομιάφιον ἦμαρ & ἀμφιδρόμια.

b) Heſych. in Ἀμφιδρόμια & Suidas in eadem voce. Dona illa γενέθλιοι δόσεις dicuntur ab Æſchylo *in Eumenid.* v. 7. & Stanlej. *ad h. l.*

c) i. e. *polypodes* & *ſepiæ.* Harpocrat. in Ἀμφιδρόμια. Suidas *in eadem voce.* Athen. *II,* 24. p. 65. & IX, 2. p. 370.

XIII. Decimo a natali die infanti nomen dabatur a), res ſacra fiebat b), & conuiuium agitabatur c), quod dicitur δεκάτην θύειν d), ἀποθύειν e), vel ἑστιάσαι f).

a) Eurip. *in fragm. Ægei* v. 14. & Barneſ. *ad Eurip Electr.* v. 1126. Secundum alios hoc ſeptimo die factum. v. Harpocrat. in Ἑβδομευομένου.

b) Eurip. *Electr.* v. 1126.

c) Ariſtoph. *Au.* v. 494. cum Schol.

d) Ariſtoph. *Au.* 923.

e) Etiam ποιῆσαι δεκάτην habet Demoſthenes adu. *Bœotum* p. 638. C.

f) Suidas in Δεκάτην ἑστιάσαι.

XIV. Quadragesimus dies festus erat puerperarum.

Dictus τεσσαρακοστός. Censorin. *de die Nat.* XI. p. 50. sq. v. Bartholin. *de puerp. Vet.* p. 139.

XV. Singularis graecorum cura fuit in eo, vt liberos suos domi educarent a), & matres eos proprio suo nutrirent lacte b). Quod principes etiam feminae fecere c).

a) Homer. Ιλ. Π. 191. Οδ. Ξ. 201. adde Plaut. *Bacchid.* III, 3. 18.

b) Vnde Jon apud Eurip. *Jon.* v. 1360. sibi lacte materno carendum fuisse, queritur. Nam expositus fuerat.

c) Exemplo sunt *Hecuba* apud Homer. Ιλ. X. v. 83. Penelope Οδ. Λ. 447. Plura dabit Feith. *Antiqu. Homer.* II, 18.

XVI. Legimus tamen etiam quibusdam in casibus adhibitas nutrices.

Apud Homerum *Euryclea* est nutrix Vlyssis Οδ. Τ. v. 482. sq. Mentio etiam fit nutricis Nausicaae Οδ. Η. v. 12. conf. epistola Myiae in *fragmentis Pythag. in opusc. Mythol.* a Th. Gale collectis p. 750. sq. Gell. *N. A.* XII, 1.

XVII. Nutrix graece μαῖα a), τιτθὴ b), τιθήνη c), & τιθηνήτειρα d) dicitur, etiam τροφός e). Aliqua tamen differentia est inter τροφος & τιτθή f). Mammam praebere graece θηλάζειν g) dicitur.

a) Homer. Οδ. Τ. 482.

b) Aristoph. *Equit.* v. 713. cum Schol.

c) Homer. Ιλ. Ζ. v. 389. Eustath. p. 513. l. 10.

d) Est apud Suidam in τιθήνας ex epigrammate. Sed aliter legit Kusterus.

e) Con-

e) Conjunguntur apud Plut. *de Puer. Educ.* c. V. αἱ τίτθαι καὶ αἱ τροφοί. Plura exempla sunt obuia.

f) Nam τιτθαὶ sunt αἱ τοὺς τιτθοὺς παρέχουσαι, ὅπερ ἐστὶ μαστούς. Sed αἱ τροφοὶ sunt αἱ τὸν ἄλλον πόνον μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν ἀναδεχόμεναι, ἤγουν περιφέρουσαι καὶ προσπαίζουσαι τοῖς τροφίμοις. Ita distinguit Eustath ad Ιλ. Ζ. p. 513. l. 14. sq.

g) Lysias *Or. I.* pro cæde Eratosth. p. 3. Ælian. *V. H. XIII,* 1.

XVIII. Nutrices gestantes infantes per plateas, cum morosiores essent & ejularent, ori admouebant spongiam melle tinctam.

Hesych. in Κυρίῳ βύσασα. Spanhem. *ad Callim. h. in Jou.* v. 49.

XIX. Ad sedandos infantes vagientes etiam canebant λαλὰ a), vel βαυκαλᾶν b), vnde cantica illa βαυκαλήσεις c) alio nomine νύννια d).

a) Scaliger *Lect. Auson. II,* 11. p. 117.

b) Hesych. in Βαυκαλᾶν.

c) Athen. XIV, 3. p. 618. F. αἱ τῶν τιθηνουσῶν ᾠδαὶ καταβαυκαλήσεις ὀνομάζονται.

d) Hesych. in Νύννιον. Casaubon. *ad Theophr. Char. Eth.* ad c. VIII. περὶ Λαλιᾶς circa fin. p. 231. sq.

XX. Præterea nutrices vel matres, si infantes morosiores sedare nequirent, habebant *manducum* a), siue *terriculamentum* b), quo eos terrerent, græce μορμολύκειον c) & hoc modo terrere infantes μορμύσσεσθαι dicitur d).

a) Ita

a) Ita latinis dicitur Plaut. *Rud. II, 6.* 51. Festus *in Manducus.*

b) *Terriculamenta*, & *terricula* itidem latinis dicuntur effigies ad terrendos pueros idoneæ.

c) Aristoph. Θεσμοφ. v. 424. Dicitur & μορμολύκη Strab *I.* p. 13. l. 32. Ad quem locum vid. Casaub. pag. 12. & concisius Μορμώ Aristoph. *Acharn.* 582. Lucian. *in Philopseude* p. 328. De hujus generis terriculis & Ebræorum & Græcorum & Romanorum non injucunda lectu collegit Cl. Hagerus *in programmate de Manducis.*

d) Hesychius *in hac voce.* Aristoph. *Au* 1245.

XXI. Porro adolescentuli & adolescentulæ ne otio corrumperentur, operam dabant: quare opere aliquo exerceri, artibus & disciplinis imbui curabant.

Ex lege Solonis hoc patet apud Plut. *in Solone* p. 90. C. D. Adde leges Atticas l. 1. tit. 4. Etiam in scholis publicis fuisse pueros puellasque institutos, ostendit Perizon. *ad Æl. V. H. III,* 21. De necessitate institutionis v. Socrates *apud Xenoph.* Απομν. IV, 1. 2. Contra educationem mollem v. epistola Theanus *in fragm. Pythag. in Opusc.* Th. Gale p. 740.

XXII. Quod ad puellas attinet, eæ arcte custodiebantur in ædibus a), earumque victus fuit tenuis b), pectus vinctum, vt graciles essent c). Opus earum præter alia fuit, lanificium tractare d). Quod illustres feminæ olim etiam fecere e).

a) Cornel. Nep. *in præf.* Homerus passim mulieres

lieres collocat in ſuperiore parte ædium, quæ ὑπερῷον dicta. v. Οδ. O. 516. Ιλ. B. 514. Hinc Θάλαμοι παρθενικῶν πολυκλειστοι Phocyl. v. 198. cf. Eurip. *Iphig. in Aul.* 738. *Phœniſſ.* 88.

b) Terentius *Eunuch. II*, 3. 23. ſq. De Lacedæmoniis. v. Xenoph. *de Rep. Lacedæm.* ab init. p. 537. l. 20.

c) Terent. *ibid.* v. 22.

d) Euſtath. ad Ιλ. A. p. 23. l. 43. Xenoph. *de Rep. Lac.* p. 534. l. 27.

e) e. g. *Penelope.* Homer. Οδ. P. v. 97. & Ouid. *Heroid.* I. v. 77. *Vxor Leontiadis principis apud Thebanos* viri. Xenoph. *Hellen.* V. p. 443. l. 27.

XXIII. Muſicam & literas aliquando quoque didiciſſe legimus virgines honeſtiores.

Muſicam callent virgines Spartanæ apud Plut. *in Lycurgo* pag. 47. F. & 48. A. Corinnam Thebanam poetica excelluiſſe, teſtantur Pauſan. *Bœot.* c. XXII. pag. 753. & Ælian. *V. H. XIII*, 25. vbi conſulendus Perizonius. Huc Aſpaſia pertinet, Socratis in eloquentiæ ſtudio magiſtra. Athen. V, 19. p. 219. C.

XXIV. Ad *pueros* quod attinet, in illuſtrium familiis, adſciti in ædibus ſunt viri, παιδαγωγοὶ a), vel παιδοτρίβαι b) dicti, qui bonis artibus informarent pueros.

a) *Puerorum educatores & veluti ductores, & præceptores.* Ita Phœnix legitur fuiſſe pædagogus Achillis. Plutarch. *de Puer. Educat.* c. VII. Adde Homer. Ιλ. I. 442. ſq. Idem Achilles Chirone Centauro magiſtro didicit varias

rias artes. Claudianus *in III. Conſ. Honor.* v. 60. Homer. Iλ. Λ. 831. Sic Atlas fertur pædagogus & præceptor Herculis apud Auſon. *Idyll.* 4. v. 21. & apud Theocritum *Idyl. XXIV*, 103. ſq. complures alii. vid. Feithii *Antiqu. Homer. II*, 18. §. 3. p. 251. ſq.
De differentia inter διδάσκαλον & παιδαγωγόν Wower. *Polymath.* IV. §. 19.

b) Ariſtoph. *Nub.* 969. Sunt autem pædotribæ *exercitatores corporum*, qui juuenes exercent in palæſtris. Æſchines *in Timarch.* p. 172. A. De hac voce ejusque ſignificatu Caſaubon. *Theophr. Charact. Eth. VIII.* περὶ Λαλιᾶς Perizon. *ad Ælian. V. H. II*, 6. & in addendis p. 982. ſq.

XXV. Græci, exceptis Lacedæmoniis a), tribus vt plurimum artium generibus imbuere ſolebant filios ſuos, ſcilicet *literis*, *palæſtra*, *muſica* b). Nonnulli etiam *pingendi artem* addebant c).

a) Ariſtot. *Polit. VIII*, 4. Ælian. *V. H. XII*, 50. & Perizonius.

b) Terent. *Eunuch. III*, 2. 23.

c) Ariſtot. *Polit. VIII*, 3. De Muſica ſpeciatim Plut. in l. *de Muſica* p. 1140. B. conf. Perizon. *ad Æl. V. H. VII*, 15.

XXVI. De *Palæſtra* dixi Part. I. vbi *de Ludis Græcorum*. Quare de tribus reliquis nunc breuiter agendum.

CAP.

CAP. VI.

de *Literis*.

I. Per literas siue Γράμματα, intelligitur γραμματική, quæ initio fuit *ars recte legendi & scribendi* a). Dein aucta idem significare cœpit, quod φιλολογία, nempe *doctrinam Historiarum, Poetices* &c. b).

a) Γράμματα hoc sensu ponit Aristot. *Polit. VIII*, 3. Porro γραμματικὴν eodem modo definit idem Aristot. *Topic. VI*, 3. nempe per ἐπιστήμην τοῦ γράψαι καὶ ἀναγνῶναι. cf. Sext. Empiricus *adu. Gramm. I*, 2.

b) Hoc sensu Grammatica accipitur apud Cic. *de Orat. I*, 42. Senec. *ep.* LXXXVIII. Quinctil. *I*, 4. Sextus Empir. *adu. Grammat. I*, 1. v. Maussacus *in diss. Crit.* Harpocrationi subiuncta p. 329. sq. Burmannus ad Valesium *de Critica I*, 1. p. 144. sq.

II. Iuuenes vero, si facultates eorum ferebant, Philosophia imbuebantur a). Hunc in finem gymnasia erant & scholæ publicæ b). Athenis præcipua erant Academia c), Lyceum d), & κυνόσαργες e). Alia aliis in locis f).

a) Terent. *Andr. I*, 1. v. 30. Huc pertinet lex Solonis inter leges Atticas l. 1. tit. 4.

b) De scholis veterum publicis (διδασκαλείοις. Nam gymnasia proprie pertinent ad corporis exercitia) Periz. *ad Æl. V. H. III*, 21.

c) Ælian. *V. H. IV*, 9. Menag. *ad Laert.* III, 7. p. 141.

d) Æl.

d) Æl. *V. H. IX*, 10. & 29. Menagius *ad Laert.* V, 2. p. 186. ſq. Lycei & Academiæ ſimul meminit Cic. *de Diuin. I*, 13. conf. *Academ. Qu.* I, 17.

e) Schola Antiſthenis, ſecundum Heſychium Mileſ. initio libelli, & ſecundum Laert. VI, 13. item Schola Ariſtonis Chii. Laert. VII, 161. v. Pauſan. *Att. XIX.* p. 44.

f) e. g. Κράνειον Corinthi. Lucian. *Dial. Mort.* p. 262. Laert. VI, 77. De Gymnaſio in inſula Rhodo Cic. *Tuſc. Qu.* II, 61. Sueton. *in Tiberio XI.*

CAP. VII.

de

Muſica.

I. Μουσικὴ dicta quibusdam videtur a nouem Muſis a): aliis ab Hebræo *Moſar*, i. e. ars, diſciplina b).

a) Iſidor. Hiſpal. *orig. II.* c. XIV.

b) Voſſius *de Idolol. I*, 13. Alias etymologias vide apud Phurnut. *de N. D.* c. XIV. Clericus *ad Heſiod. Theog.* v. 52. deriuat a מוצא *motſa, inuentrix.*

II. Auctorem Muſices Græci ſtatuunt Pythagoram a), ſed falſo b). Certum eſt hiſtoria Moſis, Jubalem inueniſſe artem canendi tibia & cithara c).

a) Græcis hanc opinionem tribuit Iſidor. Hiſpal. *Orig. II*, 15. Quomodo inuenerit Pythagoras, tradunt Jamblich. *de vita Pythag.* c. XXVI.

&

& in Nicomachi *Arithm.* p. 171. Macrob. *in S. S. II*, 1.

b) Vix credibile, Græcorum quemquam Musicæ primordia ad Pythagoram tanquam auctorem retulisse. Nam de vetustioribus artis, si non inuentoribus, certe cultoribus, vulgo constabat, v. c. de Amphione, Lino, aliisque de quibus Plutarchus *de Musica* p. 1131. F. & p. 1132. A. B. Quid ergo est? Putem græcos hoc sibi velle, Pythagoram addidisse noua quædam arti Musicæ, & fuisse præsertim *Musicæ rationalis auctorem.* v. Vossius *de scient. Mathem.* c. XX. §. 2. De Musica tempore belli Trojani Feith. *Antiqu. Homer.* IV, 4.

c) Genes. IV, 21.

III. Notæ, siue voces, quibus comprehendebantur soni, erant septem, singulæ planetis singulis attributæ:

1. Ὑπάτη, *Lunæ.*
2. Παρυπάτη, *Joui.*
3. Λίχανος, *Mercurio.*
4. Μέση, *Soli.*
5. Παραμέση, *Marti.*
6. Τρίτη, *Veneri.*
7. Νήτη, *Saturno.*

Nicomachus *Harmon. II.* apud Meibomium in *antiquæ Musicæ auctoribus.* p. 33. sqq. vbi obseruabis, contrario ordine etiam ὑπάτην *Saturno*, & Νήτην *Lunæ* tribui. conf. Aristot. *Probl. Sect.* 19. Philander *ad Vitruu.* V, 4. p. 214. & Vossius *de scient. Mathem.* c. XX. §. 3. p. 85.

IV. Tonus, siue modus in cantilena, quo vel acutiore vel remissiore vtuntur Musici, græce νόμος dicitur.

Thucyd. V, 70. Aristoph. *Equ.* 9. Cur Νόμος dicatur, inquirit Aristoteles *Probl. XIX.* n. 28. & Plutarchus *de Musica* p. 1133. B. Secundum Aristotelem νόμοι καλοῦνται οἱ μουσικοὶ τρόποι, καθ' οὓς τινας ᾄδομεν, apud Suid. in Νόμοι Κιθαρωδικοί.

V. Hujusmodi νόμοι siue modi Musici quatuor sunt principales, *Phrygius, Lydius, Doricus & Jonicus* a). Alii addunt quintum, Æolicum b). *Phrygius* modus religiosus, *Lydius* querulus, *Doricus* bellicosus, *Jonicus* floridus, *Æolicus* simplex c). Modus ad bellum excitans etiam ὄρθιος dictus d).

a) Ita Musicæ modos enumerat Lucianus *in Harmonide* p. 585. Alii aliter. v. Aristot. *Polit. IV*, 3. Athenæus XIV, 5. p. 624. sq. inter scriptores Musicos Aristoxenus pag. 37. Euclides p. 19. Bacchius p. 12. De inuentoribus horum modorum Plin. VII, 56.

b) Bourdelotius ad Luciani *l. c.*

c) Has notas, hæc discrimina singulorum modorum tradit Apulejus *Florid.* p. 342. & Lucian. *l. c.* Adde Aristot. *Polit.* VIII, 5. & 7.

d) Hujus modi Homerus meminit Ιλ. Λ. v. 10. sq. Eustath. pag. 758. l. 8. ὄρθιος νόμος, τρόπος ᾠδῆς εἰς πόλεμον ἐρεθιστικός. v. Schol. ad Aristoph. *Acharn.* v. 16. Herodot. I. *de Arione* pag. 10. B. & ex eo Gellius XVI, 19. Suidas *in* Ὀρθιάσματων. Ceterum hi modi a Plinio

cum

cum Græcis *phthongi* dicuntur II, 22. alias *moduli* VII, 56.

VI. Hinc poſtea νόμοι de ipſis hymnis, qui ad modos illos canebantur, dici cœpti ſunt.

Schol. Ariſtoph. *ad Equit.* v. 9. v. Spanh. *ad Callim. h. in Delum* v. 304. p. 509. ſq.

VII. Peragitur autem Muſica dupliciter, vel *ſono oris*, vel *inſtrumentis*.

Hinc quidam Muſices hanc definitionem dedit: Τέχνη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ τελείε μέλες καὶ ὀργανικε, i. e. *Ars contemplatiua & actiua perfecti cantus & organici* apud Ariſtidem *Quinctilianum I.* p 6. Qui tantum inſtrumentis pſallunt, his Μεσικὴ ψιλή: qui vero ſimul ad inſtrumenta vocem adhibent, his tribuitur μεσικὴ μετὰ μελῳδίας, ab Ariſtotele *Polit.* VIII, 5. Latini dixerunt *aſſa voce* canere, qui ſola voce, non admiſtis inſtrumentis muſicis, canerent. Eodem modo *aſſas* vocarunt *tibias*, quibus caneretur ſine chori voce. v. Dacerius ad Feſtum in *Aſſa.* Quis cithara ſine voce primus, quis voce cum tibiis canere inſtituerit, Plinius tradit VII, 56.

VIII. Diſtinguuntur inſtrumenta Muſica in ἐμπνευςὰ, *quæ ſpiritu inflantur*, & ἔντατα quæ *chordis & fidibus tenduntur*.

Pollux IV, 8. ſ. 58. Ariſtid. *Quintil.* p. 101. ſimiliter diſtinguit ὄργανα ἐμπνευςὰ & κατατεινόμενα: quæ p. 107. etiam ὄργανα διὰ νεύρων ἡρμοσμένα & p. 110. νευρόδετα vocat.

IX. Inter ea inſtrumenta tria olim fuerunt præcipua: *Cithara, Tibia & Fiſtula.*

 Plura

Plura enumerat Ariſtoteles *Polit.* VIII, 6. & Pollux IV, 9. ſ. 59. Sed tria illa fuiſſe præcipua, Plutarchus teſtatur *de Muſica* p. 1136.

CAP. VIII.

de
Cithara.

I. Ex inſtrumentis, quæ fidibus tenduntur, celeberrima fuit *Cithara*, græce κιθάρα a) & Φόρμιγξ b).

a) Nam inuentor ejus Apollo fertur. Bion *Idyll.* *III*, 7. Vnde Apollo cum cithara in gemmis. vid. Periz. *ad Ælian. V. H. III*, 32. Vnde Apollo Φορμικτής Ariſtoph. *Ran.* v. 234. Accedit, heroas & ſummos reges citharæ pulſus olim didiciſſe, v. c. Herculem, Alexandrum M. Ælian. *V. H. III*, 32.

b) Κιθάραν & Φόρμιγγα eſſe vnum idemque inſtrumentum, colligit ipſe Euſtath. ad Ιλ. Σ. pag. 1222. l. 38. ex Homeri verbis Ιλ. Σ. v. 569. ſq. Κιθάραν etiam eandem facit Feithius cum Lyra *Antiqu. Hom.* IV, 4. Cui opinioni cum alia fauent, tum locus Ariſtoph. *Nub.* v. 1358. ſqq. Sed diſputat contra eum Perizon. *ad Ælian. III*, 32.

II. Vtebantur ea, quum cantarent res geſtas Heroum a), & Amores b).

a) Exemplo eſt Achilles. Hom. Ιλ. I. v. 186. ſq. Canebant etiam cithara res diuinas & humanas. Virgil. *Æn. I*, 744. inde Κίθαρις μητηρ ὕμνων Ariſtoph. Θεσμοφ. v. 130.

b) Ex-

b) Exemplo Demodocus Homer. Oδ. Θ. v. 265. sq. Adde Anacreontem Oδ. I.

III. Ad *fides* ejus veteres vtebantur *lino* a): dein *chordis* ex ouium inteſtinis b).

a) Euſtath. *ad Hom.* Iλ. Σ. v. 570. p. 1222. l. 52.

b) Homer. Oδ. Φ. v. 408.

IV. Chordæ autem olim tres numero fuerunt, vnde talis cithara τρίχορδος dicta a). Dein perfectior facta ſeptem chordarum, quæ ἑπτάχορδος b), ἑπτάφθογγος c), & ἑπταγλώσσως dicta d).

a) Citharam τρίχορδον in Aſia, vrbe Lydiæ, primum repertam tradit Stephanus in Ἀσία. Vnde hæc cithara Ἀσιὰς dicitur Ariſtoph. *Theſmoph.* v. 126 conf. Plut. *de Muſica* p. 1137. A.

b) Plutarchus *de Muſica* p. 1144. F. Macrob. *Sat.* *I*, 19. Homer. *h. in Mercur.* v. 51.

c) Eurip. *Ion.* v. 881.

d) Pindar. *Nem.* Oδ. V. v. 43.

V. Chordas illas pulſabant vel plectro a), vel digitis ſolis b), quod græce κιθαρίζειν c), κρέκειν πλήκτρῳ d), vel διώκειν e), δακτυλοις κρέκειν f), & ψάλλειν g).

a) Pindar. *Nem.* Oδ. ς. v. 44 Homer. *h. in Mercur.* v. 419. Æl. *V. H. III*, 32. vbi a Perizonio figura plectri depicta exhibetur.

b) Athenæus IV. p. 183. D. & XIV, 9. p. 637. D. Virgil. *Æn. VI*, 645.

c) Plutarch. *Apophth. Lacon.* p. 233. F. Ariſtot. *Polit. I*, 4.

d) Anthol. IV, 16. 4.

e) Pindar. Nεμ. Oδ. ς. v. 44.

f) Pſalm LXXXI, 3.

b) Athenæus IV, 25. p. 183. D. Hinc Schol. Aristoph. *ad Au.* 218. ψαλμὸς κυρίως ὁ τῆς κιθάρης ἦχος.

CAP. IX.

de

Tibia & Fistula.

I. Tibia, græce αὐλὸς, celebre instrumentum a), adhibebatur in Deorum sacris, festis b), ludis c), conuiuiis d), funeribus & luctu e).

a) Inuentrix tibiæ rectæ Minerua, sicut obliquæ Pan. *Bion. III,* 7. Alii alios inuentores ponunt. v. Spanhem. *ad Callim. h. in Dianam* v. 245. Tibicines celebres Timotheus, Ismenias, Marsyas, Olympus. Lucian. *adu. indoctum* p. 381.

b) v. Spanhem. *ad Callim. l. c.* Suidas in Αὐλητοῦ. Ouid. *Fast.* VI, 659. Causam tradit Plin. XXVIII, 2.

c) Aristoph. *Pac.* v. 530. Interpretes Terentii *in Didascaliam Andriæ.* Horat. *epist. II,* 1. v. 98. Athen. XIV, 2. p. 617. B.

d) v. c. in conuiuiis nuptialibus. Terent. *Adelph.* V, 7. v. 6. sqq. & aliis v. Broekus. *ad Tibull.* II, 1. v. 86. Athen. XV, 1. p. 665. E.

e) Ælian. *V. H. XII,* 43. & Perizon. *ad h. l.* n. 7. Plutarchus *de Musica* p. 1136. C. conf. qui allegantur a Wolfio *ad Matthæi* IX, 23.

II. Reperta tibia a Jubale a). Apud græcos vero primus tibiæ inuentor traditur Hyagnis Phryx b), qui vixit tempore Iosuæ.

a) Genes. IV, 21.

b) Mar-

b) Marmor. Oxonienſ. *Epoch.* X. De quo Hyagnide Plut. *de Muſica* p. 1135. E. Athen. XIV, 5. p. 624. B. Anthol. I. c. 11. Epigr. Philippi εἰς ἀυλητάς.

III. Conficiebantur tibiæ ex oſſibus *ceruorum*, vel *hinnulorum* a), vnde νέβρειοι ἀυλοί b). Quod Thebanorum traditur inuentum c). Præterea etiam ex *aſinorum oſſibus* d), & ex *elephantis* e), Item ex *arundine* f), *buxo* g), & *loto* h).

a) Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* v. 863.

b) Antipater *Anthol.* IV, 28. *epigr.* 13.

c) Athen. IV. p. 182. E. Pollux IV, 10. ſ. 74.

d) Plutarch. p. 150. E.

e) Athen. IV. p. 182. E. Propert. IV, 6. v. 8.

f) Athen. IV. p. 182. D.

g) Pollux IV, 10. ſ. 74.

h) Eurip. *Alceſt.* 346. *Helena* 170. *Herc. Fur.* 684. Spanhem. *ad Callim. h. in Dian.* v. 244.

IV. Fiſtula, græce σύριγξ, differt a *tibia* ἀυλῷ, quia *fiſtularum* ſonus fuit tenuis, & ſubtilis, vnde λεπταλέαι dictæ a); *tibiarum* vero ſonus grauis, vnde tibia βαρύβρομος dicta b).

a) Callimacho *h. in Dian.* v. 243. dicuntur ὑπαείδεσαι λεπταλέον σύριγγες, *ſuccinentes tenuiter & ſubtiliter fiſtulæ.* v. Spanh. *ad h. l.* p. 293. Ouid. *Met.* I, 708.

b) Ariſtoph. *Nub.* 312. Eurip. *Helena* 1367.

V. Ceterum Muſicæ magna vis eſt non tantum in animos a), ſed etiam in corpora hominum. Morbis quibusdam mederi dicitur b).

a) Hoc multis Athen. XIV, 5. 6. p. 626. ſqq. (v. idem p. 623. F.) hoc Plut. *in Conjug. Præcept.* p. 143.

p. 143. C. & *de Musica* p. 1140. B. hoc Ælian. *V. H. XIV*, 23, hoc alii multi docent. cf. Aristot. *Polit.* VIII, 5.

b) Jamblich in *vita Pythag.* c. XV. pag. 50. sq. c. XXV. p. 92. Athenæus XIV, 5. p. 624. A. Gellius IV, 13.

VI. Studiose curarunt Græci, vt liberi sui Musicam discerent.

Æl. *V. H.* VII, 15. & hic Perizon. Plutarch. *de Mus.* p. 1140. B. Athen. XIV, 5. p. 626. B.

CAP. X.

de *Arte Pingendi.*

I. In arte pingendi etiam aliquando instituebantur apud Græcos pueri a), quæ ars dicta γραφικὴ ἀπὸ τοῦ γράφειν, quod inter alia *pingere* significat b). Vocatur etiam ζωγραφία c).

a) Aristot. *Polit.* VIII, 3.

b) Patet ex definitione τῆς γραφικῆς apud Xenophont. ἀπομν. III, 10. §. 1. v. Eustath. ad Ιλ. Γ. p. 319. l. 39.

c) e. g. apud Plut. *de Audiend. Poet.* p. 17. F. vbi ποιητικὴν esse dicit μιμητικὴν τέχνην καὶ δύναμιν, ἀντίστροφον τῇ ζωγραφίᾳ.

II. Exigua habuit hæc ars primordia, ita, vt animalibus, quæ pingebant pictores, adscriberent: *hic est bos, ille equus, hæc arbor.*

Aristot. VI. *Topic.* 2. Æl. *V. H.* VIII, 8. & præcipue X, 10.

III. Primo vno colore pingere cœperunt a), cui

cui acceſſere poſtea quaterni b), dein plures c).

a) Plin. XXXV, 3. vbi ideo hanc picturam *monochromaton* dictam tradit: quæ a Quintil. XII, 10. §. 3. *color ſimplex* dicitur.

b) Philoſtratus *in Apollonio II*, 22. pag. 75. Cic. *in Bruto* c. XVIII. n. 70.

c) Decem enumerat. Iſidor. Hiſpal. *Orig.* XVI, 17.

IV. Ab Ægyptiis artem videntur accepiſſe Græci.

v. Plin. XXXV, 3. De primis pictoribus v. etiam Athenagoras Ἀπολογ. p. 129. ſq.

V. Inſtrumenta ad picturam pertinentia ſunt ὀκρίβας & καλλίβας, *pulpitum, cui innituntur tabulæ, quando pinguntur* a). Πίνακες & πινάκια *ipſa tabulæ* b). Λήκυθοι *ampullæ*, ſiue *arculæ*, in quibus pictores colorum pigmenta aſſeruabant c). Porro Κηρὸς, Χρώματα, Φάρμακα, ἄνθη d), *cera, colores, pigmenta, flores*. Præterea γραφὶς & ὑπογραφὶς, *ſtylus & penicillus* e).

a) Pollux VII, 28. ſ. 129.

b) Pollux ibid. ſ. 128.

c) Cic. *ad Attic.* I, 14.

d) Hæc omnia habet Pollux VII, 28. ſ. 128.

e) Pollux *l. c.*

VI. Quod jam ad ipſum opus attinet, cœpta pictura, & rudis ejus delineatio vocatur ὑποτύπωσις, ὑπογραφὴ, σκιὰ, & σκιαγραφία a). Ad finem vero perducta εἰκών b).

a) Pollux VII, 28. ſ. 128.

b) Pollux *l. c.* ſ. 127. Ælian. *V. H.* XIV, 37. & 47.

VII. Hæc ars excoli cum cœpta esset, tandem in artium liberalium numerum est recepta a), & tanti fuit studii, vt pueros ingenuos picturam tanquam præcipuam liberalium artium imprimis edocerent magistri b).

a) Galenus in exhortat. ad artes, apud Vossium *de artibus popularibus* c. V. § 1. p. 61. Adde Barthium & Erhardum *ad Petron.* c. 2.

b) Plin. XXXV, 10.

CAP. XI.

de

Cibo veterum Græcorum.

I. Vti apud nos hodie, ita etiam apud veteres Græcos præcipuus, & maxime necessarius erat cibus panis, dictus ἄρτος a). Hinc pro quouis cibo & potu ponitur b). Homero aliisque c) panis etiam σιτὸς dictus metonymice d).

a) De necessitate hujus cibi v. Euripidis *versus apud Athenæum* IV, 15. p. 158. E. De inuentore panificii Pausan. *Arcad.* IV. p. 604. & Athen. III, 26. p. 109. A.

b) Matth. XV, 2.

c) Homer. Ιλ. E. v. 341. Θ. v. 507.

d) Hesiod. Ἔργ. v. 146. 604.

II. Ferri solebant panes in canistris, hoc est, sportis e vimine siue canna textis, græce κάνεον, κανοῦν.

Homer. Οδ. A. 147. Theocr. *Herculisc. Idyll.* XXIV, 135. Virgil. *Æn. I*, 705.

III. Coquebantur autem panes vel sub *cinere*, vnde

vnde σποδῖται ἄρτοι a) & ἐγκρυφίαι b), vel in *furno* κριβάνῳ, vnde κριβανῖται dicti c).

a) Athen. III, 27. p. 111. E.

b) Athen. III, 25. p. 110. A. & B. Suidas *in hac voce* & Hesych. Lucian. *Dial. Mort.* pag. 305. Vtuntur hac voce LXX interpretes 1 Reg. XIX, 6. Genes. XVIII, 6. & sæpe alias.

c) Athen. III, 26. p. 109. F. & p. 110. C. Idem panis vocatur ἰπνίτης ab eodem p. 109. C. conf. Lucian. *Lexiph.* p. 823.

IV. Præterea habuerunt μάζαν, quod fuit genus cibi vel panis vulgaris, qui fiebat e *farina, sale* & *aqua.* Nonnulli *oleum* addunt.

Sic Hesych. in Μάζα. Alii aliter. v. Schol. Aristoph. *ad Pac.* v. 1. Athen. XIV. p 663 A.

V. Fuit præcipue etiam in vsu ἄλφιτον, id est, *polenta.*

Secundum Eustath. ad Ιλ. Λ. p. 815. l. 1. ἄλφιτον est ἄλευρον κρίθινον, vel secundum Suidam in Ἄλφιτα, τὸ ἀπὸ νέας κριθῆς ἄλευρον, *farina ex nouo hordeo* *Polenta* vero est *torrefacti hordei farina*, vel *perfusum aqua hordeum, primo siccatum, deinde frictum,* ac *denique molis fractum.* Plin. VIII. 7. Fuisse in vsu, cum aliunde, tum ex porticu Atheniensi, vbi farinæ hujusmodi vendi solebant, liquet, quæ porticus inde Ἀλφίτων στοὰ ab Hesych. & στοὰ ἀλφιτόπωλις ab Aristoph. Ἐκκλησ. 682. vocatur.

VI. Item Ἴτριον, quod fiebat ex *oryza, caseo, ouis, melle*, & foliis ficulneis inuoluebatur, vnde nomen.

Schol.

Schol. Ariſtoph. *ad Equit.* v. 951. Paullo aliter, quid ſit Θρῖον, idem Schol. docet *ad Ran.* v. 134.

VII. Præterea μυττωτὸν, *intritum quoddam*, fiebat ex tritis, caſeo, allio, ouis.

Schol. Ariſtoph. *ad Acharn.* v. 173. Plura ad compoſitionem hujus cibi requiruntur ab Schol. *ad Equit.* v. 768. Scalig. *in Moretum* p. 157 ſq.

VIII. Pauperiores panem excauabant ſorbitionis gratia, ex quo pane cauato hauriebant jus. Cujusmodi panis μιςύλλη dicitur a). Vnde verbum μιςυλλᾶσθαι b). *Alliis* etiam & *cepis* victitabant tenuiores in Attica c).

a) Schol. Ariſtoph. *ad Plut.* v. 627. Alii ſcribunt μιςύλη. v. Spanhem. *ad h. l.* & Hemſterhuis.

b) Ariſtoph. *l. c.* & *Equit.* 824.

c) Schol. Ariſtoph. *ad Plut.* v. 819. & *ad Equit.* v. 597.

IX. Habuerunt etiam varia *placentarum* genera, vt ſunt πυραμῆς a), Σησαμῆς b), Ἄμυλος c), Ἴτρια d), Μελιττῶτα e), οἰνοῦττα &c. f)

a) Ariſtoph. *Equit.* 277. cum Schol.

b) Ariſtoph. Θεσμοφ. v. 577.

c) Ariſtoph. *Pac.* 1194.

d) Ariſtoph. *Acharn.* 1091.

e) Ariſtoph. *Nub.* 507. Lucian. *in Lexiph.* p. 826. Pollux VI, 11. ſ. 76.

f) Ariſtoph. Plut. 1122.

X. Hactenus de panibus aliisque cibis coctis, qui e frugibus terræ maximam partem conficiebantur.

bantur. Sed ne quis putet, Græcos *carnes* plane auersatos fuisse: vesci solebant etiam *carnibus animalium*, & quidem vt plurimum *assis* a), raro *elixis*, præsertim temporibus heroicis.

a) Athen. I, 10. p. 12. B.

b) Seruius quidem *ad Æl. I*, 710. plane negat, carnium elixarum vsum aliquem fuisse temporibus heroicis; sed Athen. I, 19. p. 25. E. ex ipsis verbis Homeri contrarium docet.

XI. Apud Lacedæmonios carnibus vescebantur adolescentes, viri & seniores *jure nigro*, quod græce μέλας ζωμός.

Plutarch. *Institut. Lac.* ab initio p. 236. F. Pollux VI. 9. s. 57. Cic. *Tusc.* V, 34.

XII. Tenuis fortis homines etiam locustis vesci sunt soliti a), nec non foliorum partibus extimis b).

a) Aristoph. *Acharn.* 1115. sq. vbi ἀκρίδες, & v. 871. vbi τετραπτερυλλίδες vocantur locustæ. v. Bochartus *Hierozoic.* P. II. l. IV. c. 7. Lamb. Bos *in Matthæi* cap. III, 4. Wolfius *in Curis Philol.* ad Matthæi hunc locum.

b) Ælian. *V. H.* XIII, 26. Ouid. *Fast.* IV, 393.

XIII. Pisces quoque in deliciis habuerunt Græci a). Nusquam tamen in Iliade Homeri legimus, pisces appositos fuisse heroibus b).

a) Aristoph. *Ran.* 1100. Athen. VIII, 14. p. 358. E. sqq.

b) Hæc Platonis sententia est III. *de Rep.* T. II. *opp.* p. 404. B. Non tamen omnes abstinuisse piscibus, temporibus etiam heroicis, manifestum

ex

ex Athen. I, 8. p. 13. A. Adde Plut. *Sympos.* *VIII. qu* 8. p. 730. C.

XIV. Similiter in deliciis habuerunt anguillas coctas cum betis: quales anguillæ ἐγχέλεις ἐντετευτλανωμέναι dicuntur.

Aristoph. *Acharn.* v. 894. & *Pac.* v. 1014. cf. Athen. VII, 13. p. 300. B.

XV. Τάριχος etiam comedebant, id est, *salsamentum*, & præsertim cervices ac ventres piscium.

Schol. Aristoph. *ad Acharn.* v. 966. Athen. III, 33. p. 119. F. Hinc Athenis ταριχοπωλεῖον. Aristoph. *Equit.* 1244. Casaub. *ad Theophrast. Charact. Eth.* c. VI. περὶ ἀπονοίας p. 209.

XVI. Bellaria, vt poma, amygdala, nuces, ficus, persicas &c. quæ τρωκτὰ a), τραγήματα b), ἐπιδορπίσματα c), πέμματα d) &c. appellantur, in mensis secundis apponebant e).

a) Ælian. *V. H. I*, 31.
b) Schol. Aristoph. *ad Plut.* 190.
c) Athen. XIV, 10. p. 640. A. & sq.
d) Athen. *ex Antiphane* XIV, 12. p. 692. A.
e) De his mensis secundis, quæ & Græcis dicuntur δεύτεραι τράπεζαι, verbosus est Athen. XIV, 10. p. 639. B. sqq. Videndus idem, de quæstione, vtrum prima mensa inferenda sint bellaria, nec ne II, 13. p. 53. C.

XVII. Denique *Sal*, ἅλας, in omni ciborum genere vsum habebat.

Homer. Ιλ. I. v. 214. Plutarch. *Sympos.* VI, p. 685. A.

CAP.

CAP. XII.

de

Potu.

I. Antiquissimis temporibus *potus* Græcorum fuit ὕδωρ *aqua.*

Homer. Ιλ. Β. 825. vel Καταλ. v. 332.

Pindar. *Olymp.* Οδ. VI. v. 146. Athen. II, 4. p. 41. A. sq.

II. Dein aquæ accessit *vinum,* γέννημα τῆς ἀμπέλε, οἶνος.

Apud Homerum passim conjuncta reperiuntur σῖτος καὶ οἶνος *panis* & *vinum* e. g. Ιλ. I. 702. Τ. 161.

III. Et non tantum viri, sed etiam mulieres, & virgunculæ bibebant vinum a), id quod a moribus Romanorum alienum fuit b).

a) Homer. Οδ. Ζ. 77.

b) Ælian. *V. H. II,* 38. & quos Interpretes ibi citant. conf. Henelii *Otium Vratislauiense* XXVI. p. 208.

IV. Asseruabant vinum vel in *vasis fictilibus* κεράμοις dictis a), vel *vtribus* ἀσκοῖς b).

a) Homer. Ιλ. I. v. 465. vid. Eustath. ad Ιλ. Ε. v. 387. p. 425. l. 16. Apud Pollucem VII, 33. s. 161. Herodotus & Cratinus dixere κεράμειον οἰνηρόν.

b) Homer. Ιλ. Γ. v. 247. Οδ. Ζ. v. 78. Idem Homerus & doliorum meminit Οδ. Β. v. 340.

V. Magno in pretio habitum vinum vetus. Homer. Οδ. Β. v. 340. Γ. v. 391. Pindar. *Olymp.* Οδ. IX. v. 73. Athen. I, 19. p. 26. A.

VI. In-

VI. Inter vina Græcorum laudatissima fuere οἶνος Πράμνειος, Θάσιος, Λέσβιος, Χῖος, Κρῆς, Κῶος, & Ῥόδιος a). Maxime omnium apud Homerum laudatur Μαρωνείτης b).

a) De his omnibus Æl. *V. H. XII*, 31. vbi conferri possunt notæ Perizonii.

b) Homer. Οδ. I. v. 194. sqq. Athen. I, 20. p. 26. A. Plin. XIV, 4.

VII. Consueuerunt autem vinum miscere aqua, quod κεράσασθαι a), vnde κρατῆρος nomen b). Craterasque eos coronabant c).

a) Homer. Οδ. A. v. 110.

b) Athen. V, 4. p. 192. F. Eustath. ad Ιλ. B. p. 177. l. 47.

c) Homer. Ιλ. A. v. 470. Οδ. A. v. 149.

Vnde κρητῆρες ἐπιστεφέες οἴνοιο, i. e. *crateres coronati vino* Ιλ. Θ. 232.

Interpretationem rei lege apud Athen. I, 11. p. 13. D.

VIII. Sed eo tandem progressi sunt luxuriæ Græci, vt vinum vnguento mixtum biberent.

Ælian. XII, 31.

IX. Ex crateribus vero effundebant vinum in pocula, quæ varii generis erant.

Homer. Οδ. I. v. 9. sq.

X. Antiquissimi Græci ex boum cornibus bibisse videntur.

Athen. XI, 7. pag. 476. A. Eustath. ad Ιλ. N. p. 883. l. 6.

XI. Dein habuerunt pocula *fictilia* a), *lignea* b), *vitrea* c), *ænea* d), *aurea* e), & *argentea* f). Præcipua eorum nomina hæc sunt: Φιάλη, Ποτήριον, Κύλιξ,

Κύλιξ, Δέπας, Κύπελλον, Ἀμφικύπελλον, Σκύφος, Κύμβιον, Κισσύβιον, Γαστὴρ, Κώθων, Δεῖνος & Δεινιὰς, Θηρικλεῖον, Βαυκώλιον, &c. g) quorum alia a *forma*, alia a *materia*, alia aliunde nomen acceperunt.

a) Athen. XI, 3. p. 464. A.

b) Idem ibid. c. VI. p. 470. F. & p. 477. A.

c) Aristoph. *Acharn.* v. 73.

d) Pollux X, 26. s. 122.

e) Athen. XI, 3. p. 463. E.

f) Athen. ibid. p. 465. D. sq.

g) Hæc poculorum genera & plura enumerat & describit Athenæus libro vndecimo fere toto a pag. 467. ad pag. 503. conf. Pollux VI, 16. s. 95. sqq.

XII. Ebrietas probrosa habita fuit Græcis a). Sed tamen largius aliquando se inuitarunt majoribus poculis, quoties genio indulgere solebant b).

a) Athen. X, 6. p. 427. F. Pittacus in eos, qui temulenti peccant, grauiores pœnas constituit. Aristot. *Rhetor. II*, 25. Idem patet ex lege Solonis in ebrium ἄρχοντα apud Laert. I, 57. item ex legibus Atticis *de Conuiuiis* l. VIII. tit. XI. porro ex consuetudine Spartanorum in phiditiis apud Plut. *aduersus Stoicos* p. 1067. D.

b) Homer. Iλ. I. 202. sq. Cic. *in Verr.* l. I. act. 2. c. XXVI. Alexis *apud Athenæum X*, 8. p. 431. C.

CAP. XIII.

de

Tempore capiendi cibum, & conuiuiorum generibus.

I. Tempora cibi ſumendi ſtata habuerunt Græci tria, ſcilicet *mane, meridie* & *veſperi.* Mane quod ſumebant, dicebatur ἄριςον a). Ἄριςον etiam vocatur ἀκρατισμὸς, vel ἀκράτισμα, & διανηςισμὸς b); meridie δεῖπνον c), veſperi δόρπον d).

a) Athen. I, 9. p. 11. C. Homer. Οδ. Π. v. 2. Periz. *ad Æl. IX,* 19.

b) Denominationes has omnes lege apud Athenæum *l. c.*

c) Præter Athen. *l. c.* vide Homer. Ιλ. Β. v. 381. cum Schol.

d) Homer. Οδ. Β. 20.

II. Deinceps vero mutata ſunt nomina, & ἄριςον dici cœptum de *prandio,* δόρπον de merenda, δεῖπνον de cœna.

Cf. Athen. *l. c.* Euſtath. ad Οδυσ. Β. p. 76. l. 44. ſqq. & ad Οδ. π. p. 589. l. 42.

III. Parcius prandebant, lautius cœnabant.

Plutarch. *Sympoſ. VIII.* qu. 6 p 726. C.

IV. Conuiuiorum ſolemniorum tria apud Græcos in vſu fuere genera, Ἔρανος, Γάμος, Εἰλαπίνη.

Homer. Οδ. Λ. v. 414. tria illa vno verſu exhibet.

V. Ἔρανος erat conuiuium, quod fiebat e ſymbolis, quum ſinguli ex conuiuiis pecuniæ portionem conferebant ad parandum conuiuium.

Scho-

Scholia ad Οδ. A. v. 226. Ἔρανος, τὸ ἀπὸ συμβολῆς δεῖπνον, *cœna a ſymbolorum collatoribus*, vt Plautus loquitur *Curcul. IV*, 1. 13. Athen. VIII, 16. p. 362. E.

VI. Γάμος epulum, quod dabatur nuptiarum gratia.

Pollux *III*, 3. ſ. 44. Hoc ſenſu γάμος vſurpatur Matth. XXII, 2.

VII. Εἰλαπίνη, epulum magnificum, quod quamuis aliam ob cauſam dabatur.

Schol. Homer. ad Οδ. A. 226. Εἰλαπίνη, ἡ μεγάλη εὐωχία. Athen. VIII, 16. p. 362. ſq. Euſtath. *ad Hom.* Οδ. A. p. 50. l. 12.

CAP. XIV.

de *Ritibus Conuiuiorum.*

I. Antiquiſſimus mos Græcis fuit in conuiuiis *aſſidere* ad menſas a). Poſtea aucta luxuria *accumbere* cœperunt in *lectis* b).

a) Homer. Ιλ. K. 578. Ω, 315. Athenæus I, 10. p. 11. F.

b) Athen. I, 14. p. 17. F. & p. 18. B. Caſaubon. *ad Annales Baronii XVI*, 22. pag. 432. Lipſius *Lect. Antiqu. III.* p. 94. ſqq.

II. Lecti illi Κλῖναι dicti a), qui apud opulentiores eburneos habebant pedes b): ſternebantur lecti ſtrangulis, quæ græce στρώματα c), & ceruicalia in iis ponebantur, quæ προσκεφάλαια d).

a) Pollux VI, 1. ſ. 9. Ælian. *V. H XII*, 51.

b) Athen. II, 9. p. 48. B. vbi Plato poeta vocat

a) Athen. I, 4. p. 4. F.

b) Athen. XV, 3. p. 671. A. Sed dubitari posse videtur, an vnquam conuiuarum numerus satis definitus fuerit. Conf. & Eustath. ad Iλ. B. p. 144. l. 18.

Notum est illud Varronis, *conuiuarum numerum incipere oportere a Gratiarum numero, & progredi ad Musarum ex Gellio XIII, 11.* Sed aliud consilia sapientum, aliud ritus gentium.

VII. Accumbentibus jam conuiuis, singulis æqualis distribui solebat portio carnium. Vnde conuiuium δαὶς dictum a), & *sector* vel *scissor*, qui carnes distribuebat, δαιτρὸς b), & δαιτυμὼν c). Non tamen semper dein obtinuit hæc distributio in conuiuiis d).

a) Athen. I, 10. p. 12. C.

b) Homer. Oδ. A. 141. Δ. 57.

c) Hæc vox alibi apud Homerum significat συμπότην *conuiuam*, sed Oδ. Δ. 621. τὸν τὴν δαῖτα ἑτοιμάζοντα. v. Eustath. *ad h. l.* p. 190. l. 26. i. e. *epulas instituentem*. v. Idem ad Oδ. X. 12. p. 771. l. 6. Similiter Plutarchus *Sympos. II*, 10. p. 644. A. δαιτροὺς quidem vocat τραπεζοκόμους i. e. *ministros mensæ*; at δαιτυμόνας dicit τοὺς ἑστιωμένους, i. e. *eos, qui epulas instituunt.*

d) Hoc ostendit ex Homero Athen. I, 11. p. 13. E. adductis exemplis, Diomedis, Ajacis, aliorum, qui pluribus carnibus, quam alii, pluribusque poculis honorantur.

VIII. Et vt carnes, sic etiam *pocula* ex æquo distribuebantur.

Athen. V, 4. p. 192. F.

IX. Fundebatur conuiuis vinum a pueris adstantibus, qui *κοῦροι* a), *κήρυκες* b), *διάκονοι* c), *οἰνοχόοι* d), Hellespontiis dicti *ἐπεγχύται* e).

a) Homer. Οδ. Α. 149.

b) Homer. Οδ. Α. 142.

c) Jo. II, 5. vid. Elsner. *ad Luc. XVII*, 8.

d) Homer. Ιλ. Β. v. 128.

e) Athen. X, 7. p. 425. C.

X. Hi heroum tempore non erant serui, sed ingenui, liberi a), imo nobilissimorum & principum filii b).

a) Athen. V, 4. p. 192. B. C.

b) ex. gr. Menelai filius apud Homer. Οδ. Ο. v. 141.

XI. Pocula ad mensam bibebant tria in honorem Deorum. Quorum primum sacrabatur *Joui*, secundum *Heroibus*, siue *Semideis*, tertium *Joui Σωτῆρι*. Hoc etiam *τέλειον* dixere poculum.

Sic tria illa pocula enumerantur ab Schol. Pindari *ad Isthm.* Οδ. VI. v. 5. & 11. Alii aliter. v. Pollux VI, 16. f. 100. Athen. XV, 5. p. 675. B. Adde II, 1. p. 36. C. Suidas in Κρατήρ & Ἀγαθοῦ Δαίμονος.

XII. In fine conuiuii, quum remoueretur mensa, bibebant poculum *ἀγαθοῦ Δαίμονος* a), quo nomine Bacchum, vini repertorem, designabant b).

a) Schol. Arist. *ad Equit.* v. 85. Æl. *V. H. I*, 20. Athen. XV, 13. 14. p. 692. F. & 693.

b) Athen. XV, 5. p. 675. B. Ceterum de hoc poculo & de Διὸς Σωτῆρος. v. Jo. Jensius *in epist.*

epist. ad J. G. Græuium Lectionibus Lucianeis adjuncta p. 399. sq.

XIII. Adhibebant etiam cantica & saltationes.

Homer. Od. A. 152. Athenæus I, 12. p. 14. A. De carminibus conuiualibus, quæ Scolia dicuntur. v. Schol. Arist. *Ran.* 1337. & Vesp. 1217.

XIV. Quumque satis se oblectassent, abibant ex conuiuio domum, quod græce Γίνεσθαι ἐκ δείπνου, vel ἀναλύειν ἐκ συμποσίου.

Ælian. *V. H. IV*, 23. Lamb. Bos *ad Philipp. I*, 23. Athenæus habet τοῦ συμποσίου ἀποστῆναι. V, 4. p. 192. A. & paulo post ἀπολύεσθαι; item ἀπὸ τῶν δείπνων ἀναλύειν I, 13. p. 16. B. Plura Pollux VI, 20. s. 112.

CAP. XV.

de *Vestitu Græcorum & primo de capitis tegumentis.*

I. Antiquitus viris græcis mos fere erat, vt Ægyptiis a), capite esse nudo b). Vsos tamen procedente tempore *pileis* legimus, quæ græce πῖλοι c), πιλίον d), vel πιλίδια dicuntur e).

a) Herodotus III. p. 187. A.

b) Lucian. *de Gymnas.* p. 278.

c) Hesiod. Ἔργ. 546. Pollux VII, 33. s. 4. Græuius *ad Hesiodi* Ἔργ. v. 542.

d) Athen. XV, 13. p. 692. C.

e) Aristoph. *Acharn.* v. 438.

II. Mulieres vero semper capitis tegmen ha-

 bebant.

bebant. Tegmina & ornamenta capitis muliebris reperiuntur hæc fere, κάλυπτρα a), ἄμπυξ b), κρήδεμνον c), κεκρύφαλος d), μίτρα e), ὀπισθοσφενδόνη f).

a) Homer. Οδ. E. 232. Ad quem locum Eustath. p. 217. l. 38. idem esse scribit, quod κρήδεμνον. Adde Hesiod. *Theog.* v. 574.

b) i. e. *fascia, qua mulierum coma redimitur.* Homer. Ἰλ. X. 468. Græu. *ad Hesiod. Theog.* 916. v. 118.

c) *Vitta, velamentum capitis ad humeros demissum,* vt exponit Eustath. ad Ιλ. Ξ. p. 964. l. 39. v. Homer. Ιλ. X. 470.

d) *Reticulum vinciendis mulierum crinibus.* Aristoph. Θεσμοφ. 145. Eustath. ad Ιλ. X. p. 1386. l. 32.

e) *Fascia religandis comis barbararum fere mulierum.* Aristoph. Θεσμοφ. 264. Eustath. ad Ιλ. π. p. 1089. l. 13. & ad Οδ. K. p. 398. l. 8. Græu. *ad Hesiod. Theog.* 916.

f) *Genus reticuli capiti muliebri risus mouendi caussa circumpositi,* vt explicat Eustath. *in Dionys. Perieg.* 7. vid. & Pollux V, 16. § 96.

III. Quidam Atheniensium aureas *cicadas* græce τέττιγας, capillis suis innectebant a), indicio quod essent αὐτόχθονες, ex antiquis illis & nobilibus b).

a) Thucyd. I, 6. & Wasse *ad h. l.*

b) Schol. Aristoph. *ad Nub.* v. 980. cf. Scaliger *in Virgilii Cirin.* p. 55. sq. in Catal. Virgilii. Perizonius *ad Æl. V. H. IV,* 22.

IV. Feminæ luxuriosæ vetustissimis temporibus

bus *fasciam altiorem* gerebant in capite, quæ στεφάνη ὑψηλὴ dicitur.

Ælian. *V. H. I*, 18. Adde Hadr. Junium *de Coma* c. VII p. 549.

V. Ab auribus earum dependebant *inaures*, græce ἕρματα a), ἐνώτια b), ἕλικες c).

a) *Inaures*. Homer. Ιλ. Ξ. 182 & Οδ. Σ. 296. Eustathio definiuntur *ornatus auriculis insertus* ad Ιλ. p. 964. l. 26.

b) *Inaures*. Æl. *V. H. I*, 18.

c) *Inaures*. Homer. Ιλ. Σ. v. 401. Hymn. in Vener. 87. Eustath. ad Οδ. Α. p. 24. l. 49.

VI. Ceruices earundem ornabantur *monili*, quod græce ὅρμος.

Homer. Ιλ. Σ. 401. ὅρμος, περιτραχήλιος κόσμος. Eustath. ad Ιλ. Σ. p. 1204. l. 18. Aristoph. *Lysistr*. 409.

CAP. XVI.

de

Corporis Tegumentis.

I. Corporis tegumentum græce vocatur in genere ἐσθὴς a), ἔσθημα b), ἔσθησις c), poetis εἷμα d). Vestimentum *interius* virile pariter ac muliebre erat Χιτὼν, *tunica* e). Χιτὼν ὀρθοστάδιος erat *recta tunica* f). Χιτὼν dicitur ἐνδύεσθαι g).

a) Ælian. *V. H. VII*, 8.

b) Ælian. *V. H. I*, 2.

c) Pollux X, 12. f. 37.

d) Hesiod. Ἀσπ. 159. Homer. Οδ. Β. 3.

e) Vestimentum interius esse, manifestum ex Homer.

mer. Ιλ. Β. 262. Οδ. Τ. 232. ex eo, quod Athen. XIII, 6. p. 590. F. Phrynæ tribuit ἐχέσαρκον χιτώνιον; ex Herodoto I. pag. 4. D. Ouid. *Am. XIV*, 21. Ex quibus locis ſimul hoc intelligis, tunicam & ad viros & ad mulieres pertinere.

f) Ariſtoph. *Lyſiſtr.* v. 45. vid. quæ notant viri docti ad Polluc. VII, 13. ſ. 48.

g) Ælian. *V. H. I*, 16.

II. Opulentæ & luxurioſæ mulieres partem tunicæ ab humeris vsque ad manus non habebant conſutam, ſed perpetuis *fibulis*, græce περόναις a), & πόρπαις b) aureis & argenteis adſtrictam c).

a) Homer. Οδ. Τ. v. 256.

b) Homer. Ιλ. Σ. v. 401.

c) Ælian. *V. H. I*, 18.

III. Geſtabant eædem etiam ἔγκυκλον χιτώνιον. Vtrum exterius (ἱμάτιον,) an interius veſtimentum fuerit, (Χιτώνιον,) incertum. Apud Ariſtoph. Theſmoph. 260. Euripides induit κροκωτὸν primum, dein v. 268. ἔγκυκλον. Sed Pauſanias apud Euſtath. ad Ιλ. Ξ. p. 964. l. 6. ſq. pro veſte interiore habet. vid. Perizonius *ad Æl. V. H. VII*, 9. Pollux VII, 13. ſ. 53.

IV. Ἱμάτιον alio nomine φᾶρος a), latine *pallium*, veſtis exterior virilis apud Græcos b), vt toga apud Romanos. Φᾶρος vel ἱμάτιον dicitur περιβάλλεσθαι c), & ἀναβάλλεσθαι d). Legitur etiam ſæpius ἀναβάλλεσθαι ἱμάτιον ἐπ' ἀριστερὰ, & ἐπὶ δεξιά e). Vnde nomina ἀναβόλαιον f), & περιβόλαιον g).

a) Ho-

a) Homer. Ιλ. Β. v. 43. Per ἱμάτιον explicat Eustath. ad Οδ. Β. p. 83. l. 36. v. Bisetus *ad Aristoph.* Θεσμοφ. 897.

b) Colligitur ex Homero Ιλ. β. 43. Οδ. 60. seq. item ex eo quod περιβάλλεται.

c) Homer. Ιλ. Β. 43. Æl. *V. H. I*, 16.

d) Suid. in Ἀναβάλλει. Aristoph. *Vesp.* 1147. Periz. *ad Æl. VII*, 9.

e) Athenæus I, 18. p. 21. B. & Casaub. *in Athen. I*, 18. p. 33.

f) Vel etiam ἀναβολή apud Lucian. *Hermot.* p. 517. v. Perizon. *ad Æl. VII*, 9.

g) Suidas in hac voce. Dicitur & περιβολή & περίβλημα eodem sensu. v. Schol. Theocr. *Idyll. XI*, 19. Herodian. IV, 7. §. 5.

V. Χλαῖνα vestis pinguior, quæ frigus a corpore arcet, exterior a). Latinis *Lana* b). Fuit ἁπλοΐς c). & διπλῆ d).

a) Suid. *in hac voce:* παχὺ καὶ χειμερινὸν ἱμάτιον. Id quod etiam ex Homero patet Ιλ. π. 224. & Οδ. Ξ. 529. & 487. sequ. Meurs. *ad Lycophr.* 635.

b) Plutarch. *Numa* p. 64. C.

c) *Simplex.* Homer. Ιλ. Ω. 230.

d) *Duplex.* Homer. Ιλ. κ. 133. Οδ. Τ. 225. v. Pollux VII, 13. s. 47.

VI. Φαινόλης a) & Φαιλόνης *pænula*, vestis fere rotunda, sine manicis b), quæ præcipue frigoris & pluuiæ causa sumebatur c).

a) Suidas in Φαινόλης & Paulus 2 Tim. IV, 13. vbi v. Interpretes.

b) Ro-

b) Rotundam & ſine manicis fuiſſe docet Bartholin. *de Pænula* c. IV. p. 29.

c) Quum pænula & Φαινόλης ſeu Φαιλόνης, ſeu Φαιλώνης, ſeu denique Φενόλης, vna eademque res ſit, & aut græcum verbum e latino, vt quibusdam placet, aut latinum e græco, ortum; quicquid de pænula dicitur, περὶ τοῦ φαινόλου dicendum erit. Itaque adi Hor. I. ep. XI. v. 18. & veterem *ad h. l.* interpretem. Iuuenal. *Sat.* V, 79. Quinctil. VI, 3. §. 64. Plura Bartholinus *l. c.* c. VI. p. 49. ſq.

VII. Λῆδος & Ληδάριον, veſtis vtrique ſexui communis.

Pollux VII, 13. ſ. 48. Ariſtoph. *Au.* 716. & 916. habet Ληδάριον, quod Scholia exponunt per Θερίστριον ἢ εὐτελὲς ἱμάτιον θερινόν.

VIII. Ἐφεστρὶς *lacerna* a) ex caprinis pellibus b), alias Μανδύας, & Βίρριον c).

a) Pollux VII, 13. ſ. 61.

b) Suidas in Ἐφεστρίς.

c) Artemidor. II, 3. & ex eo Suidas *l. c.* Pro βίρριον ſcribitur & βήριον.

IX. Τρίβων & τριβώνιον, *philoſophorum & tenuiorum hominum* pallium a), erat detrita veſtis & leuior b); antiquitus etiam veſtis *forenſis*, & *iudicialis* c).

a) Lucianus vix vsquam Philoſophi meminit, quin ſimul *tribonis* meminerit v. Vitarum Auction. p. 375. vbi de Diogenis pallio. *Bis Accuſat.* p. 216. & p. 233. Sic apud Athen. IV, 28. p. 161. F. *Pythagoræi*; apud Plutarch. *de Fortitud. Alex.* p. 330. C. *Ariſtippus* tribonem geſtat.

gestat. Non tamen omnium philosophorum hic habitus. Id quod vel exempla Pythagoræ apud Laert. VIII, 19. & Aristoteles apud Æl. III, 19. euincunt. Porro aliorum etiam, eorumque pauperum fuisse hoc pallium apparet ex Aristoph. *Plut.* 714 843. &c.

b) Schol. Aristoph. *ad Plut.* 714. Lucian. *Dial. Mort.* p. 263.

c) Schol. Aristoph. *ad Vesp.* 31. Immo apud Æl. *V. H.* V, 5. VII, 13. Epaminondas & Agesilaus tribonium gestasse leguntur.

X. Ἐπωμὶς vestis muliebris breuior, quæ humeris injiciebatur.

Athenæus XIII, 9. p. 608. B. Pollux VII, §. 49. Perizon. *ad Æl. IX*, 34.

XI. Πέπλος muliebris vestis exterior a), vt & Ζῶστρον b).

a) Homer. Ιλ. Z. 289. Eustath. ad Ιλ. B. p. 128. l. 48. Fuisse vestem exteriorem, colligere licet ex eo, quod mulieres apud Homerum dicuntur passim ἑλκεσίπεπλοι, e. g. Ιλ. *Z.* 442. Fuisse vero & virorum vestem, notat Eustath. ad Ιλ. E. p. 456. l. 40. De peplo Dearum Spanhem. *in h. in Pallad.* 70. p. 599. de peplo Mineruæ Scaliger *in Cirin.* p. 48.

b) *Cingulum.* Homer. Οδ. Z. 38. Eustath. ad Οδ. p. 245. l. 13. Ζῶστρα interpretatur τὰ πρὸς τὴν ζώνην ἐπιτήδεια, οἷς ἔστι ζώσασθαι.

XII. Στολὴ vestis oblonga, talaris.

Hæc certe est stola latinorum. Hor. I. *Sat.* 2. 99. Apud Græcos latius patet vocabulum. v. Perizon. *ad Æl. III*, 24.

XIII.

XIII. Κατωνάκη vestis *seruilis* ab inferiore parte pellem ouinam habens adsutam.

Aristoph. Εκκλησ. 719. & Schol. *ad h. l.* præcipue *ad Lysistr.* 1153. Vnde sua Suidas.

XIV. Ἐξωμὶς vestis *seruilis*, vnicam habens manicam a), vsum præbebat & tunicæ & pallii b). Non tamen solum seruorum vestis, aliquando etiam alii gestabant c).

a) Schol. Aristoph. *ad Vesp.* 442. interpretatur ἱμάτιον δουλικὸν καὶ ἑτερομάσχαλον. Quocum confer Suidam in Ἐξωμίς.

b) Hesych. in Ἐξωμίς.

c) Æl. *V. H. IX*, 34. ibique Perizonius cf. Xenoph. Ἀπομν. II, 7. §. 5.

XV. Βαίτη a) & διφθέρα b) vestis *pastoralis*, conficiebatur ex pellibus c).

a) Theocr. *Idyll. III*, 25. & Schol. *ad h. l.* Adde *Idyll.* V, 15. cum Schol. & Hesych. in Βαίτη.

b) Aristoph. *Nub.* 72. *Theophrast. Charact.* c. V, περὶ ἀγροικίας.

c) Nam διφθέραι sunt pelles, & quicquid ex pellibus fit, *tentoria, vestes, libri.* Perizon. ad *Æl.* *IX*, 3.

XVI. Ἐγκόμβωμα amiculum *pastorale* a), etiam puellarum b), & seruorum c).

a) Longus Pastoral. p. 60.

b) Varro in fragm. ex libro de Liberis educandis p. 160. ex Nonio.

c) Pollux IV, 18. f. 119. Wolfius *in Cur. Philol.* *ad* 1 Petr. V, 5.

XVII. Χλαμὺς vestis, *militaris*, quæ superinjiciebatur tunicæ, loricæ &c.

Ælian.

Ælian. *V. H.* XIV, 10. Antiphanes apud Polluc. X, 16. ſ. 62. cum nota Kuhnii. Sed hujus veſtis vſus late patet, & pertinet etiam ad ephebos, ad mulieres, &c. vt partim Pollux, partim Ferrarius docent.

XVIII. Χλανὶς veſtis *tenuis* a). Κροκωτὸς & κροκώτιον *crocota* & *crocotula* b). Συμμετρία veſtis *talaris* c). Θέριστρον vel Θερίστριον veſtis æſtiua d).

a) Menander *fragm.* p. 136. Interprete Heſychio eſt λεπτὸν ἱμάτιον.

b) *Veſtis muliebris.* Ariſtoph. Ἐκκλησ. 874. *veſtis Bacchi.* Ariſtoph. Βατραχ. v. 46. imo & *Herculis. Omphalæ ſeruientis* apud Lucian. Quomodo ſcrib. ſit Hiſt. pag. 609. Vnde prou. Γαλῇ κροκωτὸν *muſtelæ crocotam* ſcil. addis. h. e. honorem confers in indignum.

c) Χιτὼν ποδήρης. Pollux VII, 13. ſ. 54. veſtis muliebris, ſyrmate carens. Heſych. *in hac voce.*

d) Geneſ. XXIV, 65. & XXXVIII, 19. vbi LXX. צָעִיף vertunt θέριστρον, i. e. λεπτὸν ὕφασμα, θερινὸν ἱμάτιον ſecundum Heſychium.

XIX. Στρόφιον *Zona teres*, ſiue *faſcia mammillaris.*

Μαστῶν ἔνδυμα in epigrammat. vet. apud Spanhem. *ad Callim.* 135. conf. Ariſtoph. Θεσμ. 146. Anacreonti Ὠδ. 20. dicitur ταινίη μαστῶν. vid. Catull. LXV, 64. Martiali XIV, 138. eſt *faſcia pectoralis.*

XX. Ψέλλιον *armilla*, qua bracchia & manus condecorabant mulieres apud Græcos.

Pauſan.

Pausan. *Eliac. I*, 20. pag. 429. Ælian. *V. H. II*, 14. Suidas ψέλλιον exponit κόσμον τῆς χειρός. Plura vide apud Th. Bartholin. *de Armillis veterum* §. 12.

CAP. XVII.

de

Pedum Tegumentis.

I. Tegumentum pedum in genere vocantur ὑποδήματα *calceamenta*, proprie *soleæ* a), quæ plantis pedum subligabantur loris siue funiculis, qui græcis ἱμάντες b). Induere calceamentis græcis ὑποδεῖν c), exuere λύειν &, ὑπολύειν dicitur d).

a) Aristot. *Polit. I*, 6. De solea Gell. XIII, 21. Balduini *Calceus antiquus* c. XI.

b) Marc. *I*, 7. Luc. *III*, 16. & Interpretes ad hos locos. Adde Perizon. *ad Æl. IX*, 11.

c) Marc. VI, 9. Ælian. *V. H. I*, 18. Aristoph. Ἐκκλησ. 269.

d) Aristoph. Θεσμοφ. 1194. Lysistr. 949.

II. Vocantur etiam πέδιλα poetis.

Homer. Ιλ. Β. 44. Οδ. Ξ. v. 23.

III. Διάβαθρα calceamenta viris feminisque communia.

Pollux VII, 22. s. 19.

IV. Σάνδαλα a) vel σανδάλια b) olim propria fuere heroinis c), opulentis & luxuriosis feminis d).

a) Homer. *h. in Mercur. primo* 79.

b) Lucian. *Dial. Meretr.* p. 554. & sq.

c) Hinc

c) Hinc Omphalæ tribuuntur a Luciano *Dial. Deor.* p. 208.

d) Ælian. *V. H. I*, 18. & *ad h. l.* Periz. *Judith.* X, 4.

V. Βλαῦται calcei maxime domestici.

Aristoph. *Equit.* 885. Æl. *V. H.* IV, 11. vbi consule Perizonium.

VI. Κονίποδες simile genus calceamentorum a), quæ erant humilia & tenuia b).

a) Clemens Alexandr. *Pædag. II*, 11. p 152.

b) Aristoph. Ἐκκλησ. 843. Kuhn. *ad Polluc.* VII, 22. ſ. 86.

VII. Περιβαρίδες calcei ingenuarum & nobilium.

Aristoph. *Lysistr.* 45. 48. Pollux VII, 22. ſ. 92. affirmat hos calceos esse ancillarum. Qu d vt verum esse credam, faciunt versus Cephisodori apud eundem Polluc. VII, 22. ſ. 87.

VIII. Κρηπῖδες, calceamenti genus a). Vnde Latinorum *crepidæ* b). Nonnullis militare gestamen fuisse dicitur c). Etiam Ἀρπῖδες d).

a) Ælian. *V. H. IX*, 3. Herodian. IV, 8.

b) Gell. XIII, 21.

c) Valer. Max. IX, 1. 4. ext.

d) Pollux VII, 22. ſ. 85. & Hesych.

IX. Ἀρβύλαι calceamenti genus non operosi.

Eurip. *Orest.* 140. & *Herc. Fur* 1304. Aliter Pollux VII, 22. ſ. 86. quem Bos sequitur; aliter Schol. Eurip. *ad Orest. l. c.* vocem explicat. Voss. *ad Catull.* p. 327. & 290.

X. Περσικαὶ muliebre calceamentum a) album, a meretricibus gestari solitum b).

a) Ariſtoph. *Nub.* 151. cum Schol.

b) Hæc Pollux VII, 22. ſ. 92. firmare videtur: videtur, inquam. Nam aliter explicari poteſt. Ex aliis auctoribus vile calceamentum fuiſſe apparet & muliebre; meretricium fuiſſe non apparet. v. Briſſon. *de Regno Perſ. II.* p 253.

XI. Λακωνικαὶ a) & Ἀμυκλαΐδες b), calcei Laconici, colore rubro c).

a) Ariſtoph. *Veſp.* 1153. cum Schol.

b) Heſych. in Λακωνικαὶ & Ἀμυκαλίδες.

c) Pollux VII, 22. ſ. 88.

XII. Καρβατίναι calceamentum vile & ruſticum.

Xenoph. Ἀναβ IV. p. 259. l. 30. Vnde apparet *carbatinas* fuiſſe factas de corio crudo. conf. Voſſius *ad Catull.* p. 327. Fuiſſe ruſticum calceamentum, teſtis Heſychius & Luciani Schol. *ad Philopſeud.* p. 35.

XIII. Ἐμβάται calceamenta comica.

Pollux VII, 22. ſ. 91.

XIV. Κόθορνοι calceamentum tragicum a), vtrique pedi conueniens b). Item Ἐμβάδες c).

a) Tertullian. *de Spectac. XXIII.* Vnde *Cothurnus* pro ſtilo tragico grandi & ſublimi. Virg. *Ecl.* VIII, 10. Propert. II, 25. 41. Quinct. X, 1. § 68.

b) Xenoph. Hiſt. Gr. II. p. 363. l. 30. Huc reſpicit Lucian. *in Pſeudologiſta* p. 440. Schol. Ariſtoph. *ad Ran* 47.

c) *Virorum calceamenta* apud Schol. Ariſtoph. ad Ἐκκλησ. 47. Plura de his Spanhem. ad Ariſtoph. *Plut.* 759.

CAP.

CAP. XVIII.

de

Funerum ac Sepulturæ ritibus, & primo de ritu obseruato in moribundis.

I. Moribundis aliquis ex capillis resecabatur & Diis inferis dicabatur: quo significabatur morti jam deuotum esse talem hominem.

Eurip. *Alcestid.* 75. Virg. *Æn.* IV, 698. Huc alludit Horat. I, 28. 20. Martial. *III*, 43. In originem ritus requirunt Ruæus ad Virg. *l. c.* & Dacierius *ad Horatii l. c.* conf. Guilielmus Canterus *Nou. Lect.* IV, 20.

II. Mercurio preces fundebant a), quia is animas ad inferos deducere credebatur b): quæ preces ἐξιτήριοι εὐχαὶ dictæ c).

a) Exemplum est apud Valer. Max. *II*, 6. ext. 8.

b) Homer. *Odyss.* Ω v. 1. seqq. Virgil. *Æn.* IV, 242. Hor. *I. Od* 10. v. 17.

c) Etymol. Auctor ἐξιτήριοι εὐχαὶ, ἐφόδιοι τοῖς πρὸς ἔξοδον ἔχουσιν, ἢ πρὸς θάνατον.

III. Propinqui ad lectum moribundi adstantes, vltimum vale ipsi dicebant a), eum amplexabantur b), vltima verba ex ore ejus excipiebant c), imo extremum spiritum in os excipere studebant d).

a) Eurip. *Heraclid.* v. 600.

b) Eurip. *Alcestid.* 403.

c) Homer. Ιλ. Ω. v. 743. sq.

d) De Siculis hoc testatur Cicero *in Verrem* V, 45. De Anna sorore Didus Virg. *Æn.* IV, 685.

685. Ad quem locum consule Cerdanum. Morem quoque hunc Romanorum fuisse, manifestum ex Consolatione ad Liuiam Augustam v. 97. & 158.

IV. Quum moreretur quis, æra pulsabantur, quorum vi cacodæmones pelli putabantur, ne animam in tartara auferrent.

Hujus superstitionis vestigia sunt apud Schol. Theocriti *ad Idyll. B.* v. 36. Adde Macrob. V. *Sat.* 19. & Virg. *Æn.* VI, 540.

V. *Mori* proprio verbo θνήσκειν & ἀποθνήσκειν exprimitur: sed ad vitandum hoc mali ominis verbum, sæpe molliora adhibebant alia, quæ vel *dormire* vel *discedere*, vel *vixisse* & *fuisse* significant, vel *pati quid* &c. vt ἀπέρχεσθαι a), οἴχεσθαι b), εὕδειν c), κοιμᾶσθαι d), βεβιωκέναι e), παθεῖν τι &c. f).

a) Heliodor. *Æthiop.* VIII. pag. 400. l. 24. μετὰ Ἀρσάκην ἀπελθοῦσαν *post Arsaces mortem.* Æl. *V. H. II*, 25. plenius dicit ἀπελθεῖν τοῦ βίου. Plura vide apud Elsnerum *ad Matthæi* c. XXVI, 24.

b) Eustath. *ad* Ιλ. A. pag. 90 l. 2. Eurip. *Alcest.* 316. Sic exponunt quidam Homer. Οδ. Ξ. 144. Compositum ἀποιχεσθαι est apud Laert. III, 83.

c) Æschyl. *Eumenid.* v. 708.

d) Callimach. *epigr.* X, 2. Matth. XXVII, 52. 1 Cor. XV, 18.

e) Plutarch. *in Cicerone* p. 871. D. Ἔζησαν οὕτω

Ρω

Ῥομαίων οἱ δυσφημεῖν μὴ βελόμενοι, τὸ τεθνάναι σημαίνεσιν.

f) Homer Ιλ. φ. 274. & Οδ. Δ. 820. Herodian. V, 7. §. 1.

CAP. XIX.

de

Ritu erga mortuos ante exequias peracto.

I. Simul quis exspirauerat, claudebantur ei oculi a), quod græce συγκλειειν b), καθαιρεῖν c), συναμόττειν ὀφθαλμὲς dicitur d).

a) v. de hoc ritu Kirchmannus *de Funer. Rom. I, 6.*

b) Eurip. *Hecub.* 430.

c) Homer. Ιλ. Λ. 453. Οδ. Λ. 425. Οδ. Ω. 295.

d) Eurip. *Phœniss.* 1460.

II. Os quoque claudebatur.
Homer. Οδ. Λ. 425.

III. Facies velamento tegebatur.
Eurip. *Hippol.* 1458. *Hecub.* 432. Huc etiam retulerim. Hom. Οδ. Ω. 292.

IV. Membra omnia extendebantur, & componebantur rite. Quod ὀρθῦσθαι a), vel ἐκτείνεσθαι b).

a) Eurip. *Hippolyt.* 786. conf. Casaub. *ad Theocrit. Idyll.* I, 139. in *Lect. Theocrit.* c. 1. p. 241.

b Eurip. *l. c.* & v. 789.

V. Tum cadauer abluebatur aqua calida a), & vngebatur b).

 a) Ho-

a) Homer. Oδ. Ω. 44. ſq. Eurip. *Phœniſſ.* 1239. & 1661. Actor. IX, 37. Æl. *V. H.* IV, 1.

b) Homer. Iλ. Σ. 350. Vnde intelligitur lepos Martialis III, 12

VI. Hoc facto, veste inuoluebatur, dein pretioſa veſte ornabatur, quæ plerumque erat alba.

Hæc tria cognoſcere licet ex Homer. Iλ. Σ. 352. Adde Oδ. B. 97. ſq. Eurip. *Alceſt.* 156. ſeq. De alba veſte Plutarchus etiam teſtis in Arato p. 1051. E.

VII. Sertis & corollis etiam ornabatur.

Eurip. *Phœniſſ.* 1626. cum Schol. Ariſtoph. *Eccleſ.* 533. *Anthol. II.* p. 173.

VIII. Tum *proponebatur*, vel *collocabatur* cadauer in ipſo aditu ædium a), quod προτίθεσθαι dicebatur b), pedibus januam verſus protenſis c).

a) Schol. Ariſtoph. *ad Lyſiſtr.* 612. Cauſam hujus *collocationis* προθέσεως indicat Pollux VIII, 7. ſ. 65.

b) Demoſth. in Macartat. p. 666. C. Lyſias *contraErateſth.* p. 92. Lucian. *de Luctu* pag. 302. Adde Eurip. *Hecub.* 613.

c) Homer. Iλ. T. 212. & Euſtath. *ad h. l.* p. 1246. l. 3. ſq. v. Scaliger *ad Feſtum in Conlucare.*

IX. Numus in os defuncti dabatur paulo ante ſepulturam a), qui eſſet naulum Charonti debitum pro tranſuectione animæ b). Erat is *obolus* c), vocaturque proprio nomine δανάκη d).

a) Schol. Ariſtoph. *ad Ran.* 140.

b) Lucian. *de Luctu* p. 302. Hinc & ναῦλον ſeu ναῦλος dicitur merces illa pro vectura Charonti data, & πορθμεῖον. Euſtath. *ad Odyſſ.* p. 728. l. 44.

Cui

Cui junge Callimach. *in fragm.* p. 247. in Δανάκης & p. 361. n. 110.

c) Lucian. *Dialog. Mort.* p. 308. p. 265. *Catapl.* p. 422. Vnius oboli & Lucianus, & alii meminerunt: duorum vero Ariſtophanes *in Ran.* v. 140. magis ex comica libertate, quam rei veritate, judice Hemſterhuiſio *ad Lucian. Dial.* p. 17 vbi plura de hoc naulo Juuenal. III, 267. hoc portorium fuiſſe trientem ſcribit.

d) Potius a barbaris, quam Græcis ita vocatus videtur Etymol. M. in Δανάκης, qui vocat *nomen barbaricum*: & Pollux IX, 6. ſ. 82. qui a nonnullis pro *Perſico numiſmate* haberi ſcribit. v. Suidas & Heſychius in Δανάκην. De Hermionenſibus naulum hoc non ſoluentibus, ſed immunibus Strabo VIII. p. 257.

X. Præterea ad placandum Cerberum in os defuncti imponebatur placenta mellita.

Schol. Ariſtoph. *ad Lyſiſtr.* 601. Virg. *Æn.* VI, 420. hanc μελιττοῦταν vocat *melle ſoporatam & medicatis frugibus offam.*

XI. Omnis hæc cura circa mortuos proprio verbo συγκομίζειν a) & συγκομιδὴ exprimitur b).

a) Schol. Æſchyl. *ad Septem contra Thebanos* 1032.

b) Schol. Æſchyl. *l. c.* Dicitur & ἐκφορὰ ab Æſchylo ipſo: κήδευμα ſecundum Scholiaſtæ Æſchyli expoſitionem: Κηδεία Herodian. I, 5. §. 1.

XII. Donec cadauer eſſet in ædibus, præ foribus poſitum erat vas aquæ, cui nomen ἀρδάνιον d):

isthac aqua se abluebant, qui contactu cadaueris pollutos se existimabant b).

a) Pollux VIII, 7. s. 65. Hesych. in Ἀρδανίαι. cf. Casaub. ad *Theophrast. Char.* XVI. περὶ δεισιδαιμονίας p. 339. qui cum hac aqua lustrali comparat βαπτισμὸς ἀπὸ νεκρῶ apud auctorem Ecclesiastici XXXIV, 30.

b) Aristoph. *Eccles.* 1025. etiam ὄστρακον. Eurip. *Alcest.* 99. autem vocat πηγαῖον χέρνιβα ἐπὶ φθιτῶν πύλαις, i. e. *fontanam manibus abluendis aquam ante defunctorum fores.* Hesych. πηγαῖον vocari scribit in hac voce, respiciens fortasse ad locum Euripidis, vt Kusterus judicat ad Aristoph. *l. c.*

CAP. XX.

de *Funeris elatione.*

I. *Efferre* funus græce propriis verbis ἐκφέρειν a), & ἐκκομίζειν b); vnde nomina ἐκφορὰ c), & ἐκκομιδὴ d) exprimitur.

a) Demosth. *in Macartat.* p. 666. C.

b) Ælian. *V. H.* VIII, 4.

c) Thucyd. II, 34.

d) Lucillus *in Anthol. II,* 32. *epigr.* 4. p. 156.

II. Efferebantur apud Athenienses funera ante solis exortum, idque lege sancita.

Demosth. *in Macartat.* p. 666. C. Cicero *de Leg. II,* 26. qui hujus legis auctorem facit Demetrium Phalereum; quum Demosthenes *l. c.* Solonem.

III.

III. Apud alios Græcos de die, non de nocte efferebantur cadauera a): & tamen tædæ ardentes adhibitæ b).

a) Hoc colligunt ex Cassandræ verbis apud Eurip. *in Troad.* 446.

b) Nempe ad rogum accendendum. vid. Kirchmannus *de Fun. Rom. II*, 3.

IV. Tantum juuenes, qui florente ætate excesserant, ad auroram efferebantur, & sepeliebantur.

Heraclid. *Pont. in Allegor.* §. fin. p. 492. Exempla juuenum primo diluculo elatorum sunt apud Homerum *Achilles* Οδ. Ω 72. *Patroclus* Ιλ. Ψ. 226. & alii, de quibus Gale *ad Heraclid. l. c.* conf. Muret. *Var. Lect. XIII*, 2.

V. Cadauer olim elatum videtur sine vllo instrumento a), dein vero feretro impositum exportabatur a vespillonibus b). Virorum militarium cadauera scuto imposita efferebantur c), præsertim apud Lacedæmonios d).

a) Eustath. ad Ιλ. Ψ. 136. p. 1402. l. 26.

b) Eurip. *Alcest.* 607.

c) Virg. *Æn.* X, 506.

d) Hoc vulgo ex Lacænæ illius peruulgato ad filium dicto probant: ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς: quod cum apud alios, tum apud Plut. *in Apophth. Lacanarum* p. 241. F. legitur.

VI. Funus comitabantur amici & propinqui a), etiam alii ad id inuitati, non modo viri, sed etiam mulieres b). Quibusdam tamen in locis funeribus adesse non licebat, nisi propinquis c). Athenis etiam ex lege Solonis mulieribus non-

dum LX annos natis, præterquam cognatis, interdictum fuerat d)

a) Thucyd II, 34. Sophocl. *Ajac. Mastig.* 1189. vid. Aristotel. *Ethic. IX*, 11.

b) Eurip. *Alcest.* 629.

c) Cic. *de Leg. II*, 26.

d) Demosth. *in Macartat.* p. 666. C. sq.

CAP. XXI.

de
Luctu Funebri.

I. Lugentes ab epulis abstinebant a) & ab omni re, quæ lætitiam dare poterat, vt a vino, musica, ludis & solemnibus publicis b); sed in solitariis locis & tenebricosis sedebant c).

a) Lucian *de Luctu* p. 307.

b) Eurip. *Alcestid.* 341.

c) Homer. Οδ. Δ. 101. Sed talem luctum tanquam immodicum damnat Plut. *in Consol. ad uxor.* p. 610. A.

II. Corporis ornamenta quæuis exuebant a), & vestes induebant lugubres b), quæ erant ex crassiore panno confectæ c), & colore nigro d).

a) Lycophr. *Cassandr.* 862. Ouid. *Met.* VI, 566.

b) Terent. *Heaut. II*, 345.

c) Ita sunt, qui locum Terentii modo citatum explicandum putant.

d) Eurip. *Helen.* 1094. *Alcestid.* 215. & 427. De hoc more pluribus populis communi Perizon. *ad Ælian. XII*, 1. n. 32.

III.

III. Comam vellebant & tondebant, vel radebant, vbi promissam gerebant.

Hom. Od. Δ. 197. Ω. 45. sq. Herodot. II, p. 115. E. Xenoph. *Hellen. I.* p. 350. l. 9. Æl. *V. H.* VII, 8.

IV. Humi etiam in puluere & luto se volutabant, qui in graui erant luctu.

Lucian. *de Luctu* p. 303. Homer. Ιλ. Ω. 640.

V. Cineres in caput spargebant.

Lucian. *l. c.* Homer. Ιλ. Σ. 23. sq. Ouid. *Met.* VIII, 525. sq.

VI. Quum foras prodibant, capita velata habebant.

Antholog. V. *epigr.* 33. quod est *in Odysseam & Hecubam* 13. pag. 389. Eurip. *Supplic. III. Orest.* 294. Videndus de hoc more faciem in luctu velandi Lamb. Bos *ad Marc.* XIV, 72.

VII. Pectora manibus plangere a), genasque lacerare solebant b).

a) Lucian. *de Luctu* pag. 303. Ouid. *Heroid.* XV, 113.

b) Lucian. *de Luctu* p. 303 hoc vocat φοινίσσειν παρειὰς *genas cruentare* & pag. 304. τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύσσειν. Vide, quæ notantur a viris doctis ad Petron. c. CXI. vbi matrona illa Ephesia habuisse dicitur *faciem vnguibus sectam.* Hoc luctus genus Solonis lege vetitum. Cic. *de Leg. II,* 25.

VIII. Vocem edebant lugubrem, dicentes ἒ, ἒ. Æschyl. *Septem contra Thebas* 333. Ἀπὸ τοῦ ἒ, ἒ λέγειν *elegos* dictos scribit Schol. Aristoph. *ad Aues* 217. Etiam αἴ, αἴ inter lugubres voces per-

pertinere, ea arguunt, quæ de Hyacintho in florem mutato paſſim apud veteres leguntur. Vide, quæ notantur ad Ouid. *Met.* X, 215. Fortaſſe *αι* diphthongum eodem modo Græcorum quidam extulerunt, quo ſimplex *ε*. Id quod firmare videtur ea, quæ tradit Rutgerſius *Var. Lect. II*, 5. p. 206.

IX. Vt Romanis in funere erant *præficæ* a), ita Græcis erant etiam ἔξαρχοι θρήνων b), qui cantu lugubri aliis præibant, & triſtitiam ciebant c).

a) Feſtus in *Præficæ.* Plaut. *Trucul. II*, 6. 14.

b) Homer. Ἰλ. Ω. 721. Euſtath. *ad h. l.* p. 1513. l. 36.

c) De re vid. Lucian. *de Luctu* p. 306.

X. Cantus illi ὀλοφυρμοὶ a) dicuntur, & ἰάλεμοι b), etiam λινοὶ, & αἴλινοι c).

a) Athen. XIV, 3. p. 619. B.

b) Eurip. *Suppl.* 281. *Troad.* 600. Heſych. in Ἰάλεμοι.

c) Vtramque vocem explicant Athenæus XIV, 3. p. 619. B. Euſtath. ad Ἰλ. pag. 1223. l. 8. ex Athenæo, & Schol. Apollon. Rhod. ad l. IV. p. 294.

XI. Triplicis erant: primus dum procedebat funus, alter canebatur ad rogum, tertius ad tumulum.

Huc referunt neniam, epitaphium, & cantum ἐπικήδειον ſeu Θρῆνον ἐπικήδειον, i. e. *carmen funebre, ex Suida in hac voce.* v. Jul. Cæſar Scaliger *Poetic. I*, 50. p. 117. & *III*, 121. p. 385. *De luctu ad tumulum.* v. Elſnerus *ad Jo. IX*, 31.

XII.

XII. Denique *tibiæ* in funebribus adhibitæ ad majorem mouendam tristitiam.

Lucian. *de Luctu* p. 305. meminit τῆς πρὸς τὸν αὐλὸν στερνοτυπίας *planctus ad tibiam.* v. Eurip. *Troad.* 126. Schol. Aristoph. *ad Aues* 217. Suidas in Ἔλεγος. Interpretes ad Matth. IX, 23. & qui citantur a Spencero *de Leg. Hebr. rit.* p. 1135. a Zornio *in Biblioth. Antiqu. Exeg.* p. 581.

CAP. XXIII.

de *Sepultura & Combustione cadauerum.*

I. Antiquissimis temporibus terra condebantur cadauera a). Sic apud Athenienses tempore Cecropis b).

a) Cic. *de Leg.* II, 22. De more Sicyoniorum defunctos humandi Pausan. *Corinth.* VII, p. 126. de Persarum Lucian. *de Luctu* pag. 306. De Romanorum Plin. VII, 54. De origine moris comburendi cadauera Eustath. ad Ιλ. α. p. 32. l. 35.

b) Cic. *de Leg.* II, 25.

II. Corpus in feretro supinum jacebat, & in sepulcro caput obuersum occidenti reponebatur, vt facies solem spectaret orientem, apud Athenienses reliquosque Græcos, apud Megarenses vero contra.

Ælian. *V. H.* VII, 19. & V, 14. Plutarch. *in Solone* p. 83. E.

III.

III. Mos comburendi corpora ab Hercule introductus est a), & per omnium Græciam inualuit deinceps b).

a) Scholia minora ad Iλ. A. v. 52. Eustath. ad Iλ. A. p. 32. l. 35. sq.

b) Ita tamen, vt hic mos non necessario obseruandus fuerit, nec ab omnibus semper obseruatus, vt constare videtur ex Pausania *Corinth.* VII. p. 126 & Platonis *Phædone* §. 85. circa finem Dialogi.

IV. Lignorum congeries, super qua reponebatur corpus, dicta πυρά.

Homer. Iλ. A. 52. Ω. 786. Ψ. 164.

V. Injiciebantur in pyram pariter animalia *di*uersa a), vnguenta, & odores b).

a) Homer. Oδ Ω. 65. Iλ. Ψ. 166.

b) Homer, Oδ. Ω. 67. vide Kirchmannum *de Funer. Rom. III*, 4. & 5.

VI. Etiam vestes, quas quis gestauerat in pyram conjiciebantur a), militum quoque arma b).

a) Lucian. *in Nigrino* p. 38. Eurip. *Rhes.* 960.

b) Homer. Iλ. Z. 418. Oδ. Λ. 74.

VII. In funeribus præfectorum exercitus, milites, omnesque, qui aderant, ter decurrebant circum rogum solemniter in defuncti honorem a), & quidem a dextra ad sinistram b).

a) Homer. Iλ. Ψ. 13. Oδ. Ω. 68. Apollon. Rhod. *I.* v. 1059.

b) Statius *Theb.* VI, 215.

VIII. Interim dum pyra ardebat, adstantes amici defuncti vina libare a), & manes inuocare defuncti solebant b).

a) Ho-

a) Homer. Ἰλ. Ψ. 220. Lucian. *de Luctu* p. 305.
b) Homer. *l. c.* & Æſchyl. *Chœph.* 86. & v. 128.

IX Abſumta pyra, in ignem, qui relictus erat, effundebatur vinum, & ſic extinguebatur.

Homer. Ἰλ. Ω. 791. Ψ. 250. Virgil. *Æn.* VI, 227.

VI. Tum propinqui cognatione oſſa & cineres legebant.

Homer. Ἰλ. Ψ. 237. Ω. 791. Pindar. *Pyth.* Od. VIII. v. 74. Hoc munus dicitur Ὀςολόγιον *in Gloſſ. vet.* & Ὀςολογία a Diod. Sic. IV, 39. p. 243. latine *Oſſilegium.* vid. Kirchmannus *de Fun. III*, 6.

XI. Oſſa vino abluta condiebantur oleo.

Homer. Οδ. Ω. 73. Tibull. *III*, 2. 19.

XII. Ea vna cum cineribus reponebantur in vrnis a), quæ Græcis vocantur Κάλπαι b), κρωσσοὶ c), λάρνακες d), ὀςοθῆκαι e), &c. erantque ligneæ f), lapideæ g), argenteæ h), vel aureæ i).

a) Hom. Ἰλ. ψ. 243. Ω. 795. Οδ. Ω. 74.
b) Herod. III, 15. §. 16. IV, 1. §. 6. 7.
c) Moſchus *Idyll.* IV, 34.
d) Homer. Ἰλ. Ω. 795. Idem Homerus Οδ. Ω. 74. vocat ἀμφιφορῆα talem vrnam.
e) Lycophron. in Caſſandra 367. item ὀςοδοχεῖα. v. Kirchmannus III, 8
f) *Ex cedro.* Eurip. *Alceſt.* 365.
g) Xiphilin. in *Seuero.*
h) Ammian. Marcell. XIX.
i) Homer. Ἰλ. Ψ. 243. Moſchus *Idyll.* IV, 34.

CAP.

CAP. XXIII.

de

Monumentis & Sepulchris.

I. Extra vrbes ſepeliri paſſim in Græcia conſueuerunt mortui a), & quidem juxta vias publicas b), ne ſcilicet ciues contactu cadauerum polluerentur c), aut ſepulcrorum, cadauerumque fœtor iis noceret d).

a) Cic. *ad Diu.* IV, 12. §. 9. Liu. XXXI, 24. ſub fin. conf. Kirchmannus *II*, 20. qui p. 265. ex Platonis Minoe docet, in ſuis quemque ædibus fuiſſe vetuſtiſſimis temporibus ſepultum. Quem morem ſua ætate ſeruari negat Plato eodem loco citati libri.

b) Eurip. *Alceſt.* 835. Rheſ. 881. Menander *in Fragm. ex incertis comœd.* n. 258. pag. 276. Theocrit. *Idyll.* VII, 10. Pauſan. *Att. II*, p. 6. & paſſim.

c) Eurip. *Iphigen. in Taur.* 380. Lucian. *de Dea Syria* p. 682. Kirchmannus II, 21.

d) Hanc cauſſam tradit Iſidorus XIV. *Orig.* c. XI.

II. Legimus tamen aliquando intra vrbes in loco conſpicuo humatos mortuos. Sed id tanquam inſigne beneficium viris tantum præſtantiſſimis, quique optime de rep. erant meriti, fuit tributum.

Ita Magneſiorum in foro tumulus Themiſtocli exſtructus. Plutarch. *in Themiſtocle* p. 128. C. Ita Braſidas, honoris cauſa, ſepelitur in ipſa vrbe Thucyd. V, 11. Idem Euphroni accidit apud Xenoph. Ἑλλην. VII. p. 495. l. 3.

III. La-

III. Lacedæmoniis concessit Lycurgus sepelire suos mortuos intra vrbes, immo circa templa.

Plutarch. *in Lycurgo* p. 56. B.

IV. Precabantur amicis virisque præclaris, vt terra ipsis leuis esset a), contra inimicis & improbis, grauis b).

a) Eurip. *Alcestid.* 462.

b) v. Callimach. *Epigr.* XXVIII. p. 203. Kirchmannus *III*, 9. p. 390.

V. Apud seculum prius vulgaria sepulcra erant tantum cauernæ, ὑπόγαια dictæ.

Homer. Ιλ. Ω. 797. cum Schol. Etymologus in voce Ηρία. v. Kirchmannus *III*, 15.

VI. Secutis vero temporibus magna cura & arte fabricata monumenta illustrium maxime virorum, ex lapide plerumque.

vid. Petron. *de matrona Ephesia* c. CXI. Cic. *ad Diu.* IV, 12. Ex lapide etiam sepulcrum seruatoris apud Marcum XV, 46. Matth. XXVII, 60. De quibus locis v. Salmasius *ad Solin.* p. 851.

VII. Vulgaria vero sepulcra ex terra solum, vnde χρώματα dicta.

Eurip. *Hecub.* 221. Hinc χέειν σῆμα *aggerere tumulum.* Hom. Ιλ. Ω. 801. & χώννυσθαι de *tumulatis.* Anthol. *III*, 14. *epigr.* 14. v. Pausan. VIII, 16. p. 632.

VIII. Lapidea poliebantur, vnde ξεστοὶ τάφοι vel τύμβοι.

Eurip. *Alcestid.* 836. *Helen.* 992.

IX. Ornabantur etiam ſepulcra columnis lapideis, quæ dicuntur ϛῆλαι a), habebantque inſcripta epigrammata b).

a) Homer. Ιλ. Λ. 371. Ρ. 434. Pindarus *Nem.* Οδ. X. v. 125. talem columnam vocat ἄγαλμ' Ἀΐδαο, ξεϛὸν πέτρον *ſtatuam Plutonis*, *politum ſaxum*.

b) Theophraſtus in *Charact. Eth.* c. XIV. περὶ περιεργίας. Diog. Laert. I, 48. Callimach. *epigr.* XVI. p. 196. Ex inſtituto Lycurgi non niſi bene meritorum nomina inſcribere ſepulcris licebat. Plutarch. *in Lycurgo* p. 56. B. Talis inſcriptio Græce ἐπιγραφὴ Artemid. V, 75. Latine *titulus* vocatur Ouid. *Heroid.* XIV, 128.

X. Etiam ſæpe imaginibus exornata erant. Ita in Iſocratis cippo poſitus fuit aries, cui Siren incumberet. Plutarch. *in Decem Oratoribus* n. IV p. 838. In Diogenis Cynici tumulo canis ex lapide Pario. Diog. Laert. VI, 78. In Archimedis denique ſepulcro ſphæra fuit poſita cum cylindro Cic. *Tuſc. Qu.* V, 23. Quænam imago virginum tumulis ſuperimpoſita fuerit v. apud Pollucem VIII, 7.

XI. Quia hæc fiebant ad defunctorum memoriam conſeruandam, hinc ſepulcra dicta μνημεῖα a), μνήματα b), σήματα c).

a) Lucian. *in Philopſeud.* p. 349. Marc. XV, 46.

b) Theophraſt. *in Character.* c. XIV. περὶ περιεργίας. Pauſan. *Corinth.* XX. p. 156.

c) Callimach. *epigr.* XVIII, 4. p. 197. Ariſtoph Ἐκκλησ. 1100. Θεσμοφ. 893.

XII

XII. Sed præter hæc ſepulcra, in quibus cadauera, aut cineres, & oſſa erant condita, extruebantur etiam aliquando monumenta honoraria a), in quibus non erant cadauera, nec oſſa aut cineres b), quæ ideo dicta *κενοτάφια* c), & *κενήρια* d).

a) Κενεὸν σᾶμα eſt apud Callimach. *epigr.* XVIII, 4. *Honorarius tumulus* apud Sueton. *in Claudio* c. I. *Tumulus inanis* apud Virgil. *Æn. III*, 304. VI, 505.

b) Talem tumulum cadauere vacuum Pallas a Telemacho jubet extrui Ὀδ. Α. 291. Talem extruit etiam Menelaus in Ægypto, audita fratris Agamemnonis morte Ὀδ. Δ. 584. Tali modo ſe ſuum maritum velle ſepelire fingit Helena apud Eurip. *in Helena* 1255. ſqq.

c) Suidas in κενοτάφια. Vnde *κενοταφεῖν tumulum inanem erigere*. Eurip. Helen. 1562. Vtitur & græca voce Lamprid. *in Alexandro* 63.

d) Lycophron. *in Caſſandra* 370. ad quem locum lectu digna notauit Meurſius.

XIII. Horum alia extruebantur in honorem virorum inſignium, qui alio in loco jam erant humati a): alia erant inſepultorum, quorum manes quieſcere non poſſe credebant, niſi ſepulcrum inane ipſis dabatur b), ad quod ter voce alta defunctorum manes vocabantur d).

a) Tale ſepulcrum Euripidis *apud Pauſan. Attic. II*, p. 6.

b) Exemplum rei eſt apud Thucyd. II, 34. & apud Xenoph. *de Exped. Cyri* VI. p. 297. l. 54. Huc pertinet ſepultura imaginaria in mari mor-

 tuorum

tuorum apud Eurip. *Helen.* 1257. De Sepultura imaginaria ad eorum manes placandos excogitata, qui vitam laqueo finiissent, quibus lex sepulturam negabat. v. Kuhnius *ad Pausan. Phocic.* c. XXIX. p. 869.

c) Homer. Od. I. seu IX. 64. sq. & Eustath. *ad h. l.* p. 235. l. 4. Pindar. *Pyth.* Od. IV, 283. sq. & Schol. *ad h. l.* Virgil *Æn VI*, 506. Huc alludit Bacchus apud Aristoph. *in Ran.* 1207. Hæc manium euocatio dicitur ψυχαγωγία, vt obseruat Eustathius *l. c.* A. quo ψυχαγωγίας genere paullum differt ψυχαγωγία illa magica, de qua supra in capite de Diuinationibus.

CAP. XXIV.

de

Aliis honoribus exhibitis defunctis.

I. Ad tumulum laudabantur defuncti a), præsertim si fuissent viri egregii, bene de patria meriti b), aut fortiter pugnando occubuissent c).

a) Lucian. *de Luctu* p. 307. De origine laudationum funebrium Plutarchus *in Poplicola* p. 102. A. Dionys. Halic. *Archæol.* V. p. 291. l. 5. sqq.

b) Dionys. Halicarn. *Archæol.* V. p. 291. l. 30. Romanorum & Atheniensium laudationes funebres inter se confert, atque in illis plus sapientiæ Romanos, quam Athenienses, demon-

strass

ſtraſſe judicat. Athenienſes enim tantum eos, qui glorioſe in bello cecidiſſent, laudaſſe: Romanos autem quoscunque viros egregios, beneque de patria meritos.

c) Plato in Menexemo circa initium. Thucyd. II, 34. Exemplo eſſe poſſunt laudatio funebris ſeu ἐπιτάφιος *Lyſiæ*, quæ eſt inter ejus orationes ſecunda p. 11. & denique Demoſthenis λόγος ἐπιτάφιος p. 152.

II Ludi funebres in eorum honorem inſtituebantur.

Pauſan. *Arcad.* IV. p. 605. primo Azani in Arcadia defuncto hujusmodi ludos factos ſcribit: quorum exempla paſſim occurrunt apud *Homerum* Ιλ. Ψ. 274. ſq. 680. Οδυσ. Ω. 85. ſq. apud *Thucydidem* V, 11. apud Plut. *in Timoleonte* p. 255. B. &c.

III. Peractis exequiis, conuiuium agitabatur in ædibus ejus, qui proxime contingebat defunctum a), quod vocatur περίδειπνον b), νεκρόδειπνον c). & τάφος d).

a) Qui proxime contingebant defunctum, eos quidem præbere oportebat epulum funebre, ſed non in ſuis ædibus. Deligebantur ad id ſæpe ædes alicujus, qui amicus, conjunctusque defuncto fuerat. Id quod perſpicue intelligitur ex Demoſth. *de Corona* p. 358. C. Sic apud Homerum Ιλ. ψ. 28. in Patrocli funere ad epulum admittit conuiuas Achilles, qui conjunctiſſimus ei fuerat in vita.

b) Demosth. *de Corona* pag. 353. B. Lucianus *de Luctu* p. 307.

c) Νεκρῶ δεῖπνον, duabus vocibus, est apud Stobæum *sermon.* 55. pag. 227. & Artemidorum I, 5.

d) Homer. Ιλ. Ψ. 29. Οδυσ. Γ. 309. Hesiod. Ἔργ. 735. Græuius *in Lect. Hesiod.* c. XV. pag. 76.

IV. Quod de mensa decidebat in tali epulo, manibus erat sacrum a), & ad sepulcrum deferebatur, vt scilicet ea vescerentur manes b).

a) Athenæus X, 7. pag. 427. E. Ad quem ritum alludere creditur Pythagoras apud Laertium VIII, 34. & secundum Muretum, & quosdam alios Tibullus I, 6. v. 17. de quibus Broukous. *ad h. l.*

b) Colligitur ex Terentii *Eunuch. III*, 2. 38. Catull. *carm.* 60. v. Interpretes ad Plaut. *Pseudol. I*, 3. 127. Festus *in Culina.*

V. Antiquis temporibus in epulis hujusmodi non confabulabantur homines; sed deinceps de laudibus defuncti sermones cædebant a). Vnde prouerbium: οὐκ ἐπαινεθείης οὐδ᾽ ἐν περιδείπνῳ, *de homine nequam* b).

a) Cic. *de Leg. II*, 25.

b) Suidas in Οὐκ Ἐπαινεθείης.

VI. Lampades ardentes etiam in monumentorum antris subterraneis ponebantur.

Fuisse hunc Græcorum morem, constat ex Petron. c. CXI. fuisse & Ægyptiorum ex Herodot.

rodot. II. pag. 157. D. fuisse denique & Romanorum, ex Modestino l. 44. ff. de manum. testam.

VII. Tumulos herbis floribusque conspergere solebant a), vt amaranto b), rosa c), myrto d), præcipue apio e), vnde prouerbium: δεῖσθαι σελίνε, de eo, qui ad desperationem ægrotabat f).

a) Sophocles *Electra* 896.

b) Philostrat. *Heroic.* c. XIX. p. 741.

c) Anacreon Ὠδ. LIII, 25. Aristænet. I. *ep.* 36. p. 162.

d) Eurip. Electr. 323.

e) Polyænus *Stratag.* V, 12. §. 1. Suidas in Σελίνε Στέφανος.

f) Plutarch. *in Timoleonte* p. 248. D. Suidas in Σελίνε δεῖται & τε σελίνε δεῖται.

VIII. Sacrificia & libamina, iis peragebantur in foueis.

Homer. Οδυσ. Λ. 26. sqq. vbi hæc libamina dicuntur Χοαί. Eurip. *Iphig. in Taur.* 160. *Electra* 509. sq. Qui offerunt talia libamina, τιμεθεῦσαι Χοάς dicuntur Sophocl. Electr. 407. confer versus Cleidemi *apud Athenæum IX*, 18. f. fin. p. 410. A.

IX. Sacrificia erant ex nigris ouibus a), nigrisque ac sterilibus juuencis b), ex quarum fronte pili primi dicabantur, quod proprio verbo ἀπάρχεσθαι dicebatur c), ipsique pili ἀπαρχαί d).

a) Eurip. *Electra* 513. Senec. *Oedipod.* 556.

 b) De

b) De nigris juuencis Virg. *Æn.* V, 97. VI, 243. De sterilibus Homer. Ὀδ. K. 522.

c) Homer. Ὀδ. Γ. 445. Ξ. 422. Adhibetur vero hoc verbum de primis libaminibus in quocunque sacrificio conf. & Eurip. *Electr.* 811. Eodem vero ritu sacrificia inferorum inchoata fuisse, ostendit Virgil. *Æn.* VI, 245.

d) Eurip. *Orest.* 96. & Schol. *ad h. l.*

X. Libamina erant ex sanguine a), aqua c), vino c), lacte d), præcipue melle e), quod mortis symbolum habitum &c. f). Hisce placari manes credebant g).

a) Euripid. *Iphig. in Taur.* 163.

b) Sophoclis *Electr.* 436. Kirchmannus *de Funer.* IV, 2. p. 566.

c) Lucian. *de Luctu* p. 305. Virg. *Æn.* V, 77.

d) Eurip. *Orest.* 115.

e) Eurip. *Iphig. in Taur.* 165. 633. sq.

f) Porphyr. *de Antro Nympharum* paulo post medium p. 235. l. 21.

g) Eurip. *Iphig. in Taur.* 166. Æschyl. *Choeph.* 13.

XI. Aqua in hisce libaminibus adhibita dicebatur Χθόνιον λȣτρὸν a), & κατ' ἐξοχὴν, λȣτρὸν b), Athenis etiam ἀπόνιμμα c).

a) Hesych. in Χθόνια λȣτρά. Suidas in iisdem vocibus.

b) Sophocl. *Electra* 436.

c) Athenæus IX, 18. p. 409. F. Eustath. ad Ὀδ. α. p. 33. l. 46. Æschyl. *Choephor.* 127. vocat Χέρνιβας (v. *ad h. l.* Stanlejus p. 818.) quæ aliis sunt λȣτρά.

XII. In

XII. In ſepulcro pueri puer effundebat aquam a), in ſepulcro virginis virgo b); in maritati vero ſepulcro effundebat aquam mulier, quæ Ἐγχυτρίστρια dicta c).

a) Demoſth. *adu. Leocharem* p. 673. A. Harpocrat. in Λουτροφόρος.

b) Hinc nata videtur conſuetudo in virginum defunctarum monumentis erigendi ſtatuas puellarum aqualem tenentium imaginem referentes. Pollux VIII, 7. ſ. 66. Kirchmannus *de Funer.* IV, 2. p. 567.

c) Etymolog Magnum in Ἐγχυτρίστριαι. Suidas *in hac voce*. Schol. Ariſtoph. *ad Veſp.* 288. vbi tamen pro ἐγχυτρίστριαι legitur ἐγχύτριαι.

XIII. Hæc ſacra fiebant manibus nono die a), vt & trigeſimo poſt ſepulturam b), & quotannis iterabantur, idque in plerisque Græciæ locis menſe Antheſterione fiebat c).

a) Hinc ἔννατα dicuntur. Iſæus orat. VII. quæ eſt de Cironis hereditate p. 522. Latinis dicuntur *Nouemdialia* v. Taubmannus *ad Plaut. Aulular. II*, 4. 45. Alterius generis *nouemdialia* ſunt, de quibus Liuius aliquoties, v. c. I. 31. XIX, 14. Nam hæc prodigii cauſa, non parentandi, fieri ſolebant.

b) Harpocrat. in τριάκας. Pollux I, 7. ſ. 66.

c) Caſaubon. *in Athen. III*, 19. p. 120.

XIV. Tanta cum cura defunctis officia præſtiterunt, quæ Græcis ὅσια a), δίκαια b), νομιζόμενα c), Romanis *juſta* d) appellantur.

a) Plutarch. *in Numa* pag. 67. E. Ἐπίσκοπος τῶν περὶ τοὺς θνήσκοντας ὁσίων Θεός. *Dea præſes juſtorum.*

b) Ariſtot. *de Virtutibus*, vbi agit περὶ δικαιοσύνης juſtitiæ partem facit τὴν πρὸς τοὺς κατοιχομένους ſc. δικαιοσύνην. Indè ſcilicet officia defunctis præſtita δίκαια dicuntur.

c) Demoſth. *in Macartat.* p. 661. B. Iſæus *Or. I. de Cleonymi hereditate* p. 364.

d) Cic. *de Leg. II*, 22. v. Hieronym. Magius in *Var. Lect.* ſeu *Miſcell. II*, 19. p. 111. ſq.

XV. Erant tamen, qui funere indigni cenſebantur, vt apud Athenienſes *patriæ proditores* a), & facrilegi b) &c.

a) Diodor. Sic. XVIII, 67. p. 642. A. Sophocl. *Antigon.* 204. Thucyd. I, 138. Schefferus & Kuhnius *ad Æl. V. H.* IV, 7.

b) Xenoph. *Hiſtor. Gr. I.* p. 351. l. 39. Meurſius *in Themide Attica II*, 2. Adde Pauſan. *Lacon.* c. X. p. 230.

FINIS.

INDEX

INDEX I.

CAPITVM.

PARS PRIMA

De Religione Græcorum. Pag. 1

Cap. I.

De Situ Græciæ, Atticæ & Athenarum. 2

Cap. II.

De Diis Græcorum. 11

Cap. III.

De Locis Sacris. 24

Cap. IV.

De Personis Sacris. 33

Cap. V.

De Cultu Sacro, & de Precibus &c. 38

Cap. VI.

De Sacrificiis 40

Cap. VII.

De Ritu Sacrificandi 43

Cap. VIII.

De Lustrationibus. 47

Cap. IX.

De Oraculis & Diuinationibus Græcorum. 49

Cap. X.

De Oraculo Dodonæo. 52

Cap. XI.

De Oraculo Delphico. 56

Cap. XII.

De Oraculo Trophonii. 64

Cap.

Cap. XIII.

De aliis oraculis Græciæ. Pag. 66

Cap. XIV.

De Diuinationibus 68

Cap. XV.

De Ominibus. 72

Cap. XVI.

De Festis Græcorum. 75

Cap. XVII.

De Ludis & Certaminibus Græcorum. 90

De Cursu. 90

Cap. XVIII.

De Disco. 95

Cap. XIX.

De Saltu. 98

Cap. XX.

De Pugilatu. 99

Cap. XXI.

De Lucta. 101

Cap. XXII.

De quatuor ludis solennibus Græciæ & primo de Olympicis. 104

Cap. XXIII.

De Pythiis. 111

Cap. XXIV.

De Nemeis. 116

Cap. XXV.

De Isthmicis. 118

Cap. XXVI.

De Tempore. 120

PARS SECVNDA.

De Ciuilibus 124

Cap. I.

De Regio Imperio. 124

Cap. II.

De Atheniensium Republica sub Regibus. 126

Cap. III.

De Atheniens. Rep. sub Archontibus. 128

Cap. IV.
De Atheniens. Rep. sub Solone Pag. 135
Cap. V.
De Atheniens. Statu sub Pisistrato ejusque filiis. 138
Cap. VI.
De Statu Atheniensium sub Clisthene. 139
Cap. VII.
De *Statu Athen. sub* CCCC. *Viris & XXX. Tyrannis.* 141
Cap. VIII.
De *Stau Athenarum post Alexandrum M. usque ad Sullæ tempora.* 143
Cap. IX.
De *Statu Athenarum sub Romanis.* 144
Cap. X.
De *Concione apud Athenienses* 146
Cap. XI.
De *præcipuis Tribunalibus Athen. & primo de Areopago* 151
Cap. XII.
De *Judicio Ephetarum.* 159
Cap. XIII.
De *Judicio Heliastico.* 163
Cap. XIV.
De *Judiciis & Actionibus forensibus.* 166
Cap. XV.
De *Pœnis & Suppliciis apud Athenienses.* 169
Cap. XVI.
De *Capitis Suppliciis.* 173

PARS TERTIA.

De *Rebus Militaribus.* 174
Cap. I.
De *Militia Terrestri.* 174
Cap. II.
De *Armis Militiæ.* 182
Cap. III.
De *Præfectis Exercituum.* 193
Cap. IV.
De *variis partibus Exercitus.* 196
Cap.

Cap. V.
De *Signis in Exercitu Græco.* Pag. 199
Cap. VI.
De *Præda Militum.* 201
Cap. VII.
De *Præmiis & Pœnis Militaribus.* 203
Cap. VIII.
De *Militia Nauali.* 205
Cap. IX.
De *Nautis & Militibus Classiariis.* 216
Cap. X.
De *Præfectis Classibus.* 217

PARS QUARTA.

De Rebus Domesticis. 219. sqq.
Cap. I.
De *Nuptiis.* 219
Cap. II.
De *Ritu nuptiarum.* 223. sqq.
Cap. III.
De *Divortiis.* 227. sq.
Cap. IV.
De *adulteriis.* 228. sq.
Cap. V.
De *Liberorum Natiuitate & Educatione.* 230
Cap. VI.
De *Literis,* 239
Cap. VII.
De *Musica.* 240
Cap. VIII.
De *Cithara.* 244
Cap. IX.
De *Tibia & Fistula.* 246
Cap. X.
De *Arte Pingendi.* 248
Cap. XI.
De *Cibo Veterum Græcorum.* 250

INDEX CAPITVM.

Cap. XII.

De *Potu.* Pag. 255

Cap. XIII.

De *tempore capiendi cibum & conuiuiorum generibus.* 258

Cap. XIV.

De *ritibus Conuiuiorum.* 259

Cap. XV.

De *Vestitu Graecorum & primo de Capitis Tegumentis.* 263

Cap. XVI.

De *Corporis Tegumentis.* 265

Cap. XVII.

De *Pedum Tegumentis.* 272

Cap. XVIII.

De *Funerum ac Sepulturae ritibus & primo de ritu obseruato in moribundis.* 275

Cap. XIX.

De *Ritu erga mortuos ante exequias peracto* 277

Cap. XX.

De *Funeris Elatione.* 280

Cap. XXI.

De *Luctu Funebri.* 282

Cap. XXII.

De *Sepultura & Combustione Cadauerum.* 285

Cap. XXIII.

De *Momumentis & Sepulcris.* 288

Cap. XXIV.

De *aliis honoribus exhibitis defunctis.* 292

INDEX.

INDEX II

LOCORVM BIBLICORVM.

Genes.

Cap.	Versus	Pag.
IV.	21.	246
X	2.	5
—	4.	6
XI.	18.	4
XVIII.	6.	251
XXIV.	65.	271
XXVIII.	18.	28
—	19.	28
XXXVIII.	19.	271
XLIV.	5.	72

Exod.

XX.	4.	13

1 Samuel.

VI.	4.	32
—	5.	32
XXI.	9.	32

1 Regum.

XIX.	6.	251

Psalm.

LXXXI.	3.	225

Proverb.

VII.	16.	10

Jesaias.

XXII.	22.	21
LXV.	19.	5

Ezechiel.

VIII.	14.	77
XXVII.	13.	5
—	19.	5

Daniel.

Cap.	Versus	Pag.
	Daniel.	
VIII.	21.	5
X.	20.	5
	Judith.	
X.	4.	273
	Sirac.	
XXXIV.	30.	280
XXXVI.	28.	220
	1 Maccab.	
VI.	20.	193
	Matth.	
III.	4.	253
IX.	23.	246. 285
XV.	2.	250
XVIII.	6.	173
XIX.	7.	228
—	8.	228
—	24.	212
XXII.	2.	224. 259
XXVI.	24.	276
XXVII.	52.	276
—	60.	289
	Marc.	
I.	7.	272
VI.	9.	272
XI.	25.	40
XIV.	72.	283
XV.	46.	289. 290.
	Luc.	
II.	27.	40
III.	16.	272
—	35.	4
XVII.	8.	262
XXI.	5.	32
	Joann.	
II.	5.	262

INDEX II. LOCORVM BIBLICORVM.

Cap.	Verſus	Pag.
IX.	31.	284
XIII.	23.	260
	Actor.	
IX.	37.	278
XIV.	13.	43
XVII.	16.	13
—	18.	24
—	19.	12. 151. 154. 158. 159
—	22.	13
—	23.	13. 24
XIX.	27.	14. 27
—	35.	27. 30
XXVII.	13.	214
—	28.	215
—	40.	211. 213
XXVIII.	11.	208
	Roman.	
VII.	6.	103
IX.	30.	94
	1 Corinth.	
IX.	24.	94
—	27.	100. 101
XV.	18.	276
	2 Corinth.	
IV.	8.	94. 103
—	9.	94
V.	5.	222
VII.	11.	228
XI.	2.	222
	Galat.	
IV.	30.	228
I	17.	180
	Epheſ.	
	14.	222
	26.	227

Cap.

INDEX II. LOCORVM BIBLICORVM.

Cap.	Verſus	Pag.
	Philipp.	
I.	23.	263
II	10.	13
III.	12.	94
—	14.	93
	Coloſſ.	
II.	18.	94
	2 *Timoth.*	
IV.	13.	267
	1 *Petri.*	
II.	5.	40
V.	5.	268
	Ebr.	
IV.	1.	95
—	13.	44
V.	3	40
VII.	4.	202
—	27.	40
XI.	35.	174
XIII	4.	219
—	15.	40
	Apocal.	
I.	18.	21

INDEX III

AVCTORVM CITATORVM.

A.

Abel 4. 6. 9

Ælianus 7. 10. 13. 14. 20. 25. 27. 40. 48. 55. 57. 61. 71. 72. 76. 86. 87. 97. 105. 107. 109. 115. 117. 126. 131. 134. 135. 138. 140. 153. 154. 157. 160. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 181. 197. 198. 199. 203. 209. 213. 220. 223. 229. 232. 235. 237. 238. 239. 240. 244. 245. 246. 248. 249. 253. 254. 255. 256. 259. 260. 262. 263. 265. 269.

269. 270. 271. 272. 273. 276. 278. 280. 283. 285
Æſchines. 7. 18. 36. 27. 85. 147. 150. 164. 169. 180. 195. 205. 238. 276
Æſchylus 9. 41. 52. 54. 61. 62. 69. 70. 103. 151. 154. 233. 283. 287. 296.
Agathias 198
Alcæus 185
Alciatus 84
Alexander ab Alex 69
Alſtorphius 260
Ammianus 158. 191. 287
Ammonius 46. 147
Anacreon 245. 271. 295
Andocides 85. 138. 167. 278
Anthologia 20. 101. 104. 109. 190. 245. 247. 278. 283. 289
Antigonus 226
Antiphonius 154. 155
Apollodorus 5. 8. 9. 11. 14. 48. 66. 88. 117. 125. 126
Apollonius Rhodius 16. 44. 48. 54. 58. 83. 100. 109. 184. 210. 286
Apoſtolius 181
Appianus 144. 145. 191. 192. 193
Apulejus 2. 15. 242
Arcerius 198. 199
Ariſtænetus 73. 295
Ariſtides. 156. 204. 243
Ariſtophanes 7. 11. 14. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 27. 32. 57. 41. 43. 47. 48. 49. 47. 61. 71. 72. 74. 75. 79. 80. 81. 82. 84. 87. 91. 95. 101. 103. 108. 109. 126. 134. 135. 141. 149. 156. 161. 162. 164. 166. 169. 170. 171. 174. 177. 178. 179. 180. 181. 193. 195. 209. 211. 214. 216. 220. 224. 225. 227. 230. 231. 232. 233. 234. 236. 238. 242. 244. 245. 246. 247. 251. 252. 253. 254. 257. 263. 264. 267. 268. 270. 271. 272. 273. 274. 280. 290. 292
Ariſtoteles. 3. 15. 16. 17. 34. 36. 39. 42. 55. 73. 76. 83. 98. 103. 104. 124. 125. 137. 139. 140. 141. 142. 147. 157. 158. 193. 200. 219. 221. 232. 238. 239. 241. 242. 243. 244. 245. 248. 257. 272. 298
Arnaud 14. 26
Arnobius 28. 30
Arrianus. 48. 84. 175. 177. 196. 197. 198. 199. 217. 218
Artemidorus 22. 268. 290. 294
Athenagoras 249
Athenæus 2. 16. 22. 37. 39. 42. 47. 48. 75. 77. 84. 87. 88. 92. 134. 192. 201. 206. 207. 208. 210. 212. 213. 220. 221. 227. 233. 235. 237. 242. 245. 246. 247. 248. 250. 251. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259

259. 260. 261. 262. 263. 266. 267. 269. 284. 294. 295. 296
Augustinus 26. 83
Aurelius 10
Ausonius 118
B.
Bacchius. 242
Balduinus 272
Baltus 51
Barnesius 19. 46. 59. 61. 200. 202. 233
Barthius 70. 73. 81. 127. 250
Bartholinus 131. 268. 272
Baumgarten 131
Begerus 17. 119
Bentlejus 56
Berkelius 46
Bion 2225. 244. 246
Bisetus 267
Blancardus 197
Bochartus 6. 253
Bos Lamb. 94. 100. 101. 179. 227. 253. 263. 283
Bourdelotus 10. 242
Brissonius 233. 274
Brodæus 105. 206
Brouckusius 16. 37. 39. 40. 43. 52. 69. 71. 74. 87. 226. 246 294
Brunnerus 176
Budæus 94
Burmannus 9. 16. 127. 208. 239
C.
Cæsar 26
Callimachus 16. 18. 21. 32. 36. 38. 41. 55. 56. 58. 92. 112. 125. 230. 231. 247. 276. 279. 289. 290. 291
Canterus 275
Capella 15
Capitolinus 42
Casaubonus 12. 46. 48. 58. 63. 70. 73. 74. 75. 82. 83. 103. 107. 199. 200. 235. 236. 238. 254. 259. 267. 277. 279. 280. 297
Cassiodorus 145
Catullus 15. 81. 271
Celsus 73
Censorinus 91. 121. 220. 234
Chalcocondylus 146
Cicero 2. 7. 18. 26. 39. 50. 51. 52. 57. 61. 62. 63 68. 69. 70. 71. 75. 84. 93. 97. 110. 112. 127. 128. 144. 151. 153. 157. 158. 168. 169. 173. 181. 212. 239. 240. 249. 253. 257. 260. 275. 280. 281. 285. 288. 290. 294. 297. 298
Claudianus 218
Clemens Alexandrinus 16. 28. 39. 47. 87. 111. 15 . 273
Clericus 21. 2.. 2.0
Cratinus 255
Cresuilinus 139
Ctesibius 189
Cujacius 106
Cuperus 44
Curtius 31
Cyrillus 135
D.
Dacierius 243. 275

van

van Dalen 51. 83. 112. 116
Demosthenes 36. 37. 85. 90. 116. 125. 131. 140. 142. 147. 149. 150. 151. 154. 155. 157. 159. 160. 162. 163. 164. 165. 166. 170. 171. 180. 181. 194. 195. 203. 204. 205. 218. 220. 221. 222. 227. 228. 229. 233. 278. 280. 281. 293. 294. 297. 298
Deylingius 77
Dikinson 55. 72
Dikinsius 58
Dio Chrysostomus 6. 17. 28. 50. 119
Diodorus Siculus 6. 7. 11. 13. 14. 17. 20. 29. 31. 59. 60. 66. 69. 74. 75. 81. 86. 105. 111. 119. 127. 128. 142. 143. 144. 158. 172. 173. 190. 191. 192. 193. 205. 206. 215. 216. 223. 287. 298
Diogenes Laertins 24. 41. 83. 102. 120. 124. 135. 143. 144. 169. 204. 221. 240. 257. 269. 276. 290. 294
Dionysius Halicarnassæus 43. 44. 45. 69. 125. 129. 292
Dionysius Periegeta 2. 190
Dodwel 141
Drakenborch 214. 218
Ducas 146

E.

Elsnerus 14. 262: 276: 284
Empiricus Sextus 239
Epictetus 102. 107
Erhardus 250
Ernesti 25. 28
Eschenbach 8. 11. 19. 21. 31. 39. 40. 44. 45. 74. 48. 59. 61. 62. 71. 74. 75. 81. 83. 90. 93. 96. 126. 173. 200. 202. 214. 222. 224. 225. 227. 231. 232. 233. 234. 237. 245. 247. 250. 275. 277. 278. 280. 281. 285. 287. 288. 289. 291. 292. 295. 296
Euclides 242
Eumenides 52
Eusebius 3. 28. 63. 85. 127. 128. 129. 130. 133. 141
Eustathius 45. 16. 39. 42. 44. 53. 69. 70. 76. 80. 96. 99. 125. 126. 137. 141. 175. 177. 182. 183. 184. 186. 187. 188. 189. 197. 198. 201. 202. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 214. 216. 218. 223. 224. 230. 231. 234. 235. 237. 242. 244. 245. 248. 251. 255. 256. 258. 259. 260. 264. 265. 267. 269. 276. 285. 286. 292. 296
Excerpta Peirescii 143

F.

Fabricius 67. 68. 71. 72. 120
Feithius 15. 25. 50. 234. 238. 241. 244
Festus 31. 192. 236. 284. 294
Flaccus 9. 100

Floreus

Floreus Christianus 156
Florus 7. 148
Foesius 72
Fontenelle 51. 64
Freinshemius 31
Freytag 25

G.

Galeus 3. 11. 68. 70. 78. 126. 136. 243. 281
Gatakerus 174
Gaza 121. 123
Gellius 21. 42. 102. 108. 134. 153. 201. 221. 222. 234. 242. 248. 261. 272. 273
Glossa 214
Graeuius 103. 213. 263. 264. 294
Gratius 18
Gregorius Nazianzenus 11. 71
Gronouius 29. 218
Gruterus 158
Gyraldus 121

H.

Hagerus 236
Harpocration 6. 12. 24. 37. 38. 46. 79. 88. 112. 121. 122. 131. 132. 133. 140. 141. 142. 148. 149. 150. 153. 155. 159. 161. 162. 163. 164. 167. 168. 174. 179. 194. 195. 196. 211. 212. 215. 226. 232. 233. 297
Hasæus 95
Heinsius 58. 208. 214. 218
Heliodorus 213. 232. 276
Hemsterhusius 66. 95. 108. 109. 252
Henelius 173. 255
Heraclides 10. 18. 172. 281
Heraldus 164. 167. 168
Herodianus 32. 102. 231 267. 277. 279
Herodotus 5. 11. 12. 16. 25. 27. 28. 29. 33. 37. 49. 50. 52 54 55. 61. 66. 67. 71. 74. 78. 89. 139. 140. 142. 184. 194. 200. 205. 208. 215. 221. 242. 255. 266. 283. 294. 29
Hermogenes 37
Hesiodus 16. 21. 22. 23. 3 58. 185. 186. 188. 189. 223. 224. 263. 264. 265. 294
Hesychius 4. 5. 18. 22. 29. 32. 37. 40. 42. 49. 74. 77. 79. 80. 83. 85. 86. 87. 89. 94. 97. 101. 103. 107. 112. 122. 153. 159. 160. 171. 173. 177. 181. 183. 184. 185. 188. 190. 206. 207. 210. 211. 212. 213. 215. 216. 218. 219. 222. 225. 230. 231. 233. 235. 236. 251. 270. 271. 273. 274. 280. 284
Hierocles 225
Hieronymus 24. 151
Hillerus 4
Historia universalis 134
Holstenius 53. 151
Homerus 5. 16. 17. 18. 19 20. 21. 22. 25. 31. 32. 33. 38.

38. 39. 40. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 52. 53. 54. 55. 57. 58. 61. 66. 68. 69. 71. 73. 76. 81. 95. 96. 97. 100. 102. 103. 108. 123. 124. 125. 126. 175. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 198. 201. 202. 206. 208. 209. 210. 211. 212. 214. 215. 218. 221. 222. 223. 224. 225. 227. 229. 230. 231. 234. 237. 238. 242. 244. 245. 250. 254. 255. 256. 257. 258. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 269. 272. 275. 276. 277. 278. 281. 282. 283. 286. 287. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296.
Horapollo 226
Horatius 18. 20. 22. 32. 74. 75. 93. 110. 220. 246. 260. 268. 275
Hornius 4
Hudſon 216
Hugo 70. 72. 170. 175. 176. 178. 180
Hyginus 8. 51. 86. 226

I.

Iamblichus 23. 51. 67. 68. 69. 70. 240. 248
Ienſius 262
Ioſephus 6. 34. 191. 193
Iſæus, 86. | 222. 228. 232. 297. 298
Iſidorus 8. 9. 240. 249
Iſocrates 7. 24
Iulianus 7. 156
Iunius 37. 39. 151. 227. 265
Iungermannus 197. 207
Iuſtinus 8. 9. 32. 50. 57. 59. 61. 69. 126. 127. 128. 139. 176
Iuſtinus Martyr 12. 24. 29. 47. 134
Iuuenalis 56. 63. 64. 95. 98. 102. 151. 155. 268. 279

K.

Kircherus 4
Kirchmannus 277. 281. 286. 287. 288. 289. 296. 297
Krebſius 159. 161. 169. 170
Kuhnius 14. 22. 27. 66. 71. 108. 133. 140. 142. 150. 210. 214. 218. 225. 271. 273. 292. 298
Kunzius 32
Kuſterus 48. 123. 168. 177. 215. 216. 223. 224. 234

L.

Lackemacherus 9, 60
Lactantius 27. 51
Lambinus 156
Leges Atticæ 239
Leiſnerus 17. 221
Leo Imperator 193
Leopardus 212
Lesborax 204
Lipſius 103. 120. 128. 180. 187. 189. 190. 191. 192. 193. 199. 201. 259
Liuius 2. 27. 31. 43. 57. 61. 64. 73. 112. 120. 144. 170. 178. 191. 288. 297
Longinus 59. 73. 214

Longus

Longus 32. 270
Lucanus 54. 56. 57. 63. 64
Lucianus 13. 15. 16. 17. 20. 23. 26. 27. 30. 32. 37. 38. 39. 43. 48. 54. 65. 72. 77. 89. 91. 92. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 101. 102. 103. 104. 105. 110. 111. 115. 117. 119. 152. 153. 154. 155. 156. 164. 198. 203. 207. 208. 209. 210. 211. 213. 214. 215. 217. 226. 232. 236. 240. 242. 246. 251. 252. 261. 269. 272. 273. 274. 278. 279. 282. 283. 284. 285. 287. 290. 292. 294. 296
Lucilius 215
Lucretius 7. 55. 89. 175. 119. 120
Luisinus 113
Lycophron 3. 16. 19. 30. 34. 43. 57. 188. 282. 287. 292
Lycurgus 157. 178. 179
Lysias 152. 153. 163. 165. 168. 171. 176. 180. 195. 205. 206. 229. 235. 278. 293
Lysistratus 23. 272

M.

Macrobius 12. 18. 32. 42. 57. 69. 75. 76. 78. 155. 179. 210. 241. 245. 276
Magister 105. 199
Magius 188. 298
Marcellinus 35
Marmora Oxoniensia. 3. 126. 127. 138. 152. 157. 247
Martialis 7. 98. 102. 104. 271. 275. 278
Maussaccius 239
Maximius Tyrius 231
Meibomius 241
Mela 2. 7. 55. 67
Menagius 239. 240.
Menander 56. 222. 272. 288
Mercurialis 97. 98. 100. 101. 104. 260
Messenius 50. 62
Meursius 4. 7. 8. 9. 22. 84. 85. 130. 132. 133. 134. 135. 137. 138. 141. 145. 146. 151. 152. 156. 157. 158. 172. 173. 180. 181. 182. 188. 194. 200. 204. 214. 222. 223. 226. 229. 233. 267. 291. 298
Minucius Felix 51. 63
Modestinus 295
Moebius 51
Moschus 287
Munckerus 58
Muretus 281
Musæus 20. 77. 221. 223
Myias 234

N.

Nepos 7. 10. 32. 37. 57. 63. 110. 142. 143. 144. 165. 175. 194. 221. 236
Nicander 35
Nicephorus 90. 294
Nicomachus 241
Nonnius 231

O.

Olearius 46

Onosander 199. 200. 203
Origenes 60
Orpheus 22
Ouzelinus 73
Ouidius 2. 9. 14. 40. 41. 43. 46. 48. 54. 57. 58. 70. 81. 86. 87. 96. 101. 102. 111. 113. 115. 156. 190. 218. 221. 226. 227. 237. 246. 247. 253. 266. 283. 284. 290

P.

Palæmon 7
Palæphatus 29. 175. 176
Palmerius 2. 3. 82. 95. 111. 115
Paschalius 37. 43. 95. 106. 107. 110. 115. 118. 203. 225. 230.
Pausanias 2. 3. 4. 5. 6. 9. 12. 14. 15. 17. 18. 19. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 41. 43. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 52. 53. 55. 57. 58. 59. 60. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 69. 70. 71. 74. 76. 79. 80. 83. 88. 89. 90. 91. 95. 98. 103. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 124. 126. 127. 128. 129. 130. 137. 143. 144. 145. 151. 153. 155. 159. 160. 173. 176. 180. 182. 184. 185. 186. 194. 201. 214. 228. 229. 232. 237. 240. 250. 266. 272. 285. 286. 288. 290. 291. 293. 298
Perizonius 25. 41. 45. 61. 69. 77. 81. 82. 88. 89. 106. 107. 115. 117. 122. 123. 125. 127. 129. 130. 131. 138. 139. 140. 142. 144. 152. 160. 183. 194. 196. 197. 222. 236. 237. 238. 239. 244. 245. 246. 248. 258. 264. 266. 267. 269. 270. 272. 273. 281
Petavius 100
Petitus 147. 148. 149. 150. 161. 162. 176. 179. 180. 182. 204
Petronius 9. 15. 289. 294.
Phalarides 32
Phauorinus 197. 211
Phædrus 74. 99. 139. 144.
Philander 241
Philo 27. 101. 131.
Philostratus 24. 39. 49. 56. 65. 66. 67. 70. 81. 83. 97. 107. 109. 156. 249. 295
Phocylides 237
Phurnutus 9. 12. 16. 18. 19. 21. 22. 86. 88
Pindarus 7. 14. 93. 95. 104. 105. 110. 111. 112. 115. 117. 118. 119. 209. 226. 245. 255. 262. 286. 290. 292
Pindo 146
Pisander 188

Plato

INDEX III. AVCTORVM CITATOR.

Plato 12. 23. 36. 37. 38. 40. 43. 75. 90. 120. 174. 253. 286. 293

Plautus 14. 39. 47. 90. 91. 222. 234. 236. 259. 284. 294

Plinius 2. 4. 6. 8. 27. 29. 32. 39. 40. 41. 42. 44. 51. 55. 61. 71. 73. 74. 87. 91. 95. 97. 114. 116. 117. 118. 119. 144. 185. 186. 214. 226. 242. 243. 246. 249. 250. 251. 256. 285

Plutarchus 11. 12. 22. 23. 26. 30. 33. 35. 37. 39. 40. 41. 46. 49. 50. 51. 59. 60. 61. 62. 63. 68. 72. 74. 76. 78. 81. 84. 85. 86. 87. 88. 91. 102. 104. 105. 106. 108. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 118. 119. 121. 124. 128. 131. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 141. 142. 144. 145. 152. 156. 157. 158. 160. 170. 172. 178. 181. 191. 201. 204. 205. 214. 219. 220. 222. 226. 228. 229. 231. 232. 235. 236. 237. 238. 241. 242. 245. 246. 247. 248. 253. 254. 258. 260. 261. 267. 276. 281. 282. 285. 288. 289. 290. 292. 293. 295. 298.

Pollux 26. 27. 32. 33. 34. 42. 48. 49. 51. 59. 72. 79. 80. 85. 89. 92. 93. 94. 97. 99. 103. 104. 108. 113. 114. 123. 131. 132. 133. 137. 140. 141. 142. 147. 148. 149. 152. 154. 156. 157. 158. 159. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 172. 173. 174. 175. 177. 178. 179. 182. 184. 186. 187. 190. 197. 201. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 219. 220. 221. 223. 224. 225. 226. 228. 242. 244. 247. 249. 252. 253. 255. 257. 259. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 278. 279. 280. 290. 297

Polyænus 36. 78. 83. 85. 128. 139. 181. 183. 196. 199. 200. 201. 295.

Polybius 176. 178. 189. 200. 212. 216

Pontanus 73

Porphyrius 13. 40. 41. 46. 134. 296

Potterus 78. 79. 80

Propertius 7. 97. 247. 274

Pseudo Didymus 200

Q.

Quinctilianus 91. 97. 155. 239. 243. 249. 274

R.

Reimannus 4

Reinesius 158

Rigaltius 200

Ruæus 2. 75

Rutgersius 210. 284

S.

Salmasius 13. 120. 211. 162. 166.

166. 167. 168. 170. 171. 184. 210. 289
Saubertus 45
Scaliger 73. 85. 114. 120. 121. 127. 129. 130. 138. 235. 252. 264. 269. 278. 284
Schefferus 208. 209. 211. 212. 213. 215. 216. 217. 218. 298
Scherzezeel 21
Schmidius Erasmus 105. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 119. 120
Scholiastes Æschyli 103. 279
Scholiastes Apollonii Rhodii 15. 43. 44. 184. 210. 211. 212. 284
Scholiastes Aristophanis 7. 11. 13. 17. 18. 21. 29. 32. 41. 42. 47. 48. 51. 59. 60. 61. 62. 64. 65. 73. 77. 78. 79. 80. 82. 83. 84. 85. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 101. 118. 123. 124. 126. 134. 135. 148. 149. 150. 155. 156. 160. 161. 162. 163. 165. 166. 167. 170. 171. 172. 173. 174. 176. 178. 186. 196. 197. 202. 205. 208. 209. 212. 216. 218. 219. 221. 224. 225. 230. 234. 242. 243. 246. 247. 251. 252. 254. 262. 263. 264. 269. 270. 278. 279. 283. 285. 297
Scholiastes Euripidis 44. 62. 81. 189. 200
Scholiastes Homeri 44. 100. 186. 206. 231. 259. 286
Scholiastes Luciani 99
Scholiastes Pausaniæ 58
Scholiastes Pindari 58. 59. 89. 94. 106. 114. 116. 117. 118. 119. 292
— — Plutarchi 85
— — Sophoclis 48. 89
— — Theocriti 86. 87. 102. 267. 276
— — Thucydidis 125. 139. 200. 206. 207. 209. 215. 219
Schraderus 227
Schwarzius 40. 70
Scylax 6
Seneca 16. 43. 98. 142. 153. 225. 229. 239. 295
Seruius 9. 42. 43. 46. 56. 86. 226. 252
Sigonius 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 140. 142. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 159. 160. 163. 164. 165. 167. 168. 169. 179. 193. 195
Sophocles 23. 48. 54. 281. 295. 296. 298
Spanhemius 15. 17. 19. 20. 21. 22. 25. 27. 30. 31. 35. 36. 37. 38. 41. 51. 52. 53. 56. 58. 59. 61. 67. 68. 72. 76. 80. 92. 102. 103. 108. 111. 112. 123. 124. 127. 180. 227. 231. 235. 243. 246. 247. 252. 271. 274
Spartianus 50. 145

Spencerus

INDEX III. AVCTORVM CITATOR.

Spencerus 11. 37. 285
Stanlejus 208. 233. 296
Statius 7. 54. 70. 96. 97. 100. 101. 105. 286
Stephanus Henricus 4. 5. 8. 10. 105. 216.
Stephanus Byzant. 53. 56. 146
Stephanus le Moyne 59
Stewechius 190. 192
Stobæus 225
Stœberus 46. 294
Strabo 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 26. 42. 50. 53. 55. 57. 59. 61. 63. 67. 71. 75. 105. 106. 112. 113. 116. 118. 126. 129. 137. 143. 144. 145. 181. 188. 214. 286
Suetonius 14. 39. 63. 69. 70. 94. 101. 102. 240. 291
Suicerus 12. 32. 99
Suidas 11. 41. 42. 56. 58. 64. 68. 71. 75. 77. 78. 79. 83. 84. 88. 89. 92. 101. 103. 105. 109. 134. 141. 153. 159. 162. 163. 164. 170. 171. 172. 175. 176. 179. 180. 181. 191. 192. 193. 194. 196. 169. 200. 201. 202. 209. 212. 216. 218. 219. 221. 223. 225. 230. 231. 232. 233. 234. 242. 246. 251. 262. 267. 270. 272. 279. 291. 294. 295. 297

T.

Tacitus 67. 84. 112. 134
Taubmannus 73. 297
Taylor 171. 229
Terentius 62. 74. 222. 223. 232. 237. 238. 239. 246. 282. 294
Tertullianus 37. 51. 274
Theanus 236
Themistius 63
Theocritus 48. 69. 72. 73. 76. 100. 101. 102. 182. 200. 225. 226. 227. 231. 238. 250. 270. 288
Theodoretus 64.
Theophrastus 40. 74. 78. 82. 85. 206. 290
Thucydides 3. 7. 18. 88. 124. 125. 128. 134. 137. 139. 141. 142. 147. 148. 192. 196. 199. 200. 201. 203. 205. 206. 216. 219. 242. 264. 280. 281. 288. 291. 293. 298
Tibullus 287. 294
Trotzius 70. 120
Turnebus 183. 191. 192. 212
Tyrtæus 186
Tzezes 11. 18. 29. 58. 105. 200

V.

Valerius Maximus 128. 139. 273. 275
Valesius 79. 141. 150. 158. 174. 215. 224.
Varro 89. 93. 122. 220.
Vegetius 190. 191. 192
Velleius Paterculus 128. 129. 130. 145
Virgilius interpres Hesiodi 87. 90. 175

Virgilius

Virgilius Poeta 15. 16. 41. 42. 100. 101. 176. 184. 185. 186. 189. 191. 244. 245. 250. 260. 274. 275. 276. 279. 281. 287. 291. 292. 296
Vitruuius 25. 101. 110. 191. 192. 213
Vlpianus 81. 82. 148. 150. 156. 161. 162. 163. 164. 167. 177. 178. 179. 180. 181. 204. 219
Voſſius 27. 53. 55. 230. 240. 241. 250. 273 274.

W.

Weſſeling 6
Wolfius 24. 27. 95. 107. 163. 173. 174. 180. 202. 208. 246. 253. 270
Wowerus 238

X.

Xenophon 6. 17. 49. 50. 68. 72. 76. 78. 105. 107. 119. 127. 142. 143. 151. 153. 165. 169. 176. 178. 181. 195. 196. 197. 198. 201. 202. 203. 217. 218. 220. 236. 237. 248. 274. 283. 288. 291. 298
Xiphilinus 64. 146. 287.

Z.

Zeibichius 104. 107
Zenodotus 54
Zonarus 72. 146
Zornius 100. 260. 285
Zoſimus 83. 146. 158. 192

INDEX IV.

VERBORVM ET RERVM PRÆCIPVARVM.

Aſteriſcus * indicat notas.

Actæa — — Pag. *4
Acte — — *4
Actor. 151. 154. 155. 162
Adorare Gr. προσκυνεῖν 38
Adrianus — — 145
Adulterium — — 228
Adytum ſive penetrale vocabatur locus templi ſecretior & ſanctior 26
Αδώνια — — 76 ſq.
אדוני — — *10
אטונה, אטון, אמין *10
Aereus lebes — — 55
Aes — — 55
Aes Dodonæum — 55
Aeſculapii victima 41
ἄεθλα ἱερά *104
Ἀγαθὸς ὀνείρατα ἐξηγήσασθαι *69
— — διαγνῶναι σπλάγχνα ἱερείων *69
Αγαθοὶ διαγνῶναι πτήσεις ὀρνίδων *69
Αγάλματα

Ἀγάλματα 28
Ἄγειν, ἄγεσθαι γυναῖκα 223
Ἄγειν, ἐν μετώπῳ 196
Ἄγειν ἐπὶ κέρως 196
Ἄγειν ἐπὶ φάλαγγα 197
Ἀγκύλη 189
Ἄγκυρα 214
Ἄγκυραν ἱερὰν βάλλειν 214
Ἁγνεύειν *86
Agger 192
Ἀγυιεύς 17
Ἀγυιάτης 17. *18
Ἁγνίζειν 47
Ἁγνισμοί 47
Ἀγροτέρα 21. *22
Ἄγων δρόμου *90
— γυμνασμάτων *91
Ἀγὼν ἐπιτάφιος *117
— ἱπποδρομίας *108
Ἀγχίθεοι *125
Ἀγῶνες 90. 104
— γυμνικοί 90
— ἱεροί 104
— ὀλυμπικοί *91
Ἀγωνίζεσθαι πρὸς ὕδωρ *165
Ἀγώνισμα ἀπήνητον *108
Ἀγωνοθέται *94
Ἀγώνων διαθέται *94
Αἰγανέη 189
Αἶρε δάκτυλον *103
Αἴρειν ἄγκυραν 214
Αἱρετοί *36
Αἰτήματα *38
Αἰχμαλωτοι 201
Αἰχμή 187
Ἀκάτιον 210
Ἀκεσορίδαι 37
Ἀκονιτὶ νικᾶν *102
*Ἄκων *91
Ἀκόντιον 90. 187
Ἄκρα γραμμή 93
Ἀκράτισμα 258
Ἀκρατισμός 258
Ἀκρίδες 253
Ἀκροβολίζεσθαι *156
Ἀκροθίνια 202
Ἀκροθινιάζεσθαι *202
Ἀκροστόλια, 207
Ἀλαλαγμός 201
Ἅλας 254
Ἀλεξίκακος 17. *18
Ἀλεκτρυομαντεία 71
Ἁλιμέδων 19
אֱלִישָׁה *6
Alcmæon 129
Ἅλμα 90. 98
Ἄλση i. e. Luci 24. *25
Ἁλτῆρες 98
Ἄλυκος 19
Ἀλύται 106
Ἀλυτάρχης 106
Ἄλφιτον 251
Ἅμαξα ἠϊονείη *108
Ambitus Athænarum 6
Ἀμνίον *44

Ἀμπεια

Αμπειρα 113
Αμπυξ 264
Αμφιδέξμια *233
Αμφίπποι 177
Αμφορεῖς *156
Αμυκλαΐδες 274
Αναβαίνειν *25
Αναβάθρα *215
Αναβόλαιον 266
Αναβολή 267
Αναχεῖν *101
Αναθήματα 31. *32
Ανάθυσις *79
Αναίρειν *49. *231
Ανακες *27
Ανακλίνειν κεφαλὴν εἰς αἰθέρα *44
Ανακείμενα *32
Ανάκειον *27
Ανακλινόπαλη 103. 104
Ανάκρισις 133
Ανακρούσις *113
Ανάκτορα *27
Ανακτόρειον 26
Αναλίσκειν ἄλλως ὕδωρ *165
Αναλύειν ἐκ συμποσίου 262
Αναλύειν, ἀπὸ τῶν δείπνων *263
Αναῤῥίπτειν τὸν δίσκον εἰς τὸ ἄνω *97
Ανάῤῥυσις 78
Ανασπᾶν 214
Αναφέρειν] θυσίας 40
Ανδρολήψιον 167
Ανδρομήκεις 186
Ανέρχεσθαι *25
Ανερματίστον πλοῖον *214
Animalia ad hoſtias debebant eſſe integra &c. 41
Ανιπτίποδες 54
Anni ſignator 131
Annus quando inchoabatur 120
Ανοδος 87
Ανθεστήρια 77
Θύραζε Κᾶρες, οὐκ ἐπ' Ανθεστήρια *77
Ανθεστηριων 122
Ανθη 249
Ανθρωπόμορφα 28
Ανθρωπόμορφοι *29
Antigonus 144
Αντιγραφή 163
Αντιλαμβάνεσθαι *103
Αντίληξις 163
Αντίπαλοι *94
Αντλίον 215
Αντυξ 185
Αντωμοσία 163
Αξίνη 187. 188
Αξιος τοῦ πέπλου *90
Απαγωγή 167
Απαρχαί 295

Απάρχεσθαι

Απάρχεσθαι 295
Απατέρια 77
— — quamdiu celebrarentur 78
Απέρχεσθαι 276
Απήνη *105
Aplustria *208
Απλῦν ἱςία 210
Αποβάθρα 215
Απόλειψις 228
Απολείψεως γράμματα *228
Απολείπειν 228
Apollo 17. *18
— eius varia nomina 17
Απολέσασθαι *231
Απολύσαι γυναῖκα * 228
Απόνιμμα 296
Αποςῆναι τῦ συμποσίυ *263
Αποτριάξαι 103
Αποτριαχθῆναι 103
Αποτρόπαια 17
Απῦρα ἱερά *41
Αφελής * 37
Αφειρώματα *32
Αφεσις 93
Αφετήρια *93. 193
Aphetoriæ Opes 60
Αφήτωρ 61
Αφιέναι γυναῖκα 228
Αφλαςα 208
Αφροδίτη 14
Aqua hæret *165
Aquam perdere 165
Aræ erant variæ 45
Αρβύλαι 273
Arces Virgineæ Cecropis *9
Arces Tritonidis armigeræ *9
Αρδάνιον 274
Areopagitæ 152
— ex quibus ciuibus eligebantur 152
— eorum munera 153
Areopagus 151. 152
— vnde dictus 151
Αρεωπαγίτυ σιωπηλότερος vel ςεγανώτερος *155
Αρήτειραι * 34
Αριςεῖα 205
Αριςον 255
Αρκτεύειν 79
Arma 182
— vnde fiebant 182
— eorum varia genera 182
Αρμάτειον μέλος 225
Αρμενα 219
Αρμόζειν 221
Αρμενίζειν 217
Αρρα 222
Αρραβών 222
Αρτεμίσιον 26
Αρτέμων 210
Αρτια 41
Αρτοι σποδῖται 251

Αρτοι κριβανῖται 251
— εγκρυφίαι ib.
Αρτος 250
— ἰπνίτης *251
Αρχη ἐνιαυσία *130
Αρχικυβερνήτης 217
Αρχοντες 165
— annales 130
— κατ᾽ ἐνιαυτὸν *130
— διὰ βίου *128
— ὑπεύθυνοι 129
— dicuntur βασιλεῖς, βασιλεύειν 129
— perpetui 128
— eorum mutatio 129. 130
— — poteſtas 129
— — princeps 130
— — numerus 129
— — munera 130. 131
— — principatus decennales 129
— — — eorum numerus ib.
Αρχων 130
— eius officium 131
— — affeſſores ib.
Ασκωμα 208
Ασπίς 182. 188
— eius figura 187
— ὀμφαλόεσσα *186
— eius figura 186
Ασπίδες εὔκυκλοι 187
— πάντοτε ἴσαι ib.
Ασφάλισμα 214
Αστεροπητής 16
Αστραπαῖος ib.
Αστράτευτοι 204. 205
Αθάνατοι 13
Αθηναΐα 88
Αθῆνας ψῆφος *156
Αθήνη 9
Αθλον 94
Αθλοθέτης *94
Athenarum ambitus 6
— Situs 6
— varia nomina *7. 8
Athenæ doctæ 6. *7
— vnde dictæ & nominis origo 6. 8. *9. *10
Athenæ tenues *7
Athænis quis nomen dederit *8
Athenienſium ſtatus ſub Regibus 126 ſqq.
— — Archontibus 128 ſqq.
— — Solone 135 ſqq.
— — Piſiſtrato 138
— — Cliſthene 139 ſq.
— — CCCC viris & XXX viris 141 ſqq.
Athenienſi-

Atheniensium status post Alexandrinum M. ad Sullæ tempora 143
— — sub Romanis 144 sq.
Αρτιμιχ 169
Atthis *4
Attica vnde dicta ib.
— olim Ionia dicta 5
— vnde sic dicta 5
— dicta Actæa, Acte, Atthis *4
Αυ ἐρύειν *44
Αυλοὶ νέβρειοι 247
Αυλος 91. 200. 246
Αυλῳδίαι 113
Αυτερέται 216
Αυταμόλοι 204
Αυτόχθονες *4
Αυχή 213

B.

Βαίτη 270
Βαιτύλια *28
Βακχεῖα *80
Βάκχαι *34
Βάλλειν δίσκους 97
— ἀγκύραν ἱεράν 214
Βαλβίς 93
Βάραθρον 173
Βαρύβρομος 247
Βασιλεύειν 129
Βασιλεύς 85. 129. 130. 154
— Jupiter 16
Βατήρ 98
Βάθος 197
Βαθυπόλεμος 19
Βαυκαλᾶν 235
Βαυκαλήσεις ib.
Βεβιωκέναι 276
Βέλη 188
— radii Solis *19
Βελοστάσεις 193
Βηρρίον 268
Bidentes 42
Βλασφημίαι *75
Βλαῦται 273
Bœdromion 116. 121
Βόες ἄζυγες 42
Βόλις 215
Βολίζειν *215
Βομβεῖν *97
Βόμβος 73
Βολὴ ἀπὸ τοῦ κύματος *137
— ἐν Ἀρείῳ πάγῳ *151. 152
Βουθετεῖν verbum proprium in sacrificando boue 41
Βραβευταί 94
Brabeutes *94
Βραυρώνια 79
— quando celebrantur ib.
Βρέτη 28. *29
Βροντῷος 16

Βρόχος 173
Βύσιος vel πύσιος mensis 60
Βωμοὶ ἀνώνυμοι 24
Βωμός 45
Βωμὸς τῶν δώδεκα Θεῶν 15
ἐπὶ βωμῷ 84

C.

Cæsia *21
Cæstus 100
Calculi albi 155
— nigri 155
Calculus Mineruæ 156
Calx *93
Carceres 93
Carinæ 206
In calto viuere *86
Castoris templum 26
Cecropia 8
Cecropis arces Virgineæ *9
Cecrops *28. 16. 190
Cereris nomina 22
— Sacerdotes 35
— templum 26
Certamen equestre 88
— gymnicum 88
— musicum 88
Certamina currulia 108. 114
— eloquentiæ *109. 114
— equestria 108 114
— gymnica 117
— historicorum *109
— poeseos 109
Certamina ἀπήνης 108
— ἵππων κελήτων 108
— κάλπης 108
— συνωρίδος 108
Charops 129
Cibus græcorum 250 sq.
Cibi varia genera 251
Cithara 242. 244
— ejus inuentor *244
— ejus vsus 244
— varia genera 245
Clepsydra 164
Ad clepsydram clamare 165
Clisthenes 139
— instituit decem *tribus* 140
— senatum auxit 141
Clypeus 182. 185. 231
— Materia ex qua 185
— ejus partes 185
Codrus 128
Color simplex *249
Comburendi mos 286
Combustio cadauerum 286
Conchus 200
Concio 146
— locus, quo 148
Conciones variæ 148
— earum præsides 149
Conuentus Pylaicus *112
Conuiuarum numerus 260
Conuiuiorum ritus 259
Conuiuiorum solemnium tria 258
Cuneus 147

Curia

Curia Martis *151
Curribus vecti 174. 175
Curſus 90
— fuit quadruplex 92
Cybeles Sacerdotes 35

D.

Δαδοῦχος 84
Dædalus *29
Δαίμονες 23
— qui ita dicuntur *23
Δαΐς 261
Δαιτόμων 261
Δαιτρός 261
Δαΐφρων 141
Δάκτυλον αἶρε *113
Δάκτυλοι 113
Δάκτυλος 113
Δανάκη 278
Dare *221
Δαφνηφόρια 79
Dea textoriæ artis *10
Decemuiri 142
— expulſi ſunt 143
Δεησίς 38
Δεκάδαρχοι 196
Δεκαδοῦχος 142
Δεκατεύειν 79
Demetrius Phalereus 143
— expulſus eſt 143
— ei CCC ſtatuæ decretæ ſunt *143
Demetrius Polyorcetes 144
Democratia 135
δεσμὸς 169
Deſpondere *221
ἐπὶ δεξιὰ *39
ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενοι *39
δέραια *232
δεκάτην θύειν 233
— ἀποθύειν 233
— ἑστιάσαι 233
— ποιῆσαι *233
δείκελα *29
δειλοὶ 205
δεῖσθαι τελίνου 295
δευτέραι τράπεζαι 254
διάβαθρον 272
Dianæ varia nomina 21
— templum 26
διάκονοι 262
διανηστισμὸς 258
δίαυλος 92
δι ὑποδρόμοι 92
διδόναι 221
διεγγυᾶν 221
Dii varii apud Græcos 11
— vnde eorum nomina translata 12
Dii cœleſtes 13
Dii inferi 13
Dii naturæ inter humanam & diuinam mediæ *23
— colebantur frugibus poſtea animalibus 41
Dii terreſtres 13
— ξενικοί *23
— φίλιοι *125

Deorum varia Epitheta 15 sq.
— officia 15
— inferorum victima 42
Dii dicti Ἡρώες & Δαιμόνες 23
— ignoti 24
— his aræ extruebantur 24
— singulis Diis propria erat victima 42
Δικαστήριον ἐν Ἀρείῳ πάγῳ *151
— — δικαιότατον *153
— Ephetarum 159
— σεμνότατον *153
Δικαστήριον δικαστεὶς εἰς ἄγειν *162
Δίκαι 166
— δημοσίαι *166
— δημοσίαι ib.
— ἰδίαι ib.
— ἰδιωτικαί ib.
Δικῶν varia genera 168
Δίκη εἰς ἀγώγισμος 162
Διμάχοι 177
Διογενεῖς *125
Διονύσια 80
— μεγάλα 82
— μικρά ib.
— τὰ κατ' ἀγρούς ib.
— — — Ἄστυ ib.
Διοπετές *30
Διοπετῆ 30
Διόπτοι 217
Διώκειν 94
Διοτρεφεῖς *125
Διφθέραι 270
Δίφρος 175
Δισκεῖν *97. 96
Δισκεύειν *97
δίσκος 90. 95. *96
— Spartianus 98
— vnde dictus 96
— quomodo projectus 96
δίσκον εἰς τὸ ἄνω ἀναρρίπτειν *97
περὶ δίσκου ἐρίζειν 97
δίσκοις γυμνάζεσθαι ib.
δισκοβολεῖν ib.
δισκοβόλος ib.
δίσκους βάλλειν ib.
δίσκους ῥίπτειν ib.
Diuinationes 49. 68
Diuinationum varia genera 68 sq.
— — nomina 68 sq.
Divortia 227
— erant varii generis 227
Dodonæum æs 35
δόλιος 19. *20

δόλιχος

δόλιχος 92
δολιχοδρόμοι ib.
δόμος μισοδόκος *85
δῶμα 225
— κερίδιον ib.
δωμάτιον ib.
Dona *40
Donaria 31
— suspendebantur 31. 32
— erant varii generis 32
δορατοφόροι 177
δόρπεια 78
δόρπεον 258
δόρπος 78
δόρυ 125. 187
— duplex 188
δορυάλωτοι 201
δῶρα *32. 40
δουλεία 169
δόσεις γενέθλεοι 233
Draco 133. 159
— tulit leges seueras 134
δρομαφιον ἦμαρ *233
δρόμος siue Cursus 90. 91
— fuit quadruplex 94
δυσκληδόνιστα *75
δυσφημίαι 74
δυσώνυμα *75

E.

Ebrietas probrosa fuit habita Græcis 237
Εδνον 222
Εδώλια 208
Εικάσματα θεῶν *27
Εικών 249
Ειλαπίνη 258
Ειλείθυια 21
Ειμα 265
Εισάγειν δικαστὰς τὸ δικαστήριον 262
Εισαγώγισμος δίκη 162
Εισαγγελία 167
Εκάεργος 17
Εκατηβελίτης *18
Εκατηβόλος 17. *18
Εκατομβαιών 128
Εκατόμβη 42
Εκατονταρχία 197
Εκατόνταρχοι 196
Εκατος 18
Εκβάλλειν 217
Εκηβόλος *18
Εκκλησία 146. 148
Εκκλησίαι κυρίαι 148
— σύγκλητοι 148
Εκκομιδή 280
Εκκομίζειν ib.
Εκπέμπειν τὴν γυναῖκα *228

Εκφέρειν 280
Εκφορά *229. 280
Εκφοροι 211
Εκφυλλοφορῆσαι 141
Εκτείνεσθαι 277
Εκτιθέναι 231
Ελαία καλλιςέφανος 99
Ελαφηβολιών 122
Ελαύνειν 208
Elei 106
Ελεύπολις 191
Ελευσινα ἀνεῖξαι *84
Ελευσίνια *6. 82
— quamdiu durarent 85
— erant duplicia 82
Eleuſis *6
— vnde dicta ib.
Ελικες 265
Ελις *6
Ελκεσίπεπλοι *269
Ελλανοδίκαι *107
Ελλας 2
— μεγάλη *2
Ελλαδος varius ſignificatus *2. 3
Ελληνες 2
— vnde dicti *3
Ελλοι 54
Εμβάδες 274
Εμβάται ib.
Εμβολα 213
Εμβολή 191
Εμβολον 197
Εμπολαῖος 19
Εμπορῶν ἐπιςάτης *19
Εναγώνιος 19
Ενάδιος *20
Εναλιος *19
Ενδειξις 167
Ενδυμα γάμε *224
Εννατα 297
Εννεαετηρις 112
Εγγαςρίμυθος *60
Εγγαςρίμυθοι 72
Εγγυᾶν 221
Εγκοίλια 206
Εγκόμβωμα 270
Ενόδια σύμβολα *74
Ενελμις 59
Ενυπνίων ἐξηγήτης *69
Εντερόνειται 206
Εγχος 187
— duplex 188
Εγχυτρίςρια 297
Ενώτια 265
Εορτὴ ὄψεως *76
Επαθλα *203
Επεγχύται 262
Εφεδρεύειν *107
Εφεδρος 107
Εφέσιος 16
Εφεςρις 268
Ephetæ 159
-- vnde dicti 160
— eorum merces 166

Ephetæ

Ephetæ eorum munus 160
— eorum numerus 159. 160
Εφύδωρ 164
Εφυγον κακὸν, ἕυρον ἄμεινον 228
Επιβάθρα *215
Επιβάλλειν τρυσίππιον 137
Επιδορπίσματα 254
Επίδρομος 210
Επίγειοι *13
Επικοποί 216
Επικήδειον *284
— θρῆνον *284
Επιλάβεσθαι τῆς κώπης 208
Επιμελητὴς *143
Επιμεληταὶ 83
Επινίκεια *203
Επιςατης 141
— eius auctoritas 141
— duratio 141
Επίςιος *26
Epiſtatae 149
Επιςολεὺς 218
Επιταφιος ἀγων 117
Επιτελειν 40
Επίτοξοι 211
Επιχθόνιοι 13
Εποπται 83
Εφήγησις 167
Επουρανιοι 13
Εψηφισμενοί *36
Επωβελεία 164
Επωμὶς 259
Επώνυμος *131
Επωτίδες 207
Equi ornabantur 176
— requiſita ib.
Equites 174. 175
— in equitibus requiſita 176
— eorum varia nomina 177
Ερανος 258
Ερδειν 40
Erechteus 127
Ερεχθειδῶν πόλις *8
Ερείδειν 208
Ερέσσειν ib.
Ερέται *216
Ερετμός 208
Ερίζειν περὶ δίσκου 97
Εργάνη *10. 20
Ερίγδουπος *16
Εριούνιος 19
Ερμαι 214
Ερματα 265
Ερμης 13
Ερυσίπτολις 20. *21
Eryxias 129
Εσκαμμένα 99
— πηδᾷν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα 99
Εςία 14

Εςία 14
— κοινὴ τῆς Ἑλλά-
δος *7
Εςιαμάτοι 261
Εσθής 65
Εσθημα ib.
Εσθησις ib.
Εσχατος 197
Εταίρα 22
Εταιρεῖος 16
Ετεοβουτάδαι 37
Ευδειν 276
Ευλύρας 17. *18
Ευμολπίδαι 37
Ευνή 214
— νυμφεία *225
Ευοῖ σάβοι εὐοῖ Βάκχε
81
Ευπατρίδαι 37
Ευρεσίλεχνος 20
Ευρυκλεῖς 72
Ευχή 38
Exactores 165
Εξάλλα 207
Εξαρτᾶν *32
Εξαρχοι θρήνων 284
Εξηγητης ἐνυπνίων *69
Excussio oneris 136
Exercitus variæ partes 196
sq.
— Græcorum 174
— constabat peditibus,
curribus & equis vectis 179
Εξωμίς 220
Exponendi infantes modus
231
Εχαρεύς 217

F.

Fasciæ 231
Festa 75
— instituta in honorem deorum vel in memoriam defunctorum 75
— initio pauca fuerunt
76
— deinde aucto Deorum numero ib.
— etiam aucta sunt ib.
Fistula 200. 243. 247
— inuentor 246
— materia ex qua 247
Forfex 198
Forum 148
Fouea 48
Fruges primo obtulerunt 41
Funda 189
— eius figura 189.
190
Funeris elatio 280
— fiebat ante solis exortum 280
Funerum ac sepulturæ ritus
275. 285

G.

Galea 183
— ejus materia ex qua
ib.
Γαλῆ κροκωτόν *271

Γαμηλιών *120. 122
Γαμήλιος *20
Γάμος 224. 258. 259
— τίμιος 219
Γενέτυλλις 22
Γενέθλιοι δόσεις. 233
οἱ ἐκγόνος *36
Γέῤῥαι 192
Γηγενεῖς * 4
Γλαυκῶπις 20. *21
Γνωρίσματα 232. 239
Græcia dicitur Jauan *5
— — Cecropia *7
Græci vnde dicti 3* 4
Græciæ diuisio *2
— situs ib.
Græci antiquitus Ἕλληνες dicti 2. 3
Græci etiam dicti Γραικοί 3
— — — Ραικοι *4
— vnde religionem acceperint 11
Græcorum nomen 2*3
Græculus *4
Græcari ib.
Γραῖα ib.
γραικιται *3
γραικοί vnde dicti 3. *4
γραικος quis fuerit *3
γράμματα ἀπολείψεως *228
γραμματεύς *218
γράμμη 93
— ἄκρα ib.
γραφή 166. 248
γραφὶς 249
γρόσφος 189
γυμνάζεσθαι δίσκοις * 97
γυμνασία *91
γυμνάσματα ib.
γυμνασμάτων ἀγῶνες ib.
γυναῖκα ἀφιέναι *228
— ἀπολύσαι ib.
— ἐκπέμπειν ib.

H.

Haphe *102
Haruspicina *69
Hasta duplex 188
Hierocceryx *84
Hieronicæ *105
Hipparchns 139
Hippias ib.
Hortensis dea *22
Θάλαμος 208. 225
Θαλαμῖται 216
Θαλάσσιος *19
Θαλύσια *76
Θαργηλιών 122
Θεονόη *9
Θεοπρόπια 49

Θεοπρό-

Θεοπρόποι *49
— οιωισαί *68
Θεος vnde deriuetur 11
*12
Θεοὶ μεγάλοι 13
— eorum nomina ib.
— eorum figna vbi fuerunt 15
Θεσμοφύλακες *165
Θέριστρον f. Θερίστριον 221
Θεσμοί 134
Θεσμοθέται 130
— eorum munera 132
Θεσμοφόριον 26
Θεσμοφόρια 86
— obibant mulieres ib.
Θεωροί *33
Θεωροί *49
Θηλάζειν 234
Θηρήτειρα 21. *22
Θῆται 137
Θλίβειν 103
Θνήσκειν 276
Θρᾶνοι 208
Θρανῖται 216
Θρησκεία 11
Θρῖον 251
Θυάδες *34
Θύειν 40
Θυηπόλοι *33
Θύος 40
Θυοσκόοι *69
Θυραζε κᾶρες ὀκ ἐπ' Ἀνθεστήρια 77
Θυρεὸς 182. 187
— ejus forma 187
Θυσίαι 40. 41
— νηφάλιοι 46
Θῦται *33
Θυτῆρες ib.
Θώραξ 183
— ejus materia ex qua 183 fq.
— αλυσιδωτός 184
— λεπιδωτός ib.
— φυλιδωτος ib.
— σάδιος ib.
— σατός ib.

I.

Iaculum 90
Ἰάλεμοι 284
Ἰαμβικός 113
Ἴαμβος ib.
Ἴαμβοι ib.
Iaphet, 5
Iauan ib.
Ἱερὰ ἄπυρα *41
Ἱερά templa 25
— vbi extruebantur ib.
Ἱερεῖαι 34. 36
Ἱερεῖς 33. 36
Ἱεροκῆρυξ *84
Ἱερομαντεία 69
Ἱερομνήμονες *33
Ἱερὸν Ἀρτέμιδος *27

Ἱεροποιοί

Ιεροποιοί *34
Ιεροσκοπία 69
Ιεροσκοπεῖσθαι ib.
Ιεροσκόποι ib.
Ιερουργοί 33
Ιεροφάντης 83
— eius collegae erant tres 84
Ικεσίαι *38
Ικέσιος 16. *17
Ικετήσιος *17
Ικετεῖαι *38
Ικμαῖος *16
Ιλασμοί *47
Ιμάς 100
Ιμὰς βόειος 100
Ιμάτιον 266
Imperium regium 124 sq.
— ejus insignia 125
Ion *5
Iouis varia nomina 15 sqq.
— victima 42
Ιοί 188
Ιοχέαιρα 21. *22
Ιὼ Βάκχε 81
Ιὼ Βάκχαι *81
Ιὼ δεσπότα 81
Ιωνες *4. *5
Ιωνία 5
— vnde dicta *5
Ιππιος 19
Ιππαρχοι 195
Ιππηγέτης *19
Ιπποδρομία *108
Ιπποι κέλητες ib.
Ιππεῖς 137
Ισᾶσθαι *123
Ισία 210
— συςέλλειν ib.
— ἁπλοῦν ib.
Ισοδόκη ib.
Ιςος 209
Isthmici ludi 118
— instituti in honorem Palaemonis aut Melicertae 118
— deinde Neptuno dicati 118
— quando celebrati ib.
— eorum dignitas 119 *120
— — praesides 119
Ιτυς 185
Iudicium Ephetarum 159
— vnde dictum 160
— Heliasticum 161
— vnde dictum ib.
— eius iudicum numerus ib.
— — iudices forte eligebantur ib.
Iudicia 166.
— public ib.
— priuata ib
Iugulandi varius modus 44
Iuno 20
Iunonis nomina ib.
— templum 26
Ηγεμόνιος 19

Ηλι...

Ηλιαῖα 161
Ηλιάζειν ib.
Ηλιασαὶ ib.
Ηλιαστῶν ὅρκος *162
Ηλιαστικὸν 161
Ημίθεοι *23
— qui ita dicuntur ib.
Ηνίοχος 175
Ηρῷον 26
Ηρωες 13. 23
— qui ita dicuntur *23
Ηχωχαλκόν *56

K.

Καδίσκοι *156
Καθαίρειν 47. 277
Καθαρισμοὶ *47
Καθαρμοὶ ib.
Καθετος *215
Κάλοι *211
Καλύβας 249
Κᾶλον 170
Κάλποι 107. *108. 287
Κάλυπτρα 264
Καλώδιον *96
Καλω 211
Κάμιλοι ib.
Κάμαξ 213
Καμπὴ *93
Κάνεον 250
Κανὼν 99
Καπνομαντεία 70
Καρβατίναι 274
Καρικοὶ 181
Καριμοιροὶ ib.
Καρχήσιον 209
Καταβάλλειν 103
Καταβάσιον 64
Καταγραφὴν ποιεῖσθαι 178
Καταγραφειν ib.
Καταιβάτης 16
Κατακρημνισμός 173
Κατακελευσμός 113
Καταλαμβάνειν 94
Καταλέγειν 178
Καταλείπεσθαι 95
Κατάλογον ποιεῖσθαι 178
Καταπειρητηρίη *215
Καταπέλται 192
Καταπίπτωσις *230
Καταποντισμός 173
Καταφρακτοὶ 177
Καταφυγὴ κοινὴ τῶν Ἑλλήνων *7
Κατάστρωμα 207
Καταχθόνιοι 13
Καταχόρευσις 113
Κατεγγυᾶν 221
Κατεκκλησίαι 148
Κατέχειν 103
Κατηγορίαι 166
— earum variæ species 166 sqq.
Κεκρύφαλες 264

Κελευστὴς

Κελευστὴς 217
Κενεὸν σῶμα *291
Κενήτια 291
Κενοταφεῖν *291
Κενοτάφια 291
Κεραῖα 210
Κέραμος ἐλάιας *89
Κατὰ κέρας 190
Κεράσασθαι 256
Κέρατα 196
Κερνοφόροι *35
Επὶ κέρως ἄγειν 196
Κήδεια *279
Κήδευμα ib.
Κῆλα radii ſolis *19
Κῆπος 22
Κηρὸς 249
Κήρυξ 37. 84
Κήρωμα *102
Κιθαρίζειν 245
Κιθαρῳδίαι 113
Κληδόνες 74
Κληδονιστὴ *73
Κληδοῦχος 20.*21
Κλήδων *72
Κληρομαντεία 70
Κληροῦσθαι 36
Κληρωτοὶ *36
Κλητὴρ 162
Κλίμακες 190
Κλῖναι 259
Κλίνη νυμφική *226
Κλίνη γαμική *226
Κλίσις 198
— ἐπ᾽ ἀσπίδα ib.
— ἐπὶ δορύ ib.
Κλοιὸς 170
Κλυτοτέχνης 20
Κλυτόεργος ib.
Κλωὸς 170
Κνέορος *87
Κνημίδες 182. 185
— Materia ex qua 188
Κοιλέμβολον 198
Κοενη 182
Κολεὸς 188
Κονίστρα *102
Κονίποδες 273
Κοντοὶ 215
Κοντοφόροι 177
Κόρυς 182
Κορώνη 155
Κορωνίδες 207
Κουρεώτης 79
Κοῦροι 262
Κουροτρόφος 22
Κότινος 109
Κοθόρνοι 274
Κόχλος 200
Κωδωνίζειν 176
Κώπη 208
Κώπης ὀφθαλμοὶ 208

Κωπηλά-

Κωπηλάται 216
Κράνος 182
Κρατήρ 256
Κρήδεμνον 264
Κρηπῖδες 273
Κρητικος 113
Κριός 191
Κροκώτιον 271
Κροκωτός ib.
Κροκωτὸν γαλῆ *271
Κρέειν δακτύλιοις 245
Κρέειν πλήκτρῳ ib.
Κρωσσοὶ 287
Κυβερνίτης 213. 217
Κύκλος 185
Κυνηγέτις } 21. *22
Κυνηγός *22

L.

Labrum 230
Λάκκος *46
Λακκωνικαὶ 274
Λαίφη 210
Λαμπάδος ἀγών *89
Λαμπαδη δρομία ib.
Λαμπαδηφορία ib.
Λαμπαδοῦχος ἀγὼν ib.
Λαλά 235
Λαμπάς *89
Lana 230
Lapis ἀναιδείας 181
—. ὕβρίως ib.
Λάφυρα 201
Laterculus 189
Lebes æreus 55
Lebetes ib.
Λέβης ἀσίγητος *56
— Θεσπρωταῖος * ib.
— Θεσπρώτιος * ib.
Legifera Ceres *82
Λεπταλέαι 247
Λειπότακτοι 204. 205
Λέχος γαμικόν 225
— κερίδιον ib.
— νυμφίδιον ib.
Λιθοι ἀσήμοι *28
Λιθοβολία 173
Λιθοβόλοι 193
Limen 98
Λινοι 284
Λιπαρὰ παλαίστρα *102
Literæ 239
Λιται *38
Λίχανος 241
Ληδάριον 268
λῆθος ib.
λήκιθος 249
ληναια *82
Locus iudicii *151
λόγια 49
λογιστής 217
λογοὶ ὀλυμπικοι *109
λόφος 183
λοξά 62
λοξίας 17. 18. 62
λοχαγοι 196

λοχεία

Λοχεία 21. *22
Λέχος 197
Lucta 90. 101
Luctus funebris 282
Ludi 90
Ludorum gymnicorum Magister *94
— eorum exercitia erant varia 90
— præcipue erant quatuor 104
— Olympii 90. 105
— quamdiu durarent 105
— eorum origo ib.
— redibant quinquenniis ib.
— Pythii 111
— habiti in honorem Apollinis Pythii 111
— Nemei 116
— quando celebrabantur ib.
— Isthmici 118
— a quo instituti ib.
— quando celebrabantur ib.
— eorum dignitas 119 *120
— eorum præsides 119
Λέσχεσθαι μετὰ ἐλαίας *231
Lustrare 47
Lustrationes ib.
Lustrationum varii modi 47. 48
Res in lustrationibus adhibitæ ib.
Λουτρὸν 230. 295
— χθόνιον 296
Λυσαι ζώνην *227
— μίτραν παρθενίην ib.
Lysander 142
— XXX tyrannos constituit ib.

M.

Μαῖα 234
Μαιμακτηριὼν 121
Μαινάδες *34
Μακραὶ 205
Malum cydonium 226
Μαρσύας 268
Μαντεύματα 49
Μαντεῖα ib.
Μαντικὴ *68
Μάγγανα 190
Μαρεώτης 256
Martis varia nomina 19
Martis collis 151
— curia *151
Μάζα 251
Μάχαιρα 44
Medeon 129
Medontidæ ib.
Megaris *4
Μέλας ζώριος 253
Μελίη 187
Μέλισσαι Cereris Sacerdotes 352
— debebant esse castæ 35

Menſes 121
— Δεκαφθινοί ib.
— ἐναφθινοί ib.
— κοῖλοι ib.
— πλήρεις ib.
— primæ decadis 122
— ſecundæ decadis 123
— tertiæ decadis ib.
Menſium nomina 121
— diuiſio 122
Mercurii varia nomina 19
Μεσάγκυλον 189
Μέση 241
Μεσόδμη 210
Μεσόκοιλα 207
Μεσοναῦται 217
Μέσον ἔχειν *103
Μεσουρίαι 211
Meta 93
Μεταβολή 198
— ἐπ' οὐράν 199
— ἀπ' οὐρᾶς ib.
Μεταγειτνιών 121
Μετεωροκοπεῖν 208
Μέτωπον 207
Militaria ſigna 199
Militia 179 ſqq.
Μιμαλλόνες *34
Mineruæ varia nomina 20
— ſacerdotes 35
— victima 42
Μιςυλλᾶσθαι 252
Μιςύλλη ib.
Μίτρα 264
Μίτραν παρθενικὴν λῦσαι *227
Μητρῷον 113
Μηχανικὰ ὄργανα 193
Μηχανήματα 182
Μηχαναί 190
Μηροί 45
Mnencoſynes 65
Μνημεῖα 290
Μνήματα ib.
Μνήμονες *218
Μνῆςρον 222
Modus ferendi ſententiam 150 ſq.
Μοιχεία 228
Μοιχάγρια 229
Μολυβδίνες χειροπληθεῖς *98
Μολυβδύναι *90
Monochromaton *24
Μορίαι 89
Μορμολύκη *23
Μορμολύκειον 23
Μορμύσσεσθαι ib
Μορμώ *23
Μουνυχιών 12
Monumenta 29
Munera *32. *4
Muſica 24

Muſic

Musica eius auctor 240
— soni erant VII. 241
Musici modi 242
Μύρμεκιγγι * 100
Μύσαι 83
Mystagogus *84
Μυσοδόκος δόμος ib.
Μυττωτόν 252

N.

Ναοφύλακες *34.217
Ναόι 25
Ναύαρχος 218
Ναῦλον s. Ναῦλος *278
Ναῦται 217
Naues 205
— earum varia nomina 205 sq.
— earum varia genera 206
Νεκρομαντεία 70
Νεκρόδειπνον 293
Νεκυιομαντεία *71
Νεκυμαντῆα ib.
Nemei ludi 116
— quando celebrabantur 116
— habiti in honorem Opheræ & Iouis Nemei 117
Neptuni varia nomina 19
— templum 26
— victima 42
Νεῦρα 188
Νικᾶν ἀκονιτί *102
Νικητήρια *203
Νησεία 87
Νήτη 241
Νομεῖς 206
Νόμος 242
Νόμος πυθικός 113
Νομοφύλακες 165
Nouemuiri 130. 132
— eorum ius 132
— suffragiis eligebantur 133
— quando ad munus admissi ib.
Nouemdialia *297
Nuptiæ 219
— earum auctor 220
— earum ritus 223
— contemtores puniebantur *219. 220
Νύμφα 235

O.

Obolus 278
Ocrea 182. 185
Odoramenta accendere, suffire 40
ὁδηγός *20
ὀδόναι 210
Officia δίκαια 297
— νομιζόμενα ib.
— ὅσια ib.
Ogyges 126. *127
Ogygium *127
οἴαξ 213

Οιςοι 188
Οιχεσθαι 276
Οινομαντεία 70
Οινος 255
— Θάσιος 256
— Λέσβιος ib.
— Κρῆς ib.
— κῷος ib.
— πράμνειος ib.
— Ρόδιος ib.
Οινοχόοι 262
Οιωνιςαὶ θεοπρόποι * 68
Οιωνιςικη 68
Οιωνόν *72
Οιωνοπόλοι *69
Οιωνοσκόπος 68
Οκρίβας 249
Ολκαδες 205
Olea 230
Ολμος 59
Ολύκληρος *37
Ολοφυρμοί 284
Olympias 106
Olympii ludi 105
— habiti in honorem Iouis Olympii ib.
— quando celebrabantur ib.
Ολυμπικοὶ λόγοι * 109
Olympionicis statuæ ponebantur 110
Ολυμπιοι 13
Ολυχύται 43
Ομβριος 16
Omina varia 72 sqq.
Ομοβωμιοί *26
Ομογνιος 16. * 17
Ομόναοι *26
Ομοφρονεῖν 208
Ομοτο΄ οι *26
Ομοθετεῖν 45
Ομφαλος 185
Oneris excussio 136
Ονείρατα ἐξηγήσασθαι ἀγαθός *69
Ονειροκρίται ib.
Ονειροκριτικοί ib.
Ονειροπόλοι 69
Ονειροσκόποι ib.
Οπισθοσφενδόνη 264
Ὅπλα 182. 211
Οπλίται 174
Οπλίτης 92
Οπλιτοδρόμοι ib.
Οπται κακαί 74
Oracula 49
— pronunciasse primum fertur Phemenoe 60
— vnde profecta *51
Oraculis præerant Iupiter & Apollo 51
Oraculorum dignitas 49. 50
— inuentionem sibi tribuit Prometheus *52
Oracula edebantur variis modis 52
Oraculum Dodonæum ib.

Oracu-

Oraculum reddiderunt Fons & Aes 55
— miniſtrabatur per aniculas feminas ib.
— vnde ita dictum 52. 53
— a quibus fundatum ib.
— Delphicum 56
Oraculi ætas 58
— locus 56
— origo 58. 59
— ſacerdos 56
— ſilentium 63
— habuerunt Themis & Apollo 58
— Vates 59
— reſponſa dabantur carmine 62
— — — oratione proſa ib.
— — — — ambigua ib.
— quamdiu conſuleretur 60. 61
— conſulentes dona offerre debebant 60. 61
— coronati incedebant 61
— quæſtiones ſcriptas & obſignatas tradebant ib.
— Trophonii 64
— edebantur varie 65
— ritus 64. 65
— ſedes 64
— vnde ita dictum ib.
— Amphiarai 66
— conſulentium ritus 66 ſq.

Oraculi locus 66
— reſponſa reddita per ſomnia 66
Oracula alia 67
Ορεκτή 188
Ορκιος 16. *17
Ορκος ἡλιαςῶν *162
Ορμος 265
Ορνιθομαντεία 71
Ορθοί *39
Ορθοπάλη 103
Ορθοῦσθαι 209. 277
Οσιοι quinque 61
Οσιωτήρ ib.
Οσσαι κακαί *74
Οςοθῆκαι 287
Οςολόγιον *287
Oſtraciſmns 171
Οσχαι 88
Οσχος *88
Οσχοφόρια 88
Οτιται 74
Οφθαλμῶν πανήγυρις *76
Οὖλαι 43
Οὐρά 197. 207
Ουραγοί 196
Ουρανία 22
Ουρανίδαι *13
Ουρανιῶνες ib.
Οχανον 185
Οχεύς 183

Οξυβελεῖς 192

P.

Παιάν 17. *18
Παίδευσις Ἑλλάδος *7
Παιδαγωγοί 237
Παιδευτήριον κοινὸν πάντων ἀνθρώπων *7
Παιδοτρίβαι 237
Παιών *18
Παλαίστρα λιπαρά *112
Πάλη 90. 101
— eius origo 102
Πάλλας 13
Παλλάδος πόλις *9
Παλμοί 73
Palpitationes cordis & oculorum 73
Παλτή 188
Παναθήναια 88
— erant duplicia ib.
Πανδαμάτωρ 20
Πάνδημος 22
Πάνεμος 126
Πανέψιον 122
Πανήγυρις *111
— ὀφθαλμῶν *76
— serpentis *111
Panis 250
— eius coctio ib.
πάγκοινος χωρά *111
παγκράτιον 104
πανομφαῖος *51
πανοπλία 204
Pantheum *26
παραγραφή 163
παραιβάτης 175
παρακαταβολή 164
παραμέση 241
παράνυμφος 223
παράσημον 208
παράσιτοι *34
παράστασις 164
παρασύνθημα 199
παρατιλμός 230
πάρεδροι *26. 132
παρέχειν τὰ ἱερά *84
πάροχος 227
παρυπάτη 241
παστάς 225
παστόν *226
πατρῷα 23
παθεῖν τι 276
Pedites 174
Peditum tria genera ib.
πεῖρα 113
πείσματα *21
πέλεκυς 187. 188
πελειάδες 55
πελτασταί 144
πέμματα 254
πεμπάς 197
πεντάδαρχοι 196
πενταετηρίς 112
πεντακοσιομέδιμνοι 137

πένταθ.

πένταθλον 90
πεντηκόνταρχοι 196
πεντήρεις 206
πέπλος 269
περιβαρίδες 273
περίβλημα *267
περιβόλαιον 266
περιβολὴ *267
Pericles 158
περίδειπνον 293
ἐκ ἐπαινεθείης ἐδ' ἐν περιδείπνῳ *294
περιδέραια 232
περιηγηταὶ 61
περικεφαλαία 182
περίπολοι 179
περιφέρεια 183
περοναὶ 266
περσικαὶ 273
πέταλα 172
πεταλισμός ib.
πετροβολικὰ ὄργανα 193
πετροβόλοι ib.
Phemenoe 60
Philippus numero XII. Deorum feipſum annumerauit *14
πηδᾷν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα 99
πηδάλων 212
πιλία 263
πιλίδια ib.
πῖλοι ib.
πινάκιον *162
πίναξ 249
Pingendi ars 248
πιθοιγία 77
Piſæi 106. 181
Piſiſtratus 138
— populi poteſtatem diſſoluit ib.
— bis ejectus eſt 139
— bis recuperauit tyrannidem 139
— ejus filii ib.
πλαίσιον 198
— ἰσόπλευρον *198
πλευραὶ 206
πλινθίον 198
πληρώματα 216
Plumbea glans *190
Plumbum ib.
πνὶξ 148
Pocula ad menſam III. bibebant in honorem Deorum 262
Pocula varia 256
Poculum ἀγαθᾶ Δαίμονος 262
— Διὸς σωτῆρος *262
— τέλειον 262
πόδες 211
ποδηνεκεῖς 186
ποδοκάκη 170
ποδοστράβη ib.
ποδωκείη 90

Pœnæ variæ 169
— varia nomina 169 sqq.
— militares 204
— earum varia genera 238
Ποιεῖν 40
— ὑπὲρ τὸν ὡρισμένον *99
Πολέμαρχος 130. 193
— eius assessores 132
— eius officium 131. 132
Πελιὰς 20. *21
Πολῖτις ib.
Πολιοῦχος ib.
Pollucis templum 26
Πολυβοῦλος 20
Polygamia prohibita 221
Πολυμῆτις 20. *21
Πόλυποδες 233
Pondera massæ lubrica *96
Pondus dextræ jaculabile ib.
Πόντιος 19
Popularis dea *22
Populi diuisio in III. Classes 128
— — — — Tribus 136
IV. Classes 137
Πορπαξ 185
Πορπαι 266
Πορθμεῖον *278
Ποσειδεων 122
Ποσειδων 13. *27
Ποσειδώνιον 26
Potus 255
— erat varius 255 sqq.
Πράκτορες 165
Præco 149
Præda militum 201 sqq.
Præfecti Classium 217 sq.
— Militum 193
— eorum nomina 194. 218
Præficæ 284
Præmia militaria 81. 203
Prætor 194
Preces 38
Primitiæ 202
Προεδρευμα 150
Προγράμματα 224
Προιξ 222
πρόκλησις *162
πρόκωποι 216
Prooedri 149
προρμοσία 163
προσευχαί 38
προσκαλεῖσθαι 162
προσκεφάλαια 259
πρόσοδοι *38
προσφέρειν 40
προτέλεια 229
προτίθεσθαι 278
πρότονοι 211
προφητικὸς tripus 59
προφῆτις *34
προχύται *43
πρῶρα 207

πρυμνα

πρυμνα. 207
πρυμνήσια 211
Prytanes 137. 140. 149
— eorum caput 141
— — manus 140
πρυτανεῖα 140. 151. 164
πρωρεύς 217
πταρμός 73
πτέρνη 209
πτερύγιον 213
Pugillatus 95. 99
πυγμή 90. 99
πυγμαχος 99
πυκταλίζειν ib.
πυκτεύειν ib.
πύκτης ib.
Pylaicus conuentus *112
πυθμή 207
πῦρ 173. 200
πυρά 286
πύργος 198
πύργοι 192
— ἐπτογμένοι ib.
— φορητοί ib.
πυρομαντεία 70
πυρφόροι 200
οὐδὲ πυρφόρος ἐσώθη *200
πυθίας *34
πυθικὸς νόμος 113
πύθιος 17. *18
πύθω 72
πύθωνες 111
πύσιος 60
Pythia 56. 60
Pythii ludi 57. 111
— habiti in honorem Apollinis Pythii 111
— quando celebrabantur 112. 114
— eorum partes 113
Pythius vnde dictus 17. 57
Pythium 56
φαιλόνης & φαινόλης 267
φάλαγξ 197
φάλος 183
φαρη 210
φάρμακα 249
φάρμακον 173
φᾶρος 266
φάσις 167
φερνή 222
φίλιος 16
φῆμαι *49
φοιβας *34. * 57
φοιβάστρια * 57
φορμικτης *244
φόρμιγξ 244
φορτηγοί 205
φροίμια κακά *75
φροντιστήριον *49
φρυγετρον 225
φθείρ 213
φυγή 171
φύλαρχοι 194

Y 5 Ψάλλειν

Ψάλλειν 245
Ψέλλιον 277
Ψήφισμα 150
Ψῆφος Ἀθηνᾶς * 156
Ψίλοι 174
Ψυχαγωγεῖν * 71
Ψυχαγωγία ib.
Ψυχαγωγοί ib.
Ψυχομαντεῖα 70. *71
Q.
Quercus fatidica 55
Quinquertium 90
R.
Ῥαβδομαντεία 70
Ῥάβδοι 189
Ῥάβδος 125
— βασιλική *126
Ῥαβδοῦχοι 106
Ῥαῖκοι 44
Ῥαφανίδωσις 233
Ῥαχαῦ *4
רעך *4
Regiæ poteſtatis inſignia 125
Regis officium 131
Regis aſſeſſores 132
Regiminis varia forma 126 ſqq.
Recke *4
Reus 151. 154. 155. 163
Ῥέζειν 40
Ῥῆξαι 103
Ῥίπτειν δίσκους 97
Ritus
— adorandi Deos 38 ſq.
— comburendi corpora 286
— conuiuiorum 259
— jugulandi victimas 44
— nuptiarum 233 ſq.
— erga mortuos 275. 292
— ante exequias 277
— ſacrificandi 43
— ſepeliendi 285
Ῥύματα 211
S.
Sacerdotes 33
— Bacchi *34
— Apollinis ib.
— debebant eſſe integri 36. 37
— debebant amicti veſtibus puris & coronis redimiti 37
— gerebant inſignia numinis 36
— ſorte eligebantur 36
Sacerdotibus qui præerat Ἀρχιερεὺς dictus 34
Sacerdotia varia 34. 35. 36. 37
Sacrificia 40
Sacrificiis peractis epulabantur & gratias Diis agebant 46. 47.
Sacrificiorum varia nomina 42
Saliſſationes 73

σαλπίγξ 200
Salſamentum 254
Saltus 90. 98
σανίς *28. 120
σάνδαλα 272
σανδάλια ib.
Satina 146
σαυρωτήρ 187
Scholæ Athenarum 239
Schola Corinthiaca *240
Scutum 182
Σεισαχθεία 136
Σελλοί 54
Senatores deſignabantur forte 137. 140
Sepulcra 288
— primo rudia 289
— poſtea arte fabricata 289
— prmo erant extra vrbes poſtea in urbibus 288
Sepultura cadauerum 281. 285
σιδυρεῖν *189
Signa inertia *28
Signa militaria 199. 200
— erant duplicia 199
Signator anni 131
σήματα 290
σημεία 199. 200
σηπίαι 233
Simulacra 27
— varia figura efficta 28. 29
Simulacra ponendi ritus vnde hauſiſſe videantur Attici 28
— primo erant rudia ib.
— procedente tempore politiora ib.
— Materia ex qua 29 ſq.
— in periculis & a ſupplicibus apprehendebantur 30
— abluebantur & quando ib.
— abluebantur a Virginibus *31
— reuinciebantur 31
— circumferebantur ib.
— ſymbolica 30
— ad ſpeculum comebantur ib.
— etiam veſtiebantur ib.
Siſachthia *136
σιτός 250
Situs Atticæ 4
— Athenarum 6
— Græciæ 2
σκαμμα *99
σκιαγραφία 249
σκία ib.
σκιομαντεία 70
σκῆπτρον 125
σκηπτῦχος *26
σκηπτῦχος Jupiter 16
σκιρροφοριών 122
σκοπός 93
σκῦλα 200

Socii

Socii nauales 216
Solon 134. 135. 159. 222. 280
— abrogauit leges Draconis, præter eas, quæ de cæde latæ sunt 135
— dicitur constituisse Democratiam ib.
— distribuit populum in IV tribus, tribus in tres curias, curiæ in XXX gentes 136
— induxit senatum τετρακοσίων 137
Σίλος 95
Σπάργανα 231
Σπλάγχνα 45
Σπλαγχνοσκοπία ib.
Σπλαγχνόσκοπος ib.
Σπονδεῖος 113
Στάδιον 91. 92
Στάθμη *93
Σταδιοδρόμοι *91. 92
ἐνίκα στάδιον δρομῶν *91
Στέλλειν οδύνην 210
Στέμματα 43
Στερνομάντεις 72
Sternutamenta 73
Στεφάνη ὑψηλή 265
Στέφανοι 32
Στεφηφόρος βοῦς *43
Στείρη 206
Στίγματα 169. 180
Στήλη 169
Στῆλαι 290
στιχομαντεία 70
στίφος γαμήλιον *225
στόλαρχος 218
στωλή 269
στρατολογεῖν 178
στρατηγός 194
στρατεία 196
στρατευόμενος ἐκ καταλόγου 178
στρόφιον 271
στρώματα 259
στροφαῖος 19
στροφεύς *19
Sylla 145
σύμβιομοι 26
σύμβολα 72. 199
— ἐνόδια *74
συμπότης 261
συμμετρία 271
συναγωνιστής *94
συνέστιοι ἱερῶν *26
συνέχειν *103
συγκομιστήρια *76
συγκλείειν 277
συγκομιδή 279
συγκομίζειν ib.
σύνοικοι *26
σύναι 26
συνναμόζειν ὀφθαλμοὺς 277
σύνθημα 199
συνωρίς *108
συριγμά 113

συριγμός

σ·ριγμός 113
συρίγγες *113
συρίγξ 200. 247
συςέλλειν ἱςία 210
Suffragia per χειροτονίαν 130
Supplicia capitalia 173
— eorum varia genera 173 sqq.
— — — nomina ib.
σφαγεῖον 44
σφαγίς ib.
σφενδόνη 187. 189
— eius figura 189
σχάσαι 208
σχίζαι *146
σχοινοβάται 217
σχοινία 211

T.

Ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων *34
Ταξίαρχοι 194. 198
Τάξις 197
Τάριχος 254
Ταριχοπωλεῖον *254
Τάρσιος 208
Ταφαι ξεςοί 254
Τάφος 293
Tegumenta capitis 263
— corporis 265
— eorum varia genera & nomina 264 sqq.
— pedum 272
Tegumenta varia fuerunt 272 sqq.
Tela 188
Τελαμών 183
Τέλεια *20. 41
Τελεταί *47
Τελίνε δεῖσθαι 295
Τεμενή i. e. agri ſeparati 24. *25
Templum αναιδείας 152
— ὕβρεως ib.
Templa extruebantur in locis editioribus 25
— exornabantur donariis 31
— quando & quare 32
— Simulacris 27
— quando deſerebantur *27
Templum Dianæ dictum Αρτεμίσιον 26
— Iunonis Ηραῖον ib.
— Neptuni ποσειδώνιον ib.
— Cereris Θεσμοφόριον ib.
— Caſtoris & Pollucis Ανάκειον ib.
Tempus Græcorum 120
— diuidebantur in annum, menſes, dies ib.
— quando annus inchoabatur i.
Tempora capiendi cibum 258

Tem-

Tempora erant tria, mane, meridie, vesperi 258
Τέθροι 211
Τέρμα 93
Terriculamentum 235
Tertiarius *108
Τετρωβόλου βίος 181
Τετρωβολίζειν ib.
Τετραπτερυλλίδες 235
Τετρήρεις 206
Τέττιξ 264
Tessera *234
Τεσσαρακοστός ib.
תְּבָה 8
Theatrum 148
Theseus 127
— populum in III. classes diuisit 128
Thesmothetæ 130
— eorum munus 132
Thrasybulus 142
— XXX tyrannos expulit 142
Thus 40.*41
Tibia 200. 243. 246
— eius inuentor 246
— materia ex qua 247
Tibiæ in funeribus adhibitæ 285
Τιθήνη 234
Τιθηνήτειρα ib.
Τιτθη ib.
Titulus *290
Τοιχαρχοί 217
Τοῖχοι 206
Τομάρει 54
Τομοῦροι ib.
Τομβοι 289
Τόξα radii solis *19
Τοξίας *18.*19
Τοξοφόρος 17.*18. 21. *22
Τόξον 187. 188.
Τραγήματα 254
Τράπεζαι 260
Transfugæ 204
Τραχηλίζειν *44
Τράχηλος 209
Τριάζειν 103
Τριακτήρ *103
Tribunal 151
Τρίβων 268
Τριβώνιον ib.
Τρίμματα 208
Τριήρεις 206
— κυανεμβολοι *214
Τριηραύλης 217
Τριήραρχος 218
Τρίποι 211
Tripus 59
Tripodes 32
Τὰ ἐκ τρίποδος 62
Tritonidis arces armigeræ *9
Τριτογένεια 20.*21
Τρίτη 241

τριττυς 42
τριώβολος 166
Tropæa 202
τρόπις 206
τροπός 208
τροποῦσθαι ib.
τροπωτήρ ib.
τροφός 234
Εις τροφωνίου μεμάντευται 65
τροχός 170. 177
τρυσίππιον 177
τρυσίππιον ἐπιβάλλειν ib.
τυμπανισμός 173
τύραννος 143
XXX Tyranni 141 ſqq.
— a Thraſybulo expulſi ſunt 142
Tuba 200
Tumulus honorarius *291
Tumulus inanis ib.
Turris 198

V.

Valerianus 146
Uniuiræ 36
Urna *107
— ænea 156
— ἐλέου ib.
— lignea ib.
— θανάτου ib.
Urnæ erant duæ ib.
Veneris varia nomina 22
— Sacerdotes 35
Veſtæ nomen 23
Victimæ ornabantur ſertis & coronis 43
Victimæ capiti mola ſalſa imponebatur ib.
Victima ornata aqua pura adſpergebatur 43
Vina varia 256
Vinum 255
Vulcani varia nomina 20

X.

Χαλκεῖον Διοδωναῖον 55
Χαλκεμβολάδες *213
Χάλκεος 19
Χαλκοχίτων *19
Χαμαιεῦναι 54
Χαριστήρια *32
Χειροτονία 150
Χελώνη 191
Χέρνιβαι *296
Χηνισκος 207
Χιλίαρχοι 196
Χιτών 265
— ὀρθοστάδιος ib.
Χιτώνιον ἐξώμαρχον *266
— ἐγκυκλον 266
Χλαῖνα 267
— ἁπλοΐς ib.
— διπλῆ ib.
Χλαμύς 270
Χλάνις γαμική *224

Χοὴς

Χόες 77
Χοῖνιξ 170
Χρᾶν quale verbum 49
Χρᾶσθαι quinam dicebantur ib.
Χρήματα Αφήτορος 60
Χρησμὸς *49
Χρησμοί vnde dicti 49
Χρησμολόγοι 49
Χρησμοφόροι *49
Χρηστήρια 49
Χρηστήρος tripus 59
Χρώματα 249
Χθόνιοι 13
Χύτλος 231
Χυτλῶσαι 231
Χῶμα 192
Χώρα πάγκοινος *111

Ξ.

Ξένιος 16
Ξίφος 173. 187. 188
Ξόανα 29
Ξύλον 170
— πεντεσύριγγον 171
— τετρημένον ib.
Ξύλον οὐκ εἰργασμένον *28

Υ.

Υδρομαντεία 71
Υδρομάντεις ib.
ὕδωρ 255
ὑδρία ἐλαίου πλήρης *89
ὑέτιος 16
ὑπάτη 241
ὑπεκαυστρία *35
ὑπέραι 211
ὑπηρέται Θεοῦ *33
ὑπερῷον *237
ὑπόγαια 289
ὑπογραφή 249
ὑπογραφίς 249
ὑποδήματα 272
ὑποζώματα 206
ὑποτύπωσις 249
ὑποτάριοι *13
ὑποφῆται 54
ὑποχθόνιοι 13
ὑπώπια 101
ὑπωμοσία 163
ὕφαλα 207
ὑσπλήγξ *93

ὑστερλεῖ

ὑςερεῖν 95
ὑςερεῖσθαι ib.
ὑσσός 189
ὑών *16

Z.

Ζευγῖται 137
Ζεύς 13
Ζεὺς τύραννος *17
Ζεὺς eius officium 15
Ζεὺς eius epitheta 16
Ζυγός 147
Ζυγῖται 216
Ζωγραφία 248
Ζωμιώματα 206. 211
Ζώνην λῦσαι *227
Ζώννυσθαι 185
Ζωςὴρ 182. 184
Ζῶςρον 269

Errata.

Pag. 2. l. 13. pro *circa* l. citra. p. 3. lin. 25. pro Γραικῶς l. Γραικῶν. p. 4. l. 13. pro *tnimi* l. animi. p. 8. lin. 17. pro *Adeo* l. Adde. p. 12. lin. 14. pro *Prærer* l. Præter. p. 13. lin. 18. pro Ὑπουάριοι l. Ὑποταρτάριοι p. 15. lin. ult. pro *bantur* l. batur. p. 16. lin. 12. pro *boa* l. hoc. p. 18. lin. 2. dele & prius. p. 21. lin. 31. pro Ἐλείθοια *Ilythyca* l. Εἰλείθυια, Ilithyia. p. 25. lin. 18. pro 351. l. 251. p. 26. lin. 1. pro 451. l. 454. p. 32. lin. 23. pro *VIII.* l. VII. p. 33. lin. 10. pro *prior* l. posterior. p. 34. l. 25. pro *Deorum* l. Dearum. p. 37. lin. 14 pro *Brockus.* l. Brouckus. p. 39. lin. 23. pro ἀναχεῖν l. ἀναχεῖν. p. 41. lin. 17. pro 499. l. 494. lin. 22. pro *Bal.* l. Balbin. p. 43. lin. 26. pro ὀλυχύται l. ὀλοχύται lin. 30. pro III. l. VII. p. 46. lin. 12. pro 39. l. 34. lin. 15. pro *manibus* l. magis. lin. 20. pro *excitantur* l. excitaretur. lin. 23. pro *h. e. sobria* l. h. e. sacrificia sobria. p. 49. lin. 30. pro 30. l. 301. p. 51. lin. 29. pro *credebatur* l. credebantur. p. 52. lin. 8. pro *v. 6.* l. v. 69. p. 54. lin. 4. pro πεφυκοίη l. πεφυκυίη. p. 56. lin. 25. pro *Delphis urbe* l. Delphis, Phocidis urbe. p. 57. lin. 22. pro πυθέσθαι l. πύθεσθαι. p. 58. lin. 3. pro *I.* l. p. lin. 9. pro & O l. & 2. p. 60. lin. 15 & 16. pro *Phemenoe.* l. Phemonoe. p. 64. lin. 16. pro *Lebadia* l. Lebadiæ. p. 65. lin 8. pro 308. l. 508. lin. 30. pro *reducebantur* l. reducebatur. p. 68 lin.

✲ ✲ ✲

lin. 13. pro *Gal.* l. Gale. lin. 20. pro *differit* l. differentem. p. 72. lin. 17. pro *Delph.* l. Del. p 73. lin. 24. pro *Ouzelinus* l. Ouzelius. p. 74. lin. 1. pro ἐτ.τ ι l. ὄπται. lin. 15. pro *dierum* l. Deorum. p. 77. lin. 26. pro ἔτ' l. ἔτ'. pag. 78. lin. 13. pro Μελάνθεος l. Μελάνθιος. lin. 22. pro c. 14. l. c 4. lin. 16 pro p 794. l. 294. lin. 30. pro 5. 76. l. 576. p. 87. lin. 19. pro XVII. l. XVIII. p. 88. lin. 1. pro VIII. leg. VII. p. 92. lin. 6. pro καλᾶμενεν l. καλᾶμεν. p. 99. lin. 13 pro λέτρον l. μέτρον. p. 100. lin. 13. post II. adde v. 52. lin. 14 pro *Cæ-* l. Cæstus. lin. 19. pro 12. l. 52. p. 101. lin. 19. pro 12. l. 52. p. 101. lin. 14. pro 229. l. 129. p. 102. l. 7. pro 256. l 246. p. 103. lin. 20. pro *mum* l. mam. p. 105. lin. 10. pro *a Pindar.* l. v. Pindar. p. 106. lin. 5. pro *Polyb.* l Polyhist. lin. 29 pro 44. l. 441. p 107. lin. 7. pro εἰκ l. εἰς. p. 108. lin. 20. pro Ἡμιονείην l. Ἡμιονείην. lin. 25. pro 23. l 33. p. 109. lin. 27 pro *rarius* l. ramis. lin. 28. post *comtos* supple dicunt p. 111. lin 13. pro *id* l. idem p. 113. lin. 4. pro 190 l. 290. p. 114. lin. 9. pro *videtur* l. videntur. p 116 lin. 24. pro *Pausan.* l. Pausanias autem. p. 117. lin. 2. pro *Nemeo* l. Nemeæo. p. 119. lin. 21. pro 10. l. 80. p 120. lin. 15 post *antequam* adde ad p. 121. lin. 8. pro τὰ l. τάς. p. 122. lin. 1. l. πυκνοψιν & lin. sequ. πυκνοψίαι. lin. 8. l. ποτειδεών. lin. 24 dele *hac* p. 123. lin. 17. post ad *nouam* supple lunam. p. 130. lin. 21. pro 41. l. 141. p. 133. lin. 7. pro 441. l. 141. lin. 12. pro *fata* l. faba. p. 134. lin. 27. pro *IV.* l. V. p. 143. lin 12 pro *DCCCC* l. 9000 p. 149. lin. 1. in *a voluntate* dele a. p. 152. lin. 15. pro *e. g.* l. vid. p 155. lin. 7. pro *XXVII.* leg. XXVIII. p. 158. lin. 24 pro *Marc. I,* 29. l Marcellin. XXIX p. 167. lin. 29. pro *de Andocid* l. & Andocid. p. 177. lin. 17. pro διμάχοι l. διμάχαι. lin. 23. pro *Pollux* l. Polluc. p. 178. lin. 4. pro ἔποχο l. ἐπεχος. lin. 17. pro *ut* l. at. p 183. lin. 12. pro ἀλωπεκίη l. ἀλωπεκεη. p. 185. lin. 5. pro *XXVII.* l. XVII. p. 187. lin. 13. pro *vocent* l. nocent p. 190. lin. 1. pro *aliquaque* l. aliaque p. 201. lin. vlt. pro εναφα l. ἔιαρα. p. 207. lin. 15. pro *in Suid.* l. & Suid. p. 211. lin. 13. pro

* * *

pro σχονία l. σχοινία. p. 223. pro *Dum* l. Cum. p. 225 lin. 3. pro ϛίφος l. ϛέφος. p. 233. lin 24. pro Ἑβδομενομένȣ l. Ἑβδομευομένȣ p. 244. lin. 17. pro φόργιγγα l. φόρμιγγα. p. 247. lin. 13. pro *Plutarch.* l. Plutarch. in Conuiu. p. 253. lin. 6. pro *Æl.* l. Æn. p. 254 lin. 22. pro 692. l. 642. p. 259. lin. 2. pro *ſymbolorum* l ſymbolarum. p. 265. lin. antepen. pro 37. l. 51. p. 267. lin. 17. pro *Lana* l. Læna. p. 272. lin. 4 pro 12. l. 1 & 2. lin. 11. pro *calceamentis* l. calceamenta. p. 282. lin. 24. pro 345. l. 3,45. p. 284 lin 24. pro *Triplicis* l. Triplices. p. 286. lin. 2. pro *omnium* l. omnem. p. 289. lin. 24. pro χρωματα l. χειματα p 298. lin. 8. pro 661. l. 667.

Viſum eſt hic editiones librorum ſubjungere, quorum paginas in hoc opuſculo allegauimus.

Æliani Tactica L. B. 1613.

Æneæ Tactica Pariſ. 1609.

Æſchinis & Demoſthenis Opera per Hieronym. Wolfium Baſil. 1572.

Ammianus Marcellinus inter Scriptores Hiſtor. Aug. latinos minores Francof. 1588.

Andocidis Orationes Hanov. 1619.

Antiphontis Orationes Hanov. 1619.

Apollonii Rhodii Argonaut. Baſil. 1572.

Apollodorus inter Hiſtoriæ Poeticæ Scriptores Thom. Gal. Pariſ. 1675.

Appiani Hiſtor. Rom. per Alex. Tollium Amſtel. 1670.

* * *

Anthologia epigrammatum græc. Edit. H. Stephani 1566.

Arnobius aduerſus gentes Hamburg. 1610.

Arriani Tactica ex recenſ. Blancardi Amſtel. 1683.

Arrianus de Expedit. Alex. opera Gronouii L. B. 1704.

Ariſtænetus Edit. de Pauw. Traject. ad Rhen. 1737.

Apuleji Opera Edit. Elmenhorſtii Francof. 1621.

Athenæus Lugd. 1657.

Bartholinus de Puerperio vet. Amſtel. 1676.

Brunings Compend. Antiqu. Græc. Francof. ad M. 1745.

Caſaubonus ad Athenæum Lugd. 1600.

Caſaubonus ad Æneæ Tactica Pariſ. 1609.

Caſaubonus ad Theophraſti Char. Eth. Brunsvig. 1659.

Caſauboni Lect. Theocrit. ex bibliop. Commelin. 1604

Cenſorinus de die nat. ex recenſ. Havercampii L. B. 1743.

Clementis Alexandr. Opera per Sylburg. ibid. 1616.

Cononis Narrationes inter hiſtor. poet. ſcriptores Pariſ. 1675.

Cteſibii Belopoeeca Aug. Vindel. 1616.

Cyrillus Alexandr. contra Julian. Lipſ. 1696.

Demoſthenis Opera per Hieronym. Wolfium Baſil. 1572.

Dickinſoni Delphi Phoenicizantes, in Faſcic. diſſ. Th. Crenii Rotterod. 1691.

Diodori

* * *

Diodori Siculi Opera Hanov. 1604.
Diogenes Laertius Amſtel. 1692.
Dionyſii Hal. Opera Lipſ. 1692.
Ducæ Hiſtor. Byzant. Pariſ. 1649.
Dionis Caſſii Rom. Hiſtor. Edit. H. Steph. 1591.
Euſebii Chronicon L. B. 1606.
Euſebii Demonſtrat. Evang. Pariſ. 1628.
Euſebii Præparat. Evang. Pariſ. 1628.
Euſtathius ad Dionyſ. Perieget. Colon. Allobr. 1741
Euſtathius ad Homerum Baſil. 1560.
Fabricii Jo. Alb. Bibliographia Antiquaria Hamb. & Lipſ. 1716.
Gaza Theodor. de Menſibus Baſil. 1536.
Græuius ad Heſiodum Amſtel. 1701.
Gyraldus de Menſibus, in Opp. Gyraldi Baſil. 1580.
Heliodori Æthiopica opera Commelini 1596.
Hemſterhuiſ. ad Lucian. Colloqu. Selecta Amſtel. 1732.
Heraclidis Pont. Allegoriæ Homer. in Opp. Mytholog. Thomæ Gale Amſtel. 1688.
Heraldi Obſeruationes ad Jus Atticum Pariſ. 1650.
Heronis Cteſibii Belopoeeca Auguſt. Vind. 1616.
Herodot. Opera Editio Stephaniana 1592.
Hieroclis Opera Cantabrig. 1709.
Hugo Herm. de Militia Equeſtr. Antwerp. 1630.
Hugo Herm. de prima ſcribendi Origine Traject. ad Rhen. 1738.
Iamlichus in Nicomachi Arithmet. Arnhem. 1668.
Iamlichus de Myſteriis Oxon. 1678.

* * *

Iamlichi Vita Pythagoræ Amſtel. 1707.
Iſæi Orationes Hanov. 1619.
Iſocratis Opera Baſil. 1558.
Ioſephi Opera Aurel. Allobr. 1611.
Iuliani Imper. Opera Lipſ. 1696.
Iunii Hadr. Animaduerſa Roterod. 1708.
Iuſtini Martyris Opera Lutet. Pariſ. 1615.
Kirchmannus de Funeribus Rom. Hamb. 1605.
Laonici Chalcocondylæ Hiſtor. Byz. Pariſ. 1650.
Leonis Imper. Tactica L. B. 1613.
Lesbonactis Orat. Hanov. 1619.
Longi Paſtoralia ex recenſ. P. Moll. Franecker 1660
Luciani Opera Edit. Græuii Amſtel. 1687.
Lycurgi Orat. Hanov. 1619.
Macrobii Opera Londin. 1694.
Martianus Capella ex officin. Plantin. 1599.
Menandri & Philemonis Reliquiæ Amſtel. 1709.
Meurſii Themis Attica Trai. ad Rhen. 1685.
Onoſandri Strategicus, ex officin. Commelin. 1600.
Paſchalius de Coronis L. B. 1671.
Pauſaniæ Græciæ Deſcriptio Lipſ. 1696.
Petitus ad leges Atticas Pariſ. 1635.
Petavius ad Syneſium Lutet. Pariſ. 1633.
Philander ad Vitruuium Argentor. 1550.
Philonis Opera Colon. Allobr. 1613.
Phurnutus de Natur. Deor. in Opp. Mythol. Th. Gale Amſtel. 1688.
Platonis Opera Lugd. 1590.

Plutarchi

* * *

Plutarchi Opera Francof. 1620.
Polyæni Strategemata Lugd. B. 1690.
Potteri Archæologia Græca Venet. 1734.
Porphyrius de Abſtinentia Cantabrig. 1655.
Porphyrius de antro Nympharum in editione Homeri Canerar. ex offic. Hervag. 1541.
Salmaſius de Uſuris L. B. 1638.
Salmaſius de Modo Uſur. L. B. 1639.
Salmaſii Obſeruat. ad Jus Attic. L. B. 1645.
Salmaſii Exercitat. Plin. Pariſ. 1629.
Scaliger de Emendatione Temporum Lugd. B. 1598.
Scaliger in Cirin. in Catalect. Virgil. 1617.
Scaligeri Lectiones Auſon. Typis Jac. Stoer 1595.
Schefferus de Militia Nav. Upſal. 1644.
Scholia ad Apollon. Rhod. Baſil. 1572.
Sexti Empirici Opera Lipſ. 1718.
Sigonius de Rep. Athen. Hanov. 1609.
Spencer de Legibus Hebr. Ritual. Tubing. 1732.
Stanlejus ad Æſchylum Londin. 1663.
Stobæi Eclogæ Francof. 1581.
Strabonis Geographia Atrebati 1587.
Theodorus Gaza de Menſibus Baſil. 1536.
Valeſius ad Harpocrat. Lugd. B. 1696.
Valeſii Excerpta Polybii &c. Pariſ. 1634.
Ulpianus in Demoſthenem Baſil. 1572.
Xenophontis Opera Baſil. 1569.
Xiphilini Epitome, inter Rom. Hiſt. ſcriptores Græcos minores Francof. 1590.
Zonaræ Annales Pariſ. 1686.

) o (